

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ**

**ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**

Διπλωματική εργασία:

**Place Marketing Αρχαιολογικών Πάρκων,
Η περίπτωση του Δημόσιου Σήματος της Αθήνας**

Φοιτήτριες:

Γρηγορίου Αγλαΐα

Φεργάδη Σοφία

Επιβλέπων καθηγητής:

Δέφνερ Αλέξιος

Βόλος, Σεπτέμβριος 2002

Ευχαριστίες

Στη σύνταξη αυτής της διπλωματικής αρκετά είναι τα άτομα που μας βοήθησαν είτε με συμβουλές και προτάσεις είτε με υλική υποστήριξη. Θα θέλαμε, λοιπόν, να ευχαριστήσουμε όλους εκείνους, που ο καθένας με το δικό του τρόπο συνεισέφεραν στην ολοκλήρωση αυτού του τεύχους.

Καταρχήν για την παροχή στοιχείων και πληροφοριών ευχαριστούμε τους: κ. Πατρώνη της Εταιρείας ΕΑΧΑ, κ. Ζέρβα Δημήτρη, αρχιτέκτονα της ΕΕΑΧΑ, κα Λυγκούρη Ελένη, αρχαιολόγο και μέλος επιτροπής επίβλεψης μελέτης συνολικής ανάδειξης αρχ. χώρου Κεραμεικού, κα Παρλαμά Λιάνα, προϊσταμένη της Γ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων, κ. Οικονόμου Δημήτρη, καθηγητή Χωροταξίας καθώς και το μελετητικό γραφείο 'Κιβωτός'.

Όσον αφορά στην υλική υποστήριξη εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας στους: κ. Μανέτο Παναγιώτη, φοιτητή του μεταπτυχιακού προγράμματος του τμήματος ΜΧΠΠΑ, τα εργαστήρια ΕΠΧΣ, ΕΠΕΟΤ και ΕΧΑΘΧ του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Επιπλέον, για τις συμβουλές τους: τον επίκουρο καθηγητή Διεθνούς Οικονομικής κ. Κότιο Άγγελο, τον υπεύθυνο καθηγητή του Magistère II CESA, κ. Demaziere Christophe και τον κ. Μπουρδάκη Βασίλη, επίκουρο καθηγητή Εισαγωγής στην αρχιτεκτονική αλλά και για τη βοήθεια τους Κανελλόπουλο Νικήτα, Κουτσομάρκο Νίκο, Τσομπάνογλου Στέλιο και Φεργάδη Σταμάτη.

Τέλος, άκρως πολύτιμη στάθηκε η συμβολή του υπεύθυνου καθηγητή μας, κ. Δέφνερ Αλέξιου, λέκτορα Πολεοδομίας. Οι συμβουλές και η βοήθειά του μας οδήγησαν στην ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής και τον ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

Κατάλογος αρκτικόλεξων-συντομογραφιών

ΑΤΜ: Αυτόματο Ταμειακό Μηχάνημα

ΓΕΑΧΑ: Γραφείο Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας

ΕΛΤΑ: Ελληνικά ΤΑχυδρομεία

ΕΟΤ: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

ΕΑΧΑ: Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας

ΕΕΑΕ: Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχαιολογικού Ελέγχου

ΕΕΑΧΑ: Εταιρεία Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας

ΕΠΕΟΤ: Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Επικοινωνίας και Οπτικοακουστικής
Τεκμηρίωσης

ΕΠΧΣ: Εργαστήριο Πολεοδομικού και Χωροταξικού Σχεδιασμού

ΕΧΑΘΧ: Εργαστήριο Χωρικής Ανάλυσης και Θεματικής Χαρτογραφίας

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΗΣΑΠ: Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος Αθηνών-Προαστίων

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΚΠΣ: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

ΜΧΠΠΑ: Μηχανικοί Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

N...: Νόμος...

ΟΑΤΕΠ ΑΕ: Οργανισμός Ανάπτυξης ΤΕμένους Πεδιάδας Ανώνυμη Εταιρεία

ΟΣΕ: Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας

ΠΑΕΑ: Πλεονεκτήματα-Αδυναμίες, Ευκαιρίες-Απειλές (SWOT)

Σ.Δ.: Συντελεστής Δόμησης

ΥΠΕΧΩΔΕ: Υπουργείο ΠΕριβάλλοντος ΧΩροταξίας και Δημοσίων Έργων

ΥΠΠΟ: Υπουργείο ΠΟλιτισμού

Χλμ.: χιλιόμετρο-α

CESA: Centre Supérieur d'Aménagement

ICOMOS: International COuncil on MOnuments and Sites

IPMU: Institut Municipal del Paisatge Urban I la qualita de vida

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Κατάλογος εικόνων και πινάκων-σχεδιαγραμμάτων

Εικόνα 3.1: Το πλάτωμα του Pueblo Grande	47
Εικόνα 3.2: Εσωτερικό δωματίου.....	48
Εικόνα 3.3: Πάρκο Etowah	48
Εικόνα 3.4: Εσωτερικό δωματίου.....	49
Εικόνα 3.5: Ανακατασκευασμένα σπίτια	49
Εικόνα 3.6: Αρχαιολογικό πάρκο Xcaret	50
Εικόνα 3.7: Αρχαιολογικό πάρκο στο Ename	51
Εικόνα 3.8: Απεικόνιση της αρχικής μορφής ναού με τη βοήθεια του Time Score 1... ..	52
Εικόνες 3.9 και 3.10: Η Villa Rustica με τη σημερινή και την αρχική της μορφής.....	53
Εικόνα 3.11: ‘Ρωμαϊκό Φεστιβάλ’	54
Εικόνες 3.12 και 3.13: Μνημεία του πάρκου Carnuntum	55
Εικόνα 3.14: Αρχαιολογικό πάρκο στο Creswell.....	56
Εικόνα 3.15: Κτίριο στο πάρκο Meiji-Mura	57
Εικόνες 4.1 και 4.2: Επεμβάσεις στο Ολυμπείο και τα έργα για το τραμ.....	73
Εικόνες 4.3 και 4.4 :Ο αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίου πριν και μετά τα έργα	74
Εικόνες 4.5 και 4.6: Η νότια κλιτύς πριν και μετά τα έργα επέμβασης- ανάδειξης.....	74
Εικόνα 4.7: Η πεζοδρόμηση στην οδό Διονυσίου Αεροπαγίτου.....	75
Εικόνα 4.8: Μοναστηράκι, Τζαμί Τζισδαράκη	75
Εικόνες 4.9 και 4.10: Η Βιβλιοθήκη Αδριανού πριν και μετά τους καθαρισμούς.....	76
Εικόνα 4.11: Η Αρχαία Αγορά και τα έργα ανάδειξής της	77
Εικόνα 4.12: Είσοδος στο λόφο Φιλοπάππου από την Ακρόπολη.....	78
Εικόνες 4.13 και 4.14: Το Δίπυλο πριν και μετά τους καθαρισμούς	79
Εικόνα 4.15: Αεροφωτογραφία της περιοχής Κεραμεικού	79
Εικόνα 4.16: Μέτωπο Πειραιώς- Μοναστηράκι- Είσοδος Ηρώδου Αττικού	81
Εικόνα 5.1: Το Δίπυλο.....	86
Εικόνα 5.2: Όρος Κεραμεικού.....	89
Εικόνα 5.3: Το θεμιστόκλειο τείχος σήμερα	90
Εικόνα 5.4: Η περιοχή ανασκαφών	91
Εικόνες 5.5 και 5.6: Διατηρητέα κτίρια στην περιοχή Μεταξουργείου	92
Εικόνες 5.7 και 5.8: Νεοκλασικές μονοκατοικίες στο Δημόσιο Σήμα	94
Εικόνα 5.9: Οδός Πλαταιών	95
Εικόνα 5.10: Ανακαινισμένο νεοκλασικό	96

Εικόνες 5.11 και 5.12: Πεζοδρομημένα τμήματα της οδού Σαλαμίνας	99
Εικόνες 6.1 και 6.2: Νεοκλασικά κτίρια στην περιοχή Δημόσιου Σήματος	107
Εικόνα 6.3: Πεζοδρόμηση στην οδό Σφακτηρίας	108
Πίνακας 1.1: Οι επιπτώσεις του φαινομένου του τουρισμού στο αστικό περιβάλλον...	14
Πίνακας 1.2: Το τουριστικό σύστημα	19
Πίνακας 2.1: Κύριοι Φορείς Προώθησης.....	29
Πίνακας 2.2: Οι τέσσερις κύριοι στόχοι του place marketing.....	30
Πίνακας 5.1: Ανάλυση SWOT	102
Πίνακας 6.1: Συγκεντρωτικός πίνακας προτάσεων για την προώθηση του Δημόσιου Σήματος	119
Σχήμα 1.1: Σχέσεις του τουρισμού με την πόλη και τον πολιτισμό.....	11
Σχήμα 1.2: Λειτουργικές περιοχές της τουριστικής πόλης	13
Σχήμα 1.3: Η διαδικασία του σχεδιασμού του τουρισμού	21
Σχήμα 2.1: Η καταγωγή της έννοιας του Place Marketing	28
Σχήμα 2.2: Οι στόχοι του σχεδίου marketing.....	33
Σχήμα 3.1: Οι στόχοι της διατήρησης του πολιτιστικού χαρακτήρα των πόλεων	62
Σχήμα 3.2: Η πορεία για τη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ευρώπη.....	64
Χάρτης 3.1: Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας.....	59
Χάρτης 4.1: Πρόταση Κλεάνθη-Schaubert 1847	66
Χάρτης 4.2: Το πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων.....	71
Χάρτης 5.1: Περιοχή μελέτης.....	94

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
1 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.....	10
1.1 ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ	10
1.1.1 ΑΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	11
1.1.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	14
1.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ.....	16
1.2.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	16
1.2.2 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	17
1.2.3 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	18
1.2.4 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	21
1.3 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	24
1.4 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	25
2 PLACE MARKETING (ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΠΟΥ).....	26
2.1 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ PLACE MARKETING.....	26
2.1.1 ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ PLACE MARKETING	26
2.1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ.....	27
2.1.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ PLACE MARKETING	30
2.1.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ MARKETING....	31
2.2 MARKETING ΣΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	40
2.3 Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΠΟΥ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	42
2.4 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	43
3 ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	45
3.1 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΚΑ	45
3.1.1 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ.....	46
3.1.2 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	58
3.2 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ-ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ	61

3.3 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	65
4 ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ.....	66
4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ.....	66
4.2 ΑΡΧΕΣ, ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.....	69
4.3 ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΑΧΑ.....	71
4.3.1 ΟΙ ΕΞΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	73
4.3.2 Η ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ- ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ	80
4.4 Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ	81
4.5 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	84
5 ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΗΜΑ	86
5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	86
5.2 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	92
5.3 ΛΟΓΟΙ ΕΝΤΑΞΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ	95
5.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ-ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ- ΑΠΕΙΛΩΝ (SWOT).....	100
5.5 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	103
6 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ.....	104
6.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ.....	104
6.2 MARKETING ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	112
6.2.1 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ MARKETING.....	112
6.2.2 ΦΟΡΕΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ MARKETING	120
6.3 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	121

7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	122
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	125
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	133

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός σήμερα, θεωρείται πλέον ως μία από τις βασικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου και αποτελεί αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας. Πολλές είναι οι θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί και πολλοί αυτοί που έχουν ασχοληθεί με το συγκεκριμένο κοινωνικό φαινόμενο. Ο τουρισμός ως μέσο οικονομικής ανάπτυξης χρησιμοποιείται τόσο από φυσικά πρόσωπα όσο και από τουριστικά γραφεία, συνεταιρισμούς, έως και πόλεις. Στην προσπάθεια για ολοκληρωμένο σχεδιασμό, που θα έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα, άκρως απαραίτητο θεωρείται το εργαλείο του marketing. Πιο συγκεκριμένα, το place marketing ή προώθηση του τόπου, αποτελεί ένα πολύ σημαντικό και απαραίτητο μέσο για την αύξηση του μεριδίου στην τουριστική αγορά.

Στην παρούσα εργασία γίνεται μία προσέγγιση της σύνδεσης του τουρισμού με το marketing του τόπου μέσα από τα είδη του πολιτιστικού και του αστικού τουρισμού. Σκοπός της εργασίας είναι η καλύτερη κατανόηση της σύνδεσης αυτής με τη βοήθεια παραδειγμάτων τόσο του εξωτερικού όσο και της Ελλάδας, ενώ παράλληλα γίνεται και μία πρόταση για το marketing μίας περιοχής της πρωτεύουσας, του Δημόσιου Σήματος ή Πολυάνδριον.

Η πρωτοτυπία του θέματος έγκειται στο γεγονός ότι από τη στιγμή που στη χώρα μας τόσο η ανάδειξη και η διατήρηση όσο και η προώθηση της πολιτισμικής κληρονομιάς είναι στοιχεία που τώρα αναπτύσσονται, η διπλωματική αυτή προβάλλει συνοπτικά τα χαρακτηριστικά που επιτρέπουν την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων. Η υλοποίηση μίας τέτοιας πολιτικής μπορεί να βοηθήσει στην αύξηση της τουριστικής κίνησης (κυρίως προσανατολισμένη σε ένα τύπο τουρίστα υψηλότερου οικονομικού και πολιτιστικού επιπέδου) αλλά και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των μόνιμων κατοίκων.

Ειδικότερα, ενώ στο εξωτερικό η προστασία, η ανάδειξη και η τουριστική εκμετάλλευση της πολιτισμικής κληρονομιάς είναι μία καθιερωμένη πρακτική, στην Ελλάδα, μόνο τα τελευταία χρόνια, έχει αρχίσει η ουσιαστική ενασχόληση με το αντικείμενο. Η διπλωματική εργασία με την αναφορά στο Πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας αλλά και με την πρόταση για ανάδειξη και προώθηση του αστικού αρχαιολογικού πάρκου Δημόσιου Σήματος, παρέχει την ευκαιρία για

εντοπισμό των μέχρι τώρα προσπαθειών και των μελλοντικών δυνατοτήτων στην εκμετάλλευση της ελληνικής πολιτισμικής κληρονομιάς.

Η διπλωματική για την καλύτερη κατανόηση του θέματος έχει χωριστεί σε επιμέρους κεφάλαια και υποενότητες. Τα βασικά τμήματά της αποτελούν επτά (7) κεφάλαια που ακολουθούν μία πορεία από το γενικό στο ειδικό, από τις θεωρητικές έννοιες σε υλοποιημένα παραδείγματα και σε συγκεκριμένες προτάσεις.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύονται η έννοια του τουρισμού, η σχέση που έχει αναπτύξει με τη σύγχρονη πόλη και τον πολιτισμό και ο τουριστικός σχεδιασμός. Στο επόμενο κεφάλαιο αναλύονται οι βασικές θεωρίες της προώθησης του τόπου (place marketing) καθώς και οι διαδικασίες για το στρατηγικό σχεδιασμό τουριστικού marketing. Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα από υφιστάμενα αρχαιολογικά πάρκα της Αμερικής, της Ευρώπης, της Ασίας και της Ελλάδας και γίνεται αναφορά στη σημασία της ιστορικής κληρονομιάς, η οποία σήμερα γίνεται ολοένα και πιο επίκαιρη .

Στη συνέχεια, στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η περίπτωση του Προγράμματος Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας και γίνεται μία συνοπτική αναφορά στις έξι μελέτες που περιλαμβάνει το Πρόγραμμα. Στο πέμπτο κεφάλαιο εξετάζεται η περίπτωση του Δημόσιου Σήματος και ειδικότερα η πολύχρονη ιστορία του αλλά και η υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής. Η ανάλυση SWOT επιτρέπει να εντοπιστούν τα θετικά και τα αρνητικά μίας προσπάθειας ανάδειξης του Δημόσιου Σήματος η οποία επιχειρείται στο επόμενο κεφάλαιο.

Στο έκτο κεφάλαιο, λοιπόν, αναπτύσσονται οι στρατηγικές προτάσεις προώθησης του Δημόσιου Σήματος, οι οποίες περιλαμβάνουν τόσο τη συγκεκριμένη πρόταση για την ανάδειξη της περιοχής όσο και γενικές κατευθύνσεις για την τουριστική προώθηση και προβολή της. Τέλος, το έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα γενικά συμπεράσματα.

1 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

1.1 ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Τις τελευταίες δεκαετίες, πολλά είναι τα θέματα που εξελίχθηκαν, δέχτηκαν προσθήκες νέων στοιχείων, αναθεωρήθηκαν ή και ακόμη, απορρίφθηκαν. Ο τουρισμός και η θεωρία που τον υποστηρίζει, ανήκει στην παραπάνω κατηγορία θεμάτων. Ξεκινώντας, ουσιαστικά, μετά τη βιομηχανική επανάσταση με τη μαζική του μορφή και χωρίς κατηγοριοποιήσεις σε υποομάδες, σήμερα έχει περάσει και αυτός στο παιχνίδι της παγκοσμιοποίησης, της αειφόρου ανάπτυξης, της παροχής ποιοτικού προϊόντος, της εξειδίκευσης του τουριστικού προϊόντος ανάλογα με τις απαιτήσεις των καταναλωτών κ.ο.κ.

Με τον όρο ‘τουρίστας’ εννοούμε το άτομο που ταξιδεύει σε τόπο διαφορετικό από αυτόν της κατοικίας του για λόγους μη επαγγελματικούς. Όμως, ο ακριβής ορισμός είναι δύσκολο να δοθεί από τη στιγμή που δεν υπάρχει ένα ακριβές όριο στην απόσταση του προορισμού από τη μόνιμη κατοικία ούτε και η χρονική διάρκεια παραμονής στον τόπο προορισμού (Δέφνερ, 1999: 125-9). Ανάλογα με τη χώρα και το επίπεδο πολιτισμού, ισχύουν και διαφορετικά μέτρα, για παράδειγμα στις ΗΠΑ ως απόσταση λαμβάνεται υπόψη συνήθως τα 50 μίλια και άνω ενώ ως διάρκεια παραμονής το 24ωρο.

Συγχρόνως με τον ορισμό, σημαντική παράμετρο για το θέμα τουρισμός αποτελεί η *τουριστική εμπειρία*. Με τον όρο αυτό εννοούμε την *αίσθηση που μένει στον επισκέπτη μετά την αναχώρησή του από τον τόπο προορισμού*. Η αίσθηση αυτή είναι που θα τον οδηγήσει πίσω για δεύτερη ή τρίτη κ.ο.κ. φορά και θα δημιουργήσει ένα ‘feed back’ τουριστών προς τον τουριστικό προορισμό (Kelly, 1998). Βέβαια, ο τουρισμός αποτελεί και μία οικονομική δραστηριότητα, κυρίως για την περιοχή προορισμού αλλά και για τους εμπλεκόμενους φορείς (ταξιδιωτικά γραφεία, απασχολούμενους στον τουριστικό τομέα...). Απαιτείται λοιπόν, ο κατάλληλος τουριστικός σχεδιασμός που θα αξιοποιήσει στο έπακρο τα θετικά αποτελέσματά του (βλέπε επόμενη υποενότητα).

Το κοινωνικό φαινόμενο του τουρισμού υποδιαιρείται σε κατηγορίες ή μάλλον καλύτερα σε είδη τουρισμού. Μερικά από αυτά είναι: οικοτουρισμός, αρχαιολογικός, πολιτιστικός, αθλητικός αλλά και θαλάσσιος, ορεινός, χειμερινός, θερινός κ.τ.λ. Δύο

από τις κατηγορίες του τουρισμού αποτελούν ο αστικός και ο πολιτιστικός τουρισμός. Μάλιστα πρόκειται για δύο τμήματα της βιομηχανίας του τουρισμού από τα πλέον πρόσφατα και τα πλέον ενδιαφέροντα, για τα οποία όλα δείχνουν πως θα παίξουν σημαντικό ρόλο στο προσεχές μέλλον. Από τη στιγμή, μάλιστα, που στο μέλλον θα έχουμε περισσότερο ελεύθερο χρόνο, βασική προϋπόθεση όχι μόνο για τη δημιουργία αλλά και για την κατανάλωση πολιτιστικών αγαθών και φυσικά, για ψυχαγωγία, διακοπές... δηλαδή για τουριστικές δραστηριότητες (Λαμπράκη-Πλάκα, 2000).

Σχήμα 1.1: Σχέσεις του τουρισμού με την πόλη και τον πολιτισμό.

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία, 2002

1.1.1 ΑΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ξεκινώντας από τον αστικό τουρισμό, αυτό που αξίζει να αναφερθεί, είναι πως είναι ένας τομέας της τουριστικής βιομηχανίας που τώρα εξελίσσεται τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο σχεδιασμού, στρατηγικής, marketing κ.τ.λ. Μέχρι πρότινος, οι πόλεις, αν και 'αποτελούσαν πάντα σημαντικούς τουριστικούς προορισμούς, με εξαίρεση κάποιες ιστορικές πόλεις, λίγη προσοχή δινόταν στις τουριστικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε αυτές' (Κουτσιανά, 2001:19).

Όμως, με τις επερχόμενες στη δεκαετία του 1970 αλλαγές, που έγιναν κυρίως στα βιομηχανοποιημένα αστικά κέντρα και εξαιτίας της αποβιομηχανοποίησής τους, αναζητήθηκαν πολιτικές που θα οδηγούσαν στην αναγέννηση των εν λόγω κέντρων. Για παράδειγμα, ο Bianchini αναφέρει πως μέσω του αστικού τουρισμού επιχειρήθηκε αλλά και επιχειρείται η κάλυψη θέσεων εργασίας που εμφανίστηκαν με την παρακμή

παραδοσιακών βιομηχανικών κλάδων, η επαναχρησιμοποίηση εγκαταλελειμμένων κτιρίων και η αναγέννηση υποβαθμισμένων αστικών κέντρων (Κουτσιάνα, 2001: 20).

Παράλληλα, με βάση τον Mullins υπάρχει και η έννοια της ‘τουριστικής αστικοποίησης’ όπου πρόκειται, κυρίως, για πόλεις όπου οι επισκέπτες τους μένουν σε αυτές ένα μικρό χρονικό διάστημα με σκοπό να καταναλώσουν αγαθά αλλά και υπηρεσίες που σχετίζονται με τη διασκέδαση, την ευχαρίστηση, τη ξεκούραση και την αναψυχή και ουδεμία σχέση έχουν με την κατανάλωση βασικών αναγκών όπως στέγαση και ιατρική περίθαλψη. Πρόκειται δηλαδή για πόλεις μεταμοντέρνες με μεγάλες αστικές περιοχές κτισμένες στο εσωτερικό τους που προσφέρονται ως θεάματα (Κουτσιάνα, 2001: 28-9) οι οποίες μπορούν να διαχωριστούν, σύμφωνα με τον Page σε:

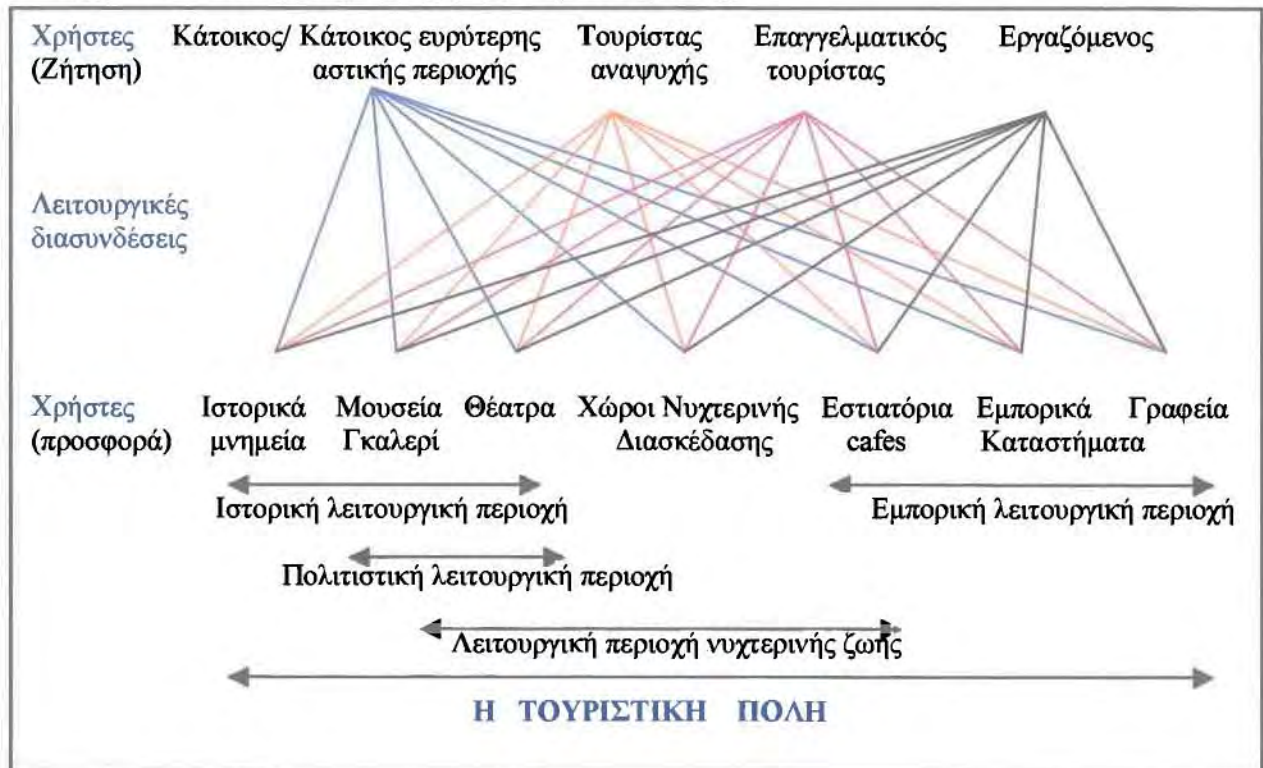
- Πρωτεύουσες πόλεις (Λονδίνο, Παρίσι, Νέα Υόρκη) και πολιτιστικές πρωτεύουσες (Ρώμη)
- Μητροπολιτικά κέντρα και οχυρωμένες ιστορικές πόλεις (Γιορκ, Κάντεμπερι στην Αγγλία)
- Μεγάλες ιστορικές πόλεις (Οξφόρδη, Βενετία)
- Περιοχές στο εσωτερικό πόλεων (Μάντσεστερ)
- Υδάτινου μετώπου αναπλάσεις (Λονδίνο με τα Docklands)
- Βιομηχανικές πόλεις (Μπράντφορντ)
- Πολιτιστικές και πόλεις τεχνών (Φλωρεντία)... (Page, 1995:17).

Από την άλλη πλευρά, μπορούμε να ταξινομήσουμε τα κίνητρα των επισκεπτών ανά περίπτωση σε:

- Ταξίδια επαγγελματικής φύσης
- Παρακολούθηση συνεδρίων και διαφόρων εκθέσεων
- Επισκέψεις σε αξιοθέατα πολιτιστικά, ιστορικά...
- Επισκέψεις για την παρακολούθηση μεγάλων και ειδικών γεγονότων (όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες)
- Επισκέψεις σε συγγενικά και φιλικά πρόσωπα
- Επισκέψεις, επίσης, για λόγους μάθησης και εκπαίδευσης
- Επισκέψεις με σκοπό την ικανοποίηση του θρησκευτικού συναισθήματος
- Επισκέψεις για αγορές και ψώνια
- Εκδρομές αυθημερόν (Page, 1995: 48).

Βέβαια, συχνά οι τουρίστες- επισκέπτες ενός τόπου, αναζητούν την κάλυψη όχι ενός εκ των παραπάνω αλλά περισσότερων κινήτρων. Πρόκειται δηλαδή για συνδυασμό κάλυψης διαφορετικών αναγκών μέσω του αστικού τουρισμού.

Σχήμα 1.2: Λειτουργικές περιοχές της τουριστικής πόλης

Πηγή: Page, S. 1995

Όμως, αναμφίβολα, ο αστικός τουρισμός είναι ένα παιχνίδι συνεχών αλλαγών. Αλλαγές τόσο στην οικονομική βάση των πόλεων, αλλαγές στη χρήση των αστικών χώρων και αλλαγές στην καθημερινή ζωή των μόνιμων κατοίκων. Άλλες από αυτές είναι προβλέψιμες ενώ άλλες όχι, άλλες είναι επιθυμητές και άλλες όχι. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει η τουριστική ανάπτυξη των πόλεων να μην αντιμετωπίζεται με όρους προσφοράς και ζήτησης αλλά κυρίως, με όρους διαχείρισης (management) των αλλαγών στις πόλεις και των λειτουργιών τους (Guegrier και Tyler, 1998: 229).

Πίνακας 1.1: Οι επιπτώσεις του φαινομένου του τουρισμού στο αστικό περιβάλλον

1	Το φυσικό περιβάλλον
	- χρησιμοποίηση γης που θα μπορούσε να αποδοθεί αλλού - διάφορες αλλαγές στο υδρολογικό σύστημα
2	Οπτικές επιπτώσεις
	- άναρχη επέκταση της δομημένης περιοχής - νέες αρχιτεκτονικές μορφές - αλματώδης αύξηση του πληθυσμού
3	Υποδομή
	- επιπλέον εξυπηρετήσεις όπως: - σιδηροδρομικές γραμμές - δρόμοι - χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων - διάθεση απορριμμάτων και παροχή νερού - νέα υποδομή
4	Αστική μορφή
	- αλλαγές στις χρήσεις γης - πεζοδρομήσεις κ.τ.λ. που μεταβάλλουν το αστικό τοπίο - ανισότητες μεταξύ των περιοχών κατοικίας και των τουριστικών
5	Προστασία
	- επαναχρησιμοποίηση εγκαταλελειμμένων κτιρίων - συντήρηση και αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων και χώρων

Πηγή: Δέφνερ, 1999 και Page, 1995

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως η ανάπτυξη του αστικού τουρισμού δεν πρέπει να 'αφεθεί στην τύχη' αλλά λόγω της φύσης του, θα πρέπει να υπάρξουν συντονισμένες προσπάθειες που θα σχετίζονται με τομείς σε αλληλεπίδραση. Για παράδειγμα, η μεγάλη προσέλευση τουριστών, πολλές φορές, μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στους χώρους υποδοχής. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση αλλά και οι έντονες αλλαγές στο κέντρο των πόλεων, οδηγούν στην καταστροφή της φυσικής διάρθρωσης των κτισμάτων, στην ηχορύπανση, στα απορρίμματα και στην αύξηση της εγκληματικότητας και αυτές είναι μόνο μερικές από τις πιθανές επιπτώσεις της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης του αστικού τουρισμού (Δέφνερ, 1999: 229-30). Οπότε θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για management και ο καθορισμός μίας ολοκληρωμένης πολιτικής/ στρατηγικής, για τα οποία θα αναφερθούμε σε επόμενα κεφάλαια.

1.1.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Περνώντας στη δεύτερη υπό εξέταση κατηγορία τουρισμού: τον *πολιτιστικό τουρισμό*, πρόκειται για τους τουρίστες που επιζητούν στην περίοδο των διακοπών τους

να γνωρίσουν άλλους πολιτισμούς, να συναναστραφούν με ανθρώπους άλλων εθίμων και ηθών και γενικά, να γίνουν γνώστες διαφορετικών πολιτιστικών χαρακτηριστικών. Στη Χάρτα του Πολιτιστικού Τουρισμού που υπογράφηκε το 1976, ως πολιτιστικός τουρισμός θεωρείται *η μορφή εκείνη του τουρισμού που στοχεύει στην ανακάλυψη των μνημείων και των τοποθεσιών ταυτόχρονα με την επαφή των ατόμων με την πολιτιστική τους κληρονομιά* (Δαγκωνάκη, 1998: 31).

Ο πολιτιστικός τουρισμός, αν και θα μπορούσε να ιδωθεί από μία μακροσκοπική πλευρά και να υποστηρίζουμε πως ξεκίνησε από την αρχαία Ελλάδα με τις ‘περιηγήσεις’ και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, πάραυτα αποτελεί ένα φαινόμενο σύγχρονο του μαζικού τουρισμού του 19^{ου} αι. Δεν κρίνεται ορθό να υιοθετούμε την άποψη πως αναπτύχθηκε στην αρχαιότητα γιατί το κοινωνικό φαινόμενο του τουρισμού εμφανίστηκε με τη σημερινή του μορφή, μετά τη βιομηχανική επανάσταση.

Βασικά στοιχεία του πολιτιστικού τουρισμού αποτελούν η θρησκεία, τα έθιμα και τα ήθη, ο τρόπος ένδυσης, η τοπική γλώσσα και οι ιδιωτισμοί, οι τέχνες, η νοοτροπία και η συμπεριφορά, η αρχαιολογία, η τοπική αρχιτεκτονική, η πολιτική και η κοινωνική οργάνωση κ.ο.κ. μαζί φυσικά με την ηλικία και την παλαιότητα αυτών των χαρακτηριστικών (Δέφνερ, 1999: 168, Δαγκωνάκη, 1998: 34).

Βέβαια, με βάση τον Richards μία λίστα στοιχείων που φαίνεται να είναι και αυτά που έλκουν περισσότερο τον πολιτιστικό τουρίστα είναι:

- Αρχαιολογικά μνημεία και μουσεία
- Αρχιτεκτονική (γνωστά ερείπια, κτίρια, ολόκληρες πόλεις)
- Τέχνη, γλυπτική, γκαλερί, φεστιβάλ, πολιτιστικά γεγονότα
- Μουσική και χορός
- Δράμα (θέατρο, φιλμ)
- Γλώσσα και λογοτεχνία
- Θρησκευτικά φεστιβάλ
- ‘Υποκουλτούρες’... (Richards, 1996: 22).

Όμως, και σε αυτή την περίπτωση, συχνά οι επιπτώσεις στους υποδοχείς των πολιτιστικών τουριστών είναι αρνητικές. Οι αλλαγές που φέρνει ο πολιτιστικός τουρισμός θα μπορούσαν να ταξινομηθούν με βάση:

- Αλλαγές που σχετίζονται με τις δομές της τοπικής κοινωνίας (αλλαγές στις συμπεριφορές, άκριτη υιοθέτηση στοιχείων...)

- Αλλαγές στη θρησκεία, στις παραδόσεις και στην τέχνη (εμπορευματοποίηση θρησκευτικών εορτών...) (Δαγκωνάκη, 1998: 35).

Οι επιπτώσεις αυτές για να αποφευχθούν, θα πρέπει και πάλι οι λύσεις να αναζητηθούν στην ορθή πολιτική και στον ολοκληρωμένο σχεδιασμό του τουρισμού. Στη συνέχεια θα εξετάσουμε αυτό ακριβώς το ζήτημα: τον τουριστικό σχεδιασμό, ο οποίος όλο και περισσότερο σήμερα, αναγνωρίζεται ως άκρως απαραίτητος και αναγκαίος για την ολοκληρωμένη και με όσο το δυνατό λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις, τουριστική ανάπτυξη.

1.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

1.2.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Ο τουρισμός είναι μία από τις πολλές δραστηριότητες μιας κοινότητας ή μιας περιοχής που απαιτεί σχεδιασμό και συντονισμό. Ο σχεδιασμός είναι η διαδικασία προσδιορισμού στόχων και καθορισμού των μεθόδων για την επίτευξη των στόχων. Σύμφωνα με τον Pearce (1989) ο προγραμματισμός-σχεδιασμός παίζει βασικό ρόλο στον έλεγχο της διαδικασίας της τουριστικής ανάπτυξης, πράγμα που αποτελεί μια ένδειξη της αμφίδρομης σχέσης τουρισμού και προγραμματισμού-σχεδιασμού στη γενική έννοια (Δέφνερ, 1999).

Ο Cooper (1993) υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού δεν θα είναι η επιθυμητή αν αφεθεί στα 'χέρια' του ιδιωτικού τομέα, γιατί το αρχικό κίνητρο θα είναι το κέρδος, βέβαια από την άλλη πλευρά, αν υπερισχύει ο δημόσιος τομέας τότε είναι πάλι δύσκολο να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα από την οικονομική άποψη (Page, 1995: 166). Το παραπάνω σημαίνει ότι *ο τουριστικός σχεδιασμός απαιτεί τον συντονισμό του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα έτσι ώστε να διασφαλισθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των ενδιαφερόντων και των δύο πλευρών*. Σύμφωνα με τον Gunn (1994) τα θεμελιώδη σημεία για μια συνολική προσέγγιση του τουριστικού σχεδιασμού είναι τα παρακάτω:

- Ο σχεδιασμός μπορεί να αποτρέψει τις αρνητικές επιπτώσεις και γι' αυτό πρέπει να εμπλακούν όλοι οι συντελεστές και οι φορείς που σχετίζονται με τον τουριστικό σχεδιασμό.

- Ο τουρισμός μπορεί να συμβιώσει με τη διατήρηση και την αναψυχή: ο τουριστικός σχεδιασμός πρέπει να είναι πλουραλιστικός και να περιλαμβάνει οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους.
- Ο τουριστικός σχεδιασμός πρέπει να είναι στρατηγικός με την έννοια ότι πρέπει να πετυχαίνει τους στόχους μέσα από τη διαδικασία του σχεδιασμού και της διαχείρισης.
- Ο τουριστικός σχεδιασμός πρέπει να είναι ολοκληρωμένος και ενιαίος από την άποψη ότι ο σχεδιασμός στο επίπεδο της πόλης πρέπει να επιχειρεί να ενσωματώνει και τους στόχους περιφερειακών και εθνικών σχεδίων.

1.2.2 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Είναι κοινά αποδεκτό, ότι ο τουρισμός πρέπει να αναπτύσσεται με τρόπο οργανωμένο και ελεγχόμενο, βασιζόμενο σε ορθολογικό σχεδιασμό. Αυτός είναι και ο μοναδικός τρόπος για να επιφέρει στον τόπο σημαντικά οικονομικά οφέλη, χωρίς να δημιουργεί κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, επιτρέποντας ταυτόχρονα τη διατήρηση των τουριστικών πόρων σε καλή κατάσταση για τη χρήση τους από τις ερχόμενες γενιές.

Ο σχεδιασμός επίσης, προσφέρει τη βάση για την αποτελεσματική διαχείριση του τουρισμού, που είναι ουσιώδης για την μακροπρόθεσμη επιτυχία του. Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο τουριστικός σχεδιασμός σύμφωνα με τον Inskeep (1994) είναι τα παρακάτω:

- Καθιερώνονται οι στόχοι και οι πολιτικές της τουριστικής και δίνεται η δυνατότητα να ενσωματωθεί ο τουρισμός με τις ευρύτερες αναπτυξιακές πολιτικές της περιοχής και να αναπτυχθούν στενοί δεσμοί με άλλους οικονομικούς τομείς.
- Αναπτύσσεται ο τουρισμός με τέτοιο τρόπο ώστε οι φυσικοί και οι πολιτιστικοί πόροι να διατηρούνται σε καλή κατάσταση τόσο για τωρινή όσο και για μελλοντική χρήση.
- Δημιουργείται μια βάση για λήψη αποφάσεων από τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα μαζί, πάνω στην τουριστική ανάπτυξη.

- Καθιστά δυνατή τη συντονισμένη ανάπτυξη όλων των στοιχείων του τουριστικού τομέα. Αυτό περιλαμβάνει τη συσχέτιση των τουριστικών θέλγητρων, δραστηριοτήτων, εγκαταστάσεων και υπηρεσιών με τις διάφορες, διασπασμένες τουριστικές αγορές. Επίσης, προσφέρει τη δομή με την οποία κατευθύνεται ο τρόπος, η μορφή και το μέγεθος της τουριστικής ανάπτυξης σε αξιοθέατα, υπηρεσίες και βασικές υποδομές.
- Γίνεται δυνατή η εξισορρόπηση των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών ωφελειών του τουρισμού και η δίκαιη κατανομή τους στους διάφορους φορείς της κοινωνίας.
- Θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές για την προετοιμασία λεπτομερών σχεδίων και τις βάσεις για αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών και σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης και για τη συνεχή διαχείριση του τουριστικού τομέα, προσφέροντας το απαραίτητο οργανωτικό και θεσμικό πλαίσιο.
- Παρέχει το πλαίσιο για αποτελεσματικό συντονισμό των ενεργειών και των επενδύσεων μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και προσφέρει τη βάση για τη διαρκή παρακολούθηση και έλεγχο της εξέλιξης της τουριστικής ανάπτυξης.

1.2.3 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Η τουριστική ανάπτυξη ακολουθεί γενικά δύο μεγάλες κατευθύνσεις: τη σχεδιασμένη δηλαδή, τυπικά θεσμοθετημένη και υποκείμενη σε ρυθμίσεις και την ασχεδίαστη ή «αυθόρμητη», που βρίσκεται στον αντίποδα αλλά σε παράλληλη τροχιά με την πρώτη. Ιστορικά, από τη δεκαετία του 1950 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980 περίπου, ο σχεδιασμός της τουριστικής ανάπτυξης εστιάστηκε και αφορούσε μόνο το ένα σκέλος του συστήματος του τουρισμού - την τουριστική προσφορά, δηλαδή τους τόπους τουριστικού προορισμού. Μετά τη δεκαετία του 1980 ωρίμασε και εδραιώθηκε η ιδέα του τουρισμού και της ανάπτυξής του *ως συστήματος προσφοράς και ζήτησης* που ο σχεδιασμός τους έπρεπε να γίνεται ταυτόχρονα και με στενή αλληλεξάρτηση. Παράλληλα, συγκυρίες όπως η έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος και η διάχυση και επικράτηση της έννοιας της «αειφορίας» στην ανάπτυξη διαμορφώνουν τη

σύγχρονη προσέγγιση προς «αιεφόρο τουριστική ανάπτυξη» (Μπριασούλη, 2000: 130-1). Αυτές και άλλες προσεγγίσεις αναλύονται περισσότερο παρακάτω.

Ο σχεδιασμός του τουρισμού ως ολοκληρωμένο σύστημα

Η βαθύτερη ιδέα του τουριστικού σχεδιασμού, που απεικονίζεται και στον παρακάτω πίνακα, είναι ότι ο τουρισμός αποτελεί σύστημα συσχέτισης παραγόντων ζήτησης και προσφοράς.

Πίνακας 1.2: Το τουριστικό σύστημα

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΖΗΤΗΣΗΣ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ		
<ul style="list-style-type: none"> • Διεθνείς τουριστικές αγορές • Εγχώριες τουριστικές αγορές • Χρήση, από τους κατοίκους, τουριστικών θέλγητρων, υπηρεσιών και εγκαταστάσεων 	<table border="1"> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Θέλγητρα και δραστηριότητες • Καταλύματα • Άλλες τουριστικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες • Μεταφορές • Άλλες υποδομές • Θεσμικά στοιχεία (οργανωτικές δομές, νομοθεσία, εκπαιδευτικά προγράμματα, στρατηγικές προώθησης </td> <td>τουριστικό προϊόν</td> </tr> </table>	<ul style="list-style-type: none"> • Θέλγητρα και δραστηριότητες • Καταλύματα • Άλλες τουριστικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες • Μεταφορές • Άλλες υποδομές • Θεσμικά στοιχεία (οργανωτικές δομές, νομοθεσία, εκπαιδευτικά προγράμματα, στρατηγικές προώθησης 	τουριστικό προϊόν
<ul style="list-style-type: none"> • Θέλγητρα και δραστηριότητες • Καταλύματα • Άλλες τουριστικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες • Μεταφορές • Άλλες υποδομές • Θεσμικά στοιχεία (οργανωτικές δομές, νομοθεσία, εκπαιδευτικά προγράμματα, στρατηγικές προώθησης 	τουριστικό προϊόν		

Πηγή: Inskoop, 1994: 3

Είναι σημαντικό ο τουρισμός να έχει ως στόχο μία ολοκληρωμένη ανάπτυξη όλων των τομέων (παράγοντες προσφοράς-ζήτησης και θεσμικά στοιχεία) του συστήματός του γιατί μόνο με αυτόν τον τρόπο θα έχουμε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Επίσης, σημαντικός είναι αυτός ο τύπος του σχεδιασμού ώστε να πετυχαίνεται ενσωμάτωση του τουρισμού με άλλες πολιτικές και σχέδια ανάπτυξης μιας περιοχής ή χώρας για την αποφυγή συγκρούσεων όσον αφορά στη χρησιμοποίηση των πόρων των περιοχών και στους τύπους ανάπτυξης (Inskoop, 1994: 6).

Ο σχεδιασμός για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Η πιο σημαντική και πιο πρόσφατη προσέγγιση του τουριστικού σχεδιασμού είναι αυτή που αναφέρεται στην επίτευξη της αιεφόρου ανάπτυξης. *Η αιεφόρος ανάπτυξη είναι πολύ σημαντική για τον τουριστικό σχεδιασμό γιατί η τουριστική ανάπτυξη εξαρτάται συνήθως από θέλγητρα και δραστηριότητες σχετικές με το φυσικό περιβάλλον, την ιστορική κληρονομιά και την πολιτιστική ταυτότητα μιας περιοχής.* Έτσι, αν αυτοί οι πόροι του τουρισμού υποβαθμιστούν ή καταστραφούν τότε οι τουριστικές περιοχές δεν θα μπορούν να προσελκύουν πλέον τους τουρίστες.

Μια βασική τεχνική για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης είναι ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός. Ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός απαιτεί την ανάλυση και τον υπολογισμό όλων των στοιχείων του περιβάλλοντος για να καθορισθεί ο σωστός τύπος και η σωστή τοποθεσία που θα αναπτυχθεί. Μία άλλη άποψη της αειφόρου ανάπτυξης δίνει έμφαση στην κοινότητα ως βάση του τουρισμού έτσι ώστε να αναπτύσσονται αυτές οι μορφές του τουρισμού που θα ωφελήσουν την τοπική κοινότητα. Τέλος, μία έννοια επίσης σχετική με την αειφόρο ανάπτυξη είναι αυτή του ποιοτικού τουρισμού. Ο ποιοτικός τουρισμός δεν είναι απαραίτητα δαπανηρός αλλά αναφέρεται σε δραστηριότητες, υπηρεσίες και εγκαταστάσεις που προσφέρουν καλή αντιστοιχία αξίας-ποιότητας, προστατεύουν τους τουριστικούς πόρους και προσελκύουν τουρίστες που σέβονται την τοπική κοινωνία και το περιβάλλον της (Inskoop, 1994: 7-8).

Ο μακροπρόθεσμος και στρατηγικός σχεδιασμός

Ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός ασχολείται με τον προσδιορισμό των στόχων και τον καθορισμό των επιθυμητών μελλοντικών τύπων ανάπτυξης. Οι πολιτικές και τα σχέδια της τουριστικής ανάπτυξης, πρέπει σύμφωνα με τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό να αφορούν σχετικά μεγάλες περιόδους. Μία άλλη προσέγγιση του σχεδιασμού που έχει προκαλέσει την προσοχή τα τελευταία χρόνια και που εφαρμόζεται σε κάποιες τουριστικές περιοχές, είναι ο στρατηγικός σχεδιασμός ο οποίος επικεντρώνεται κυρίως στην επίλυση άμεσων θεμάτων, στην αλλαγή μελλοντικών καταστάσεων και στην αντιμετώπιση αναπάντεχων γεγονότων. Όμως, πιο αποτελεσματικός είναι όταν συνδυάζεται με τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό (Inskoop, 1994:, 8-9).

Η συμμετοχή του κοινού στο σχεδιασμό

Ο σχεδιασμός έχει ως σκοπό το καλό των πολιτών και γι' αυτό είναι απαραίτητο να συμμετέχουν και αυτοί στο σχεδιασμό και στην ανάπτυξη του τουρισμού της περιοχής τους. Η πιο κοινή μορφή της συμμετοχής του κοινού είναι *ο διορισμός μιας οργανωτικής επιτροπής* της οποίας ο ρόλος είναι να καθοδηγεί την ομάδα σχεδιασμού και να επιθεωρεί το έργο της.

Ένας άλλος τρόπος συμμετοχής του κοινού είναι *οι ανοιχτές, δημόσιες, ακροαματικές διαδικασίες* που δίνουν την ευκαιρία σε όλους να ενημερωθούν για τα σχέδια και να εκφράσουν τις απόψεις τους. Όταν η διαδικασία του τουριστικού

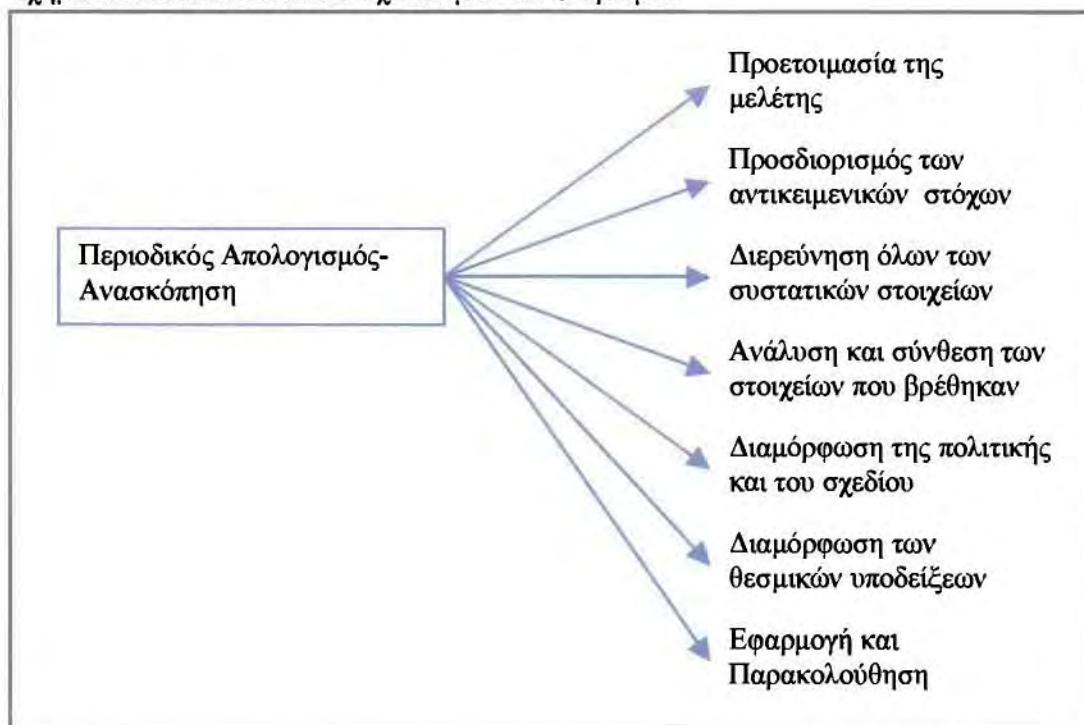
σχεδιασμού ξεκινά από την κεντρική αρχή με τη συμμετοχή του κοινού τότε ονομάζεται 'από τα πάνω' ανάπτυξη (top-down). Μία άλλη διαδικασία είναι η 'από τα κάτω' ανάπτυξη. Στην περίπτωση αυτή γίνονται πρώτα συναντήσεις της τοπικής κοινωνίας για να αποφασισθεί το είδος της ανάπτυξης που θέλουν οι κάτοικοι να ακολουθηθεί και στη συνέχεια οι προτάσεις προσαρμόζονται και προστίθενται στο εθνικό ή περιφερειακό σχέδιο. (Inskoop, 1994: 9).

1.2.4 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Όπως οποιοσδήποτε προγραμματισμός-σχεδιασμός έτσι και ο προγραμματισμός του τουρισμού προσπαθεί να επιτύχει ορισμένους στόχους συνδυάζοντας τα διαθέσιμα στοιχεία και τα προγράμματα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες των ανθρώπων.

Ο αναλυτικός σχεδιασμός απαιτεί μια συστηματική προσέγγιση που περιλαμβάνει συνήθως μια σειρά βημάτων. Η διαδικασία εμφανίζεται ως επαναληπτική και τρέχουσα, με κάθε βήμα υποκείμενο στην τροποποίηση και τον καθορισμό σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας προγραμματισμού (Stynes and O' Halloran, 1987)

Σχήμα 1.3: Η διαδικασία του σχεδιασμού του τουρισμού

Πηγή: Law, 1993

Προετοιμασία της μελέτης

Το πρώτο βήμα στη διαδικασία του σχεδιασμού είναι η προετοιμασία της μελέτης. Αρχικά διαμορφώνονται οι όροι αναφοράς, οι οποίοι περιλαμβάνουν οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα, θεσμικά στοιχεία, τεχνικές εφαρμογής, τα χωρικά επίπεδα σχεδιασμού και το χρονικό ορίζοντα για την πραγματοποίηση. Στη συνέχεια γίνεται η επιλογή της τεχνικής ομάδας που θα διεξάγει την μελέτη, διορίζεται η οργανωτική επιτροπή και οργανώνονται οι δραστηριότητες της ομάδας (Inskoop, 1994: 11-12).

Προσδιορισμός των αντικειμενικών σκοπών

Οι αντικειμενικοί σκοποί συνήθως σχετίζονται με τα κοινωνικο-οικονομικά οφέλη, την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον και πρέπει να μην είναι αλληλοσυγκρουόμενοι και να μην έρχονται σε αντίθεση με άλλους γενικούς σκοπούς ανάπτυξης της χώρας ή της περιφέρειας. Σε κάποιες περιπτώσεις είναι πιθανό να μετατραπούν οι γενικοί σκοποί ώστε να επιτευχθούν οι σκοποί του τουρισμού που ίσως είναι περισσότερο σημαντικοί για την περιοχή ή και τη χώρα (Inskoop, 1994: 12-13).

Η διερεύνηση όλων των στοιχείων

Το στάδιο αυτό του τουριστικού σχεδιασμού περιλαμβάνει τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων. Τα στοιχεία αυτά, σύμφωνα με τον Inskoop (1994) αποτελούνται από τα συστατικά στοιχεία του τουριστικού συστήματος και άλλους παράγοντες όπως:

- Παγκόσμιες τουριστικές τάσεις και τουριστικούς τύπους.
- Χαρακτηριστικά υπαρχόντων ή πιθανών ανταγωνιστικών τουριστικών προορισμών που προσφέρουν παρόμοια τουριστικά προϊόντα και ελκύουν τις ίδιες τουριστικές αγορές.
- Τάσεις σχετικές με τις τουριστικές αφίξεις στην περιοχή μελέτης.
- Υφιστάμενα και πιθανά τουριστικά θέλγητρα και δραστηριότητες, υποδομές και υπηρεσίες, φυσικούς πόρους, χρήσεις γης και στοιχεία ιδιοκτησίας.
- Σχέδια κοινωνικού και φυσικού σχεδιασμού.
- Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά και ποιότητα περιβάλλοντος καθώς και κοινωνικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά.
- Υφιστάμενοι κρατικοί ή ιδιωτικοί φορείς που ασχολούνται με τον τουρισμό.
- Νομοθεσία και κανονισμοί για τον τουρισμό.

Η ανάλυση και η σύνθεση

Μετά από τη διερεύνηση όλων των στοιχείων ακολουθεί η ποιοτική και ποσοτική σύνθεσή τους. Σημαντικό είναι σ' αυτό το σημείο να γίνεται μια ανάλυση ΠΑΕΑ (πλεονεκτήματα, αδυναμίες/ ευκαιρίες, απειλές) ή SWOT. Με την ανάλυση αυτή ουσιαστικά εντοπίζονται τα πλεονεκτήματα που πρέπει να εκμεταλλευτεί η περιοχή και τα προβλήματά της που πρέπει να αντιμετωπισθούν.

Η διαμόρφωση της πολιτικής και του σχεδίου

Σε αυτό το σημείο της διαδικασίας του τουριστικού σχεδιασμού διαμορφώνεται η πολιτική της τουριστικής ανάπτυξης και προετοιμάζεται το δομικό σχέδιο. Το πρώτο που πρέπει να γίνει είναι η προετοιμασία και η αξιολόγηση εναλλακτικών σεναρίων ανάπτυξης. Οι εναλλακτικές πολιτικές και τα σχέδια αξιολογούνται σύμφωνα με παράγοντες όπως συμφωνία με τους σκοπούς της ανάπτυξης, βελτιστοποίηση των οικονομικών ωφελειών, ενίσχυση των θετικών και ελαχιστοποίηση των αρνητικών περιβαλλοντικών και κοινωνικο-πολιτιστικών επιπτώσεων και αποτελεσματικός ανταγωνισμός με άλλους τουριστικούς προορισμούς (Inskoop, 1994:15-16).

Η διαμόρφωση των θεσμικών υποδείξεων

Από την συλλογή, ανάλυση και αξιολόγηση των θεσμικών στοιχείων μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα και να κάνουμε συστάσεις και στη συνέχεια το κράτος ή ο ιδιωτικός τομέας θα αποφασίσει πώς θα ενεργήσει ανάλογα με τις μελλοντικές καταστάσεις (Inskoop, 1994: 16).

Η εφαρμογή και παρακολούθηση

Το τελικό στάδιο της διαδικασίας του τουριστικού σχεδιασμού είναι ο καθορισμός τεχνικών εφαρμογής. Τα μέσα εφαρμογής πρέπει να εξετάζονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του σχεδιασμού και κυρίως κατά τη διάρκεια του σχηματισμού της πολιτικής και του σχεδίου. Το παραπάνω είναι σημαντικό γιατί έτσι το τελικό σχέδιο θα είναι ρεαλιστικό και εφαρμόσιμο. Κατά τη διάρκεια και μετά την εφαρμογή, η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να παρακολουθείται έτσι ώστε να διασφαλισθεί η πραγματοποίηση των στόχων (Inskoop, 1994: 16).

1.3 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός πως η Ελλάδα αποτελεί μία από τις χώρες με μακρόχρονη πορεία στον τομέα του τουρισμού και στην υποδοχή εκατομμυρίων επισκεπτών ανά έτος. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, ο τουρισμός στην Ελλάδα από μία δραστηριότητα σχεδόν ανεξέλεγκτη, μετεξελίχθηκε και αναδείχθηκε σε μία εθνικής εμβέλειας βιομηχανία, που αναμφίβολα συνεισφέρει πολύ στην εθνική οικονομία, την απασχόληση και την ευημερία της χώρας. Ταυτόχρονα, βοηθάει στην προβολή της χώρας στο εξωτερικό και στη διαμόρφωση της διεθνούς κοινής γνώμης γι' αυτήν.

Σήμερα, όμως, οι απαιτήσεις τόσο του μαζικού τουρισμού όσο και του ποιοτικού έχουν διευρυνθεί και ο ανταγωνισμός μεταξύ των τουριστικών προορισμών έχει αυξηθεί κατακόρυφα. Συνεπώς, η χώρα μας βρίσκεται αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις και, πλέον, με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο Επιχειρηματικό Πρόγραμμα για τον τουρισμό την περίοδο 2001- 2006, τα βασικά χαρακτηριστικά της στον τομέα αυτό συνοψίζονται στα εξής:

- Ανοδική τάση αφίξεων αλλοδαπών τουριστών. Αυξάνεται το μερίδιο των αεροπορικών αφίξεων.

Συνέπεια: Κίνητρα δημιουργίας νέων τουριστικών υποδομών για την προσέλκυση της αυξανόμενης πελατείας.

- Αύξηση του μεριδίου επισκεπτών από Ευρώπη. Σημαντική μείωση του μεριδίου αμερικανών τουριστών. Αύξηση τουριστών από Ανατολική Ευρώπη.

Συνέπεια: Απώλεια υψηλού τουριστικού εισοδήματος.

- Αυξανόμενη συμμετοχή εσωτερικού τουρισμού.

Συνέπεια: Δυνατότητα χρονικής κατανομής της ζήτησης.

- Μικρή διάρκεια τουριστικής περιόδου.

Συνέπεια: Θερινή επιβάρυνση υποδομών, υπολειτουργία εκτός σεζόν.

- Μονοδιάστατο τουριστικό προϊόν: "Ήλιος - θάλασσα"

Συνέπεια: Εύκολη υποκατάσταση από άλλες μεσογειακές χώρες.

- Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του ελληνικού τουρισμού είναι κυρίως κληρονομημένα (φυσικό περιβάλλον, πολιτιστική κληρονομιά).

Συνέπεια: Υπάρχει σημαντικό περιθώριο ποιοτικής βελτίωσης με τη δόμηση νέων ανθρωπογενών πλεονεκτημάτων (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2000).

Η Ελλάδα, λοιπόν, εάν επιθυμεί την παροχή ενός υψηλής ποιότητας τουριστικού προϊόντος που θα τη βοηθήσει να βελτιώσει τη θέση της στην τουριστική αγορά, οφείλει να εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα (ήλιος-θάλασσα, πολιτιστική παράδοση) όσο το δυνατό καλύτερα και να εφαρμόσει μία ανάλογη τουριστική πολιτική. Η κατάλληλη εκμετάλλευση της ιστορικής μας κληρονομιάς και ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός αποτελούν τα κλειδιά προς κατάκτηση του στόχου.

1.4 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το κοινωνικό φαινόμενο του τουρισμού, σήμερα όπως και πολλοί άλλοι τομείς της καθημερινής μας ζωής που σχετίζονται με την αναψυχή, έχει γίνει αντικείμενο ανάλυσης και εξέτασης εξαιτίας των διαστάσεων που έχει λάβει κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες. Δύο από τις μορφές του τουρισμού, ο αστικός και ο πολιτιστικός τουρισμός και ως επί το πλείστον ο συνδυασμός τους, εύκολα καταστούν μία οικονομία ανταγωνιστική.

Από την άλλη, ο τουρισμός είναι μια από τις δραστηριότητες που απαιτεί σχεδιασμό, συντονισμό και πρέπει να αναπτύσσεται με τρόπο οργανωμένο, βασισμένο σε ορθολογικό σχεδιασμό. Είναι σημαντικό ο τουριστικός σχεδιασμός να καταλήγει στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των παραγόντων προσφοράς και ζήτησης του τουριστικού συστήματος ενώ ταυτόχρονα θα υποστηρίζει τη θεωρία της βιώσιμης ανάπτυξης για τη διατήρηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η Ελλάδα που έχει πλούσια πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά, κάλλιστα μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό τουριστικό προορισμό. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τον κατάλληλο τουριστικό σχεδιασμό ο οποίος επιτρέπει την ορθή εκμετάλλευση των πόρων αυτών.

2 PLACE MARKETING (ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ)

2.1 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ PLACE MARKETING

Ο τουρισμός, ο οποίος γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη ως αποτέλεσμα της πρώτης μεταπολεμικής περιόδου, γνωρίζει ακόμα μεγαλύτερη σήμερα ως οικονομική δραστηριότητα. Η στροφή αυτή έφερε στο προσκήνιο την κατανάλωση, ανάγοντας την σε εξίσου σημαντικό παράγοντα με την οργάνωση της παραγωγής για την καθημερινή ζωή. Για την οργάνωση των τόπων προς πώληση, απαιτείται πια οργανωμένος τουριστικός σχεδιασμός. Το τουριστικό marketing μίας περιφέρειας είναι αναγκαίο στάδιο του τουριστικού σχεδιασμού, ο οποίος με τη σειρά του είναι απαραίτητος για την τουριστική ανάπτυξή της.

Οι πόλεις και οι περιοχές γενικότερα βρίσκονται σε διαρκή ανταγωνισμό με πολλές άλλες για τη διεκδίκηση πόρων και την προσέλκυση κατοίκων, επισκεπτών και επενδύσεων. Λειτουργούν δηλαδή οι πόλεις και οι περιοχές σε μια μορφή αγοράς και με τον τρόπο αυτό προσδίδονται σε αυτές και κατά συνέπεια στο χώρο χαρακτηριστικά προϊόντος προς κατανάλωση. Σαν συνέπεια ο χωροταξικός σχεδιασμός αντιμετωπίζει ανάλογα το χώρο χρησιμοποιώντας τεχνικές και μεθόδους από το χώρο του marketing καταναλωτικών προϊόντων. Καθώς, οι σχέσεις ανάμεσα στο χώρο και την αγορά αναθεωρούνται, η φιλοσοφία και οι διαδικασίες του σχεδιασμού αλλά και ο τρόπος χρήσης και διαχείρισης του χώρου αλλάζει (Inskoop 1994).

2.1.1 ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ PLACE MARKETING

Από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα ακόμη, ήταν συνηθισμένο να χρησιμοποιούνται διάφοροι τρόποι προώθησης, όπως διαφημίσεις, αφίσες, σλόγκαν, για να προβληθούν διάφορες περιοχές, ώστε να μπορέσουν να προσελκύσουν κατοίκους ή τουρίστες. Το *place marketing*, περνώντας μέσα από πολλά εξελικτικά στάδια, αναπτύχθηκε σαν μια ξεχωριστή επιστήμη η οποία ασχολείται με την προώθηση του χώρου προς τους δυνητικούς χρήστες. Μέσα από τη διαδικασία αυτή, οι δραστηριότητες και οι πόροι μιας

περιοχής (υποδομές, υπηρεσίες, αξιοθέατα, πολιτισμός) μετατρέπονται σε προϊόντα προς πώληση (Καλτσογιάννη, 1999: 18-19).

2.1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με την πιο αποδεκτή θεωρία, το marketing είναι η διαδικασία σχεδιασμού και προώθησης ενός προϊόντος από τον προμηθευτή προς αυτούς που πρόκειται να το χρησιμοποιήσουν.

Το marketing ασχολείται ή θα πρέπει να ασχολείται (α) με τη μείωση της αβεβαιότητας που αντιμετωπίζουν οι αγοραστές όσον αφορά τις ιδιότητες χρήσης ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή υπηρεσίας, (β) με τη μείωση της αβεβαιότητας που αντιμετωπίζουν οι προμηθευτές αυτών των προϊόντων ή των υπηρεσιών όσον αφορά τις ιδιότητες των αγαθών που επιθυμούν οι αγοραστές και (γ) με τις μεθόδους και τις τεχνικές που είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων που θέτουν οι οργανισμοί και οι αγοραστές στις ειδικές και στις γενικές ανταλλακτικές τους σχέσεις που απορρέουν από την αβεβαιότητα της ανταλλαγής (Παπανίκος, 1996: 13-14).

Από την άλλη μεριά το place marketing είναι μια έννοια πιο πολύπλοκη καθώς δεν αποτελεί μια απλή μεταφορά των τεχνικών του marketing ενός προϊόντος στον χώρο. Το *place marketing* είναι οι διαδικασίες και οι στρατηγικές μέσω των οποίων ο χώρος συσχετίζεται όσο το δυνατόν περισσότερο με τις επιθυμίες των καταναλωτών με σκοπό να δημιουργηθούν οι συνθήκες μεγιστοποίησης της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών και οικονομικών λειτουργιών του χώρου. Για να γίνει όμως περισσότερο κατανοητή η διαδικασία του place marketing πρέπει πρώτα να αναλυθούν τα στοιχεία από τα οποία αποτελείται και τα οποία το διαφοροποιούν από το παραδοσιακό marketing (Ashworth and Voogd, 1995).

Η επιστήμη του marketing εξελίχθηκε μέσω των πρακτικών του ιδιωτικού τομέα και τις επιδιώξεις του για κέρδη και ανταλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών. Η έννοια του *place marketing* είναι ένα αμάλγαμα τριών διαφορετικών παραδόσεων στο marketing οι οποίες αναλύονται παρακάτω (Page, 1995: 206-207).

- **Marketing μη κερδοσκοπικών οργανώσεων (marketing in non-profit organizations).** Πρόκειται για μια έννοια που προσπαθεί να διαφοροποιήσει τους στόχους των ιδιωτικών επιχειρήσεων από εκείνους των οργανισμών του Δημοσίου. Η σημαντικότερη διαφορά είναι ότι οι ενώ οι επιχειρήσεις έχουν ως στόχο το άμεσο οικονομικό κέρδος, οι δημόσιες αρχές δεν κινητοποιούνται από

άμεσα κερδοσκοπικά κίνητρα, όταν χρησιμοποιούν το marketing, και έχουν μακροπρόθεσμους στόχους και ευρύτερο προσανατολισμό. Έτσι διαφοροποιείται η στρατηγική του marketing και η ανάλυση της αγοράς των καταναλωτών (Page, 1995: 206-207, Ashworth and Voogd, 1995: 18-19).

- **Κοινωνικό marketing (social marketing).** Έχει ως στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Το συμβατικό marketing διευρύνεται, επιχειρεί να επηρεάσει και άλλες μορφές συμπεριφοράς του καταναλωτή, εκτός από την αγοραστική, και αντιμετωπίζει τους ανθρώπους όχι ως απλούς αγοραστές αλλά ως όντα με υλικές αλλά και πνευματικές ανάγκες. Και εδώ αντικείμενο προώθησης είναι μια κοινωνική ιδέα (Page, 1995: 207, Ashworth and Voogd, 1995: 19-20).
- **Προώθηση της εικόνας μέσω του marketing (image marketing).** Η έννοια αυτή αναπτύχθηκε στη δεκαετία του '60. Τότε προωθούνταν εικόνες πολιτικών προσώπων με μικρές αναφορές στην πολιτική τους δράση. Η ανάπτυξη του image marketing επέτρεψε την υποκατάσταση του υλικού προϊόντος στην διαδικασία προώθησης του, από την εικόνα του και μόνο (image). Το marketing έτσι, μπορούσε να εφαρμοστεί σε ένα προϊόν αόριστα προσδιορισμένο έως και ανύπαρκτο, στοχεύοντας στο συναισθηματικό επηρεασμό της συμπεριφοράς του αποδέκτη, με στόχο πολιτικά, κοινωνικά ή οικονομικά οφέλη. Η εφαρμογή αυτής της τακτικής στον τόπο, σήμαινε ότι οι περιοχές μπορούσαν να προωθηθούν μέσω των γενικών τους εικόνων, έστω και αν συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες που προσφέρονται είναι δύσκολο να προσδιορισθούν (Page, 1995: 207, Ashworth and Voogd, 1995: 20).

Σχήμα 2.1: Η καταγωγή της έννοιας του Place Marketing

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία, 2002

Ένα βασικό στοιχείο του place marketing είναι το προϊόν χώρος, ο οποίος έχει πολλά χαρακτηριστικά, που όχι μόνο τον διαφοροποιούν από το κλασικό προϊόν του marketing, αλλά κάνουν και την προώθηση του πολύ πιο πολύπλοκη. Ο τρόπος καθορισμού ενός χώρου δεν είναι συγκεκριμένος, καθώς μπορεί να καθορισθεί από τις δραστηριότητες και λειτουργίες που φιλοξενεί, δηλαδή ως ένα δοχείο δραστηριοτήτων ή ως μια ολότητα. Κατά συνέπεια, η προώθηση μιας περιοχής μπορεί να γίνει είτε μέσω της ανάδειξης ενός πακέτου δραστηριοτήτων ή μέσω εικόνων που συνθέτουν τα χαρακτηριστικά του και τον προβάλλουν ως ένα σύνολο. Ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό του χώρου είναι ότι αποτελείται από πολλά χωρικά επίπεδα τα οποία προωθούνται κατά διαφορετικό τρόπο και απευθύνονται σε διαφορετικούς καταναλωτές και μερικές φορές το επίπεδο που προωθείται μπορεί να μην ανταποκρίνεται σ' αυτό που καταναλώνεται (Ashworth and Voogd, 1995: 43-44).

Πίνακας 2.1: Κύριοι Φορείς Προώθησης

Τοπικό επίπεδο	<p><i>Δημόσιος Τομέας</i> Δήμαρχος και /ή διαχειριστής πόλης Τμήμα επιχειρηματικής ανάπτυξης Πολεοδομία Οργανισμός τουρισμού Συνεδριακός οργανισμός Γραφείο πληροφοριών <i>Ιδιωτικός τομέας</i> Πολίτες Μεγάλες επιχειρήσεις Μεσιτικά γραφεία και πράκτορες Χρηματοοικονομικά ιδρύματα (Τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες) Εμπορικό επιμελητήριο και άλλοι οργανισμοί τοπικών επιχειρήσεων Ξενοδοχεία, εστιατόρια, καταστήματα, εκθέσεις και συνεδριακά κέντρα Ταξιδιωτικά γραφεία Οργανισμοί αγοράς εργασίας Μεταφορικές εταιρείες (ταξί, αεροπορικές εταιρείες) Μέσα μαζικής ενημέρωσης</p>
Περιφερειακό επίπεδο	<p>Γραφεία περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης Περιφέρεια Περιφερειακά γραφεία τουρισμού</p>
Εθνικό επίπεδο	<p>Αρχή διοίκησης Γραφεία επενδύσεων στο εσωτερικό Εθνικά γραφεία τουρισμού</p>
Διεθνές επίπεδο	<p>Πρεσβείες και προξενεία Εταιρείες οικονομικής ανάπτυξης με σύνδεση με μια πόλη ή περιοχή Διεθνείς επιχειρήσεις με σύνδεση με μια περιοχή</p>

Πηγή: Kotler κ.α., 1999: 67

Όπως φαίνεται και από τον προηγούμενο πίνακα ένα πολύ διαφορούμενο στοιχείο του place marketing είναι το ποιος είναι ο παραγωγός και ποιος προωθεί το προϊόν χώρου. Η παραγωγή του χώρου δεν ανήκει μόνο στις τοπικές κυβερνήσεις αλλά μπορεί να μοιραστεί αυτή η δραστηριότητα με άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς. Παρομοίως, η προώθηση μπορεί να γίνει και από άλλους οργανισμούς εκτός αυτών που ασχολούνται με τη διαχείριση των δραστηριοτήτων των συγκεκριμένων χώρων.

Τέλος, ο καθορισμός του καταναλωτή του χώρου είναι πολύ δύσκολος, καθώς οι ίδιες λειτουργίες και τα ίδια χαρακτηριστικά αγοράζονται ταυτόχρονα από διαφορετικές ομάδες καταναλωτών για διαφορετικούς συνήθως λόγους, πράγμα που καθιστά ανώφελη κάθε απόπειρα τμηματοποίησης της αγοράς (Ashworth and Voogd, 1995:44).

Πίνακας 2.2: Οι τέσσερις κύριοι στόχοι του place marketing

1.Επισκέπτες	<ul style="list-style-type: none"> • Επισκέπτες για λόγους εργασίας (επαγγελματικές συναντήσεις, παρακολούθηση συνεδρίων) • Τουρίστες
2. Κάτοικοι και εργαζόμενοι	<ul style="list-style-type: none"> • Επαγγελματίες (επιστήμονες, γιατροί, κ.α.) • Ειδικευμένοι εργάτες • Τηλεεργαζόμενοι • Άτομα με οικονομική άνεση • Επενδυτές • Επιχειρηματίες • Ανειδίκευτοι εργάτες • Συνταξιούχοι
3. Επιχειρήσεις και βιομηχανία	<ul style="list-style-type: none"> • Βαριά βιομηχανία • Βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας, συναρμολόγησης, κ.α. • Επιχειρηματίες
4. Αγορές εξαγωγών	<ul style="list-style-type: none"> • Διεθνής αγορές • Άλλες περιοχές μέσα στην εγχώρια αγορά

Πηγή: Kotler κ.α.,1999: 33

2.1.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ PLACE MARKETING

¹Το ενδιαφέρον των δήμων για την προώθηση και τη διαφήμιση των πόλεων ως επιθυμητών και μοναδικών τόπων για τουρισμό, μια παράδοση που χρονολογείται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό αστικής διαχείρισης και

προγραμματισμού που διευκολύνει την ανάπτυξη του αστικού τουρισμού, καθώς η πόλη αποτελεί προϊόν προς πώληση σε πελάτες. Τα αγαθά που καταναλώνουν τα άτομα και οι ομάδες σε μια τέτοια περίπτωση κατασκευάζονται και ανταλλάσσονται μέσα από μια κοινωνική και διαχειριστική διαδικασία που απαιτεί λεπτομερή κατανόηση των καταναλωτών, των αναγκών και των επιθυμιών τους, έτσι ώστε τα προϊόντα να μπορούν να είναι κατάλληλα και αποτελεσματικά προσφερόμενα.

Οι βασικές λειτουργίες του marketing, οι οποίες εφαρμόζονται και στο place marketing είναι: α) ο στρατηγικός σχεδιασμός place marketing, β) η έρευνα place marketing και γ) το marketing mix (Inskeep, 1994).

2.1.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ MARKETING

Ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι μια διαδικασία ανάπτυξης τρόπων σύγκλισης των στόχων ενός οργανισμού με τις ικανότητές του. Κατά συνέπεια, οι οργανισμοί που ασχολούνται με το place marketing χρησιμοποιούν το στρατηγικό σχεδιασμό προκειμένου να προσδιορίσουν τη μελλοντική θέση της πόλης στην αγορά και να επιλέξουν τις κατάλληλες δράσεις που θα τους οδηγήσουν στα επιθυμητά αποτελέσματα (Page, 1995: 201).

¹Η βασική αρχή του στρατηγικού marketing είναι ότι το μέλλον είναι αβέβαιο αλλά από την άλλη, το μέλλον ενός τόπου μπορεί να επηρεαστεί από στρατηγικά σχέδια και δράσεις.² Η πρόκληση για μια περιοχή είναι να σχεδιάσει ένα ευέλικτο σύστημα που να προσαρμόζεται γρήγορα και ικανοποιητικά στις νέες εξελίξεις και ευκαιρίες. Η διαχείριση του στρατηγικού marketing είναι πιο δύσκολη για μια περιοχή από ότι για μια επιχείρηση. Παρ' όλα αυτά, στην Ευρώπη, η εμπειρία δείχνει ότι το στρατηγικό marketing μπορεί να εφαρμοστεί με επιτυχία σε κοινωνίες όπου υπάρχουν θεσμοί, διαδικασίες, και ηγεσία που ευνοούν τη δομημένη λήψη αποφάσεων για το μέλλον του τόπου (Kotler κ.α., 1999: 106).

Η διαδικασία του στρατηγικού τουριστικού marketing κινείται ανάμεσα σε πέντε επίπεδα που απαντούν στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Έλεγχος του τόπου: Πώς είναι η εξεταζόμενη περιοχή σήμερα συγκριτικά με άλλες; Γίνεται δηλαδή η διαπίστωση των κύριων ελκτικών στοιχείων, των κύριων ανταγωνιστών, των τάσεων και των εξελίξεων. Ποιες είναι οι σημαντικότερες δυνατότητες/αδυναμίες, ευκαιρίες/απειλές (ανάλυση SWOT);

Μετά την ανάλυση SWOT διαπιστώνεται ποια είναι τα κύρια θέματα στα οποία πρέπει να δοθεί βαρύτητα.

2. Όραμα και στόχοι: Μετά τη διαπίστωση των κυρίων θεμάτων οι place marketers διαμορφώνουν μια εικόνα –όραμα της περιοχής και θέτουν στόχους για να καταλήξουν σε αυτό.
3. Διαμόρφωση στρατηγικής: Ποιες ευρείες στρατηγικές θα βοηθήσουν την περιοχή να πραγματοποιήσει τους στόχους της; Από τη στιγμή που επιλέγεται μια στρατηγική η περιοχή πρέπει να διαθέτει τα πλεονεκτήματα και τους πόρους για την εφαρμογή της.
4. Σχέδιο δράσης: Ποιες συγκεκριμένες δράσεις πρέπει να αναλάβει μια περιοχή για να υλοποιήσει τις στρατηγικές της;
5. Έλεγχος και εφαρμογή: Τι πρέπει να κάνει μια περιοχή για να διασφαλίσει την επιτυχή εφαρμογή; Χρειάζεται συνεχές έλεγχο της εφαρμογής και δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων.

(Kotler κ.α., 1999: 107-124)

Όπως αναφέρεται και παραπάνω, για την τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής είναι απαραίτητος ο τουριστικός σχεδιασμός της του οποίου αναγκαίο στάδιο είναι το τουριστικό marketing. Ο σχεδιασμός του marketing πρέπει να γίνει κατανοητός σαν τμήμα της όλης διαδικασίας του τουριστικού σχεδιασμού και κατά συνέπεια της τουριστικής ανάπτυξης. Το marketing προσπαθεί να ωθήσει τους μελλοντικούς τουρίστες να επισκεφτούν μια περιοχή πληροφορώντας τους για αυτή και αυτά που έχει να προσφέρει.

Το τουριστικό marketing μπορεί να αναφέρεται σε αλλοδαπούς αλλά και σε ημεδαπούς τουρίστες ή και σε συνδυασμό των δύο. Το τουριστικό marketing περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες. Για την ένταξη μιας περιοχής στην τουριστική αγορά απαιτείται ένα σχέδιο marketing το οποίο περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια:

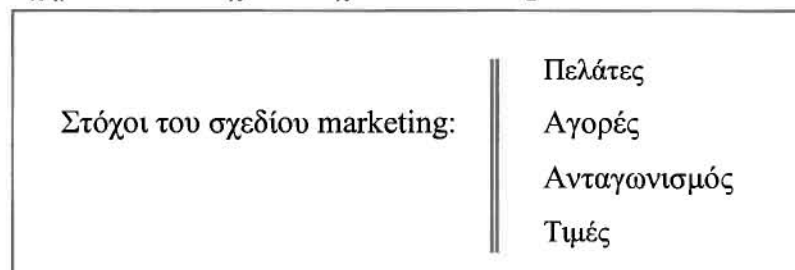
1. Διατύπωση στόχων τουριστικού marketing
2. Διαμόρφωση στρατηγικής
3. Προετοιμασία και εκτέλεση του προγράμματος προβολής
4. Παροχή υπηρεσιών τουριστικής ενημέρωσης

(Inskeep, 1994)

Διατύπωση στόχων τουριστικού marketing

Στην ευρεία και ολοκληρωμένη προσέγγιση του σχεδιασμού, στόχος του τουριστικού marketing είναι η προσέλκυση συγκεκριμένου τύπου και αριθμού τουριστών. Οι στόχοι πρέπει να έχουν χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον πέντε ετών και θα πρέπει να προσδιορίζονται σε σχέση με τον αριθμό τουριστικών αφίξεων, τον τύπο των τουριστικών αφίξεων, τον τύπο των τουριστών, τον μέσο χρόνο παραμονής και την προέλευση. Οι στόχοι έχουν επίσης, άμεση συνάρτηση με το τουριστικό προϊόν προς διάθεση αλλά και το επιθυμητό είδος τουρισμού.

Σχήμα 2.2: Οι στόχοι του σχεδίου marketing

Πηγή: Inskoop, 1994

Σε περιοχές με ήδη ανεπτυγμένο τουρισμό, οι στόχοι του marketing, μπορεί να αφορούν στην ανάπτυξη άλλων μορφών και τύπων τουρισμού, όπως για παράδειγμα υψηλότερου επιπέδου, ειδικών ενδιαφερόντων κ.ο.κ. Αυτές οι αλλαγές όπως είναι φυσικό, πρέπει να συνοδεύονται από αντίστοιχες αλλαγές στο τουριστικό προϊόν, στις υποδομές και στις προσφερόμενες δραστηριότητες. Τέτοιοι στόχοι πρέπει βέβαια να συμβαδίζουν και με ανάλογες αλλαγές στο τουριστικό προϊόν, καθώς και με βελτιώσεις ελκυστικότητας, υποδομών και υπηρεσιών (Inskoop, 1994).

Διαμόρφωση στρατηγικής τουριστικού marketing

Η στρατηγική του marketing για τον τουρισμό, προσφέρει την αποτελεσματικότερη προσέγγιση ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του σχεδίου marketing. Η στρατηγική αυτή μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα:

- Τις βασικές κατευθύνσεις του marketing, στοχεύοντας σε γενικά θέματα τουριστικού ενδιαφέροντος είτε την επιλεκτική κατεύθυνση σε συγκεκριμένους τύπους τουρισμού.

- Τις βασικές μορφές των μεθόδων προβολής και προώθησης και τους αποδέκτες, δηλαδή αν θα απευθυνθούν, οι μέθοδοι προβολής, σε τουριστικά γραφεία, άμεσα στον τουρίστα-καταναλωτή ή σε συνδυασμό και των δύο.
- Τη σύνταξη του χρονοδιαγράμματος ή των προτεραιοτήτων και την επιλογή του συγκεκριμένου χρόνου που θα γίνουν οι ενέργειες προώθησης σε συγκεκριμένες αγορές ή χώρες. Η επιλογή του συγκεκριμένου χρόνου μπορεί να εξαρτάται από το χρονοδιάγραμμα των προγραμμάτων τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής.
- Τη διαμόρφωση της εικόνας (image) της περιοχής. Οι νέοι τουριστικοί προορισμοί ίσως χρειαστεί να δημιουργήσουν ένα ελκυστικό προφίλ, πριν διατυπωθεί το τελικό και συγκεκριμένο είδος προώθησης.
- Τα πιθανά εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν όπως, πρόσφατη πολιτική αστάθεια ή κάποια φυσική καταστροφή.
- Την επιλογή οργάνωσης προώθησης, όπως εγκατάσταση γραφείων προώθησης στην αγορά των χωρών προέλευσης, σύμβαση για την προώθηση από γραφεία της τοπικής αγοράς και προώθηση με άμεσους χειρισμούς του κεντρικού γραφείου-βάση προώθησης.
- Την εξέταση κάθε απρόοπτου που μπορεί να εκδηλωθεί.

Η στρατηγική του marketing μπορεί να αφορά βραχυπρόθεσμους αλλά και μακροπρόθεσμους στόχους. Θα πρέπει να αναθεωρείται συχνά και να αναπροσαρμόζεται εάν απαιτείται, ανάλογα με τις μεταβολές της αγοράς και πιθανές αλλαγές στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής (Inskoop, 1994).

Διαμόρφωση εικόνας –image- της περιοχής

Η εικόνα ενός τόπου είναι καθοριστική για τον τρόπο με τον οποίο αντιδρούν οι επιχειρήσεις και οι επισκέπτες στον τόπο αυτό. Για το λόγο αυτό, μια περιοχή πρέπει να προσπαθεί να διαχειρίζεται την εικόνα της. Η στρατηγική διαχείριση της εικόνας απαιτεί την εξέταση των παρακάτω πέντε θεμάτων που τίθενται εδώ με μορφή ερωτημάτων:

1. Ποιος προσδιορίζει την εικόνα μιας περιοχής;
2. Πώς μπορεί να μετρηθεί η εικόνα μιας περιοχής;
3. Ποιες είναι οι κατευθύνσεις για το σχεδιασμό της εικόνας μιας περιοχής;
4. Ποια είναι τα απαραίτητα εργαλεία για την μετάδοση της εικόνας;

5. Πώς μπορεί μια περιοχή να διορθώσει την αρνητική εικόνα της; (Kotler κ.α., 1999: 160).

Η εικόνα ενός τόπου προσδιορίζεται από το σύνολο των πεποιθήσεων, των ιδεών και των εντυπώσεων που οι άνθρωποι έχουν για τον τόπο. Η εικόνα αντιπροσωπεύει μια απλοποίηση ενός μεγάλου αριθμού συνειρμών και πληροφοριών που συνδέονται με αυτό το μέρος. Ο καταναλωτής έρχεται σε επαφή με το προϊόν του place marketing διαμέσου της εικόνας (Kotler κ.α., 1999: 160).

Οι εικόνες προβάλλονται διαμέσου ενός συνόλου πολιτιστικών κωδικών, οι οποίοι στη συνέχεια μεταφέρονται διαμέσου ποικίλων καναλιών, πράγμα που σημαίνει ότι τα κανάλια αυτά εμπλέκονται στη διαδικασία της προβολής, με αποτέλεσμα να είναι πιθανή τόσο η παραποίηση της εικόνας όσο και η απώλεια πληροφοριών. Οι άνθρωποι δεν έχουν πανομοιότυπες εικόνες από το περιβάλλον, λόγω των πληροφοριών που έχουν για τις περιοχές που επισκέπτονται, οι εικόνες κατανοούνται/κρίνονται υποκειμενικά από τον καθένα, με βάση τις πληροφορίες που στέλνονται από το περιβάλλον και λαμβάνονται από τις αισθήσεις μας (Inskoop, 1994: 222). Έτσι οι τουρίστες, αφού αντιληφθούν τις πληροφορίες, σχηματίζουν στο μυαλό τους μια νοερή εικόνα του χώρου τον οποίο θα επισκεφθούν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι να παίρνουν αποφάσεις σχετικά με το ποια περιοχή θα επισκεφθούν βασιζόμενοι στις εικόνες που έχουν σχηματίσει για τις περιοχές διαμέσου του marketing και της διαφήμισης.

Ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές, η διαμόρφωση της εικόνας είναι πολύ σημαντική. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για να κάνουν μια αστική περιοχή πιο θελκτική διαμέσου του marketing και της διαφήμισης φαίνονται παρακάτω:

- Σλόγκανς, θέματα και θέση: το σλόγκαν είναι μια μικρή και περιεκτική φράση που περικλείει συνολική εικόνα της περιοχής όπως για παράδειγμα το σλόγκαν για την Βουδαπέστη 'Η Πόλη με τα Χίλια Πρόσωπα'. Μια παραλλαγή του σλόγκαν είναι η χρησιμοποίηση ενός θέματος που κατευθύνει συγκεκριμένα προγράμματα marketing σε προσδιορισμένους στόχους-τουρίστες. Ένα άλλο εργαλείο είναι το image της θέσης, όπου τοποθετείται η περιοχή σε τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς όρους ως ο κατάλληλος τόπος για μια συγκεκριμένη δραστηριότητα (Kotler κ.α., 1999:169-170).
- Εικονικά σύμβολα: εικόνες οι οποίες αναπαριστούν χαρακτηριστικά της περιοχής όπως το Big Ben στο Λονδίνο, η Κόκκινη Πλατεία στη Μόσχα ή τα

κτίρια Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις Βρυξέλες και στο Στρασβούργο (Kotler κ.α., 1999: 171).

- Γεγονότα και έργα: η εικόνα μιας περιοχής μπορεί να προωθηθεί με τη βοήθεια γεγονότων και έργων. Για παράδειγμα, για χρόνια η πρώην Σοβιετική Ένωση και η Ανατολική Γερμανία επιδεικνύανε τους αθλητές τους και τους επιστήμονες ή διανοούμενους στις άλλες χώρες. Επίσης, ένα άλλο παράδειγμα είναι τα φεστιβάλ που συνεχώς διοργανώνονται στην ιστορική Ευρώπη (Kotler κ.α., 1999: 172).
- Δεικτικά σύμβολα: χαρακτηριστικά τα οποία υποδηλώνουν μια οικεία εικόνα στο δέκτη όπως ένας πολυάσχολος δρόμος (Law, 1993)
- Συμβολικά στοιχεία: τα αντικείμενα μπορούν να εικονογραφούν/ επεξηγούν ένα μεγάλο φάσμα ενεργειών σε συνδυασμό με μία νοητική κατάσταση ή ένα τρόπο ζωής (Law, 1993).

*Έτσι η εικόνα της περιοχής μεταφέρεται και είναι αποδεκτή από τους δέκτες όταν τα σύμβολα τα οποία την προάγουν σέβονται και υποστηρίζουν τόσο τον τρόπο ζωής τους όσο και το κοινωνικοοικονομικό και πολιτιστικό τους επίπεδο.*¹¹ Συνεπώς, για να είναι αποτελεσματικό το place marketing θα πρέπει να προσεχθεί η προβολή, η μεταφορά αλλά και η υποδοχή της εικόνας (Inskoop, 1994).¹¹

Προετοιμασία και εκτέλεση του προγράμματος προβολής

Το πρόγραμμα προβολής προετοιμάζεται βασιζόμενο σε παράγοντες όπως η στρατηγική του προγράμματος marketing, οι διαθέσιμες τεχνικές προώθησης, η γνώση των καναλιών διανομής και το ποσό του προϋπολογισμού.

Το πρόγραμμα προβολής σχεδιάζεται συνήθως για μια περίοδο τριών με πέντε ετών αλλά καλό είναι η προβολή να είναι συνεχής και μακροχρόνια. Επίσης, προσδιορίζει λεπτομερώς τους τύπους προώθησης που θα ακολουθηθούν ανά χρόνο προϋπολογίζοντας το κόστος τους. Σύμφωνα με τον Inskoop (1994) οι τεχνικές προώθησης που χρησιμοποιούνται συνήθως είναι οι εξής:

- Προετοιμασία έντυπου υλικού όπως φυλλάδια, αφίσες, χάρτες, κάρτ-ποστάλ και οδηγοί για τουριστικούς πράκτορες καθώς και διανομή αυτών σε τουριστικά γραφεία, πράκτορες και τουρίστες καταναλωτές.

- Προετοιμασία οπτικοακουστικού υλικού όπως φωτογραφικές διαφάνειες, φωτογραφίες και βίντεο που θα χρησιμοποιηθούν σε ταξιδιωτικά σεμινάρια και άλλου τύπου παρουσιάσεις.
- Διαφήμιση στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο, σε εφημερίδες και περιοδικά με στόχο τους καταναλωτές αλλά και διαφήμιση σε εκδόσεις της ομοσπονδίας τουριστικών γραφείων στοχεύοντας στους τουριστικούς πράκτορες.
- Παρακολούθηση και συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις, στη χώρα-έδρα αλλά και σε διεθνείς που γίνονται συχνά στην Ευρώπη, στη Βόρεια Αμερική και στην Ανατολική Ασία.
- Οργάνωση περιοδειών με στόχο την προώθηση και διαφήμιση στις χώρες-αγορές έτσι ώστε να γίνει επαφή με ταξιδιωτικούς πράκτορες, συγγραφείς σε τουριστικά-περιγηγικά περιοδικά και φωτογράφους.
- Προετοιμασία και έκδοση οδηγών και βιβλίων με γενικές πληροφορίες για την περιοχή, εάν αυτά δεν υπάρχουν ήδη στην αγορά. Αυτά τα βιβλία μπορούν να είναι προς πώληση ώστε να μειωθεί το σχετικό κόστος τους.

Η μετάδοση των εικόνων μιας περιοχής έχει βασικές αρχές. Η προβολή της περιοχής και των αξιοθέατων της θα πρέπει να βασίζεται σε ακριβή και ειλικρινή στοιχεία, διαφορετικά εάν ο επισκέπτης αισθανθεί εξαπατημένος, γίνεται πηγή αρνητικής διαφήμισης. Επίσης, οι προσπάθειες προβολής θα πρέπει να είναι συντονισμένες μεταξύ των ιδιωτικών φορέων του δημοσίου ώστε να γίνεται η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των χρηματοδοτήσεων (Inskeep, 1994).

Η μετάδοση των εικόνων των περιοχών για τον επηρεασμό των επισκεπτών γίνεται με τη διαφήμιση, την άμεση τοποθέτηση των περιοχών στην αγορά, την προώθηση των πωλήσεων και με τη βοήθεια των δημόσιων σχέσεων (Law, 1993). Ορισμένες ενδεικτικές τεχνικές είναι η επίδειξη ιστορικών μνημείων και χώρων, η επισήμανση ιδιαίτερων χρήσεων γης και ιδιόμορφων χαρακτηριστικών που αναδεικνύουν την τοπικότητα των περιοχών και η διαφήμιση από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Για να οδηγεί στα επιθυμητά αποτελέσματα η εικόνα μιας περιοχής πρέπει να πληροί τα παρακάτω κριτήρια:

1. Να είναι έγκυρη, δηλαδή να συμβαδίζει με την πραγματική εικόνα της περιοχής.
2. Να είναι αληθοφανής.
3. Να είναι απλή και να μην προκαλεί σύγχυση.

4. Να είναι ελκυστική.
5. Να είναι ευκρινής.

(Kotler κ.α., 1999: 167)

Για να επιτευχθούν οι προαναφερθέντες στόχοι, οι δημιουργοί εικόνας χρησιμοποιούν ένα μεγάλο φάσμα εργαλείων στα οποία περιέχονται slogans (για όλη την περιοχή), θέματα (για αξιοσημείωτα τμήματα), θέσεις (σε σχέση με επιτυχημένο ανταγωνιστή), οπτικά σύμβολα και γεγονότα όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Παροχή τουριστικών υπηρεσιών και πληροφοριών

Μια σημαντική λειτουργία του marketing είναι να παρέχει πληροφορίες στους τουρίστες πριν και μετά την άφιξη στον προορισμό τους. Πρέπει να είναι διαθέσιμες πληροφορίες για τα γεωγραφικά, ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής, τα αξιοθέατα, τις εγκαταστάσεις και τις παρεχόμενες υπηρεσίες (μαζί με τις αντίστοιχες τιμές), τα μέσα μεταφοράς και το πρόγραμμα τους, τις εμπορικές τοποθεσίες, τις ιατρικές και ταχυδρομικές εγκαταστάσεις, τα προξενεία και τις πρεσβείες, τους θρησκευτικούς τόπους και άλλες ειδικές πληροφορίες. Επίσης, οι τουρίστες είναι καλό να πληροφορούνται για τα τοπικά έθιμα, τις ενδυμασίες και τους κώδικες συμπεριφοράς, καθώς και για το εάν υπάρχουν πιθανά προβλήματα ασφάλειας που θα πρέπει να γνωρίζουν.

Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται από ειδικά γραφεία πληροφόρησης τουριστών τα οποία πρέπει να είναι χωροθετημένα σε κατάλληλες περιοχές και το προσωπικό τους να είναι καλά πληροφορημένο, με πείρα και γνώσεις στο αντικείμενο καθώς και γνώση ξένων γλωσσών. Μια καλή προσέγγιση που χρησιμοποιείται συχνά είναι η ανάπτυξη κέντρων πληροφόρησης επισκεπτών, τα οποία εκτός από υλικό πληροφόρησης, περιέχουν εκθέματα (π.χ. μακέτες της περιοχής, μακέτες χαρακτηριστικών παραδοσιακών κτιρίων, τοπικές ενδυμασίες, αντικείμενα με τοπικό χαρακτήρα, τοπικά μουσικά όργανα κ.λ.π.). Επίσης, προσφέρουν οπτικοακουστικά εκθέματα και έχουν λογοτεχνικά και άλλα συγγράμματα σχετικά με θέματα της περιοχής, σλάιτς και άλλα υλικά προς πώληση (Inskoop, 1994).¹¹

Σχετικά με τις δαπάνες για την προβολή και την προώθηση, σύμφωνα με μελέτη του 1980-1987 που έγινε στην Ολλανδία από τους Bartels και Timmer, το ένα τρίτο περίπου δαπανάται σε γενική διαφήμιση στα μαζικά μέσα με στόχο τη δημιουργία θετικής εικόνας για τον τόπο, στο σύνολο του κοινού. Ένα μικρότερο μέρος της δαπάνης κατευθύνεται σε πιο επιλεκτικό κοινό μέσω προσεκτικά επιλεγμένων

καναλιών, με τη χρήση έντυπου πληροφοριακού υλικού ή τη συμμετοχή σε εκθέσεις. Το υπόλοιπο μέρος χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο σε λειτουργίες δημοσίων σχέσεων, οι οποίες είναι σημαντικά πιο επιλεκτικές στο στόχο (Ashworth and Voogd, 1995: 105).

Όσον αφορά στο έντυπο πληροφοριακό υλικό που εκδίδεται από τις τοπικές αρχές, οι οδηγοί των πόλεων χρησιμοποιούνται σε μεγάλες και αδιαφοροποίητες αγορές, τα ακριβά και προσεγμένα έντυπα αφορούν κυρίως εμπορικές χρήσεις, τα έντυπα με δεδομένα (fact sheets) παρέχουν πολύ συγκεκριμένες πληροφορίες για εμπορικές και επιχειρηματικές χρήσεις και τέλος, οι τουριστικοί οδηγοί χρησιμοποιούνται για να επηρεάσουν την συμπεριφορά των υπάρχοντων επισκεπτών.

Σύμφωνα με έρευνες, οι απόπειρες σύνδεσης κάποιων μέσων μετάδοσης με συγκεκριμένες αγορές ή εικόνες μιας περιοχής, μάλλον δεν αποδίδουν καθώς οι ίδιες οι τοπικές αρχές δεν κάνουν τόσο λεπτές διακρίσεις και τείνουν προς τη γενίκευση, παρέχοντας το σύνολο του έντυπου υλικού σε όλους αδιακρίτως τους δυνητικούς επισκέπτες, αφήνοντας στους ίδιους την επιλογή των σχετικών πληροφοριών ενδιαφέροντός τους. Εάν ο στόχος των τοπικών αρχών είναι να μεγιστοποιήσουν τον αριθμό των επισκεπτών, τότε οι προσπάθειες προβολής θα πρέπει να στρέφονται στους ήδη πετυχημένους πόρους, ενισχύοντας τις προσδοκίες. Εάν αντίθετα, στόχος είναι η εξάπλωση του τουρισμού, σε μεγαλύτερα τμήματα της πόλης και η εξισορρόπηση στην εκμετάλλευση των πόρων, τότε θα πρέπει να στραφούν σε νέα αξιοθέατα ιστορικού ενδιαφέροντος και σε περιοχές των οποίων η εικόνα δεν έχει καθιερωθεί στη συνείδηση των επισκεπτών (Ashworth and Voogd, 1995: 115).

Έρευνα marketing

Η έρευνα marketing δεν είναι συνώνυμη με την έρευνα αγοράς αλλά σύμφωνα με τον Seibert (1973), είναι μια πιο ευρεία έννοια. Πρόκειται για μια *οργανωμένη διαδικασία που σχετίζεται με την συλλογή, επεξεργασία, ανάλυση και αποθήκευση πληροφοριών και συμβάλλει στην καλύτερη επιλογή αποφάσεων*, καθώς μια τέτοια έρευνα επιτρέπει στην επιχείρηση να κατανοήσει καλύτερα τους πελάτες της, τις αγορές και την αποτελεσματικότητα των μεθόδων της και να εντοπίζει ανάγκες και προτιμήσεις που σταθερά αλλάζουν στο χρόνο και στο χώρο. Με όρους place marketing, η έρευνα marketing θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για να γίνει αντιληπτός ο τύπος της εικόνας του χώρου που φαίνεται να προτιμάται από εν δυνάμει καταναλωτές. Επίσης η έρευνα

θα βοηθήσει σημαντικά στην ανάπτυξη χαρακτηριστικών σε μια περιοχή, τα οποία θα είναι ελκυστικά στους μελλοντικούς χρήστες (Page,1995: 202-203).

Έρευνα marketing mix

Το marketing mix, κατά τον Kotler, είναι η ανάμιξη ελεγχόμενων μεταβλητών που η επιχείρηση χρησιμοποιεί ώστε να φτάσει το επιθυμητό επίπεδο πωλήσεων στην αγορά-στόχο (Page, 1995: 203).

Το παραπάνω σημαίνει ότι για οποιονδήποτε οργανισμό υπεύθυνο για το place marketing, υπάρχουν τέσσερις κύριες μεταβλητές marketing που χρειάζεται να επιδιώξει ώστε να φτάσει τους στόχους οι οποίοι καθορίστηκαν κατά τη στρατηγική marketing, η οποία με τη σειρά της διαμορφώθηκε μέσα από τη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού. Οι μεταβλητές αυτές είναι:

1. Διαμόρφωση του προϊόντος. Πρόκειται για την ικανότητα της επιχείρησης να προσαρμοστεί στις ανάγκες των καταναλωτών με το σχεδιασμό των κατάλληλων χαρακτηριστικών και υπηρεσιών.
2. Επιλογή ελκυστικών κινήτρων για τους σημερινούς και μελλοντικούς χρήστες.
3. Προώθηση της εικόνας και των χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης περιοχής, έτσι ώστε οι μελλοντικοί χρήστες να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τα πλεονεκτήματα που προσφέρει.
4. Επιλογή τόπου προώθησης.

(Page, 1995: 203)

2.2 MARKETING ΣΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Η πόλη στα πλαίσια του αστικού τουρισμού αποτελείται από μία δέσμη προϊόντων τα οποία καταναλίσκονται από τους τουρίστες. Η διαφορά του τουριστικού προορισμού ως προϊόν από ένα κοινό προϊόν ή μια υπηρεσία βρίσκεται στον τρόπο κατανάλωσης τους. Το απλό προϊόν ή υπηρεσία αγοράζεται και καταναλίσκεται απευθείας από τον τουρίστα. Το αστικό-τουριστικό προϊόν είναι πιο πολύπλοκο γιατί από τη μία πλευρά αντιπροσωπεύει την πόλη αλλά ταυτόχρονα είναι και ένα στοιχείο το οποίο συνδυαζόμενο με άλλα δίνει την ολότητα του προϊόντος (Page,1995: 213).

Οι πόλεις πωλούνται στους επισκέπτες με διαφορετικούς τρόπους και για διάφορους λόγους ανάλογα με τους καταναλωτές - επισκέπτες, τα συμφέροντα, τις

ανάγκες και τα κίνητρα που υπάρχουν. Καθορίζοντας και οριοθετώντας μια τουριστική πόλη ως προϊόν δημιουργούνται προβλήματα που εντοπίζονται στη χωρική έκταση της πόλης καθώς και στο γεγονός ότι ο αστικός τουρισμός περιέχει ανέσεις και θέλγητρα τα οποία αποτελούν το προϊόν και το περιεχόμενο μιας δέσμης προϊόντων (Page, 1995: 216).

Στην τουριστική βιομηχανία τα περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες πωλούνται σε τουριστικά πακέτα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα πρακτορεία marketing που κατευθύνουν την αγορά να μην μπορούν να αγοράσουν ένα καθορισμένο προϊόν εξαιτίας όλων των πιθανών συνδυασμών και ποικιλιών που παρέχονται στους τουρίστες (Kotler, 1993).

Η ευρύτερα διαδεδομένη τάση των πόλεων για διατήρηση και ανάδειξη του πολυπολιτισμικού τους χαρακτήρα, ως προϊόν για κατανάλωση, αποτελεί σίγουρα παράγοντα που συγκλίνει με τις κατευθύνσεις ενός πολεοδομικού σχεδίου. Εξάλλου, μέρος του πολεοδομικού προγραμματισμού αποτελεί ο πολεοδομικός σχεδιασμός με την έννοια του φυσικού σχεδίου. Η διατήρηση των καλύτερων στοιχείων του παρελθόντος τους και η εξασφάλιση υψηλών προδιαγραφών design για τα νέα κτίρια αναγνωρίζονται ως προτεραιότητες στο σχεδιασμό. Στόχος είναι η επικέντρωση των προσπαθειών στη βελτίωση της ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος στις περιοχές που έχουν υποφέρει από εγκατάλειψη και από ανεξέλεγκτη ανάπτυξη. Αυτές άλλωστε είναι και οι περιοχές που συνήθως υφίστανται αναπλάσεις με σκοπό την προσέλκυση νέων καταναλωτών.

Ο Kotler (1993) θεωρεί την πώληση της πόλης στους τουρίστες ως μία από τις τέσσερις στρατηγικές για την προσέλκυση επισκεπτών, νέων κατοίκων, παραγωγικών κλάδων της βιομηχανίας και για αυξήσεις στις εξαγωγές. Οι άλλες τρεις είναι το marketing των εικόνων, των θέλγητρων και των υποδομών. Μεγάλο τμήμα φορέων αναμειγνύεται στη διαδικασία αυτή, αφού το περιεχόμενο του τουρισμού αναφέρεται στη βελτίωση του χώρου και στην προαγωγή σημαντικών εικόνων. Για παράδειγμα, η διεξαγωγή φεστιβάλ και ο εορτασμός ειδικών γεγονότων είναι δυνατόν να έχει μια σημαντική συνεισφορά στην εικόνα ενός τουριστικού προορισμού (Page, 1995: 217).

Για την προαγωγή του τόπου, η οποία αποσκοπεί κατά ένα μεγάλο μέρος στην προσέλκυση τουρισμού, πρέπει να γίνονται συντονισμένες ενέργειες, να υπάρχει συνεργασία μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου φορέα, να υπάρχουν σωστά καταρτισμένοι επισκέπτες και οργανωμένα και καταρτισμένα τουριστικά γραφεία. Η έλλειψη της

συγκρότησης στις ενέργειες των τουριστικών οργανισμών να προωθούν τις αστικές περιοχές οδηγεί σε ανταγωνισμό και απαιτείται έτσι διπλάσια προσπάθεια. Ορισμένες ενέργειες που είναι δυνατόν να λάβουν χώρα είναι του τύπου:

- Παραγωγή πληροφοριακού υλικού
- Κατάρτιση των τουριστικών γραφείων και έμφαση στις ανέσεις του κοινού
- Εθνική και περιφερειακή διαφήμιση, προαγωγή και έμφαση στις δημόσιες σχέσεις
- Συμβατικός σχεδιασμός και τεχνική υποστήριξη
- Απαραίτητη ξενοδοχειακή υποδομή
- Έρευνα πεδίου σχετικά με την τουριστική ζήτηση και την τουριστική κίνηση.

(Page, 1995: 217-219)

2.3 Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΠΟΥ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες, παρατηρείται σε παγκόσμιο επίπεδο το φαινόμενο της ένταξης του χώρου στην αγορά, της διαμόρφωσης και προώθησης του ως προϊόν προς πώληση. Κι ενώ σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Αυστραλία, το place marketing αποτελεί αυθύπαρκτο και πλήρως αυτόνομο τομέα του marketing, με επιχειρήσεις που εξειδικεύονται σε αυτόν τον τομέα, στην Ευρώπη δε συμβαίνει κάτι αντίστοιχο. Στις ευρωπαϊκές χώρες, το place marketing αποτελεί αρμοδιότητα των εκάστοτε Υπηρεσιών των κρατικών φορέων, π.χ. Πολεοδομία. Αποτελεί βασικό στόχο και ουσιαστικά αναγκαία συνθήκη για κάθε χωρική επέμβαση. Έτσι, μία αμερικάνικη πόλη θα ανέθετε την προώθηση της (εμπορική, τουριστική, κ.ά.) σε μία ιδιωτική εταιρία. Αντίθετα, μία ευρωπαϊκή πόλη (π.χ. Λονδίνο) εντάσσει το σχέδιο marketing μέσα σε κάθε ανάπλαση, ή άλλου είδους πολεοδομική επέμβαση. Μία ανάπλαση ενός εμπορικού δρόμου, για παράδειγμα, έχει ως στόχο την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, και ταυτόχρονα την εμπορική και τουριστική αναβάθμιση του (Δούνια, 1999: 4-5).

Στην Ελλάδα, το οποίο place marketing γίνεται μονοδιάστατα και μονοτομεακά, δηλαδή σε εθνικό (και μόνον) επίπεδο και με βασικό προσανατολισμό στον τουρισμό, μέσω του ΕΟΤ. Συμβαίνει, δηλαδή, κάτι σύνηθες για τα δεδομένα της Ελλάδας, όπου οι

διοικητικές και οργανωτικές κλίμακες αλληλοκαλύπτονται με τρόπο που καθιστά τον κρατικό μηχανισμό δύσκαμπτο και μη αποτελεσματικό. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα, αυτό γίνεται εμφανές διότι η Ελλάδα προωθείται ως μία ενότητα, με συγκεκριμένα ενιαία χαρακτηριστικά. Αποτέλεσμα αυτού είναι η τουριστική κίνηση να παρουσιάζει χωρική και χρονική ανισομέρεια, με συγκεντρώσεις στις ήδη τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές, τους μήνες υψηλής τουριστικής κίνησης. Για να γίνει ουσιαστική και αποτελεσματική η χωρική και τυπολογική διαφοροποίηση, η προώθηση *ιδιαίτερα* σε επίπεδο τουρισμού πρέπει να διαμορφωθεί από ένα φορέα κατώτερου διοικητικού ή χωρικού επιπέδου.

Έτσι, ένα σχέδιο marketing σε επίπεδο Περιφέρειας, Νομού ή ακόμα και Δήμου έχει τη δυνατότητα να οργανώσει, βελτιώσει, προωθήσει και ελέγξει την τουριστική βιομηχανία με τέτοιο τρόπο ώστε να "διορθώσει" και να εξισορροπήσει τις τουριστικές ροές στο χώρο και βασικά να προωθήσει την ιδιαίτερη και ξεχωριστή εικόνα-φυσιογνωμία της κάθε χωρικής ενότητας. Μέχρι στιγμής, οι προσπάθειες για marketing σε τέτοιο επίπεδο είτε εντάσσονται σαν μία προτροπή σε κάποιο Αναπτυξιακό Σχέδιο, είτε έχουν γίνει ατελώς και μη οργανωμένα από δημόσιους ή και ιδιωτικούς φορείς, χωρίς να υπάρχει σχέδιο place marketing (εξακρίβωση μορφών τουρισμού, προσφορά-ζήτηση, αξιολόγηση) παρά μόνο σχέδιο προβολής (αφίσες, εκθέσεις, διαφήμιση γενικά).

2.4 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες, παρατηρείται σε παγκόσμιο επίπεδο το φαινόμενο της ένταξης του χώρου στην αγορά, της διαμόρφωσης και προώθησης του ως προϊόν προς πώληση. Οι πόλεις και οι περιοχές βρίσκονται σε διαρκή ανταγωνισμό με πολλές άλλες για την διεκδίκηση πόρων και την προσέλκυση κατοίκων, επισκεπτών και επενδύσεων. Το place marketing αναπτύχθηκε σαν μια ξεχωριστή επιστήμη ή οποία ασχολείται με την προώθηση του χώρου προς τους δυνητικούς χρήστες και μέσα από τη διαδικασία αυτή οι δραστηριότητες και οι πόροι μιας περιοχής (υποδομές, υπηρεσίες, αξιοθέατα, πολιτισμός) μετατρέπονται σε προϊόντα προς πώληση.

Ένα άλλο βασικό στοιχείο είναι ποιος είναι ο παραγωγός και ποιος προωθεί το χώρο. Αυτό είναι καλύτερα να γίνεται τόσο από το δημόσιο τομέα όσο και από τον ιδιωτικό για τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα. Για την προώθηση της περιοχής

χρειάζεται ένα στρατηγικό σχέδιο marketing στο οποίο αρχικά διατυπώνονται οι στόχοι, διαμορφώνεται η στρατηγική, στη συνέχεια προετοιμάζεται και εκτελείται το πρόγραμμα προβολής και τέλος παρέχονται υπηρεσίες τουριστικής ενημέρωσης. Ένα σημαντικό σημείο του marketing είναι η διαμόρφωση της εικόνας της περιοχής. Η εικόνα του τόπου προσδιορίζεται από το σύνολο των πεποιθήσεων, των ιδεών και των εντυπώσεων που οι άνθρωποι έχουν για τον τόπο και μεταδίδεται μέσα από την διαφήμιση και την άμεση τοποθέτηση στην αγορά.

Όσο αφορά στην εφαρμογή του place marketing σε παγκόσμιο επίπεδο βλέπουμε ότι σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Αυστραλία το place marketing αποτελεί αυθύπαρκτο και πλήρως αυτόνομο τομέα του marketing, με επιχειρήσεις που εξειδικεύονται σε αυτόν τον τομέα ενώ στην Ευρώπη δε συμβαίνει κάτι αντίστοιχο. Στις ευρωπαϊκές χώρες, το place marketing αποτελεί αρμοδιότητα των εκάστοτε Υπηρεσιών των κρατικών φορέων, π.χ. Πολεοδομία. Στην Ελλάδα, το όποιο place marketing γίνεται μονοδιάστατα και μονοτομεακά, δηλαδή σε εθνικό (και μόνον) επίπεδο και με βασικό προσανατολισμό στον τουρισμό, μέσω του ΕΟΤ.

3 ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΚΑ

Ο αρχαιολογικός τουρισμός αποτελεί ένα είδος του πολιτιστικού τουρισμού όπου οι τουρίστες ελκύονται από ιστορικά και αρχαιολογικά μνημεία. Τα μνημεία αυτά μπορούν, με κριτήριο το φυσικό χαρακτήρα τους, να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Κτίσματα ή ερείπια όπως κάστρα, μοναστήρια, εκκλησίες, εργοστάσια, παλάτια, επαύλεις κ.α.
- Οι ιστορικοί τόποι όπου έχουν συμβεί ιστορικά γεγονότα όπως μάχες, θρησκευτικά, πολιτικά ή μυθικά γεγονότα, αλλά όπου δεν έχουν παραμείνει φυσικά κειμήλια (π.χ. τα πεδία των μαχών)
- Οι αρχαιολογικοί χώροι, όπως μνημεία ή άλλες ανθρώπινες κατασκευές, αλλά όχι με τη μορφή κτισμάτων
- Τα αντικείμενα που συλλέχθηκαν από διάφορες τοποθεσίες και συγκεντρώθηκαν σε άλλη τοποθεσία, δηλαδή μουσεία όλων των ειδών, συμπεριλαμβανομένων και των υπαίθριων.

(Δέφνερ 1999: 169)

Αρχαιολογικό πάρκο ονομάζεται ο αρχαιολογικός χώρος που έχει διατηρηθεί και είναι ανοικτός στο κοινό. Τα αρχαιολογικά πάρκα τα διαχειρίζονται συνήθως δημόσιοι οργανισμοί-φορείς, ως τμήματα πάρκων, ιστορικών οργανώσεων, μουσείων και πανεπιστημίων. Αν και πολλά από αυτά προσφέρουν εκδηλώσεις όπως εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και ειδικά γεγονότα, υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ των αρχαιολογικών πάρκων ως προς τον τρόπο ανάπτυξης, διαχείρισης και προγραμματισμού τους (<http://www.uark.edu/misc/aras>).

Ανοικτό μουσείο (open air museum) είναι ο χώρος εκτός του εσωτερικού κτιρίων όπου φυλάσσονται, μελετούνται και εκθέτονται πράγματα καλλιτεχνικής, ιστορικής και επιστημονικής αξίας (<http://www.encarta.com>).

3.1.1 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Στην Ελλάδα, παρά το μέγεθος της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ύπαρξη πολλών αρχαιολογικών χώρων, δεν υπάρχουν οργανωμένα αρχαιολογικά πάρκα που να λειτουργούν με τρόπο ανάλογο με αυτόν στο εξωτερικό. Στο εξωτερικό και κυρίως στην Αμερική, σαφώς φτωχότερη σε πολιτιστική κληρονομιά, οργανώνονται αρχαιολογικά πάρκα σε περιοχές ευρημάτων νεότερης προέλευσης, οικισμοί Ινδιάνων κυρίως. Ο παράγοντας της φτωχότερης πολιτιστικής κληρονομιάς αντισταθμίζεται από την πολύ καλή οργάνωση και την ποικιλία των υπηρεσιών και των δραστηριοτήτων που προσφέρονται.

Παρακάτω θα εξετάσουμε παραδείγματα αρχαιολογικών πάρκων που λειτουργούν στην Αμερική, στην Ευρώπη και στην Ασία.

3.1.1.1 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Στην Αμερική υπάρχουν πολλά πάρκα, καλά οργανωμένα, που λειτουργούν εδώ και πολλά χρόνια και δέχονται πολλούς επισκέπτες κάθε χρόνο. Τα περισσότερα από αυτά έχουν ως θέμα τους τη ζωή των πρώτων αποίκων και γενικά την αμερικανική ιστορία. Έτσι αναπτύσσονται σε περιοχές παλιών ορυχείων ή φρουριών. Τα περισσότερα όμως αρχαιολογικά πάρκα έχουν ως θέμα τους τη ζωή των ινδιάνικων φυλών κυρίως κοντά στην περίοδο της ανακάλυψης της Αμερικής και βρίσκονται σε τοποθεσίες παλιών οικισμών. Τέτοια πάρκα βρίσκονται διάσπαρτα σε όλο το μήκος από την ανατολική ως την δυτική ακτή των ΗΠΑ αλλά και στην υπόλοιπη αμερικανική ήπειρο.

Αρχαιολογικό πάρκο και μουσείο Pueblo Grande.

Το αρχαιολογικό πάρκο Pueblo Grande έχει έκταση περίπου 408 στρέμματα και βρίσκεται στο Φοίνιξ της Αριζόνα. Το πάρκο και το μουσείο βρίσκονται σε έναν από τους μεγαλύτερους οικισμούς των Ινδιάνων Hokoham που χρονολογείται 1500 χρόνια πίσω. Οι Hokoham έζησαν στην περιοχή της κεντρικής και ανατολικής Αριζόνα περίπου ως το 1450 μ.Χ. και ήταν γεωργοί. Στα ισπανικά το όνομα σημαίνει μεγάλη πόλη.

Στο πάρκο ένα μονοπάτι ενός χιλιομέτρου μεταφέρει τους επισκέπτες στην κορυφή ερειπίων των Hokoham, 800 ετών, πάνω σε ένα πλάτωμα το οποίο

χρησιμοποιούνταν ως χώρος τελετών ή διοικητικό κέντρο. Κατά μήκος του μονοπατιού υπάρχουν πινακίδες που παρέχουν πληροφορίες για το προϊστορικό χωριό και τους κατοίκους του. Στην περιοχή του πάρκου περιλαμβάνονται επίσης άθικτα από το χρόνο αρδευτικά κανάλια των Hokoham, χτιστές τρύπες στο έδαφος που χρησίμευαν στην αποθήκευση γεωργικών προϊόντων και φούρνοι λαξευμένοι στο έδαφος.

Εικόνα 3.1: Το πλάτωμα του Pueblo Grande

Πηγή: <http://www.ci.phoenix.az.us/parks/pueblo.html>

Στο μουσείο εκτίθονται τα ευρήματα της περιοχής που περιγράφουν την ζωή της φυλής. Από το μουσείο προσφέρεται μεγάλη ποικιλία εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους όπως τα 'δημόσια αρχαιολογικά προγράμματα' που περιλαμβάνουν εργαστήρια που διδάσκουν στους επισκέπτες την κατασκευή κεραμικών αγγείων και όπλων. Το μουσείο επίσης διοργανώνει και τις ξεναγήσεις τόσο στα εκθέματά του όσο και στο πάρκο.

(<http://www.ci.phoenix.az.us/parks/pueblo.html>)

Αρχαιολογικό πάρκο και μουσείο Besh Ba Gowah

Το αρχαιολογικό πάρκο Besh Ba Gowah βρίσκεται νότια του σημερινού Γκλομπ της Αριζόνα και είναι εγκατεστημένο πάνω στα ερείπια ενός χωριού των Apache ηλικίας 700 ετών. Στην περιοχή αυτή κατοικούσαν παλιότερα οι Hokoham από το 800 μ.Χ. έως το 1150 μ.Χ. ενώ το 1225 μ.Χ. έκτισε εκεί τον οικισμό τους η φυλή των Salado όπου και παρέμεινε ως το 1400μ.Χ.. Τέλος, στο 1600μ.Χ. εγκαταστάθηκαν στην περιοχή οι Apache. Η ονομασία Besh Ba Gowah σημαίνει 'περιοχή του μετάλλου' στην διάλεκτο των Apache.

Στον οικισμό υπήρχαν 400 δωμάτια από τα οποία τα 250 ήταν ισόγεια¹ τα οποία ενωνόταν από εσωτερικό διάδρομο. Τα διώροφα σπίτια είχαν εσωτερικές σκάλες και η είσοδος γινόταν από την οροφή για λόγους ασφαλείας. Το ισόγειο χρησιμοποιούνταν συνήθως ως αποθηκευτικός χώρος και ο όροφος ως χώρος διαμονής. Πολλά δωμάτια, έχουν αποκατασταθεί στην αρχική τους μορφή και έχουν συμπληρωθεί με ακριβή αντίγραφα σκευών και εργαλείων που βρέθηκαν στην περιοχή. Στο πάρκο υπάρχει μονοπάτι που φτάνει ως στον εσωτερικό διάδρομο που οδηγεί σε μια μεγάλη αίθουσα με μέγεθος 12x27 m. Κάτω από αυτή την αίθουσα βρίσκονται περίπου 150 τάφοι, των υψηλά στην ιεραρχία, κατοίκων.

Στο μουσείο βρίσκονται τα ευρήματα της περιοχής που περιλαμβάνουν από σκεύη και όπλα έως κοσμήματα και ενδυμασίες των κατοίκων. Στο μουσείο υπάρχει και αίθουσα όπου προβάλλονται σε οθόνες πληροφορίες σχετικά με την κουλτούρα των Ινδιάνων και τα ευρήματα. Οι χώροι του πάρκου και του μουσείου είναι προσβάσιμοι σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

(http://www.jqjacobs.net/southwest/besh_ba_gowah.html)

Αρχαιολογικό πάρκο των Etowah

Το αρχαιολογικό και ιστορικό αυτό πάρκο έχει έκταση 216 στρέμματα και βρίσκεται στην πολιτεία της Georgia. Πρόκειται για το πιο άθικτο πολιτιστικό χώρο του Μισισιπή. Η περιοχή ήταν χώρος εγκατάστασης χιλιάδων Αμερικανών ιθαγενών από το 1000 μ.Χ. έως το 1550 μ.Χ.. Στο χώρο αυτό βρίσκονται έξι πλατώματα, η περιοχή του οικισμού, ορυχεία και αμυντικά χαντάκια.

Εικόνα 3.2: Εσωτερικό δωματίου

Πηγή: http://www.jqjacobs.net/southwest/besh_ba_gowah

Εικόνα 3.3: Πάρκο Etowah

Πηγή: <http://www.gastateparks.org>

¹ Οι αριθμοί αυτοί δεν είναι ακριβείς λόγω των καταστροφών τμημάτων του αρχικού οικισμού για την κατασκευή κατασκηνώσεων το 1948 και αθλητικού χώρου το 1982

Αν και έχει ανασκαφτεί μόνο το 9% της περιοχής, τα ευρήματα μαρτυρούν πολλά για τους κατοίκους της περιοχής 500 χρόνια πριν. Οι Etowah ήταν μία φυλή πλούσια σε τελετουργίες. Στο υψηλότερο πλατώματα βρίσκονταν η κατοικία του αρχηγού-ιερέα της φυλής. Σε ένα άλλο πλατώμα οι ευγενείς της φυλής θάβονταν μαζί με τα αντικείμενα που θα χρειαζόνταν στην ζωή μετά το θάνατο.

Οι επισκέπτες μπορούν να περιηγηθούν στο μουσείο όπου τα ευρήματα επιδεικνύουν τον τρόπο ζωής της κάποτε αυτάρκης κοινωνίας. Στο μουσείο εκθέτονται κοσμήματα και διακοσμητικά σκεύη. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς υπάρχουν γεγονότα όπως διαλέξεις για την ιστορία της περιοχής, εργαστήρια όπου οι επισκέπτες μαθαίνουν για τις δεξιότητες των Ινδιάνων και πως να κατασκευάζουν σκεύη που χρησιμοποιούνταν από αυτούς.

(<http://www.gastateparks.org/ifo.asp?id=44&siteid=5>)

Αρχαιολογικό πάρκο και μουσείο Chucalissa

Το αρχαιολογικό πάρκο Chucalissa βρίσκεται περίπου δέκα χιλιόμετρα νότια της πόλης Μέμφις του Τένεσι και το οποίο το διαχειρίζεται από το 1960 το Τμήμα Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου του Μέμφις. Το πάρκο έχει έκταση περίπου 748 στρέμματα. Η ονομασία Chucalissa χρησιμοποιούνταν από τους Ινδιάνους Choctaw και σήμαινε 'εγκαταλειμμένο σπίτι'.

Εικόνα 3.4: Εσωτερικό δωματίου

Εικόνα 3.5: Ανακατασκευασμένα σπίτια

Πηγή: http://cas.memphis.edu/chucalissa/mississippian_period.html

Πρόκειται για ένα μικρό οικισμό ο οποίος κατοικούνταν από το 1000 μ.Χ. έως το 1500 μ.Χ. στον οικισμό υπάρχουν πλατώματα και ανακατασκευασμένα σπίτια μέσα στα οποία υπάρχουν εκθέματα που απεικονίζουν τη ζωή τη ζωή στο προϊστορικό χωριό. Ένα μέρος της περιοχής αποτελεί ανοικτό μουσείο.

Στο μουσείο που ονομάζεται C. H. Nash Museum εκθέτονται ευρήματα από την περιοχή ενώ υπάρχει και αίθουσα όπου προβάλλονται μικρής διάρκειας ταινίες με πληροφορίες για την περιοχή και την ιστορία της. Το μουσείο προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολεία και ομάδες επισκεπτών ενώ τον Αύγουστο διοργανώνεται μία γιορτή των Ινδιάνων Choctaw. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού φοιτητές του πανεπιστημίου συνεχίζουν τις εκσκαφές.

(http://cas.memphis.edu/chucalissa/mississippian_period.html)

Αρχαιολογικό πάρκο Xcaret

Το Xcaret ήταν, για παραπάνω από έναν αιώνα ως την άφιξη των Ισπανών το 1517, ένα τα πιο σημαντικά λιμάνια των Μάγια και σημαντικός θρησκευτικός τόπος. Σήμερα αποτελεί ένα οικολογικό-αρχαιολογικό πάρκο. Το Xcaret βρίσκεται στο Μεξικό, περίπου 55 χιλιόμετρα από το διεθνές αεροδρόμιο Cancun. Το Xcaret δίνει την ευκαιρία στους επισκέπτες του να χαρούν την φύση και να γνωρίσουν την πολιτιστική κληρονομιά των Μάγια.

Στην αρχαιολογική περιοχή του Xcaret υπάρχουν οκτώ ομάδες κτιρίων που χρονολογούνται από το 1400-1517 μ.Χ.. Εκεί βρίσκεται και ένα χωριό των Μάγια που αποκαλύπτεται στον επισκέπτη μέσω ενός υπόγειου λαβυρίνθου. Επίσης στο χώρο αυτό του πάρκου υπάρχει και ένα μουσείο στο οποίο εκθέτονται μακέτες των πιο σημαντικών εγκαταστάσεων των Μάγια και στο οποίο λειτουργεί και ένα κέντρο πληροφοριών. Στο πάρκο διοργανώνονται βραδιές με θέματα από την ζωή των Μάγια.

Το πάρκο εκτός από την αρχαιολογική περιοχή και το μουσείο περιλαμβάνει και άλλους χώρους όπως κέντρο υπασίας, παραλία και φυσικές πηγές, περιοχή με δελφίνια και θαλάσσιες χελώνες, περιοχές για κατάδυση και γενικά χώρους αναψυχής.

(<http://www.xcaretcancun.com>)

Εικόνα 3.6: Αρχαιολογικό πάρκο Xcaret

Πηγή: <http://www.xcaretcancun.com>

3.1.1.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στην Ευρώπη υπάρχουν πολλά αρχαιολογικά ευρήματα από διάφορες περιόδους. Έτσι έχουν αναπτυχθεί πολλά αρχαιολογικά πάρκα με ευρήματα που αφορούν διαφορετικές χρονικές περιόδους. Τα παραδείγματα που αναφέρονται παρακάτω αφορούν αρχαιολογικά πάρκα από την εποχή του πάγου, την ρωμαϊκή κυριαρχία και τον μεσαίωνα.

Αρχαιολογικό πάρκο- ανοικτό μουσείο Ename

Το Ename βρίσκεται στην βορειοδυτική Ευρώπη. Συγκεκριμένα είναι ένα χωριό στο Βέλγιο στην επαρχία της Ανατολικής Φλάνδρας, περίπου πενήντα χιλιόμετρα δυτικά των Βρυξελλών και είκοσι νότια της Γάνδης, στην ανατολική όχθη του ποταμού Scheldt.

Το πρώτο κτίσμα στο Ename ήταν ένα φρούριο περίπου στο 960 μ.Χ. το οποίο το ακολούθησε μια σειρά εγκαταστάσεων που αφορούσαν το εμπόριο. Έτσι στη συνέχεια το Ename εξελίχθηκε σε χωριό που ευημερούσε έως το 1033 όπου καταστράφηκε το φρούριο ενώ αργότερα κτίστηκε εκεί μοναστήρι και η ζωή των κατοίκων άλλαξε ολοκληρωτικά. Η κατάσταση παρέμεινε ίδια ως το 1974 όταν το η Γαλλική κυβέρνηση έκλεισε το μοναστήρι και κατέστρεψε μέρος του.

Εικόνα 3.7: Αρχαιολογικό πάρκο στο Ename

Πηγή: <http://www.ename974.org>

Η αρχαιολογική περιοχή του Ename, έκτασης περίπου 80 στρεμμάτων, έχει αναπτυχθεί ως αρχαιολογικό πάρκο. Το μειονέκτημα στην περίπτωση του Ename είναι ότι τα αρχαιολογικά ευρήματα δεν είναι αναγνωρίσιμα από τους απλούς επισκέπτες αφού το μόνο που βλέπουν είναι τμήματα των τοίχων και λαβύρινθους που σχηματίζονται από τα θεμέλια του μοναστηριού.

Οι ομάδα του προγράμματος Ename 974 αντιμετώπιζε την πρόκληση του να μετατρέψουν ένα περίπλοκο και κακώς διατηρημένο αρχαιολογικό χώρο σε ένα εύκολα αναγνωρίσιμο χώρο για το ευρύ κοινό. Το πρόγραμμα Ename 974 κατάφερε να αποφύγει το πρακτικό και επιστημονικό πρόβλημα της αποκατάστασης των κτιρίων με φυσικά υλικά. Αυτό επιτεύχθηκε μέσω μιας νέας τεχνολογίας που ονομάζεται Time Scope 1, πρόγραμμα σε υπολογιστή σε κίосκι στην περιοχή. Το πρόγραμμα αυτό με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή επιτρέπει στους επισκέπτες να δούνε την αρχαιολογική ανακατασκευή των κτιρίων των οποίων σώζονται μόνο τα θεμέλια. Αυτή η μέθοδος της εικονικής ανακατασκευής είναι πλεονεκτική γιατί δεν απαιτεί την τοποθέτηση σύγχρονων υλικών πάνω στα ευρήματα αλλά προσφέρει μια διακριτική και προσαρμοστική μέθοδο ανακατασκευής που μπορεί να δώσει μια καθαρή εικόνα της περιοχής έτσι όπως ήταν πριν πολλά χρόνια. Επίσης σύντομα θα είναι έτοιμη και μια έκδοση για το διαδίκτυο όπου οι επισκέπτες του δικτυακού τόπου του Ename θα μπορούν να δούνε την περιοχή έτσι όπως ήταν το 1020, 1070, 1775 και 2000 μ.Χ.

Εικόνα 3.8: Απεικόνιση της αρχικής μορφής ναού με τη βοήθεια του Time Scope 1

Πηγή:<http://www.ename974.org>

Το μουσείο, που άνοιξε τις πόρτες του στο κοινό το Σεπτέμβριο του 1998, παρουσιάζει την καθημερινή ζωή της κοινωνίας του Ename από τις αρχές του μεσαίωνα ως τη σημερινή εποχή. Παρουσιάζοντας το παρελθόν με τρόπο που να γίνεται κατανοητό τόσο στους κατοίκους της περιοχής όσο και στους επισκέπτες, το μουσείο προσπαθεί να τονίσει τις παγκόσμιες αρχές του παρελθόντος και τον μοναδικό χαρακτήρα της κληρονομιάς του Ename. Οι επισκέπτες μπορούν να ενημερωθούν για τις διάφορες μεθόδους που χρησιμοποιούνται στην αρχαιολογική και ιστορική έρευνα και μπορούν να ξεδιαλύνουν τα αινίγματα του παρελθόντος με τη βοήθεια interactive

τεχνικών παρουσίασης όπως η 'Η Γιορτή των Χιλίων Χρόνων. Το μουσείο διαθέτει επίσης ένα εκπαιδευτικό τμήμα για σχολεία και οικογένειες.

Λόγω της αρχαιολογικής σημασίας της περιοχής ένα τμήμα της που βρίσκεται νότια των κτιρίων έμεινε άθικτο έτσι ώστε να δοθεί η ευκαιρία και στις επόμενες γενιές να το εξετάσουν. Σ' αυτό το τμήμα περιλαμβάνεται ο μεσαιωνικός κήπος του μοναστηριού και θα συμπεριληφθεί αργότερα στο αρχαιολογικό πάρκο.

(<http://www.ename974.org>)

Αρχαιολογικό πάρκο- ανοικτό μουσείο στο Hechingen-Stein.

Στην περιοχή της νοτιοδυτική Γερμανία, ανάμεσα στη Στουτγάρδη και τη λίμνη Constance στα τέλη του πρώτου αιώνα μ.Χ. κυριαρχούσαν οι Ρωμαίοι. Εκτός από τα φρούρια και τις πόλεις που δημιουργήθηκαν, αναπτύχθηκαν και κάποιου είδους εγκαταστάσεων που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως μοναχικά αγροκτήματα και που ονομάζονταν Villa Rusticas. Έτσι και στο Hechingen-Stein σε ένα τέτοιο αγρόκτημα έζησαν και εργάστηκαν πολλοί άνθρωποι ώσπου το εγκατέλειψαν όταν σταμάτησε η κυριαρχία των Ρωμαίων στην περιοχή. Το αγρόκτημα παρήκμασε και ξεχάστηκε. Τελείως τυχαία και μετά από 1700 χρόνια τα κτίρια ανακαλύφθηκαν και ξανακτίστηκαν μερικώς.

Εικόνες 3.9 και 3.10: Η Villa Rustica με τη σημερινή και την αρχική της μορφή.

Πηγή: <http://www.villa-rustica.de>

Το 1973 ο δήμαρχος του Stein ανακάλυψε ένα μέρος του τοίχους του αγροκτήματος στο δάσος Tuffelbach. Μετά τις ανασκαφές που έγιναν με τη βοήθεια του Γραφείου για τη Διατήρηση των Μνημείων ήρθε στο φως το κυρίως κτίριο, το λουτρό, ένας ναός, ένας μύλος και μια αποθήκη. Μετά την ανασκαφή ευρημάτων όπως ο ναός και λόγω της πλούσια διακόσμηση των κτιρίων αλλά και της σχετικά άγονης περιοχής όπου βρέθηκαν άρχισε να αμφισβητείτε το γεγονός ότι πρόκειται για ένα

απλό αγρόκτημα. Ίσως λόγω της θέσης του που βρίσκεται στο δρόμο που συνέδεε ένα φρούριο με μια πόλη να αποτελούσε ένα ξενοδοχείο.

Σήμερα αυτή η Villa rustica αποτελεί ένα ανοικτό μουσείο όπου δέχεται χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο. Ένα μέρος του κτιρίου έχει αποκατασταθεί έτσι ώστε οι επισκέπτες να έχουν μια πιο καλή εικόνα για το πώς πρέπει να ήταν το κτίριο πριν καταστραφεί. Στην περιοχή όπου βρίσκονταν αρχικά ο ναός κτίσθηκε ένα αντίγραφο του σε μικρότερο μέγεθος όπου βρίσκονται τα αγάλματα του Hechingen-Stein αλλά και της περιοχής του Baben-Wuerttemberg. Ο μύλος έχει επίσης διατηρηθεί και οι επισκέπτες έχουν πρόσβαση σε αυτόν. Στην περιοχή του ανοικτού μουσείου βρίσκονται πίνακες με πληροφορίες για τη κατασκευή και τη λειτουργία του των κτιρίων.

Το κλειστό μουσείο λειτουργεί σε ένα τμήμα του ανακατασκευασμένου, σπιτιού. Σε αυτό, οι επισκέπτες μπορούν εκτός από τα εκθέματα να δούνε και πώς ήταν τα διάφορα δωμάτια εκείνη την εποχή του σπιτιού τα οποία έχουν διακοσμηθεί σύμφωνα με τα πρότυπα της εποχής εκείνης. Οι επισκέπτες μπορούν επίσης να ενημερωθούν για τα όσα θα δούνε από μια ταινία δεκαπέντε λεπτών που τους προβάλλεται. Στο υπόγειο του μουσείου υπάρχουν μακέτες της αρχικής μορφής του κτιρίου και όλου του αγροκτήματος. Όπως στον εξωτερικό χώρο έτσι και μέσα στο μουσείο υπάρχουν ενημερωτικοί πίνακες για την ιστορία των Ρωμαίων στην περιοχή και για τον τρόπο ζωής τους. Τα εκθέματα του μουσείου αποτελούνται από κεραμικά, αμφορείς, σιδερένια εργαλεία, οικιακά σκευή και κοσμήματα και πολλά νομίσματα.

Στο ανοικτό αυτό μουσείο πραγματοποιούνται και διάφορα ειδικά γεγονότα όπως το 'Ρωμαϊκό Φεστιβάλ' κάθε Αύγουστο όπου συγκεντρώνεται μια ομάδα Κελτών, τεχνίτες και μια ρωμαϊκή λεγεώνα για να κάνουν αναπαράσταση της ζωής πριν και μετά της ρωμαϊκή κυριαρχία. (<http://www.villa-rustica.de>)

Εικόνα 3.11: 'Ρωμαϊκό Φεστιβάλ'

Πηγή: <http://www.villa-rustica.de>

Αρχαιολογικό πάρκο Carnuntum

Το αρχαιολογικό αυτό πάρκο αποτελεί την μεγαλύτερη αρχαιολογική περιοχή της Αυστρίας στο Bad Deutsch-Altenburg. Στο πάρκο αυτό βρίσκονται τα ερείπια ενός Ρωμαϊκού στρατοπέδου μιας πόλης και ενός αμφιθεάτρου που χρονολογούνται από το 35 μ.Χ.. Επίσης στο πάρκο βρίσκεται και το πιο γνωστό ρωμαϊκό μνημείο της Αυστρίας 'Η Πύλη των Ειδωλολατρών'. Το μνημείο αυτό, όπως αποδείχτηκε δεν πρόκειται ούτε για πύλη ούτε για ειδωλολατρικό μνημείο αλλά για μια αψίδα που κτίστηκε για τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο ΙΙ ανάμεσα στο 354 και 361 μ.Χ.. Η ανακατασκευή του ρωμαϊκού στρατοπέδου δείχνει στους επισκέπτες πόσο καλά οργανωμένος ήταν ο στρατός και πόσο λιτή ήταν ή ζωή των στρατιωτών. Στο πάρκο γίνεται επίσης επίδειξη των ιατρικών γνώσεων των Ρωμαίων.

Εικόνες 3.12 και 3.13: Μνημεία του πάρκου Carnuntum

Πηγή: <http://www.carnuntum.co.at>

Στο μουσείο Carnuntinum εκθέτονται μοναδικά ευρήματα από το αρχαίο Carnuntum, όπως κοσμήματα, εργαλεία, αντικείμενα λατρείας. Το μουσείο αυτό είναι το μεγαλύτερο μουσείο ρωμαϊκών εκθεμάτων στην Αυστρία με 3300 εκθέματα. Τους καλοκαιρινούς μήνες στον κήπο λειτουργεί θερινός κινηματογράφος όπου προβάλλονται ταινίες με θέμα των αρχαίων χρόνων και γενικά κατά τη διάρκεια του χρόνου στο πάρκο λαμβάνουν χώρα πολλά γεγονότα.

(<http://www.carnuntum.co.at>)

Αρχαιολογικό πάρκο στο φαράγγι του Creswell

Το αρχαιολογικό πάρκο του Creswell βρίσκεται ανάμεσα στο Sheffield και στο Nottingham και πρόκειται για ένα ασβεστολιθικό φαράγγι με πολλές σπηλιές. Στις σπηλιές αυτές βρέθηκαν λίθινα εργαλεία και οστά ζώων που αποδεικνύουν τη ζωή, σε αυτές, κατά τη διάρκεια της τελευταίας εποχής των πάγων κάπου ανάμεσα σε πενήντα

και δέκα χιλιάδες χρόνια πριν. Το φαράγγι του Creswell είναι ένα από τα βορειότερα μέρη πάνω στη γη τα οποία κατοικούνταν από αρχαίους προγόνους μας.

Εικόνα 3.14: Αρχαιολογικό πάρκο στο Creswell

Πηγή: <http://www.creswell-crags.org.uk>

Στο ανατολικό μέρος στο τέλος του φαραγγιού βρίσκεται ένα μουσείο και ένα εκπαιδευτικό κέντρο. Στο μουσείο η έκθεση ‘Η Εποχή των Πάγων’ διηγείται την ιστορία των ανθρώπων και των ζώων που επέζησαν σε αυτό το σκληρό κλίμα. Επίσης οι επισκέπτες μπορούν να παρακολουθήσουν μια ταινία δέκα λεπτών με πληροφορίες για την περιοχή και τις ανασκαφές. Το ‘δωμάτιο δραστηριοτήτων’ υπάρχουν οθόνες που με την αφή σου παρέχουν πληροφορίες για τον τρόπο επιβίωσης των ανθρώπων τότε και προσφέρει εικονικές ξεναγήσεις στις σπηλιές ενώ οι επισκέπτες μπορούν να επεξεργαστούν αντίγραφο κρανίου της εποχής του πάγου και να δουν τις διαφορές με αυτό του ανθρώπου του Νεότερου. Όλοι οι χώροι του μουσείου και του κέντρου εκπαίδευσης είναι προσβάσιμοι σε άτομα με ειδικές κινητικές ανάγκες. Τέλος δεν υπάρχει χρέωση για την είσοδο στο μουσείο και το εκπαιδευτικό κέντρο τα οποία συντηρούνται από δωρεές αλλά δεν ισχύει το ίδιο για τις σπηλιές.

Όσον αφορά στις σπηλιές υπάρχουν ξεναγήσεις όπως στη σπηλιά του Ρομπέν των Δασών όπως ονομάζεται μία από αυτές. Επίσης οι επισκέπτες μπορούν να κάνουν περίπατους γύρω από τη λίμνη όπου υπάρχουν πινακίδες με πληροφορίες αλλά και μεγαλύτερες διαδρομές.

(<http://www.creswell-crags.org.uk>)

Αρχαιολογικό πάρκο στην Πάφο

Το αρχαιολογικό πάρκο της Πάφου είναι το πρώτο στο είδος του στην Κύπρο. Πρόκειται για ένα μεγαλεπήβολο σχέδιο που αποτελεί πρωτοβουλία της κυπριακής κυβέρνησης στο πλαίσιο ενός τριετούς προγράμματος αναβάθμισης της τουριστικής

υποδομής της Κύπρου έτσι ώστε να γίνει πιο ανταγωνιστική ανάμεσα στους άλλους Μεσογειακούς προορισμούς. Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού ανακοίνωσε ότι σκοπός του πάρκου είναι να βοηθήσει τους τουρίστες να κατανοήσουν την τουριστική κληρονομιά με έναν ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο.

Στο αρχαιολογικό πάρκο βρίσκεται και ο Τάφος των Βασιλέων ο οποίος είναι ένας τεράστιος ταφικό χώρος που περιλαμβάνει περισσότερους από εκατό τάφους και σύμφωνα με την UNESCO σαν ένας από τους παγκόσμιους πολιτιστικούς θησαυρούς της ανθρωπότητας. Ένα από τα βασικά εκθέματα του πάρκου, όταν θα ολοκληρωθεί, θα είναι το 'Οντεόν' ένα ανακατασκευασμένο θέατρο του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα το οποίο χρησιμοποιείται σε συναυλίες ακόμα και σήμερα. Τέλος υπάρχουν σχέδια για την κατασκευή μαρίνας σκαφών στην Πάφο, καθώς και ενός θεματικού πάρκου βασισμένου σε ιστορικά θέματα.

(Καλτσογιάννη, 1999: 32)

3.1.1.3 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

Ανοικτό μουσείο Meiji-Mura

Το πάρκο αυτό βρίσκεται στην Ιαπωνία, σε μια πλαγιά στη λίμνη Iguka, σε μια περιοχή έκτασης 1.000.000 m². Στο πάρκο αυτό έχουν μεταφερθεί και ανακατασκευαστεί πάνω από εξήντα κτίρια της περιόδου Meiji. Η περίοδος Meiji στην Ιαπωνία άνοιξε τις πόρτες στον έξω κόσμο και έθεσε τα θεμέλια

Εικόνα 3.15: Κτίριο στο πάρκο Meiji-Mura

Πηγή: <http://www.meijimura.com>

για την μοντέρνα Ιαπωνία απορροφώντας και αφομοιώνοντας την δυτική κουλτούρα και τεχνολογία. Αυτή η περίοδος μαζί με την περίοδο Aska-Nara (553-793 μ.Χ.) είναι από τις πιο σημαντικές για την ιστορία της Ιαπωνικής κουλτούρας και αρχιτεκτονικής. Πολλά από τα κτίρια της περιόδου αυτής, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με τη μεγαλύτερη ιστορική αξία, χάθηκαν εξαιτίας σεισμών και πολέμων και κυρίως λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της βιομηχανίας μεταπολεμικά.

Το μουσείο Meiji-mura ιδρύθηκε για να διασωθούν αυτά τα κτίρια. Οι ιδρυτές του διάλεξαν πολύτιμα κτίρια που διέτρεχαν κίνδυνο και τα μετέφεραν στο πάρκο και τα ανακατασκεύασαν έτσι ώστε να πάρουν την αρχική τους μορφή. Τα κτίρια αυτά προέρχονται από τα νησιά της Ιαπωνίας, τη Χαβάη ως και τη Βραζιλία και χώρες των ΗΠΑ. Τα κτίρια είναι τοποθετημένα έτσι ώστε να αναδεικνύεται καλύτερα η αξία τους ως κληρονομιά της κουλτούρας Meiji. Στο πάρκο υπάρχουν ακόμα κήποι και μονοπάτια. Τα ίδια τα κτίρια αποτελούν μουσεία αφού στο εσωτερικό τους είναι διακοσμημένα με έπιπλα της εποχής ενώ συχνά φιλοξενούν και εκθέσεις που αναφέρονται σε άλλες ιστορικές περιόδους. Για τη διευκόλυνση των μετακινήσεων των επισκεπτών στο πάρκο υπάρχουν δύο σιδηροδρομικές γραμμές στις οποίες κινούνται ατμομηχανές ενώ στους δρόμους κινούνται οχήματα εκείνης της εποχής. Τέλος στο πάρκο λειτουργεί και ταχυδρομείο.

(<http://www.meijimura.com>)

3.1.2 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Όπως διαπιστώνεται από τα παραπάνω τα αρχαιολογικά πάρκα στο εξωτερικό μοιάζουν περισσότερο με θεματικά πάρκα ιδίως όσον αφορά στη δομή οργάνωσης και λειτουργίας. Τα ερείπια ανακατασκευάζονται και δίνουν την ευκαιρία στον επισκέπτη να καταλάβει καλύτερα τη διάσταση και τη μορφή του κτιρίου ή μνημείου που βρισκόταν εκεί πριν αρκετά χρόνια ενώ παράλληλα με ενημερώνεται και διασκεδάζει συμμετέχοντας σε διάφορα γεγονότα που διοργανώνονται με βάση το θέμα του πάρκου. Στην Ελλάδα αυτό αντιστοιχεί σε αρχαιολογικούς χώρους όπου οι επισκέπτες απλώς βλέπουν κάποια εκθέματα ή ερείπια χωρίς να έχουν μια καλή εικόνα του τι ακριβώς υπήρχε εκεί παλιότερα και χωρίς κάποια ιδιαίτερη οργάνωση.

Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας

Μια από τις πρώτες προσπάθειες για τη δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου στην Ελλάδα γίνεται στην Αθήνα και θα ολοκληρωθεί με την ενοποίηση των αρχαιολογικών της χώρων. Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της πόλης των Αθηνών μεριμνά, μεταξύ άλλων για ένα αρχαιολογικό πάρκο και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω της αποκατάστασης των υποβαθμισμένων περιοχών. Αυτό το αρχαιολογικό πάρκο, μήκους τεσσάρων χιλιομέτρων και έκτασης 7000 στρεμμάτων, στο κέντρο της πόλης,

περιλαμβάνει τα πλέον διάσημα αρχαία και βυζαντινά μνημεία, την παλαιά πόλη και άλλα οικοδομήματα, πλατείες, άξονες και περιοχές ιστορικού χαρακτήρα.

Χάρτης 3.1: Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας

Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002

Για το σκοπό της υλοποίησης της ενοποίησης ιδρύθηκε η ΕΕΑΧΑ (Εταιρεία Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας). Η ιδιαιτερότητα της περίπτωσης αυτής έγκειται στο γεγονός ότι το πάρκο δεν αποτελεί μια αυτόνομη περιοχή αλλά τα μνημεία βρίσκονται σε διαφορετικά σημεία της πόλης που εμπλέκονται μέσα στον πολεοδομικό ιστό. Το σχέδιο της ενοποίησης προωθεί την αποκατάσταση της ιστορικής συνέχειας της πόλης δια μέσου της αρμονικής συμβίωσης των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς με στοιχεία της σύγχρονης ζωής. Η ανάπλαση του ιστορικού κέντρου της Αθήνας αποτελεί την μεγαλύτερη πολεοδομική παρέμβαση που έγινε ποτέ στην πόλη. Η περίπτωση αυτή θα εξεταστεί αναλυτικότερα στο επόμενο κεφάλαιο.

Το Σχέδιο Δράσης της Εταιρείας για το μεσοπρόθεσμο χρονικό διάστημα 2000-2004 το οποίο χρηματοδοτείται κατά 70% από πόρους του Β' ΚΠΣ και Γ' ΚΠΣ και κατά 30% από εθνικούς πόρους, περιλαμβάνει τα εξής έργα:

1. Διαμόρφωση-Πεζοδρόμηση Διονυσίου Αρεοπαγίτου-Απ. Παύλου, με χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης το τέλος του 2001
2. Ανάπλαση-Διαμόρφωση τεσσάρων πλατειών (και μετώπων κτιρίων):
3. Διαμόρφωση -Πεζοδρόμηση οδού Ερμού, με χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης το τέλος του 2001
4. Διαμόρφωση-Πεζοδρόμηση Λ. Βασ. Όλγας, με ολοκλήρωση το τέλος του 2001

5. Διαμόρφωση-Πεζοδρόμηση οδού Αδριανού με ολοκλήρωση το τέλος του 2001
6. Συνολική ανάδειξη έξι αρχαιολογικών χώρων, (Ολυμπείου, Κεραμικού, Φιλοπάππου, Αρχαίας Αγοράς, Ρωμαϊκής Αγοράς, Β και Ν Κλιτύς Ακροπόλεως), με χρονοδιάγραμμα το τέλος του 2003
7. Διαμόρφωση των οδών Κολοκοτρώνη-Μητροπόλεως, με χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης το τέλος του 2002

(http://www.business2005.gr/eC_PageItem.asp?id=353)

Αρχαιολογικό πάρκο στον Δήμο Πολίχνης

Η εν λόγω περιοχή με έκταση περίπου 300 στρέμματα περιλαμβάνεται στα διοικητικά όρια του Δήμου Πολίχνης, βορειοανατολικά των Μετεώρων και ορίζεται από τη περιφερειακή οδό και το ρέμα του Ασβεστοχωρίου, όπου την δεκαετία του '80 εντοπίστηκε ένα από τα δύο ιδιαίτερα σημαντικά υδρομυλικά συστήματα της περιοχής Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για μια ενότητα έξι νερόμυλων των βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων. Με εισήγηση της 9^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων έχει χαρακτηρισθεί το ρέμα, στο οποίο βρέθηκαν οι νερόμυλοι, από το Γενικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης ως αρχαιολογικό πάρκο, ενώ παράλληλα οι νερόμυλοι κηρύχθηκαν το 1986 ως μνημεία Βυζαντινών χρόνων με απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου.

Η πρόταση για το αρχαιολογικό πάρκο περιλαμβάνει:

- Σύνδεση των μύλων μεταξύ τους με κανάλι κίνησης του νερού.
- Κατασκευή περιπάτου που καλύπτει την κίνηση για επίσκεψη στο σύνολο των έξι μύλων.
- Οργάνωση του χώρου γύρω από τους μύλους για την ξενάγηση ομάδων
- Δημιουργία εργαστηρίων κεραμικής, μεταλλοτεχνίας. Εκθετήριο και πωλητήριο
- Φούρνος για ψήσιμο ψωμιού που θα παράγεται από την άλεση ενός μύλου

Η πρόταση περιλαμβάνει και χώρους άθλησης και αναψυχής που να είναι συμβατοί με το αρχαιολογικό πάρκο.

(<http://www.openet.gr/ota/polichni/d7.htm>)

Αρχαιολογικό Πάρκο-Οικολογικό Γιούχτα

Το Οικολογικό-Αρχαιολογικό Πάρκο Γιούχτα συνθέτουν το όρος Γιούχτα και τα φαράγγια Κνωσανό (Αγίας Ειρήνης), Ασπρακιανό και Κουναβιανό. Η μορφολογία της

δυτικής πλευράς του όρους Γιούχτα σχηματίζει ένα τεράστιο ξαπλωμένο κεφάλι που ενισχύει το μύθο σύμφωνα με τον οποίο ο τάφος του Ολύμπιου θεού Δία βρίσκεται πάνω στο βουνό. Είναι το ιερό βουνό των Αρχανών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα όπως φαίνεται από τα αρχαιολογικά ευρήματα.

Στο βουνό βρίσκονται τέσσερα ιερά, τα δύο στις θέσεις Ψηλή Κορφή και Ανεμοσπηλιά και τα άλλα δύο στις σπηλιές Χωστό Νερό και Σπήλιος του Στραβομούτη, καθώς και το μινωικό νεκροταφείο στο Φούρνι. Ακόμα και σήμερα το σημαντικότερο κέντρο λατρείας των Αρχανών είναι η εκκλησία του Αφέντη Χριστού στην κορυφή του βουνού.

Και στα τρία φαράγγια οι αρχαιολογικές και ιστορικές θέσεις είναι πολλές και σημαντικές (ενετική υδατογέφυρα στο Καρυδάκι και στην Αγία Ειρήνη στο Κνωσανό Φαράγγι, αρχαία πόλη Ελτυνα στους Κουνάβους, μινωικό νεκροταφείο στους Αστράκους, μινωικός οικισμός στη Μυρτιά κ.ά.).

Το φυσικό περιβάλλον του Γιούχτα έχει ιδιαίτερη σημασία με την παρουσία πολλών και σημαντικών ειδών χλωρίδας και πανίδας. Στα φαράγγια επικρατεί μια πλούσια υδρόφιλη βλάστηση (πλατάνια, ιτιές, λυγαριές, βάτα κ.ά.). Η ποικιλότητα της χλωρίδας είναι μικρή λόγω της ύπαρξης σκίασης, ενώ υπάρχουν 11 ενδημικά είδη, από τα οποία τα δύο είναι σπάνια και τα εννέα κοινά για όλη την Κρήτη. Σε ό,τι αφορά την πανίδα, υπάρχουν πολλά είδη σπονδυλωτών, 44 είδη πουλιών και επτά είδη θηλαστικών.

Το 'Οικολογικό-Αρχαιολογικό Πάρκο Γιούχτα' είναι ένα πρόγραμμα που υλοποιείται από κοινού από το υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, το Δήμο Αρχανών και τον Οργανισμό Ανάπτυξης Τεμένους Πεδιάδας (ΟΑΤΕΠ ΑΕ).

(<http://www.in.gr/agro/Iraklio/nom30.htm>)

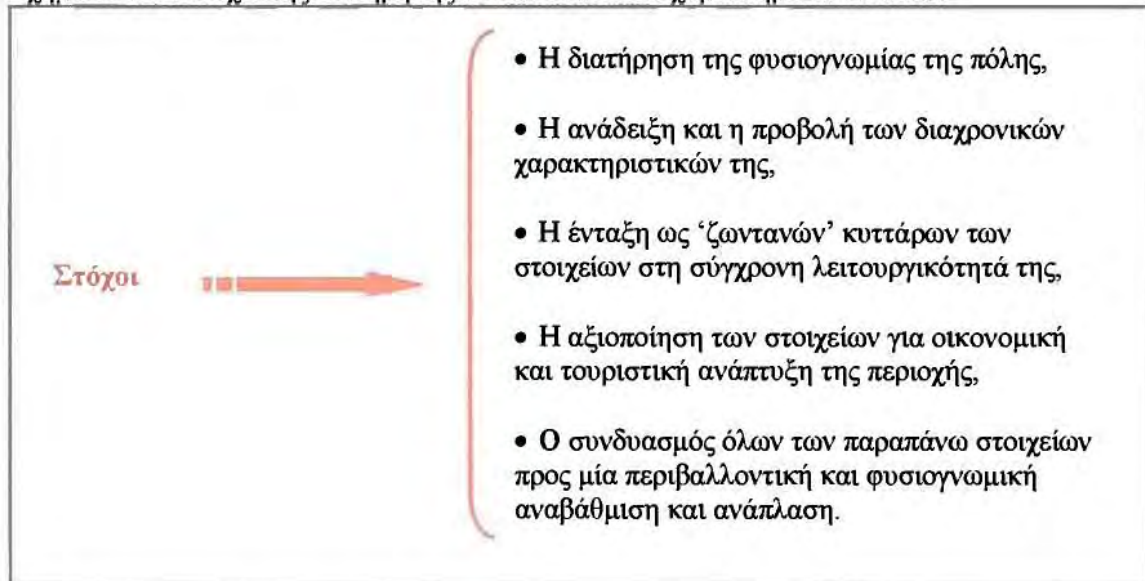
3.2 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ-ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Η σύγχρονη πολεοδομία γνωρίζει πως η ιστορικότητα των πόλεων, κυρίως των κέντρων τους, και η ανάκληση της μνήμης που αυτή προκαλεί, αποτελεί έναν από τους ισχυρότερους παράγοντες έλξης για τον επισκέπτη αλλά και ηρεμίας και βιωσιμότητας για τον κάτοικο των αστικών κέντρων. Ταυτόχρονα, είναι γεγονός πως ο πολιτισμός θα

διαδραματίζει μεγάλο ρόλο στις κοινωνίες του μέλλοντος. 'Στο μέλλον, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, θα έχουμε περισσότερο ελεύθερο χρόνο, βασική προϋπόθεση όχι μόνο για τη δημιουργία αλλά και για την κατανάλωση πολιτιστικών αγαθών' (Λαμπράκη-Πλάκα, 2000).

Η ιστορικότητα αυτή και γενικά ο πολιτισμός μίας περιοχής συμβάλλει όλο και περισσότερο στην 'επιχειρηματική διάσταση της πόλης, στα τουριστικά ελκτικά στοιχεία και στην ιδιαίτερη ανταγωνιστική της πλευρά' (Δέφνερ, 1999: 118). Η πιο συνήθης πρακτική σε αυτή τη διαπίστωση, είναι οι πολλαπλές προσπάθειες εκμετάλλευσης της ιστορίας μίας πόλης, ακριβώς για την προώθηση αυτής, ως τόπο τουριστικού προορισμού και, συνεπώς, αύξησης των οικονομικών εσόδων από το κοινωνικό φαινόμενο του τουρισμού (Δέφνερ, 1999: 118).

Σχήμα 3.1: Οι στόχοι της διατήρησης του πολιτιστικού χαρακτήρα των πόλεων

Πηγή: Τόπος, 2001: 211-2, Ιδία επεξεργασία

Συχνά επιχειρείται η αναπαραγωγή του χαρακτήρα του κέντρου στις σύγχρονες πόλεις αποδίδοντας εμπορικό, επιχειρηματικό χαρακτήρα ή χαρακτήρα 'πολιτιστικού κέντρου' σχετικού με δραστηριότητες για τον ελεύθερο χρόνο. Σχετικά παραδείγματα υπάρχουν πολλά όπως η περίπτωση της μεταπολεμικής ανασυγκρότησης Le Havre του A. Perret (1947) ή ο ανασχεδιασμός της περιοχής Lijnbaan των Bakema και Van den Broek στο Ρότερνταμ (1955).

Παράλληλα, είναι απόλυτα ενδεικτικός ο σχεδιασμός του Λονδίνου (Albercrombie και Forshaw, 1943) με βάση τη γενικότερη αρχή 'του συλλογικού

συμφέροντος και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής, που έχει ως συνέπεια την υποταγή των προσωπικών συμφερόντων και των επιθυμιών των ιδιοκτητών στο δημόσιο όφελος, γιατί όλες οι δραστηριότητες της χώρας εξαρτώνται σε τελευταία ανάλυση από τη διαχείριση του χώρου'. Η πολιτική αυτή αποκέντρωσης οδήγησε στον ελεγχόμενο σχεδιασμό των νέων περιφερειακών πόλεων συνδεδεμένων με τη βρετανική μητρόπολη και με χαρακτηριστικά τις εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, τις χαμηλές πυκνότητες και την έμφαση στην οργάνωση του κέντρου, συνήθως εμπορικού και πεζοδρομημένου (Γιακουμακάτος, 1999).

Άλλο σχετικό παράδειγμα, σχεδιασμού πόλης, ή καλύτερα σχεδιασμού ανάπλασης μέρους πόλης με βάση την ιστορία και τα στοιχεία του πολιτισμού αυτής, αποτελεί αναμφισβήτητα το Παρίσι, η γαλλική πρωτεύουσα. Με την πολιτική που ξεκίνησε επί προεδρίας Μιτεράν για 'μεγάλα έργα' και συνεχίζεται με τη μορφή των, κυρίως σημειακών, επεμβάσεων στο κέντρο της πόλης σήμερα, επιχειρήθηκε η ανάπλαση της πόλης για να αποδοθεί με πιο βιώσιμη μορφή στους κατοίκους της αλλά και για να μεταμορφωθεί η πόλη σε απόλυτο τουριστικό προορισμό, κάτι που επιτεύχθηκε αφού σήμερα αποτελεί το δημοφιλέστερο τουριστικό προορισμό της Ευρώπης. Η πολιτική, όμως, που ακολουθήθηκε στην Πόλη Του Φωτός ήταν πρωτίστως για τους κατοίκους και για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης αυτών και δευτερευόντως για τους επισκέπτες.

Αντιθέτως με τα παραπάνω, η Ελλάδα αν και αποτελεί ένα σημαντικό τουριστικό προορισμό, που προσελκύει κάθε χρόνο μεγάλο αριθμό τουριστών από ολόκληρο τον κόσμο, δεν έχει εκμεταλλευτεί στο έπακρο την ιστορική κληρονομιά της. Ως γνωστό, δύο είναι οι σημαντικότεροι πόλοι έλξης της Ελλάδας: το κλίμα της και η θάλασσα αλλά και η πλούσια πολιτιστική-αρχαιολογική κληρονομιά. *Η Ελλάδα πρόκειται για μια χώρα που λόγω του πλήθους των αρχαιολογικών χώρων και των ευρημάτων, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν ζωντανό μουσείο. Η πολιτιστική κληρονομιά της θα μπορούσε να λειτουργήσει ως άξονας ανάπτυξης του τουρισμού, με επίκεντρο τον πολιτιστικό.*

Η κληρονομιά αυτή παρουσιάζει τεράστια ιστορική, αισθητική και οικονομική αξία για τις τοπικές, περιφερειακές και εθνικές κοινότητες και η ποικιλότητά της έχει σημασία για ολόκληρη την Ευρώπη. Η οικονομική της αξία είναι άμεσα προφανής ιδίως για τον τουρισμό αλλά και για την γενική ελκυστικότητα των πόλεων σε ότι αφορά τις επενδύσεις. *Ο αστικός τουρισμός αντιπροσωπεύει το 28,3% του τουρισμού στην Ευρώπη και αναμένεται ότι ο ρυθμός αύξησης θα φθάσει το 4,7% έως το 2006, θα*

είναι δηλαδή αρκετά υψηλότερος από τον αντίστοιχο του τουρισμού στις παραθαλάσσιες και ορεινές περιοχές που εκτιμάται σε 2,3% και 3% αντίστοιχα. (<http://www.minenv.gr>)

Η αρχαιολογική κληρονομιά είναι σημαντική για την γνώση της ιστορίας του ανθρώπινου είδους. Η αρχαιολογική κληρονομιά, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, απειλείται από την αύξηση των μεγάλων σχεδιαστικών μελετών, τους φυσικούς κινδύνους, τις παράνομες ή μη επιστημονικές ανασκαφές και από την ανεπαρκή συναίσθηση της αξίας της από τους πολίτες (European Convention for the Protection of the Archaeological Heritage, 1969).

Όπως φαίνεται και στο παρακάτω σχήμα, η διατήρηση και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τα κράτη του αναπτυγμένου κόσμου και κυρίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση (βλέπε παράρτημα IV).

Σχήμα 3.2: Η πορεία για τη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ευρώπη

<p>Συμβούλιο της Ευρώπης: 1954: Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση 1969: Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς (Λονδίνο) 1992: Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς (Βαλέτα)</p> 	 <p>Ημερομηνίες – Σταθμοί: 1964: 2^ο Συνέδριο Αρχιτεκτόνων και Αναστηλωτών Ιστορικών Μνημείων (Βενετία) 1967: 9^ο Συνέδριο Διεθνούς Ένωσης Αρχιτεκτόνων (Τσεχοσλοβακία) 1975: Συνέδριο Άμστερνταμ 1987 και 1993: Συνελεύσεις ICOMOS</p>
---	---

Πηγή: *Τόπος*, 2001:212-5, www.aneducationalemporium.info, Ίδια επεξεργασία

Για τους λόγους αυτούς στη χώρα μας κρίνεται απαραίτητη η οργάνωση, η συντήρηση και η ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, και στη συνέχεια η ανάπτυξη, η προώθηση και η προβολή τους με συστηματικό και οργανωμένο τρόπο.

3.3 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αποτελεί γεγονός, λοιπόν, ότι στο εξωτερικό τα αρχαιολογικά πάρκα μοιάζουν περισσότερο με θεματικά πάρκα ιδίως όσον αφορά στη δομή οργάνωσης και λειτουργίας. Συγχρόνως στην Αμερική τα αρχαιολογικά πάρκα οργανώνονται σε περιοχές ευρημάτων από τη ζωή των πρώτων φυλών, κυρίως κοντά στην περίοδο της ανακάλυψης της Αμερικής. Στα πάρκα αυτά βρίσκονται πλατώματα και ερείπια κτισμάτων.

Στην Ευρώπη τα πάρκα οργανώνονται σε περιοχές με ευρήματα που χρονολογούνται από την εποχή των πάγων στη συνέχεια από τη ρωμαϊκή κυριαρχία στην κεντρική Ευρώπη και τέλος από τον Μεσαίωνα. Τα πάρκα αυτά είναι πολύ καλά οργανωμένα, περιλαμβάνουν ανακατασκευασμένα κτίρια ή παρέχουν τη δυνατότητα στους επισκέπτες, μέσω της τεχνολογίας, να δούνε πως ήταν τα κτίρια χωρίς να ανακατασκευαστούν με φυσικά υλικά. Στα πάρκα αυτά λειτουργούν μουσεία όπου εκθέτονται τα ευρήματα της περιοχής όπως σκεύη, εργαλεία και κοσμήματα. Επίσης διοργανώνονται εργαστήρια κεραμικής, διαλέξεις για την ιστορία της περιοχής και φεστιβάλ με θέματα γύρω από τη ζωή των ανθρώπων που κατοικούσαν τότε στην περιοχή.

Στην Ελλάδα όλα τα παραπάνω αντιστοιχούν σε αρχαιολογικούς χώρους όπου οι επισκέπτες απλώς βλέπουν κάποια εκθέματα ή ερείπια χωρίς να έχουν μια καλή εικόνα του τι ακριβώς υπήρχε εκεί παλιότερα. Η ιστορική κληρονομιά της Ελλάδας και κυρίως στο εσωτερικό των πόλεων δεν έχει αξιοποιηθεί με τρόπο κατάλληλο. Η πιο σημαντική και γνωστή προσπάθεια για τη δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου στην Ελλάδα αποτελεί η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας. Το Ρυθμιστικό Σχέδιο της πόλης των Αθηνών μεριμνά, μεταξύ άλλων, για ένα αρχαιολογικό πάρκο και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω της αποκατάστασης των υποβαθμισμένων περιοχών. Αυτό το αρχαιολογικό πάρκο στο κέντρο της πόλης, περιλαμβάνει τα πλέον διάσημα αρχαία και βυζαντινά μνημεία, την παλαιά πόλη και άλλα οικοδομήματα, πλατείες, άξονες και περιοχές ιστορικού χαρακτήρα.

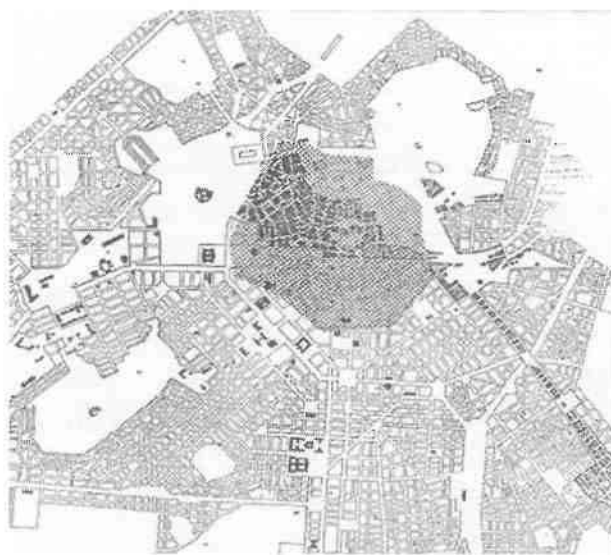
4 ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

Σε αντίθεση με τα παραδείγματα του εξωτερικού που εξετάσαμε συνοπτικά στο προηγούμενο κεφάλαιο, στην Αθήνα κάθε απόδειξη του παρελθόντος ή έχει ολοκληρωτικά εξαφανιστεί ή οδεύει προς την εξαφάνιση. Όμως σχέδια και μελέτες έχουν γίνει κατά καιρούς για τη βελτίωση, συντήρηση, ανάπλαση κ.ο.κ. του κέντρου της ελληνικής πρωτεύουσας.

Ξεκινώντας στα 1833 με το πολεοδομικό σχέδιο των Κλεάνθη και Schaubert και στη συνέχεια το 1847 με το 'Γενικόν Σχέδιον των Αθηνών' που προβλεπόταν μία σχετικά εκτεταμένη περιοχή οικιστικής ανάπτυξης, από τον Κεραμεικό ως την Ομόνοια και την πλατεία Συντάγματος. Η περιοχή εξακολουθούσε να παραμένει άκτιστη ως τα τέλη του αιώνα και παράλληλα εμφανίστηκε

Χάρτης 4.1: Πρόταση Κλεάνθη-Schaubert 1847

Πηγή: Βενετάς-Παπαγεωργίου, 2001

η πρόθεση, η επιθυμία για τη δημιουργία ενός βουλεβάρτου (boulevard) στις νότιες κλιτύες της Ακρόπολης, το οποίο, αν ενωνόταν με την Πειραιώς, την Πατησίων και την Αμαλίας, θα σχημάτιζε έναν κύκλο που θα ήταν και ο πρώτος δακτύλιος της Αθήνας.

Στη συνέχεια, το 1928, ο Κ. Μπίρης διατυπώνει την ιδέα του 'Άλσους των Αθηνών'. Η ιδέα του αυτή μετατρέπεται σε μελέτη την οποία παρουσιάζει το 1946, μαζί με την πρότασή του για συνολική ρύθμιση στην πρωτεύουσα. Η εν λόγω περιοχή, τελικά όμως, αποτέλεσε μέρος μόνο του ευρύτερου κέντρου της Αθήνας, υπέστη περιορισμούς ως προς τις διαστάσεις των οδικών αξόνων και ως οδηγός ετέθη η ιδιωτική πρωτοβουλία με βασικό κριτήριο τη μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση του εδάφους και τα συμφέροντα των ιδιοκτητών (Καλαντίδης, 1998 : 36).

Τα λίγα αξιόλογα κτίρια που ανεγέρθηκαν (Αρχαιολογικό Μουσείο, Βιβλιοθήκη, Πανεπιστήμιο, Ακαδημία, Βουλή, Ανάκτορα, Μητρόπολη...) δεν

κατάφεραν να συνθέσουν έναν οργανικό και αναγνωρίσιμο πυρήνα στην Αθήνα. Αντίθετα, η πολυκατοικία κατάφερε να είναι ο πλέον αντιπροσωπευτικός τύπος του πολεοδομικού μορφώματος.

Βεβαίως, η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο στους πολεοδόμους, αρχιτέκτονες και χωροτάκτες ούτε, φυσικά, μπορεί να θεωρηθεί αποτέλεσμα των τελευταίων δεκαετιών. Αντιθέτως, από τις αρχές του 1900 και κυρίως στη δεκαετία του 1930, οι ειδικοί είχαν επισημάνει τα αδιέξοδα της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης και έκαναν συνεχώς αναφορά στον ανύπαρκτο επίσημο χαρακτήρα της πόλης. Έτσι, γύρω στα 1936-1940 έχουμε και τη σύσταση του υπουργείου Διοικήσεως Πρωτεύουσας, το οποίο όμως, αποδείχθηκε ανίκανο να διαχειριστεί τα απαγορευτικών διαστάσεων προβλήματα.

Φτάνοντας στο 1979, έχουμε τη δημοσίευση στο περιοδικό 'Ταχυδρόμος' της πρότασης του αρχιτέκτονα Αλέξανδρου Φωτιάδη για τη δημιουργία ενός ημικυκλικού Αρχαιολογικού Πάρκου που ξεκινά από τον Αρδηττό και φθάνει ως τον Κεραμεικό και την Ακαδημία Πλάτωνος. Η υπουργός Μελίνα Μερκούρη, στη συνέχεια, παρέδωσε στο Υπουργείο Πολιτισμού την μελέτη για την προώθησή της. Για την σωστή εφαρμογή των προτάσεων και την υλοποίηση της στρατηγικής, συστάθηκε από το ΥΠΠΟ το Γραφείο Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων, κυρίως για την παρακολούθηση και το συντονισμό των μελετών των επιμέρους αρχαιολογικών χώρων.

Στο σχεδιασμό όμως, της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων έπρεπε να εμπλακεί και το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων για να αναλάβει το θέμα της κυκλοφορίας και της σύνδεσης του αδόμητου τμήματος του πάρκου με την πυκνοδομημένη υπόλοιπη πόλη. Η ιδέα, λοιπόν, του πάρκου χωρίστηκε σε επτά μέρη για να μελετηθούν από αντίστοιχα αρχιτεκτονικά γραφεία. Οι έξι μελέτες υπάγονται στη δικαιοδοσία του ΥΠΠΟ (διαμόρφωση-ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων) και η έβδομη στη δικαιοδοσία του ΥΠΕΧΩΔΕ (κυκλοφορία και σύνδεση με τον πολεοδομικό ιστό).

Το 1983, το ΥΠΕΧΩΔΕ παρουσιάζει το Αρχαιολογικό Πάρκο, στο πλαίσιο του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας και το 1987, το ΥΠΠΟ προχωρεί στη μελέτη ενός στρατηγικού σχεδίου ('Master Plan') το οποίο οροθέτησε την κλίμακα της πολεοδομικής παρέμβασης. Συγχρόνως, για την ορθότερη προώθηση της μελέτης, συστάθηκε στη συνέχεια και η Εταιρεία Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας. Η ΕΕΑΧΑ είναι μία ανώνυμη εταιρεία του δημοσίου τομέα και συστάθηκε με σκοπό την

υλοποίηση του σχεδίου και με στόχο τα περισσότερα έργα να έχουν ολοκληρωθεί πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 της Αθήνας (Γιακουμακάτος, 1999, Κιοσσέ, 1997).

Σήμερα, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η Αττική είναι η μεγαλύτερη περιφέρεια της χώρας, από άποψη πληθυσμού και πυκνότητας, καθώς και οικονομικής δραστηριότητας. Είναι λοιπόν, αυτονόητο πως απαιτείται μία διαφορετικής κλίμακας και φιλοσοφίας στρατηγική για την ορθή λειτουργία της Αθήνας και κυρίως του υποβαθμισμένου κέντρου της.

Το 1985, όπως αναφέρθηκε, ψηφίστηκε ένας νόμος ειδικά για την Αθήνα, το *Ρυθμιστικό Σχέδιο και Πρόγραμμα για την Περιβαλλοντική Προστασία της Ευρύτερης Περιοχής των Αθηνών* (Ν. 1515/85). Το Ρυθμιστικό Σχέδιο των Αθηνών (Master Plan) επιδιώκει να καθορίσει τους βασικούς άξονες για τη μελλοντική ανάπτυξη της Περιοχής. Οι γενικοί στόχοι και κατευθύνσεις του Σχεδίου αυτού αναφέρονται στο Άρθρο 3 του Νόμου 1515/85 και μεταξύ αυτών, δύο συνδέονται απευθείας με το Πρόγραμμα 'Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων των Αθηνών' :

- Η προώθηση της ιστορικής φυσιογνωμίας των Αθηνών και η αναβάθμιση του κέντρου της.
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής για όλους τους κατοίκους της και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (ΕΕΑΧΑ, 2002).

Η συνολική αυτή προσπάθεια για δημιουργία ενός ανοιχτού αρχαιολογικού πάρκου' στην Αθήνα έρχεται σε πλήρη συμφωνία και με τη Διεθνή Συνθήκη της Βαλέτα της Μάλτας (Valetta Treaty) για τη διάσωση και την προαγωγή της αρχαιολογικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Πιο συγκεκριμένα, με βάση το άρθρο 5 αυτής της συνθήκης, η πολιτεία είναι υποχρεωμένη να λαμβάνει υπόψη της, σε κάθε προσπάθεια σχεδιασμού, την προστασία, τη διατήρηση και την προαγωγή των αρχαιολογικών μνημείων. Επίσης, οι αρχαιολόγοι, οι 'σχεδιαστές' (πολεοδόμοι, χωροτάκτες ...) οφείλουν βρίσκονται σε άμεση και συνεχή συνεργασία ώστε να είναι δυνατές οι μετατροπές, οι αλλαγές στο σχεδιασμό που πιθανόν να προκαλούσε την αλλοίωση και να έθετε σε κίνδυνο την πολιτιστική, αρχαιολογική κληρονομιά και τους τριγύρω χώρους. Στην περίπτωση του Προγράμματος για την Ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων, η Εταιρεία ΕΑΧΑ έχει αυτό ακριβώς το ρόλο (Valetta Treaty, 1992).

Πριν, όμως, ασχοληθούμε με τις επιμέρους έξι μελέτες καλό θα ήταν να κάνουμε μία αναφορά στις αρχές και στο αντικείμενο της συνολικής ανάδειξης καθώς και στους στόχους του προγράμματος. Η αναφορά αυτή θα μας βοηθήσει να

κατανοήσουμε το ευρύτερο πλαίσιο της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων και θα μας επιτρέψει να ασχοληθούμε με το Δημόσιο Σήμα και το marketing του.

4.2 ΑΡΧΕΣ, ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Όπως ευκόλως διαπιστώνεται από τα προηγούμενα αλλά και από τον τίτλο του προγράμματος, η Ενοποίηση των Αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας έχει ως βασικό της αντικείμενο την ένταξη των αρχαιολογικών χώρων στη ζωή της Αθήνας, τη διαμόρφωση και την ανάδειξή τους. Οι αρχαιολογικοί χώροι έχουν στρατηγική θέση στη δομή του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας.

Με βάση την ιστοσελίδα της Εταιρείας Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων, ‘τα βασικότερα στοιχεία που αφορούν στην οργάνωση του εσωτερικού και της λειτουργίας των εν λόγω αρχαιολογικών χώρων είναι:

- 1) Ιστορική, αρχαιολογική και αρχιτεκτονική τεκμηρίωση των μνημείων στο εσωτερικό των αρχαιολογικών χώρων, με στοιχεία τόσο των ορατών σήμερα κατασκευών, όσο και των κάτω από το έδαφος ανασκαμμένων ή μη αρχαίων κτηρίων και άλλων κατασκευών.
- 2) Ο εντοπισμός θέσεων, στις οποίες επεκτείνονται οι ανασκαφές. Οι θέσεις έχουν επισημανθεί και, ακριβέστερα, τα όριά τους προσδιορίστηκαν σε συνεργασία με τις αρμόδιες Εφορείες Αρχαιοτήτων και τις Ξένες Σχολές που εκτελούν ανασκαφές στους χώρους.
- 3) Τα όρια αναθεωρούνται είτε επεκτεινόμενα σε νέες περιοχές, είτε με περιορισμό τους με προοπτική να δοθεί πρόσβαση στους πολίτες στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, που να μην βλάπτει τα αρχαία.
- 4) Η οργάνωση και λειτουργία των αρχαιολογικών χώρων μελετάται με κριτήριο τη βελτιστοποίηση της διακίνησης των επισκεπτών και την ομαλότερη λειτουργία τους και επαύξηση της εποπτικής δυνατότητας. Η αναβάθμιση της αντιληπτικής εικόνας των αρχαίων κτηρίων και της διδακτικής αξίας τους απαιτεί μία σειρά μέτρων όπως: α) τη συντήρηση και αναστήλωσή τους, β) την πληρέστερη κατανόηση της αρχιτεκτονικής των μνημείων με τον καθορισμό των στάσεων σε θέσεις που να ευνοούν την αρτιότερη εικόνα της, γ) τη

μεγαλύτερη δυνατή ενημέρωση σε θέση στάσεων και άλλα σημεία, σχετικά με τα μνημεία, με ειδικές πινακίδες και άλλα μέσα.

- 5) Στο εσωτερικό των αρχαιολογικών χώρων μελετώνται οι πορείες των επισκεπτών βάσει των αρχών: α) η κίνηση των επισκεπτών να γίνεται με τρόπο, ώστε να αποφεύγονται φθορές στις αρχαίες κατασκευές, β) οι προτάσεις των μελετών Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων να λαμβάνουν παράλληλα υπ' όψη και τις γενικότερες ρυθμίσεις στην περιοχή (βασικές πεζοδρομήσεις, συγκοινωνιακό δίκτυο κ.ά.).
- 6) Εντοπισμός θέσεων που προσφέρονται για εκδηλώσεις καλλιτεχνικού ή πολιτισμικού περιεχομένου στο εσωτερικό των αρχαιολογικών χώρων.
- 7) Αναβάθμιση της αντιληπτικής εικόνας των μνημείων.
- 8) Περιβαλλοντική και αισθητική αναβάθμιση.
- 9) Φυτοτεχνική μελέτη θα προσδιορίζει τις θέσεις, το είδος, το χρώμα, τον όγκο και τη μορφή του πρασίνου' (ΥΠΠΟ, 1998-2002).

Παράλληλα με τα παραπάνω το πρόγραμμα έχει και τους εξής στόχους:

- 1) Η ενοποίηση νοείται ως δημιουργία μιας ζώνης στην οποία θα αποκατασταθεί, όσο το δυνατό περισσότερο, η φυσική συνέχεια των διαφόρων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων.
- 2) Οι παρεμβάσεις στο εσωτερικό των αρχαιολογικών χώρων είναι περιορισμένες και αναστρέψιμες.
- 3) Οι παρεμβάσεις στο άμεσο περιβάλλον των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων γίνονται με διαμόρφωση των χώρων και την αισθητική αναβάθμιση κτισμάτων και διαφόρων κατασκευών.
- 4) Αναβάθμιση περιοχών σε ορισμένες ζώνες του ευρύτερου περιβάλλοντος, με ειδικό χαρακτήρα. Οι επεμβάσεις έχουν σκοπό τη δημιουργία ενός αναβαθμισμένου ενδιάμεσου χώρου μεταξύ των πρώτων και του πολεοδομικού ιστού της πόλης.
- 5) Βασικός στόχος του προγράμματος είναι να φέρει τον Αθηναίο αλλά και τον επισκέπτη, σε επαφή με την πολιτιστική του κληρονομιά και να δημιουργήσει μία όσο το δυνατό πληρέστερη γνώση της πόλης που μένει. Αυτό συνεπάγεται την άμεση σχέση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων με την καθημερινή ζωή, δηλαδή με το δίκτυο εμπορικών λειτουργιών του κέντρου της πόλης, με το δίκτυο πεζοδρόμων ...

- 6) Ο επισκέπτης των μνημείων της περιοχής θα βρει έναν πόλο έλξης σε όλη την έκταση της επέμβασης, με αποτέλεσμα το αναβαθμισμένο πολιτιστικό όφελος από την επίσκεψη αλλά και την προσφορά μιας ευχάριστης διαδρομής.
- 7) Η πρόταση πρέπει να εναρμονίζεται με το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας, το οποίο αποτελεί και το πραγματικό της πλαίσιο.
- 8) Η αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων της αναβάθμισης των δυτικών συνοικιών και της δημιουργίας νέων πολιτιστικών και περιβαλλοντικών κέντρων σ' αυτές.
- 9) Αποφυγή νέων αυξημένων κυκλοφοριακών φόρτων και αύξηση των μέσων ταχυτήτων ροής τροχοφόρων και πεζών στο μέτρο του δυνατού. Η πρόταση περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό από επιμέρους έργα, ρυθμίσεις και κατευθύνσεις που αφορούν στο σύνολο της περιοχής ή σε κεντρικές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις.
- 10) Σημαντικές αναμένεται να είναι από την εφαρμογή του προγράμματος οι επιπτώσεις στο περιβάλλον και την ποιότητα ζωής. Όμως, προβλέπεται να είναι ευνοϊκές τόσο για τους κατοίκους της Αθήνας όσο και στη σωτηρία των μοναδικών αυτών μνημείων.
- 11) Τέλος, η ένταξη μεγάλου αριθμού πολιτιστικών χρήσεων στην περιοχή θα φέρει σ' επαφή την σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία με την κληρονομιά, θα τονιστεί και ο αναπτυξιακός χαρακτήρας της παρέμβασης με την κατασκευή του συνόλου των έργων που προβλέπονται, την αναβάθμιση των περιοχών και την αύξηση των τουριστών (ΥΠΠΟ, 1998-2002).

4.3 ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΑΧΑ

Το ευρύτερο κέντρο της Αθήνας θα επιχειρηθεί να μετατραπεί σε ένα 'Μουσείο ανοιχτό στην πόλη' μέσα από την ενοποίηση των αρχαιολογικών της χώρων. Σχεδόν 25 χρόνια μετά την πρόταση του αρχιτέκτονα Αλεξ. Φωτιάδη, το φιλόδοξο αυτό πρόγραμμα έχει περάσει στη φάση της υλοποίησης και, αν όχι τα 60 έργα που προγραμματίζονται, τουλάχιστον κάποια από αυτά θα έχουν ολοκληρωθεί πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Η Εταιρεία Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων ανέλαβε να συνθέσει και να δημιουργήσει ένα ενιαίο χώρο, ένα 'Πάρκο', που θα αφορά τόσο το κομμάτι του σύγχρονου ιστού, όσο και του ιστορικού. Το Ανοιχτό Μουσείο (open air museum) ουσιαστικά αφορά στο τόξο Ιστορικό Κέντρο, Αρδηττός, Κεραμεικός, Ακαδημία Πλάτωνος και μέχρι το Δαφνί. Βέβαια, μετά το 2004, θα υπάρξει και συνέχεια αυτού του μεγάλης κλίμακας έργου με την πλήρη ανάπτυξη του Δημοσίου Σήματος, την Ακαδημία Πλάτωνος, το Δαφνί, τη Δυτική Πύλη της πρωτεύουσας και την Ελευσίνα.

Πιο συγκεκριμένα, λοιπόν, οι επτά μεγάλες ενότητες του ενιαίου αρχαιολογικού τοπίου είναι:

- 1) Στα ανατολικά, το τμήμα που περιέχει το Στάδιο, τον Αρδηττό, το Μετς και το Ολυμπείο, ως τη Λεωφόρο Αμαλίας.
- 2) Η ανάδειξη της βόρειας και της νότιας κλιτύος της Ακρόπολης.
- 3) Η Ρωμαϊκή Αγορά, με τη Βιβλιοθήκη Αδριανού και την Πλάκα.
- 4) Το τέταρτο τμήμα αρχίζει από την Αρχαία Αγορά και επεκτείνεται στο Θησείο και στην πλατεία Σταθμού.
- 5) Ο λόφος του Φιλοπάππου.
- 6) Η ευρύτερη περιοχή του Κεραμεικού.
- 7) Τέλος, η μελέτη ανάπλασης και διαμόρφωσης δικτύου πεζοδρόμων, κοινόχρηστων και ελεύθερων χώρων στην περιοχή Ακρόπολης, που όπως αναφέρθηκε ανήκει στη δικαιοδοσία του ΥΠΕΧΩΔΕ (Καλαντίδης, 1998: 36-7).

Χάρτης 4.2: Το πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων

Πηγή: ΕΕΑΧΑ, 2002

4.3.1 ΟΙ ΕΞΙΜΕΛΕΤΕΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ξεκινώντας την αναφορά μας από την ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου Ολυμπίου και με βάση την ιστοσελίδα της ΕΕΑΧΑ: αντικείμενο της μελέτης είναι η συμβολή στην προστασία και ανάδειξη των μνημείων του Ολυμπίου καθώς και στη διαμόρφωση της Λεωφόρου Βασ. Όλγας και των γειτνιαζόντων Αρχαιολογικών Χώρων του Ζαπτείου. Ο συγκεκριμένος χώρος είναι σχετικώς αυτόνομος με τα πολυώροφα κτίρια στην αρχή των οδών Συγγρού και Διονυσίου Αρεοπαγίτου και το μέτωπο της Πλάκας να δημιουργούν ασυνέχεια στη διαδοχή του αρχαιολογικού χώρου. Στόχος της μελέτης είναι η αναβάθμιση της αντιληπτικής εικόνας του Αρχαιολογικού Χώρου, η δημιουργία περιπάτου μέσα στο Αρχαιολογικό Πάρκο καταλήγοντας στον υπό τελική διαμόρφωση άξονα Διονυσίου Αρεοπαγίτου με Αποστόλου Παύλου και η βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών της ευρύτερης περιοχής.

Εικόνες 4.1 και 4.2: Επεμβάσεις στο Ολυμπείο και τα έργα για το τραμ

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Επίσης, με τις προτεινόμενες από την μελέτη παρεμβάσεις και ρυθμίσεις στις περιοχές που συνορεύουν με το Ολυμπείο (Στάδιο, Λόφος του Αρδηττού, Μετς) στόχος είναι η ένταξη του Ολυμπίου στη ζωή της πόλης, παράλληλα με την ανάδειξη και διαμόρφωσή του σαν κυρίαρχο στοιχείο στην οργάνωση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας. Όμως, η πραγματική ενοποίηση με το χώρο της Ακρόπολης απαιτεί την κατεδάφιση των πολυώροφων κτιρίων που αναφέρθηκαν προηγουμένως που είναι, λόγω αυξημένου κόστους, πρακτικώς αδύνατο, οπότε και προς το παρόν οι διελεύσεις θα γίνονται διαμέσου σύγχρονων και συχνά ακαλαίσθητων κτιρίων.

Εικόνες 4.3 και 4.4 :Ο αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίου πριν και μετά τα έργα

Πηγή: ΥΠΠΟ, 2002

Περνώντας στη μελέτη για τη συνολική ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων της βόρειας και της νότιας κλιτύς της Ακρόπολης ως στόχοι έχουν τεθεί η οργάνωση και η ορθή λειτουργία του αρχαιολογικού χώρου αλλά και η σύνδεση με την περιοχή της Πλάκας, του νέου Μουσείου Ακροπόλεως και η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος. Δεν περιλαμβάνονται όμως, αναστηλωτικές εργασίες των μνημείων παρά μόνο η δημιουργία δικτύου δρόμων νοτιοδυτικής πρόσβασης στην Ακρόπολη και στο βόρειο και ανατολικό τμήμα του Περιπάτου δηλαδή από την Κλεψύδρα έως την ανατολική είσοδο στο θέατρο του Διόνυσου.

Εικόνες 4.5 και 4.6: Η νότια κλιτύς πριν και μετά τα έργα επέμβασης- ανάδειξης

Πηγή: ΥΠΠΟ, 2002

Βεβαίως, όπου απαιτούνται επιδιορθώσεις και προσθετικές εργασίες, καθώς και έργα που έρχονται σε άμεση επαφή με αναστηλωτικές εργασίες των μνημείων έχουν επίσης προβλεφθεί και έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή. Παράλληλα, για να μην προκύψουν προβλήματα από τις διαμορφώσεις επί της Διον. Αρεοπαγίτου, επιδιώκεται η αποκατάσταση της συνέχειας του αστικού τοπίου του λόφου της Πνύκας με τον Άρειο Πάγο και την Αρχαία Αγορά και αποτρέπεται η απομόνωση της Ακρόπολης από τους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους.

Εικόνα 4.7: Η πεζοδρόμηση στην οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Η τρίτη, κατά σειρά, μελέτη είναι η διαμόρφωση-ανάδειξη της Ρωμαϊκής Αγοράς και της Βιβλιοθήκης Αδριανού. Η περιοχή περικλείεται από τους δρόμους Πανδρόσου Άρεως, Ανδραϊνού, Βρυσακίου, Αιόλου και στη συνέχεια, από την πλατεία Αγοράς, την οδό Μάρκου Αυρηλίου, Λυσίου, Κλεψύδρας, Θρασυβούλου μέχρι το όριο της Αρχαίας Αγοράς όπου ξεκινάει και η επόμενη περιοχή μελέτης. Στο χώρο της Ρωμαϊκής Αγοράς εντάσσεται το Φετιχιέ Τζαμί και το Τζαμί Τζισδαράκη στη Βιβλιοθήκη Αδριανού.

Οι δύο αυτού σπουδαίοι αρχαιολογικοί χώροι, σήμερα είναι εγκλωβισμένοι στον πυκνό πολεοδομικό ιστό του κέντρου της Αθήνας με το άσχημο αποτέλεσμα να μην υπάρχει 'ορατότητα' των χώρων, οι είσοδοι τους να αποτελούν κυριολεκτικά μία έκπληξη στον περιπατητή και η προσπάθεια για κυκλική πορεία τριγύρω τους να είναι αναποτελεσματική από τη στιγμή που υπάρχουν κτίσματα που εφάπτονται στα όρια των χώρων.

Εικόνα 4.8: Μοναστηράκι, Τζαμί Τζισδαράκη

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Η εν λόγω επέμβαση στοχεύει, καταρχήν, στην ενοποίηση της Αρχαίας με τη Ρωμαϊκή Αγορά και στη συνέχεια, με τις υπόλοιπες περιοχές του Προγράμματος

ΕΑΧΑ. Παράλληλα, για την ορθότερη ανάδειξη της περιοχής, έχουν προβλεφθεί και τεχνικές επεμβάσεις διαμορφώσεις των ορίων των χώρων και ανακαινίσεις-αναπλάσεις των κτιρίων για Εξυπηρέτηση της Λειτουργίας των Αρχαιολογικών Χώρων.

Εικόνες 4.9 και 4.10: Η Βιβλιοθήκη Αδριανού πριν και μετά τους καθαρισμούς

Πηγή: ΥΠΠΟ, 2002

Καθώς επίσης, και επεμβάσεις όπως ηλεκτρονικά συστήματα πληροφόρησης, ενημερωτικές υπαίθριες πινακίδες καταστημάτων ειδών λαϊκής τέχνης κ.ο.κ. Τέλος, λόγω της υφιστάμενης κατάστασης (ελάχιστοι μόνιμοι κάτοικοι, γενικής κυκλοφοριακής διευθέτησης, ...), οι οδοί παραπλεύρως των αρχαιολογικών χώρων, πεζοδρομούνται.

Την τέταρτη περιοχή συνολικής ανάδειξης αποτελεί ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Αγοράς. Πιο συγκεκριμένα, η επέμβαση ασχολείται με το σχεδιασμό των εισόδων προς το χώρο της Αρχαίας Αγοράς απ' τη σημερινή πόλη, δηλαδή με την πλατεία Θησείου, την πλατεία Σταθμού, την πλατεία Αγ. Φιλίππου και τις συνδέσεις της με τη Ρωμαϊκή Αγορά, τον Κεραμεικό, φυσικά, την Ακρόπολη και τον άξονα της Διον. Αρεοπαγίτου-Αποστόλου Παύλου. Βέβαια, ως σκοπό έχει τεθεί και η διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα του λόφου της Πνύκας και η δημιουργία νησίδων αρχαιολογικών χώρων π.χ. Οικία Ω, Ελευσίνα.

Εικόνα 4.11: Η Αρχαία Αγορά και τα έργα ανάδειξής της

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Η ανάδειξη, επίσης, της ιστορικής τοπογραφίας και του ευρύτερου χώρου της Αρχαίας Αγοράς και η διαχρονική αντιμετώπιση της γειτονικής περιοχής της είναι από τις βασικές αρχές που διέπουν την μελέτη. Όπως και για τις υπόλοιπες μελέτες, έτσι και εδώ, η 'οργάνωση της αλληλοδιείσδυσης των δύο πόλεων - της αρχαίας και της σημερινής - καθώς και την ομαλή οργάνωση της μετάβασης από τον ένα αρχαιολογικό χώρο στον άλλο' (Αρχιτέκτονες, 1998^β : 45).

Αντικείμενο της μελέτης και με τον όρο «Αρχαιολογικός Χώρος Φιλοπάππου» νοούνται ουσιαστικά οι τρεις από τους σημαντικότερους λόφους της αρχαίας Αθήνας : το λόφο του Μουσείου (ή πιο γνωστό ως Φιλοπάππου), το λόφο των Νυμφών (ή διαφορετικά Αστεροσκοπείου) και τον μεταξύ τους χαμηλότερο λόφο-αυχένα της Πνύκας, το κορυφαίο μνημείο της Αθηναϊκής Δημοκρατίας και της Εκκλησίας του Δήμου. Περιέχει ακόμα τρία σύγχρονα μνημεία : το Αστεροσκοπείο του Θεόφιλου Χάνσεν, τον Άγιο Δημήτριο τον Λουμπαρδιάρη και τη διαμόρφωση πλακόστρωτου προς το μνημείο του Φιλοπάππου του Δημήτρη Πικιώνη.

Σχεδόν το σύνολο της περιοχής καλύπτεται από λαξευμένους βράχους που αποτελούν τα πιο σημαντικά σωζόμενα ίχνη αρχαίων οικισμών της Αθήνας που αντιστοιχούν σε τμήματα δύο Δήμων της Αττικής, της Μελίτης και της Κοΐλης. Ως χώρος διαθέτει σημαντικό αρχαιολογικό περιεχόμενο, αλλά και εκτεταμένο ενδοαστικό πράσινο, που προσφέρεται για αναψυχή και περίπατο. Επίσης, μέσα στον αρχαιολογικό χώρο υπάρχουν : το θέατρο Δημοτικών Χορών της Δώρας Στράτου, το «ΗΧΟΣ και ΦΩΣ» που λειτουργεί στο χώρο της Πνύκας, το θέατρο Μπαστιά ένα ημιτελές

μεγαλόπνοο έργο ανοικτού θεάτρου και το Αστεροσκοπείο, στο λόφο Νυμφών, με σημαντικά κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας.

Εικόνα 4.12: Είσοδος στο λόφο Φιλοπάππου από την Ακρόπολη

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Ως κύριοι στόχοι έχουν οριστεί : η ανάδειξη και ανασύσταση των αρχαίων διαδρομών, η αποκατάσταση των σχέσεων με την περιβάλλουσα στα κρίσιμα κτίρια της επαφής του τόσο με την πόλη όσο και με τους γειτονικούς αρχαιολογικούς χώρους αλλά και η ανάπλαση και προσαρμογή των γειτνιαζουσών περιοχών του αστικού ιστού. Επίσης, η απομάκρυνση μη σχετικών με το κύριο περιεχόμενο του χώρου λειτουργιών και η ένταξη λειτουργικού εξοπλισμού που θα συμβάλει στη διδακτική και αντιληπτική περιήγησή του. Η ανασύσταση της «δια Κοίλης καλεομένης οδού» ως σημαντικότερης αρχαίας διαδρομής της υπό μελέτη περιοχής που λειτουργούσε και λειτουργεί ως κεντρικός διαρθρωτικός άξονάς της.

Η τελευταία μελέτη που υπόκειται στη δικαιοδοσία του ΥΠΠΟ είναι αυτή της ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου του Κεραμεικού. Θα επιχειρηθεί η ενοποίησή του με τον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Αγοράς, και τον άξονα της Διονυσίου Αρεοπαγίτου-Αποστόλου Παύλου, καθώς και η ένταξή του στον Πολεοδομικό ιστό των γύρω ιστορικών συνοικιών της Αθήνας.

Εικόνες 4.13 και 4.14: Το Δίπυλο πριν και μετά τους καθαρισμούς

Πηγή: ΥΠΠΟ, 2002

Οι σημαντικότερες προτάσεις της μελέτης πιο αναλυτικά είναι : η απόδοση της μεγαλύτερης δυνατής έκτασης στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού, στην κατεύθυνση των αρχαίων διαδρομών, ώστε να αποκαλυφθεί εν καιρώ ο αρχαίος πολεοδομικός ιστός με τους δύο βασικούς αρχαίους άξονες οδός Παναθηναίων (δρόμος της πομπής των Παναθηναίων) και Ιερά Οδός (δρόμος των Ελευσίνιων Μυστηρίων).

Εικόνα 4.15: Αεροφωτογραφία της περιοχής Κεραμεικού

Πηγή: ΥΠΠΟ, 2002

Η ενοποίηση του αρχαιολογικού χώρου με τους γύρω αρχαιολογικούς χώρους στο επίπεδο των αρχαίων και στα ίχνη των αρχαίων διαδρομών στο επίπεδο της σημερινής πόλης, όπου αυτό είναι εφικτό. Η άμεση εξυγίανση της περιοχής με τη προστασία του μοναδικού βιότοπου του αρχαιολογικού χώρου και την ανάδειξη της κοίτης του Ηριδανού. Η πεζοδρόμηση του ιστορικού άξονα της οδού Ερμού καθώς και των οδών Μελιδώνη, Ψαρομηλίγκου, Σαλαμίνας και η σύνδεση του χώρου στο σύνολό του με το υπό διαμόρφωση Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού.

Σκοπός του έργου είναι η δημιουργία ενός μεγάλου Πολιτιστικού Πάρκου που θα συνδέσει και συνθέσει τους σημαντικότερους χώρους (Αρχαιολογικός Χώρος Κεραμεικού-Γκάζι), τους ελεύθερους χώρους και τους κύριους άξονες της τόσο

ευαίσθητης ιστορικά περιοχής της Αθήνας (ΕΕΑΧΑ, 1998-2002, *Αρχιτέκτονες*, 1998^α και 1998^β κ.ά.).

Πίνακας 4.1: Πρόοδος Εργασιών

Έργο	Χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης	Πραγματική Υφιστάμενη Κατάσταση
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ 6 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ: - Ολυμπείου - Κεραμεικού - Φιλοπάππου - Αρχαίας Αγοράς - Ρωμαϊκής Αγοράς, - Β. και Ν. Κλιτύος Ακροπόλεως	Τέλος του 2003	Τα έργα βρίσκονται εντός χρονοδιαγράμματος και αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος 2003.
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ-ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ ΔΙΟΝ. ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ-ΑΠ. ΠΑΥΛΟΥ	Τέλος του 2001	Το έργο θεωρείται πως έχει ολοκληρωθεί αλλά υπάρχουν ακόμη κενά όπως ελλιπής δενδροφύτευση, σήμανση μνημείων κ.ά.

Πηγή: ΕΕΑΧΑ, 1998-2002, Ιδία Επεξεργασία

4.3.2 Η ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ- ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

Η τελευταία αυτή μελέτη, η οποία υπόκειται στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΧΩΔΕ, αφορά ουσιαστικά στην πεζοδρόμηση των οδών Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Αποστόλου Παύλου. Στο άρθρο του περιοδικού 'Αρχιτέκτονες' το 1998 υποστηρίζεται ότι 'η περιοχή μελέτης σε σχέση με το σύνολο της περιοχής Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων κατέχει θέση κεντροβαρική χωρικά αλλά και εννοιολογικά, δεδομένου ότι η προτεινόμενη πεζοδρόμηση διασχίζει το πιο σημαντικό κομμάτι του συνόλου των προς ανάδειξη περιοχών'.

Εικόνα 4.16: Μέτωπο Πειραιώς- Μοναστηράκι- Είσοδος Ηρώδου Αττικού

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Εκτός από την πεζοδρόμηση των οδών Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Αποστόλου Παύλου, προβλέπονται και η μονοδρόμηση της περιφερειακής οδού του Φιλοπάππου και η μετατροπή αρκετών οδών της περιοχής σε δρόμους ήπιας κυκλοφορίας. Καθώς, επίσης και ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο οργάνωσης της κυκλοφορίας και στάθμευσης στην εν λόγω περιοχή και αρκετές προτάσεις πολεοδομικών ρυθμίσεων και αναπλάσεων όψεων κτιρίων (Αρχιτέκτονες, 1998^β: 52-7).

Ο κύριος αυτός άξονας της κυκλοφορίας πεζών θα εξασφαλίζει την γρήγορη και εύκολη πρόσβαση στο καινούργιο Μουσείο της Ακρόπολης αλλά και στους έξι βασικούς αρχαιολογικούς χώρους. Τα τμήμα αυτό του προγράμματος ΕΑΧΑ είναι και αυτό που προχωρεί με τους πλέον γρήγορους ρυθμούς. Η αλήθεια είναι όμως, πως εξαιτίας του χαρακτήρα των δύο βασικών αυτών δρόμων, οι δυσκολίες ήταν πολλές. Ας μην ξεχνάμε, πως η Αποστόλου Παύλου κατασκευάστηκε το 1865 περίπου και από τότε ήταν και ο βασικότερος άξονας κυκλοφορίας για τα βαριά φορτηγά, ενώ η Διονυσίου Αρεοπαγίτου από το 1955, αποτελούσε το χώρο στάθμευσης των τουριστικών λεωφορείων.

4.4 Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

Παρόλο που το μεγάλονοο αυτό πρόγραμμα έχει επιτέλους ξεκινήσει και προχωρεί με σχετικά γρήγορους ρυθμούς για τα ελληνικά δεδομένα, είναι αλήθεια πως ο σχεδιασμός έχει παραβλέψει τομείς, όπως το place marketing, που είναι το ίδιο σημαντικοί με τα τεχνικά έργα. Αυτές οι ελλείψεις ίσως κριθούν πολύ σημαντικές για το μέλλον.

Σε χώρες του εξωτερικού, όπως η Γαλλία, η προώθηση των τόπων έρχεται ως φυσικό επακόλουθο του στρατηγικού σχεδιασμού και της οργάνωσης του κράτους. Για παράδειγμα, η πόλη Μαρσέιγ (Marseille) στη νότια Γαλλία παράλληλα με την ανάπλαση του παλιού λιμανιού και σχεδόν από την αρχή των επεμβάσεων έδωσε ιδιαίτερη έμφαση και στην προώθηση της πόλης ως τουριστικού προορισμού. Με την ύπαρξη ενός πολύ οργανωμένου Γραφείου Τουρισμού (Office de Tourisme), επιχειρήθηκε και επιτεύχθηκε η ενημέρωση όχι μόνο του γαλλικού κοινού αλλά και ξένων πιθανών επισκεπτών και η πόλη του νότου επανέκτησε ένα μεγάλο ποσοστό από το μερίδιο του τουρισμού που είχε χάσει εξαιτίας της ανάπλασης του κέντρου του Παρισιού (Office de Tourisme de Marseille, 2002).

Βέβαια, ίσως για την Ελλάδα να αποτελεί ‘ψιλά γράμματα’ η ενημέρωση του κοινού και η τουριστική προώθηση του Αρχαιολογικού Πάρκου. Αν σκεφτεί κανείς πως η ιστοσελίδα της Εταιρείας Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων έχει να ενημερωθεί για την εξέλιξη των έργων από το 1999... και δεν γίνεται καμία αναφορά σε τομείς marketing και ενημέρωσης επισκεπτών, για παράδειγμα πως θα μπορούσε κανείς να βρει φυλλάδια, να αγοράσει αναμνηστικά κ.τ.λ.

Παρόλα αυτά, έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες από πλευράς της Πολιτείας για την μελλοντική ανάδειξη αυτού του προγράμματος σε ένα ενιαίο και λειτουργικό σύνολο, με τη μορφή ενός εκτεταμένου Αρχαιολογικού Πάρκου, μήκους περίπου 4 χλμ. και έκτασης 15.000 στρεμμάτων όπως τα παρακάτω:

- 1) Σε ολόκληρη την ενοποιημένη περιοχή των αρχαιολογικών χώρων θα στηθεί ένα εκτεταμένο δίκτυο ηλεκτρονικής πληροφόρησης. ‘Πατώντας ένα κουμπί’ οι επισκέπτες θα μπορούν ανά πάσα στιγμή να μεταφερθούν στην αρχαία Ελλάδα, παίρνοντας μια ιδέα για το πώς ζούσαν και κυκλοφορούσαν οι αρχαίοι Έλληνες.
- 2) Συγχρόνως, θα έχουν τη δυνατότητα να παίρνουν πληροφορίες για τις δημόσιες συγκοινωνίες, τα οχήματα, τις διαδρομές, τις στάσεις, τον χρόνο αναμονής και διαδρομής, την ανταπόκριση με άλλα μέσα μεταφοράς κ.τ.λ. Με τη χρήση ‘έξυπνων καρτών’ θα μπορούν να κάνουν κρατήσεις ή και να πληρώνουν τα εισιτήριά τους και τη στάθμευση του αυτοκινήτου τους.

Με αφορμή το 2004, θα γίνει και μία καμπάνια για την πόλη. Η καμπάνια αυτή που στόχο έχει να εφαρμοστούν παρεμβάσεις για την αναβάθμιση της εικόνας της πόλης (του αστικού τοπίου), που μπορούν να εφαρμοστούν και να δώσουν αποτελέσματα σχετικά γρήγορα και χωρίς πολλές διαδικασίες, με χαμηλούς σχετικά προϋπολογισμούς. Κάποια στοιχεία της εν λόγω καμπάνιας θα μπορούσαν να είναι:

- 1) Πρόγραμμα περιπάτων στο ιστορικό κέντρο για να γνωρίσουμε την πόλη μας. Σχετίζεται με τον σχεδιασμό προτεινομένων περιπάτων στο Ιστορικό Κέντρο της πόλης, προκειμένου οι Αθηναίοι και οι επισκέπτες, μέσα από 'θεματικές διαδρομές', να ανακαλύψουν την πόλη και την ιστορία της. Για τον σκοπό της καμπάνιας θα τυπωθούν φυλλάδια για την κάθε διαδρομή, και στις «στάσεις» θα τοποθετηθούν «τοτέμ» (ή στήλη Ερμού) που θα περιγράφουν σύντομα την ιστορία κάθε κτιρίου ή χώρου.
- 2) Πρόγραμμα εξωραϊσμού δημοσίων χώρων. Αναφέρεται σε ενέργειες που αφορούν στην εφαρμογή υπαρχουσών διατάξεων για την καθαίρεση γιγαντοαφισών και πινακίδων που ενοχλούν, αλλά και ανασχεδιασμό πινακίδων καταστημάτων σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές. Αυτό το πρόγραμμα είναι θεμιτό να χρηματοδοτηθεί από το Δημόσιο αφού απλά πρόκειται για εφαρμογή ισχυουσών διατάξεων.
- 3) Πρόγραμμα εξοπλισμού δημοσίων χώρων ήπιας επένδυσης. Πρόκειται για αναβάθμιση των ήδη υπαρχόντων ή τοποθέτηση νέων στοιχείων εξοπλισμού (π.χ. στύλοι φωτισμού, κάδοι απορριμμάτων, καθιστικά) και στοιχείων πληροφόρησης σε πεζοδρόμους, δρόμους και χώρους πρασίνου. Αυτό το πρόγραμμα μπορεί να χρηματοδοτηθεί μερικώς τουλάχιστον από ιδιωτικές εταιρίες κατασκευής στοιχείων εξοπλισμού, εάν τους δοθεί η δυνατότητα να διαφημιστούν.
- 4) Πρόγραμμα κενών και τυφλών τοίχων. Τυφλοί τοίχοι διαμορφωμένοι με φαντασία, είτε ζωγραφίζοντάς τους είτε με ανάγλυφες δημιουργίες υπάρχουν σε πολλές μεγαλουπόλεις και είναι σημεία έκπληξης μέσα στο πυκνό και ανιαρό αστικό τοπίο. Τα κενά επίσης που δημιουργούνται μεταξύ συνήθως ψηλών κατασκευών, μπορεί να «γεμίσουν» με ενδιαφέρουσες συνθέσεις.

Το πρόγραμμα αυτό μπορεί να αντλήσει πόρους από ιδιωτικές εταιρίες π.χ. χρωμάτων, όπως έγινε στη Βαρκελώνη, και σε συνεργασία με τις Σχολές Καλών Τεχνών ή και με επώνυμους καλλιτέχνες (ΕΕΑΧΑ, 1998-2002, Πετροπούλου, 1999).

Όμως, μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι για την εφαρμογή των παραπάνω μέτρων; Πάντως, μέχρι σήμερα, το μόνο που έχει γίνει σχετικά με επαφές για ανταλλαγή εμπειριών είναι η επίσκεψη εκπροσώπων του Ισπανικού Ινστιτούτου IPMU (INSTITUT MUNICIPAL DEL PAISATGE URBA I LA QUALITAT DE VIDA) τον Ιούνιο του 2000, για συνεργασία με την ΕΕΑΧΑ μετά από πρόσκληση της Εταιρείας. Οι τρεις

εκπρόσωποι του Δημοτικού Ινστιτούτου της Βαρκελώνης IPMU (Ινστιτούτο για την αναβάθμιση της πόλης και την ποιότητα ζωής), οι κύριοι Ferran Ferrer I Viana (Managing Director), Felix Perez I Perez (Administrator Director) και Manuel Claville I Ingles (Technical Director) επισκέφτηκαν την πόλη της Αθήνας για ανταλλαγή απόψεων, τεχνογνωσίας και ιδεών σχετικά με τις δραστηριότητες που το Ινστιτούτο είχε αναπτύξει στη Βαρκελώνη κατά την περίοδο της προετοιμασίας της πόλης για του Ολυμπιακούς Αγώνες του 1992 αλλά και μετέπειτα, οι οποίες παρουσίαζαν ομοιότητες με τις δραστηριότητες και ενέργειες της ΕΑΧΑ ΑΕ.

Η Δραστηριότητα του IMPU, που ιδρύθηκε το 1986, αφορά κυρίως το πρόγραμμα Βαρκελώνη γίνε όμορφη, δηλαδή μια καμπάνια για την αναβάθμιση του αστικού τοπίου στην ισπανική πόλη. Στην Βαρκελώνη έχουν ήδη αποπερατωθεί 11.000 παρεμβάσεις, πολλές από τις οποίες ήταν αποτέλεσμα των 500 και πλέον συμφωνιών με χορηγούς.

Ανάλογα με το είδος της παρέμβασης, η καμπάνια του IMPU προχώρησε με χωριστά προγράμματα όπως η αναβάθμιση των όψεων κτιρίων (αναστήλωση και καθαρισμός όψεων), η επισκευή ή η αντικατάσταση των κιγκλιδωμάτων και των πατζουριών στις όψεις κτιρίων, η αναβάθμιση των τυφλών τοίχων στην πόλη, η αντικατάσταση των διαφημιστικών πινακίδων και των στεγάστρων, ο φωτισμός των ιστορικών κτιρίων της Βαρκελώνης, κ.ά (ΕΕΑΧΑ, 1998-2002).

Στην ελληνική πρωτεύουσα, λοιπόν, έως σήμερα έχουν γίνει αρκετές ανάλογες κινήσεις με την καμπάνια του IMPU. Ήδη στην πλατεία Ομονοίας έχουν γίνει οι αναβαθμίσεις στις όψεις των κτιρίων (ξενοδοχεία, τράπεζες...) και έχει πραγματοποιηθεί η αντικατάσταση και κυρίως η αφαίρεση των πολυάριθμων διαφημιστικών πινακίδων. Παράλληλα, στους βασικούς οδικούς άξονες του εμπορικού κέντρου της Αθήνας έχουν τοποθετηθεί ομοιόμορφα κιγκλιδώματα και σε αρκετά σημεία έχουν επισκευαστεί και αναβαθμιστεί τα πεζοδρόμια. Τέλος, σε εξέλιξη βρίσκονται και αρκετές αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων με χαρακτηριστικότερη τις αναπλάσεις των τεσσάρων πλατειών: Μοναστηρακίου, Ομονοίας, Συντάγματος και Κεραμεικού.

4.5 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάσαμε το πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας και τη μέχρι τώρα εξέλιξή του. Από την αρχική πρόταση των Κλεάνθη και

Schaubert του 1833 μέχρι την τελική απόφαση για ‘συνεργασία’ του ΥΠΠΟ με το ΥΠΕΧΩΔΕ, πολλά ήταν τα θέματα που αναθεωρήθηκαν, συμπληρώθηκαν και προστέθηκαν ή απορρίφθηκαν.

Βέβαια, σήμερα και εξαιτίας, ίσως, της πίεσης λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην πόλη της Αθήνας, τα έργα προχωρούν με σχετικά γρήγορους ρυθμούς. Το τμήμα που αφορά στα κατασκευαστικά έργα, στα έργα συντήρησης των αρχαιολογικών χώρων και στις κυκλοφοριακές επεμβάσεις έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Αντιθέτως, το τμήμα που σχετίζεται με τη σήμανση των αρχαιολογικών χώρων αλλά και με την προώθηση τόσο του συνολικού έργου όσο και κάθε υποπεριοχής ξεχωριστά, δεν αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς.

5 ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΗΜΑ

5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Κατά τον 5^ο, 4^ο και 1^ο π.Χ. αι. τα πρανή προς το βορρά, το νότο και τη δύση του λόφου που περιβρέχονταν από έναν παραπόταμο του Ηριδανού εξελίχθηκαν σε εκτεταμένα νεκροταφεία. Πρόκειται για την περιοχή που μετέπειτα έγινε γνωστή με την ονομασία *Κεραμεικός* (Κατημερτζή, 1999).

Εικόνα 5.1: Το Δίτυλο

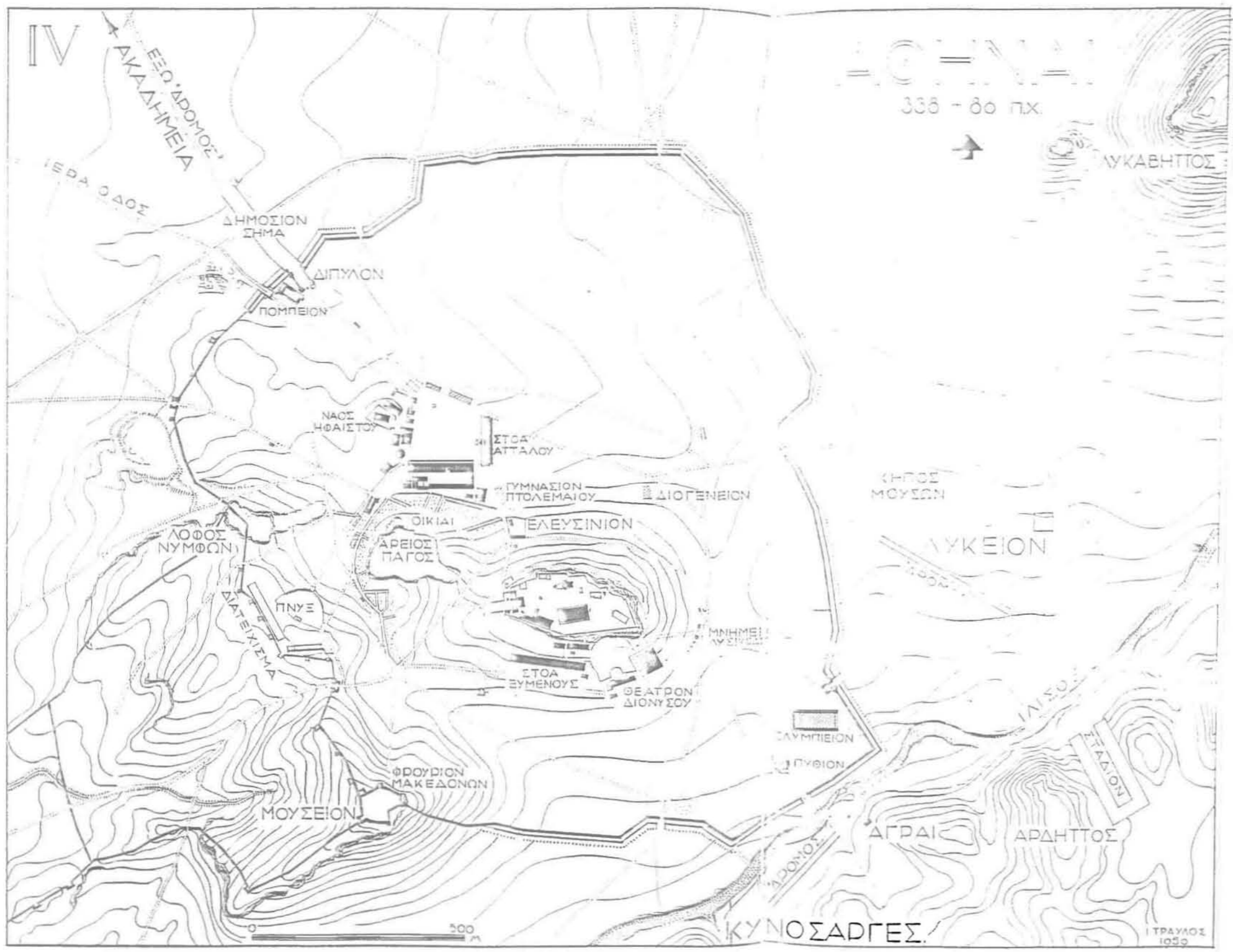

Πηγή: ΥΠΠΟ, 2002

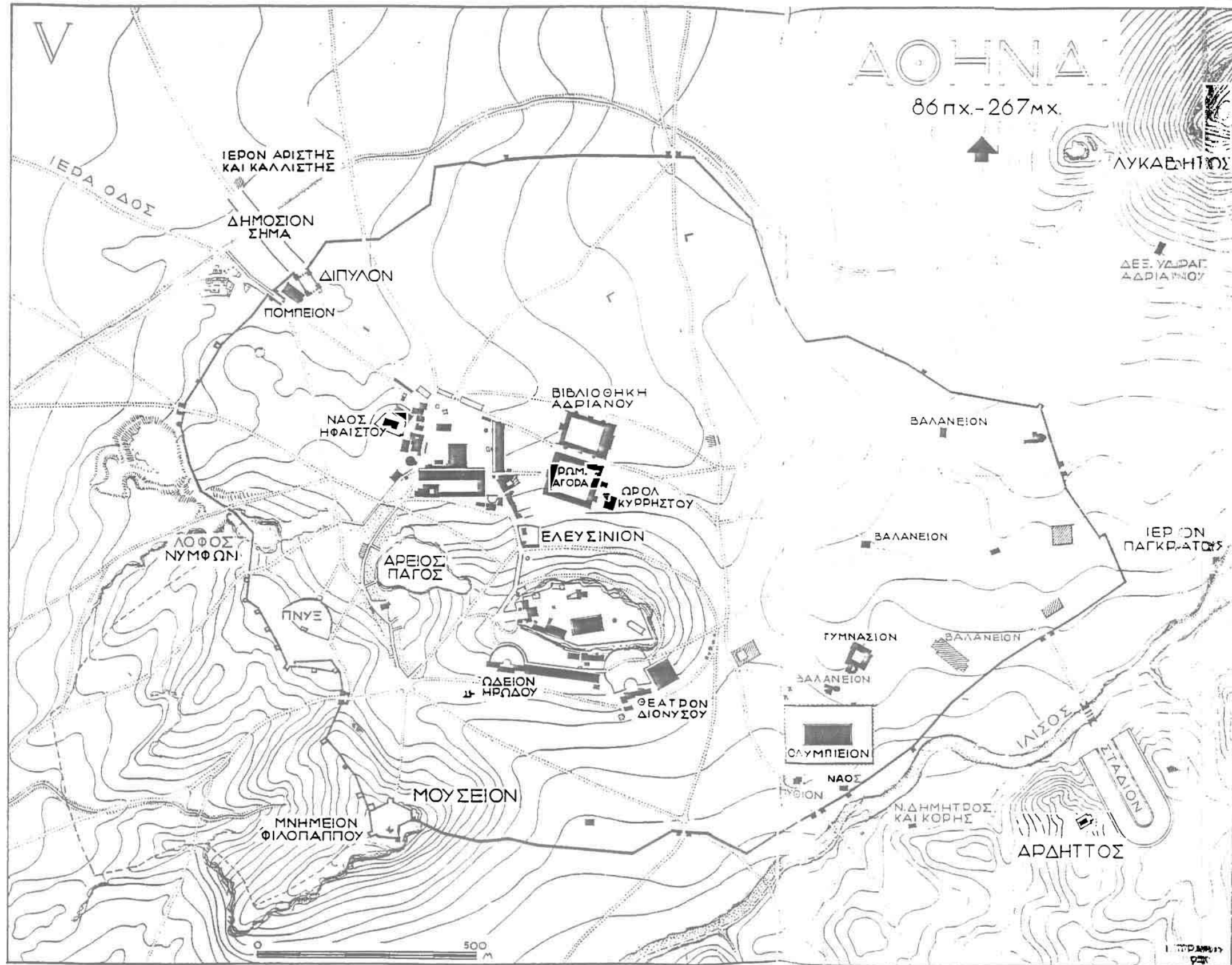
Εδώ συναντούσε κανείς τάφους ατομικούς αλλά και οικογενειακούς που ήταν διακοσμημένοι με τις γνωστές επιτύμβιες πλάκες. Η περιοχή περιλάμβανε τάφους επώνυμων ανδρών της αρχαίας Αθήνας αλλά και ανώνυμων ανδρών που έζησαν ή έτυχε να πεθάνουν για την/ στην πόλη.

Όμως, μπροστά από το Δίτυλο, ο δρόμος που οδηγούσε στην Ακαδημία Πλάτωνος ήταν επίσης ένα κοιμητήριο της Αρχαίας Αθήνας που πήρε μεγάλη σημασία κατά τα χρόνια του Περικλή. *Η περιοχή «έξω Κεραμεικός» ήταν ο επίσημος χώρος ταφής των Αθηναίων νεκρών πολέμου, το λεγόμενο Δημόσιο Σήμα ή Πολυάνδριον ή απλώς Μνήμα.* «Ανοικτό μένει το ερώτημα, αν το Δημόσιο Σήμα, το δημόσιο μνήμα για τους Αθηναίους νεκρούς των πολέμων ανήκει στους κλασικούς χρόνους, αν πρέπει να αποδοθεί στον Πεισίστρατο ή ίσως ήδη στον Σόλωνα ή αν κατασκευάστηκε από το Θεμιστοκλή μετά τους Περσικούς Πολέμους.» (Knigge, 1994).

ΠΙΝ. IV

Σχέδιον τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Λικουρῆου μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Σύλλα.

Σχέδιον τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Σύλλα αλώσεως τῆς πόλεως μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἑρούλων καταστροφῆς αὐτῆς.

Σε αυτή την περιοχή εκτός από ανώνυμους τάφους νεκρών πολέμου, βρίσκονται και οι τάφοι γνωστών ανδρών της αρχαίας Αθήνας της κλασικής εποχής. Στους δημόσιους αυτούς τάφους κατά μήκος του Δρόμου συναντούσε κανείς το μνήμα των Λακεδαιμονίων που σκοτώθηκαν στον Πειραιά, το 403 π.Χ. αλλά και τους τάφους του Κλεισθένη και του Θρασυβούλου. Το «ωραιότερο προάστιο της Αθήνας» ήταν για το Θουκυδίδη ο Κεραμεικός και το Δημόσιο Σήμα, που ασφαλώς έβαζε σε ίση μοίρα την ομορφιά με τη σημασία (Ζέρβας, 2001).

Η οδική σύνδεση μεταξύ του Δίπυλου και του άλσους του Ακάδημου της μετέπειτα Ακαδημίας του Πλάτωνα, που βρίσκεται σε απόσταση 1,6χλμ προς τα Δυτικά, ονομαζόταν «Δρόμος» ή απλά «Κεραμεικός». Μόνο το ανατολικό τμήμα της περιοχής του Δρόμου βρίσκεται σήμερα μέσα στο χώρο ανασκαφών του Κεραμεικού και από αυτό πάλι μόνο η περιοχή αμέσως προ του Δίπυλου καθώς και η νότια παρυφή του Δρόμου έγινε δυνατό να ερευνηθούν. Η βόρεια παρυφή βρίσκεται έξω από το δρόμο των ανασκαφών, κάτω από κατοικημένα σπίτια και τα στρώματα του δρόμου, προς τα δυτικά του Δίπυλου.

Η οδός που οδηγούσε στην Ακαδημία είχε, στα μέσα του 4^{ου} π.Χ. αι., πλάτος 49 μ. Αυτήν την ασυνήθιστη ευρυχωρία, σαν είδος πλατείας, τεκμηριώνουν δύο μαρμαρίνοι όροι ακριβώς δίπλα στο τείχος, στις δύο πλευρές των πύργων του Δίπυλου. Από τον όρο στα βόρεια διατηρήθηκε μόνο η βάση. Όμως ο όρος στα νότια βρίσκεται επί τόπου και δε μετακινήθηκε ποτέ από τη θέση του.

Εικόνα 5.2: Όρος Κεραμεικού

Επειδή, τόσο στην Αγορά, όσο και κοντά στην Ακαδημία βρέθηκαν όροι με την επιγραφή 'ΟΡΟΣ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ', πρέπει να υποθεθεί, ότι ο Δρόμος σε όλο του μήκος, πλαισιωνόταν από τέτοιους όρους.

Πηγή: ΥΠΠΟ, 2002

Το ασυνήθιστο πλάτος του Δρόμου, εξηγείται από τα δρώμενα που λάβαιναν χώρα εδώ, σύμφωνα με τις φιλολογικές πηγές: εμπρός από το Δίτυλο τελούνταν, κάθε χειμώνα, οι ταφικές εορτές για τους Αθηναίους νεκρούς των πολέμων και τους συμμάχους τους, των οποίων η σποδός εναποτίθετο σε κοινό τάφο, στο Δημόσιο Σήμα.

Μέρος των επιτάφιων τελετών αποτελούσε και ο 'επιτάφιος αγών' προς τιμή των πεσόντων. Γι' αυτούς τους αγώνες, οι πηγές δεν αναφέρουν λεπτομέρειες, όμως αναφέρονται λαμπαδοδρομίες (Παυσανίας, 1 30,2) που ξεκινούσαν από το βωμό του Προμηθέως, στην Ακαδημία και τερμάτιζαν στο Δίτυλο. Ιπποδρομίες και αρματοδρομίες συνάγονται, επιπλέον από τα αρχαιολογικά ευρήματα.

Στον Παυσανία οφείλουμε τις γνώσεις μας για πολλούς πολεμιστές, που ήταν ενταφιασμένοι εδώ κατά φυλές και των οποίων τα ονόματα ήταν χαραγμένα επάνω σε απλές, ψηλές, μαρμάρινες στήλες σε σχήμα πεσσού. Όμως, ο Παυσανίας στο δρόμο προς την Ακαδημία, δεν αναφέρεται μόνο σε τάφους ανώνυμων ανδρών αλλά και διακεκριμένων στρατηγών και πολιτικών της Αττικής: μεταξύ άλλων τον τάφο του Περικλή, του Θρασυβούλου, του Κλεισθένη και των τυραννοκτόνων Αρμοδίου και Αριστογείτονα. *Ούτε αυτοί οι τάφοι ούτε το Δημόσιο Σήμα ήρθαν στο φως μέσα στην περιοχή ανασκαφών του Κεραμεικού.* Από το κείμενο του Παυσανία συνάγεται ότι οι τρεις τελευταίοι θα πρέπει να αναζητηθούν πιο κοντά στην Ακαδημία, όμως οι υπόλοιποι στο βόρειο κράσπεδο του Δρόμου, όχι μακριά από το Δίτυλο.

Από τις ανασκαφικές και άλλες έρευνες είναι σήμερα πλέον περίπου βεβαιωμένο ότι το Δημόσιο Σήμα δε βρίσκεται μέσα στο χώρο των ανασκαφών του Κεραμεικού. Είχε χαθεί από το τέλος του 4^{ου} π.Χ. αι. κάτω από ένα ψηλό ανάχωμα και συνεπώς και από τα βλέμματα των κατοπινών επισκεπτών. Ο Παυσανίας, ο περιηγητής του 2^{ου} π.Χ. αι. δεν μπορεί λοιπόν να έχει περιγράψει τις ταφές που ήταν καταχωμένες εδώ.

Εικόνα 5.3: Το θεμιστόκλειο τείχος σήμερα

Πηγή: ΥΠΠΟ, 2002

Η χρονολογία κατασκευής του Δρόμου και του Δημόσιου Σήματος είναι υπό αμφισβήτηση. Αν οι αρχαίοι τάφοι που αναφέρει ο Παυσανίας, του Σόλωνα και του Κλεισθένη δεν ήταν μόνο τιμητικοί, δηλαδή κενοτάφια, τότε ο δρόμος θα είχε αποκτήσει ιδιαίτερη

σημασία ήδη από το δεύτερο μισό του 6^{ου} π.Χ. αι. και πολύ πριν από την κατασκευή του θεμιστόκλειου τείχους.

Τέλος, πολύ πιθανή θα μπορούσε να θεωρηθεί η βελτίωση της κατάστασης του Δρόμου, σε συνδυασμό με την αναδιοργάνωση της εορτής των Παναθηναίων από τον Πεισίστρατο γιατί ήδη από τον 6^ο π.Χ. αι. στον Κεραμεικό γινόταν η προετοιμασία της πομπής προς τιμήν της θεάς Αθηνάς (Knigge, 1994, Πausanias, 29 1-16).

Η Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων το 1997, διενήργησε σωστική ανασκαφή εξαιτίας της επικείμενης κατασκευής θεάτρου σε οικόπεδο επί της οδού Σαλαμίνας 35, στο Μεταξουργείο, κοντά στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού. Το οικόπεδο βρίσκεται βορειοδυτικά του Δίπυλου και η ανασκαφή απεκάλυψε ένα τμήμα του Δημόσιου Σήματος.

Εικόνα 5.4: Η περιοχή ανασκαφών

Πηγή: ΕΕΑΧΑ, 2002

Η αρχαιολόγος Χάρις Στούπα, εξηγεί στην ιστοσελίδα του ΥΠΠΟ πως «η ανασκαφή απεκάλυψε τέσσερα ταφικά μνημεία-πολύανδρια του 5^{ου} π.Χ. αι. Πρόκειται για κτίσματα από πωρόλιθο, τύπου θήκης, ιδιαίτερα επιμήκους κάτοψης, στενού πλάτους και ύψους δύο δομών καλυμμένων με πλάκες, κατασκευασμένα επιμελώς από μνημειακούς ογκόλιθους εδραζόμενους επί πλακοστρώσεως, εντός ορυγμάτων διάταξης σχήματος Π.

Η κεραμική εξαιρετικής ποιότητας μπορεί να αποδοθεί σε κύκλους γνωστών ζωγράφων κλασικής περιόδου, όπως του ζωγράφου του Αχιλλέως, του Τύμβου, του Κλεοφώντος κ.ά. και τοποθετεί τα μνημεία στο τρίτο τέταρτο του 5^{ου} π.Χ. αι. (πρώτα έτη Πελοποννησιακού πολέμου). ... *Ήδη κινήθηκε από το ΥΠΠΟ η διαδικασία απαλλοτρίωσης των όμορων οικοπέδων, ώστε να αποκαλυφθούν τα μνημεία στο σύνολό τους, με την προοπτική, επεκτεινόμενη η έρευνα, να συνδεθούν με το Δίπυλο, και να ενταχθούν στην σχεδιαζόμενη Ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας»* (Στούπα, 1999-2001). Δυστυχώς, η απαλλοτρίωση των οικοπέδων είναι αρκετά δύσκολη και προχωράει με αργούς ρυθμούς, κυρίως λόγω των γνωστών γραφειοκρατικών προβλημάτων του δημοσίου τομέα.

5.2 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

(Η παράγραφος στηρίζεται κυρίως σε στοιχεία της Μελέτης Πλαίσιο για την ΕΑΧΑ που εκπονήθηκε το 1999)

Το Δημόσιο Σήμα σήμερα, βρίσκεται τόσο στην περιοχή Μεταξουργείο στο κέντρο της Αθήνας, όσο και μετά τη Λεωφόρο Κωνσταντινουπόλεως. Η περιοχή του Μεταξουργείου λόγω της επαφής της και της μερικής ένταξης του μέσα στο σύστημα ΕΑΧΑ, κατέχει αναμφίβολα μία ιδιαίτερα σημαντική θέση μέσα στον ιστορικό πυρήνα της Αθήνας.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ, όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του, επεξεργάζεται μελέτη στο πλαίσιο του εγκεκριμένου Γ.Π.Σ., η οποία προωθείται για έγκριση. Παράλληλα, το Υπουργείο προωθεί μεμονωμένες κηρύξεις κτιρίων ως διατηρητέα στην περιοχή αυτή, ενώ μέχρι σήμερα, τα ήδη κηρυγμένα κτίρια φτάνουν τα 240 σε αριθμό.

Εικόνες 5.5 και 5.6: Διατηρητέα κτίρια στην περιοχή Μεταξουργείου

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Σύμφωνα με την παραπάνω μελέτη προτείνονται για την περιοχή του Μεταξουργείου:

- Καθορισμός χρήσεων γης
- Καθορισμός πέντε τομέων συντελεστών δόμησης με σημαντική μείωση των ισχυόντων Συντελεστών Δόμησης (Σ.Δ.)
 - Ειδικότερα οι Σ.Δ. μειώνονται:
 - Από 5,4 σε 4,0
 - Από 4,8 σε 3,5
 - Από 4,2 σε 3,0
 - Από 3,6 σε 2,6
 - Από 3,6 σε 1,4 (περιοχή Δημόσιου Σήματος)
- Καθορισμός υψών (με μείωση των ισχυόντων)
- Πεζοδρομήσεις βάσει κυκλοφοριακής μελέτης
- Σημειακές Παρεμβάσεις

Το Δημόσιο Σήμα οριοθετείται από τις οδούς Σαλαμίνας-Πλαταιών και Πλάτωνος-Μοναστηρίου ενώ έχει ως άκρα την οδό Πειραιώς και την Ακαδημία Πλάτωνος. Για την περιοχή έχουν προταθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ ειδικοί περιοριστικοί όροι δόμησης (πρόταση χαμηλού Συντελεστή Δόμησης, 1,4 από 3,6 και χρήση αμιγούς κατοικίας), προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή ανάδειξης του άξονα του Δημόσιου Σήματος (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

Με βάση την πολεοδομική μελέτη-πλαίσιο του 1999 για την Ανάδειξη των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας, η λεωφόρος Κωνσταντινουπόλεως και οι γραμμές του ΟΣΕ αποτελούν ένα πολύ ισχυρό άξονα-φραγμό. Όμως το Δημόσιο Σήμα ή Πολυάνδριον αποτελεί μαζί με την Ιερά Οδό, ένα βασικό άξονα για την Ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας (Οικονόμου, 1999).

Παράλληλα, στηριζόμενοι στα στοιχεία της μελέτης του ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ για το δήμο Αθηνών και μετά από κατάλληλη επεξεργασία, ο πληθυσμός (ΕΣΥΕ 1991) της υπό εξέταση περιοχής ανέρχεται σε 8592. Τα οικοδομικά τετράγωνα που λήφθηκαν υπόψη βρίσκονται μεταξύ των οδών: Πειραιώς, Θερμοπυλών, Δημοσθένους μέχρι την Ακαδημία Πλάτωνος και έπειτα Μοναστηρίου και Μυκάλης (βλέπε χάρτη 5.1).

Χάρτης 5.1: Περιοχή μελέτης

Πηγή: ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ, 1996-7, Ιδία Επεξεργασία

Οι χρήσεις γης της περιοχής είναι κυρίως κατοικία και στη συνέχεια εμπόριο, γραφεία και πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι κοινόχρηστοι χώροι είναι ελάχιστοι με εξαίρεση την πλατεία της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου. Το εμπόριο σχετίζεται κυρίως με είδη πρώτης ανάγκης (διατροφή, φαρμακεία...) αλλά υπάρχουν και πολλές μικρές βιοτεχνίες που ασχολούνται με επισκευές αυτοκινήτων, δικύκλων κ.ά. Οι λειτουργίες τοπικής σημασίας για την εξυπηρέτηση των κατοίκων της περιοχής δεν βρίσκονται σε άμεση επαφή με το Δημόσιο Σήμα ή Πολυάνδριον αλλά είναι χωροθετημένες στην ευρύτερη περιοχή (για παράδειγμα στην οδό Θερμοπυλών, παράλληλη της οδού Σαλαμίνας, βρίσκεται το Ταχυδρομείο Μεταξουργείου).

Εικόνες 5.7 και 5.8: Νεοκλασικές μονοκατοικίες στο Δημόσιο Σήμα

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Μετά την λεωφόρο Κωνσταντινουπόλεως, η περιοχή δεν έχει κρατήσει σχεδόν τίποτα από το νεοκλασικό κτιριακό απόθεμα που αντιθέτως υπάρχει στην οδό

Σαλαμίνοσ και ρτα όμορα οικοδομικά τησ τετράγωνα. Η μετά τη λεωφόρο περιοχή έχει χαρακτηριςτικά τησ εποχήσ τησ απαλλοτρίωσησ: πολυκατοικίεσ, μικρά πεζοδρόμια, έλλειψη κοινόχρηςτων χώρων. Κάτι που καθιςτά δύςκολο ρτη ρυνέχεια τη ρυνολική ανάπλαση του Δημόςιου Σήματοσ.

Σε ένα άρθρο ρτα ‘Τεχνικά Χρονικά’ αναφέρεται πωσ για το Δημόσιο Σήμα είχε αποφαιςιςθεί η απαλλοτρίωση κτιρίων με βάςη το διάταγμα τησ 29.12.79. Η εν λόγω απαλλοτρίωση θα οδηγούσε σε απομάκρυνση 2 000 κατοίκων, απόφαση που τελικά δεν υλοποιήθηκε (Πολύζοσ, 1980: 78) ενώ αντίθετα ρήμερα, είναι δέκτησ και πολυάριθμων οικονομικών μεταναςτών που οικειοποιούνται τα εγκαταλειμμένα κτίρια. Βέβαια, ρήμερα, όπωσ ήδη έχει αναφερθεί, πολλά από τα κτίρια τησ περιοχήσ ανήκουν ρτο ΥΠΠΟ.

Εικόνα 5.9: Οδός Πλαταιών

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Τέλοσ, ο βιοτεχνικός χαρακτήρασ τησ περιοχήσ Μεταξουργείου και Ψυρρή ‘δημιουργεί μία ρειρά υποβαθμίςεισ (κυκλοφορία, μόλυνση κ.τ.λ.) που μειώνουν την ποιότητα του χώρου κατοικίασ’ (Πολύζοσ, 1980: 80). Αν και η γειτονία Ψυρρή καθώσ και το Γκάζι έχουν αναπλαςθεί και έχουν αποκτήρει χαρακτήρα αναψυχήσ, γεγονόσ είναι πωσ η ευρύτερη περιοχή και το Δημόσιο Σήμα, ρυνεχίζει να είναι υποβαθμιςμένη κτιριακά, περιβαλλοντικά και αιςθητικά.

5.3 ΛΟΓΟΙ ΕΝΤΑΞΗσ ΠΕΡΙΟΧΗσ ΔΗΜΟςΙΟΥ ΣΗΜΑΤΟσ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΟΠΟΙΗσΗσ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑσ

Η περιοχή του Δημόςιου Σήματοσ, ρήμερα, είναι μία από τησ παραμελημένες περιοχέσ τησ κεντρικήσ Αθήνασ. Με παλιό κτιριακό απόθεμα, με έντονα προβλήματα μόλυνσησ και ρύπανσησ και αυξημένη κυκλοφοριακή κίνηση.

Όμωσ, εξαιτίασ ίςωσ αυτήσ τησ ‘αδιαφορίασ’ τησ Πολιτείασ για την εν λόγω περιοχή τησ ρυνοικίασ του Μεταξουργείου, κυρίωσ οι δύο δρόμοι Σαλαμίνοσ και Πλαταιών καθώσ και τα κοντινά τουσ οικοδομικά τετράγωνα, έχουν κάτι που δύςκολα

συναντούμε στη σημερινή Αθήνα. *Κτίσματα της προπολεμικής Αθήνας και πριν από τη 'μόδα' της πολυκατοικίας και της αντιπαροχής.*

Εικόνα 5.10: Ανακαινισμένο νεοκλασικό

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Με μία απλή περιήγηση σε αυτή τη γειτονιά, έρχεται κανείς σε συνάντηση με παλιές διώροφες μονοκατοικίες. Αρκετές από αυτές δημιουργούν μία εσωτερική αυλή στην οποία εισέρχεται κανείς μέσα από μία μικρή σιδερένια αυλόπορτα. Ένα χαρακτηριστικό της αθηναϊκής, και όχι μόνο, κοινωνίας που σήμερα δεν απαντάται εύκολα. Το είδος αυτό της κατοικίας είναι γνωστό στους νεώτερους μόνο μέσω παλιών ασπρόμαυρων ελληνικών ταινιών.

Παράλληλα, όπως εξετάσαμε παραπάνω, ανασκαφές έχουν φέρει στο φως την ύπαρξη πολλών ομαδικών τάφων των κλασικών χρόνων, που δικαιολογούν την ταυτοποίηση της περιοχής με το Δημόσιο Σήμα της αρχαιότητας. Ένα σημαντικό τοπόσημο της εποχής ακμής της Αθήνας πόλις-κράτους. Συνεπώς, η υπό εξέταση περιοχή φέρνει κοντά δύο σημαντικές διαφορετικές εποχές της πρωτεύουσας.

Από την άλλη πλευρά, με τη δημιουργία του πολυσυζητημένου Πάρκου του Κεραμεικού και του Πάρκου της Ακαδημίας Πλάτωνος, η περιοχή αυτή του Μεταξουργείου θα μπορούσε να αποτελέσει *το συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στις δύο αυτές ενότητες*. Ένα μονοπάτι, όχι τεχνητό αλλά πραγματικής διάστασης (το Δημόσιο Σήμα ήταν ένας δρόμος ουσιαστικά), που θα οδηγεί τον επισκέπτη, διαμέσου ενός ευχάριστου

περιβάλλοντος, από τον ένα αρχαιολογικό χώρο στον άλλο χωρίς να διακόπτεται η ενδιαφέρουσα αυτή πορεία του στο χρόνο και στην Ιστορία.

Στο Πάρκο του Κεραμεικού θα λειτουργεί και το καινούργιο μουσείο του Κεραμεικού ενώ στην Ακαδημία Πλάτωνος θα χωροθετηθεί το καινούργιο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πόλης των Αθηνών (*Καθημερινή*, 21/06/2000). Η περιοχή μας, λοιπόν, αξιοποιώντας αυτά τα δύο μεγάλα έργα μπορεί να παίξει ρόλο ‘ενδιάμεσο’ και να επιτρέψει τη μετάβαση από το ένα στο άλλο διαμέσου ενός όμορφου και σχετικού με την αρχαία Αθήνα χώρο.

Εκτός όμως, από παράγοντες πολιτιστικής και αρχαιολογικής αξίας, το Δημόσιο Σήμα πρέπει να αποτελέσει κομμάτι του Προγράμματος Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων και για άλλους λόγους. Καταρχήν, για λόγους πραγματικής ολοκλήρωσης του έργου και πραγματικής ανάδειξης του κέντρου των Αθηνών. Άλλωστε, το ΥΠΕΧΩΔΕ αναγνωρίζει πως ‘η περιοχή γενικά του Μεταξουργείου, κατέχει μία θέση ιδιαίτερα σημαντική μέσα στον ιστορικό πυρήνα της πόλης’ (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1999).

Στόχος της παρέμβασης του ΥΠΕΧΩΔΕ είναι έτσι ‘η ανάδειξη της Αρχιτεκτονικής και Ιστορικής φυσιογνωμίας της περιοχής με την προστασία, αποκατάσταση και αναβίωση των παραδοσιακών κτιρίων καθώς και ο έλεγχος των χρήσεων γης ώστε να προστατευθεί και να ενισχυθεί η κατοικία από τις οχλούσες χρήσεις’ (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1999). Ο Α. Αραβαντινός, αναφέρει επίσης, ότι ως γνωστό: ‘...η λειτουργία του τουρισμού έχει άρρηκτη σχέση με την κατοικία. Μία αυτάρκης και περιχαρακωμένη τουριστική εγκατάσταση προσανατολισμένη αποκλειστικά προς ομάδες ξένων τουριστών έχει σχεδόν μηδενική σχέση με την κατοικία της πόλης που βρίσκεται. Αντίθετα, αν η τουριστική εγκατάσταση ανοίγει και προς τους μόνιμους κατοίκους της πόλης, προσφέροντας υπηρεσίες στην ψυχαγωγία, στον αθλητισμό και στην αναψυχή των μόνιμων κατοίκων και συμμετέχοντας και στην πολιτιστική ζωή του τόπου, τότε αυξάνουν σημαντικά οι σχέσεις τουρισμού-κατοικίας’ (Αραβαντινός, 1997: 158). Κατ’ αυτό τον τρόπο θα πρέπει να προωθηθεί η ανάδειξη του άξονα του Δημόσιου Σήματος αλλά και της ευρύτερης περιοχής του Μεταξουργείου για να υπάρξει πραγματική αναβάθμιση της εν λόγω συνοικίας.

Παράλληλα, θα μπορούσαμε να χωρίσουμε τους λόγους ένταξης του Δημόσιου Σήματος στο Πρόγραμμα ΕΑΧΑ, με βάση τις απαιτήσεις και τις ανάγκες για κοινωνική ασφάλεια και ευημερία και για κυκλοφοριακή, περιβαλλοντική και αισθητική αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε πως:

Κοινωνική Ασφάλεια:

Η περιοχή, όπως φάνηκε και από τα προηγούμενα, σήμερα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πολλών εγκαταλελειμμένων κτιρίων και από την κατάληψη αυτών από οικονομικούς μετανάστες, άστεγους, πιθανούς εγκληματίες κ.τ.λ. Συγχρόνως, υπάρχουν πολλές μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις (κυρίως συνεργεία και καταστήματα αγοράς ή πώλησης ανταλλακτικών αυτοκινήτων) που προσφέρουν μεν οικονομική υποστήριξη στους απασχολούμενους σε αυτά αλλά, από την άλλη, δημιουργούν προβλήματα στους μόνιμους κατοίκους της περιοχής (αισθητική και ηχητική ρύπανση, υποβάθμιση του αστικού τοπίου...).

Με την ένταξη της περιοχής στην προσπάθεια ανάδειξης των ιστορικών διαδρομών της Αθήνας, θα λάβουν χώρα αλλαγές τόσο στα εγκαταλελειμμένα κτίρια με την ανακαίνιση αυτών όσο και στους τωρινούς παράνομους κατοίκους αυτών. Βέβαια, ως γνωστό, μία τέτοια επέμβαση θα οδηγήσει στην άνοδο των τιμών γης και κατοικίας που πιθανά θα εκδιώξει τις χαμηλόμισθες εισοδηματικές τάξεις, κάτι που δεν είναι επιθυμητό στα πλαίσια μίας ορθής κοινωνικής πολιτικής. Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να μην οδηγηθούμε σε μία τέτοια κατάσταση, θα τα εξετάσουμε στο επόμενο κεφάλαιο, στην πρόταση ανάδειξης του Δημόσιου Σήματος.

Από την άλλη, ταυτόχρονα με την ανάπλαση της περιοχής, καλό θα είναι οι μικρές επιχειρήσεις να μεταφερθούν σε οργανωμένους χώρους υποδοχής. Με αυτόν τον τρόπο και οι μόνιμοι κάτοικοι αλλά και οι επισκέπτες θα μπορούν να ζουν, να κυκλοφορούν σε ένα όμορφο περιβάλλον απαλλαγμένο από οχλούσες χρήσεις.

Κυκλοφορία:

Σχετικά με τα προβλήματα κυκλοφορίας και στάθμευσης στην περιοχή, αυτό που αξίζει να αναφερθεί είναι πως παρόλο που έχουν γίνει κάποιες πεζοδρομήσεις όπως στους δρόμους Σαλαμίνας, Γρανικού, Κεραμεικού, Σφακτηρίας και Παραμυθιάς, δεν έχει γίνει κάποια κυκλοφοριακή μελέτη. Κατ' αυτό τον τρόπο, σήμερα, οι πεζοδρομημένοι δρόμοι χρησιμοποιούνται περισσότερο ως χώροι στάθμευσης ενώ η κυκλοφορία των οχημάτων έχει απορροφηθεί από τις παράπλευρους οδούς Πλαταιών και Θερμοπυλών.

Εικόνες 5.11 και 5.12: Πεζοδρομημένα τμήματα της οδού Σαλαμίνας

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Όμως αν το Δημόσιο Σήμα συμπεριληφθεί στην ΕΑΧΑ τότε, υποθετικά τουλάχιστον, θα πρέπει να γίνουν και οι ανάλογες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις για την ευρύτερη περιοχή. Οι υπόλοιποι οδοί, όπως η Πλάτωνος, με την κατάλληλη κυκλοφοριακή μελέτη θα αναβαθμιστούν και ίσως ορισμένοι από αυτούς αποδοθούν σε μορφές ήπιας κυκλοφορίας, κάτι που στη σημερινή Αθήνα κρίνεται άκρως αναγκαίο.

Περιβάλλον:

Περνώντας στην περιβαλλοντική υποβάθμιση της περιοχής, αυτό που είναι ορατό 'διά γυμνού οφθαλμού' είναι πως οι οδοί Σαλαμίνας και Πλαταιών και τα όμορα τους οικοδομικά οικόπεδα, αντιμετωπίζουν προβλήματα μόλυνσης και ρύπανσης. Βέβαια, αυτά δεν κρίνονται πολύ σοβαρά και οφείλονται περισσότερο στο κακής κατάστασης κτριακό απόθεμα και στη μη-ορθώς ελεγχόμενη κυκλοφορία.

Παρόλα αυτά, η εν λόγω περιοχή, όπως και μέχρι πρότινος οι περισσότερες συνοικίες του κέντρου της Αθήνας, χαρακτηρίζεται από τα προβλήματα των μεγάλων αστικών κέντρων (ατμοσφαιρική ρύπανση-καυσαέριο, 'γκράφιτι', ελλιπές σύστημα καθορισμού οδών...). Η ένταξη της περιοχής πιστεύουμε πως θα οδηγήσει στη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Αισθητική:

Τέλος, όσο αφορά στο αισθητικό τμήμα αποτελεί και αυτό, ένα λόγο ένταξης στο Πρόγραμμα ΕΑΧΑ. Από τη στιγμή μάλιστα που η παρέμβαση θα αλλάξει, θα διορθώσει τα 'κακώς κείμενα' και θα οδηγήσει στην αναβάθμιση της περιοχής. Ας μην

ξεχνάμε, πως οι υπόλοιπες περιοχές που ήταν, και είναι, υποδοχείς προτάσεων και τεχνικών έργων γνωρίζουν σήμερα μία εκ νέου άνθιση (Ψυρρή, Πλάκα, Γκάζι κ.τ.λ.).

Όμως, οι καθαριότητα των αρχαιολογικών χώρων στη χώρα μας δεν αποτελεί ένα σοβαρό κίνητρο για επίσκεψη σε αυτούς. Με βάση άρθρο του περιοδικού Τουριστική Αγορά, οι αρχαιολογικοί χώροι είναι υποδοχείς σκουπιδιών και ‘συχνά παραπέμπει σε μια εικόνα εγκατάλειψης’ (Τουριστική Αγορά, Μάιος 2002: 92-3). Θα πρέπει λοιπόν, να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα της αισθητικής του Δημόσιου Σήματος.

Φυσικά όμως, είναι δύσκολο να υποστηρίξουμε πως οι όποιοι λόγοι ένταξης του Δημόσιου Σήματος που αναφέρθηκαν παραπάνω, είναι και οι μοναδικοί. Τα προηγούμενα, καθώς και η υλοποίηση του προγράμματος, θα συμβάλλουν στην βελτίωση της γενικής εικόνας της Αθήνας. Η λειτουργία, η ακτινοβολία της αλλά και η πιθανή ανάληψη από την πρωτεύουσα ενός Εθνικού αλλά και Διεθνούς ρόλου, στο πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης, είναι πιο εμφανής μέσα από τη συνολική ανάδειξη του κέντρου της.

5.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ-ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ-ΑΠΕΙΛΩΝ (SWOT)

Μία από τις πλέον γνωστές και εφαρμόσιμες μεθόδους για αξιολόγηση μίας επιχείρησης ή μίας επένδυσης, μίας εταιρείας κ.τ.λ. θεωρείται η ανάλυση SWOT ή στα ελληνικά η Ανάλυση ΠΑΕΑ (Πλεονεκτημάτων, Αδυναμιών και Ευκαιριών, Απειλών). Κατά τη χρησιμοποίηση της μεθόδου αυτής σχηματίζουμε ‘μία μήτρα, όπου παρατίθενται τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες του σχεδίου, έναντι των ευκαιριών και των απειλών του εξωτερικού περιβάλλοντος’ (Σαρσέντης, 1996: 148).

Στην περίπτωση μας, η εφαρμογή αυτής της μεθόδου θα μας βοηθήσει να εντοπίσουμε τις κατευθυντήριες επιλογές και τα ενδεχόμενα μέτρα πολιτικής για την τελική πρόταση μας. Πιο απλά, θα μας βοηθήσει να εντοπίσουμε σε τι βαθμό τελικά είναι επιθυμητή ή όχι, η δημιουργία του αστικού αρχαιολογικού πάρκου στο Δημόσιο Σήμα στην περιοχή Μεταξουργείου.

Ξεκινώντας λοιπόν, για την περιοχή αυτή καθεαυτή μπορούμε να επισημάνουμε τα παρακάτω πλεονεκτήματα:

- Η χωροθέτηση της υπό εξέταση περιοχής, δηλαδή ανάμεσα σε δύο προγραμματισμένα αρχαιολογικά πάρκα, αυτό του Κεραμεικού και αυτό της Ακαδημίας Πλάτωνος αλλά και η άμεση γειτνίαση με το ιστορικό κέντρο της Αθήνας και τις υπόλοιπες υπό ανάδειξη περιοχές.
- Η πολύχρονη και ενδιαφέρουσα ιστορία της περιοχής, δηλαδή η ύπαρξη ενός χώρου ταφής προς τιμή των Αθηναίων πεσόντων σε καιρό πολέμου και οι μεγάλες τιμητικές εορτές που ξεκινούσαν από το Δημόσιο Σήμα.
- Η διατήρηση ενός ιστορικού κτιριακού αποθέματος (αρκετά μεγάλος αριθμός νεοκλασικών μονοκατοικιών) που τείνει να εξαφανιστεί από την πόλη της Αθήνας και θυμίζει έντονα περασμένες εποχές.
- Το αίσθημα της ‘γειτονιάς’ που κυριαρχεί στην περιοχή και που δημιουργεί μία φιλική διάθεση στον επισκέπτη.

Βέβαια, εκτός από τα παραπάνω πλεονεκτήματα, η περιοχή χαρακτηρίζεται και από την ύπαρξη κάποιων αδυναμιών, όπως:

- Το σχετικά επιβαρημένο, σε ορισμένα σημεία της διαδρομής, αστικό τοπίο με πολυκατοικίες που επισκιάζουν τα υπάρχοντα νεοκλασικά και τα αρχαία μνημεία, κυρίως στην οδό Πλάτωνος.
- Το κυκλοφοριακό πρόβλημα που πρέπει να διευθετηθεί για τη βιωσιμότητα των κατοίκων αλλά και των επισκεπτών του Δημόσιου Σήματος.
- Η ύπαρξη ρύπανσης και μόλυνσης, που χαρακτηρίζει γενικότερα το κέντρο της πόλης της Αθήνας.
- Η εμφάνιση τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της εγκατάλειψης των παλιών κτιρίων, κοινωνικών ομάδων που δημιουργούν αίσθημα ανασφάλειας τόσο στους κατοίκους όσο και στους επισκέπτες.
- Η λειτουργία πολλών οικογενειακών επιχειρήσεων, κυρίως μηχανουργείων, συνεργείων αυτοκινήτων κ.α. τα οποία δεν προάγουν το περιβάλλον της περιοχής.

Όμως, υπάρχουν και κάποιοι εξωτερικοί παράγοντες οι οποίοι επιδρούν θετικά για την πρότασή μας. Χαρακτηριστικότερες ευκαιρίες από αυτές είναι:

- Τα (πιθανά) κονδύλια από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τον Τουρισμό 2000-2006, για την προώθηση και την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

- Το Πρόγραμμα ΕΑΧΑ αλλά και η γενικότερη πολιτική για ‘μεγάλα έργα’ που υποστηρίζει την ανάπτυξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.
- Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2004 και έργα υποστήριξής τους ως γενικότερος κινητήριος μοχλός ανάπτυξης και βελτίωσης της Αθήνας.

Τελειώνοντας, πρέπει να αναφέρουμε και τις πιθανές απειλές για την περιοχή του Δημόσιου Σήματος, οι οποίες μπορούν να συνοψιστούν στις εξής:

- Η επικράτηση (όπως έγινε μέχρι τώρα) για ανάδειξη περισσότερο ‘σπουδαίων’ αρχαιολογικών μνημείων από το Δημόσιο Σήμα.
- Ο χρονικός ορίζοντας στενεύει καθημερινά (2004), για παράδειγμα τα υπόλοιπα έργα έχουν ήδη ξεκινήσει.
- Η εμφάνιση φαινομένων Ψυρρή και Λαδάδικα Θεσσαλονίκης, εάν δεν υπάρξει συνολική και συγκροτημένη πρόταση ανάπτυξης για την περιοχή.

Τα παραπάνω γίνονται πιο εύκολα αντιληπτά με τη μορφή του παρακάτω συνοπτικού πίνακα:

Πίνακας 5.1: Ανάλυση SWOT

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Η κεντρική χωροθέτηση της περιοχής και άμεση γειτνιάσή της με τις υπόλοιπες περιοχές ΕΑΧΑ 	<ul style="list-style-type: none"> • Το κυκλοφοριακό πρόβλημα • Τα προβλήματα ρύπανσης και μόλυνσης
<ul style="list-style-type: none"> • Η πολύχρονη και ενδιαφέρουσα ιστορική πορεία του Δημόσιου Σήματος 	<ul style="list-style-type: none"> • Η λειτουργία επιχειρήσεων που δεν σχετίζονται με την ιστορία του Δημόσιου Σήματος (μηχανουργεία...)
<ul style="list-style-type: none"> • Η αίσθηση της ‘γειτονιάς’ που υπάρχει στην περιοχή 	<ul style="list-style-type: none"> • Η ύπαρξη παραβατικών ομάδων που δημιουργούν αίσθημα ανασφάλειας
<ul style="list-style-type: none"> • Η διατήρηση ενός αξιόλογου κτιριακού αποθέματος 	<ul style="list-style-type: none"> • Η αισθητική επιβάρυνση του τοπίου με πολυκατοικίες
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τουρισμού 2000-2006 	
<ul style="list-style-type: none"> • Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2004 και τα έργα υποστήριξής τους 	<ul style="list-style-type: none"> • Το μικρό χρονικό περιθώριο για την έναρξη των Αγώνων, συνεπώς και για την έναρξη καινούργιων έργων
<ul style="list-style-type: none"> • Το Πρόγραμμα ΕΑΧΑ 	<ul style="list-style-type: none"> • Η κυρίαρχη τάση για την ανάδειξη περισσότερο ‘σπουδαίων’ αρχαιολογικών χώρων και μνημείων
	<ul style="list-style-type: none"> • Η δημιουργία περιοχής ‘προς διασκέδαση’ π.χ. Λαδάδικα και Ψυρρή και η μελλοντική απομάκρυνση της κατοικίας, με αποτέλεσμα την κοινωνική μετατόπιση

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία, 2002

5.5 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Δημόσιο Σήμα αν και είχε σημαντική θέση στην καθημερινή ζωή των Αθηναίων πολιτών της κλασικής εποχής, σήμερα δεν τυγχάνει της ίδιας προσοχής. Ο χώρος αυτός ταφής των αρχαίων ηρώων πολέμου της κλασικής Αθήνας, σήμερα έχει χάσει αρκετή από την αίγλη του αλλά σίγουρα παραμένει μία περιοχή με μεγάλη ιστορική αξία.

Το μεγαλόπνοο Πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας είχε ‘παραλείψει’ να περιλάβει στις περιοχές επέμβασης, τη συνοικία αυτή της Αθήνας αλλά κατά την εφαρμογή του, έγινε περισσότερο κατανοητή η αξία του Δημόσιου Σήματος. Έτσι, σήμερα έχουν προγραμματιστεί κάποιες επεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή του Μεταξουργείου αλλά και στην υπό εξέταση περιοχή.

Βέβαια, είναι κατανοητό πως η περιοχή σήμερα αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα τόσο ‘άναρχης ανάπτυξης’ όσο και προβλήματα μόλυνσης, ρύπανσης και κυκλοφοριακά... Ο τεμαχισμός, για παράδειγμα, της περιοχής από τις γραμμές του ΟΣΕ αποτελεί ένα μεγάλο πρόβλημα για την ανάπτυξη της περιοχής. Είναι, λοιπόν, απαραίτητη η εφαρμογή πολιτικής όχι μόνο για τη δημιουργία του προτεινόμενου *αστικού αρχαιολογικού πάρκου* αλλά και για τη συνολική βελτίωση της περιοχής ώστε να καταστεί βιώσιμη για τους μόνιμους κατοίκους της και φυσικά, για τους επισκέπτες της.

6 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Η ανάλυση που ακολουθεί αν και χωρίζεται σε δύο μέρη (ανάδειξη περιοχής και διαμόρφωση marketing του Δημόσιου Σήματος), στην ουσία πρόκειται για μία ενιαία στρατηγική πρόταση που αφορά στην προώθηση αυτής της σημαντικής περιοχής της Αθήνας. Ο διαχωρισμός έγινε με στόχο την ευκολότερη κατανόηση του θέματος.

6.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Έχοντας κατανοήσει τους λόγους ένταξης της περιοχής Δημόσιου Σήματος, στο Πρόγραμμα Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας, θα επιχειρήσουμε σε αυτό το σημείο να κάνουμε μία πρόταση ανάδειξης. Η πρόταση αυτή, θα κυμανθεί σε γενικά βέβαια πλαίσια, από τη στιγμή που δεν πραγματοποιούμε ούτε Πολεοδομική Μελέτη ούτε Μελέτη Ανάδειξης, οι οποίες και θα ήταν περισσότερο αναλυτικές. Σε όλη την πορεία της μελέτης, αναμφισβήτητα, θα πρέπει να αναμειχθούν ενεργά τόσο η τοπική κοινωνία αλλά και φορείς δημόσιοι και ιδιωτικοί.

Ξεκινώντας λοιπόν, αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό, είναι πως η περιοχή αν και βρίσκεται ανάμεσα σε δύο από τα προγραμματισμένα αρχαιολογικά πάρκα της Αθήνας (αυτό του Κεραμεικού και της Ακαδημίας Πλάτωνος) λόγω της υφιστάμενης κατάστασης της είναι αρκετά δύσκολο να μετατραπεί σε ένα τρίτο αρχαιολογικό πάρκο. Το γεγονός πως αποτελεί ένα ήδη κτισμένο και ‘ζωντανό’ κομμάτι του πολεοδομικού ιστού της Αθήνας και λαμβάνοντας υπόψη πόσο δύσκολη (πολυδάπανη, μακροχρόνια) θα ήταν η απαλλοτρίωση των όμορων οικοδομικών τετραγώνων για τα δεδομένα του ελληνικού κράτους, θα πρέπει να ‘σεβαστούμε’ αρκετές από τις υπάρχουσες κατασκευές. Η ανάγκη αυτή γίνεται περισσότερο εμφανής στην περιοχή μετά τη Λεωφόρο Κωνσταντινουπόλεως όπου η πολυκατοικία έχει εδώ και αρκετές δεκαετίες σχεδόν πλήρως αντικαταστήσει το παλιό κτιριακό απόθεμα.

Κατ’ αυτό τον τρόπο, η πρόταση θα είναι περισσότερο προσανατολισμένη προς τη δημιουργία ενός ‘αστικού αρχαιολογικού πάρκου’ στο οποίο θα συνυπάρχει η κατοικία και οι λειτουργίες του τουρισμού. Ένας αρχαιολογικός χώρος, όπως αναφέρει και η Κατερίνα Καλτσογιάννη, δεν έχει μόνο ιστορική σημασία, αλλά και τουριστική. Συνδυάζει δηλαδή, τη γνώση με την αναψυχή, το παλιό με το νέο, τον αρχαίο ελληνικό

πολιτισμό με τη σύγχρονη ελληνική κουλτούρα' (Καλτσογιάννη, 1999: 55). Το Δημόσιο Σήμα, μπορεί να έχει αυτό ακριβώς το ρόλο.

Παράλληλα, όπως εξετάστηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, σήμερα υπάρχει η τάση για προστασία αλλά και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των πόλεων, πόσο μάλλον στην Αθήνα όπου η ιστορία της είναι μακροχρόνια και πλούσια. 'Η σημερινή πραγματικότητα όμως, με τις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες και απαιτήσεις των επιχειρήσεων και των πάσης φύσεως λειτουργιών μιας σύγχρονης κοινωνίας, τείνουν να εξαφανίσουν και να εκτοπίσουν κάθε ιδιαίτερο ενός τόπου' (Μήτουλα, 2001: 212). Κάτι τέτοιο φυσικά δεν είναι επιθυμητό ούτε γενικότερα στον ιστορικό ιστό της Αθήνας ούτε ειδικότερα στο Δημόσιο Σήμα.

Βέβαια, οι προτάσεις που ακολουθούν προκύπτουν από την ανάλυση SWOT και από τα υφιστάμενα προβλήματα της περιοχής του Δημοσίου Σήματος. Παράλληλα, έχουν χρησιμοποιηθεί ως συγκριτικό μέτρο, άλλες προτάσεις 'επίσημες', όπως για παράδειγμα η Πολεοδομική Μελέτη για την ΕΑΧΑ του γραφείου του κ. Οικονόμου.

Όροι δόμησης:

Καταρχήν, για την περιοχή έχουν προταθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ ειδικοί περιοριστικοί όροι δόμησης (πρόταση χαμηλού Συντελεστή Δόμησης, 1,4 από 3,6 και χρήση αμιγούς κατοικίας), προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή ανάδειξης του άξονα του Δημοσίου Σήματος (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002). Η πρότασή μας υιοθετεί το χαμηλό συντελεστή αλλά η χρήση αμιγούς κατοικίας, προτείνεται να αλλάξει σε γενική κατοικία.

Η γενική κατοικία θα επιτρέπει τη λειτουργία καταστημάτων λαϊκής τέχνης και επαγγελματικών εργαστηρίων χαμηλής όχλησης, εστιατορίων και αναψυκτήριων, εμπορικών καταστημάτων με εξαίρεση την οδό Σαλαμίνας καθώς και γραφείων ενημέρωσης, προώθησης marketing και κάποιες πολιτιστικές δραστηριότητες (μικρά θέατρα, θερινός κινηματογράφος). Ουσιαστικά δηλαδή θα επιτρέπονται παράλληλα με την κατοικία και οι μη οχλούσες χρήσεις. Ως μέγιστο επιτρεπτό ύψος προτείνονται τα 11 μέτρα και καλό θα ήταν να υπάρξει αναστολή χορήγησης οικοδομικών αδειών.

Κυκλοφορία:

Ως προς τη διευθέτηση της κυκλοφορίας, αν και έχουν ήδη γίνει πεζοδρομήσεις, αυτές κρίνονται ανεπαρκείς. Η πεζοδρόμηση της οδού Πλαταιών είναι αναγκαία καθώς και η μετατροπή σε δρόμους ήπιας κυκλοφορίας των οδών Μ. Αλεξάνδρου, Λεωνιδίου αλλά και Πλάτωνος. Σήμερα, οι τρεις αυτοί δρόμοι εξυπηρετούν τοπικές γραμμές

λεωφορείων και είναι οι κύριοι υποδοχείς της στάθμευσης των αυτοκινήτων της περιοχής.

Η πρόταση αφορά από τη μία, με τη μετατροπή της οδού Πλαταιών σε πεζόδρομο που θα λαμβάνει υπόψη και την κίνηση ποδηλάτων, στην ‘επιαναδημιουργία’ της συνολικής περιοχής του Δημόσιου Σήματος και από την άλλη, με τη μετατροπή των δύο άλλων οδών σε δρόμους ήπιας κυκλοφορίας, στην περαιτέρω αισθητική βελτίωση και μείωση των επιπέδων μόλυνσης και ηχορύπανσης της περιοχής. Φυσικά, θα απαιτηθεί και ειδική κυκλοφοριακή ρύθμιση που θα λαμβάνει υπόψη τις τις ανάλογες ρυθμίσεις για τις άλλες περιοχές της Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας.

Επίσης, θα πρέπει να καθοριστούν οι εισοδοί στην περιοχή. Εκτός από τις δύο βασικές εισόδους-εξόδους στην αρχή και στο τέλος των οδών Σαλαμίνας, Πλαταιών και Πλάτωνος που θα βάζουν και θα βγάζουν τον επισκέπτη από το αστικό αρχαιολογικό πάρκο, θα πρέπει να καθοριστούν και άλλες. Καλό θα ήταν οι επιπλέον εισοδοί- εξοδοί στην περιοχή να χωροθετηθούν σχετικά στο μέσο της προτεινόμενης διαδρομής. Με αυτό τον τρόπο, θα παρέχεται η δυνατότητα στον επισκέπτη αλλά και στον μόνιμο κάτοικο να μπορεί ανά πάσα στιγμή να εισέλθει και να εξέλθει από την περιοχή και θα τονίζεται περισσότερο η ‘ελεύθερη είσοδος’ στο πάρκο.

Η ύπαρξη σταθμού Ηλεκτρικού Σιδηρόδρομου Αθηνών-Προαστίων (ΗΣΑΠ) στο Θησείο μπορεί να εκμεταλλευθεί από τους επισκέπτες. Φτάνοντας κανείς στο Θησείο μπορεί να επισκεφθεί το αρχαιολογικό πάρκο Κεραμεικού και στη συνέχεια το αστικό αρχαιολογικό πάρκο Δημόσιου Σήματος. Επίσης σημαντική είναι η ύπαρξη σταθμού Μετρό στο Μεταξουργείο τον οποίο μπορεί κανείς να εκμεταλλευθεί για την άφιξη και την αναχώρησή του στο/από το πάρκο.

Η Λεωφόρος Κωνσταντινουπόλεως, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, αποτελεί μια βαθιά διαχωριστική τομή για την περιοχή μας. Πρέπει λοιπόν, να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον καθορισμό και στη διοχέτευση της κυκλοφορίας τόσο των πεζών-επισκεπτών και κατοίκων-όσο και των τροχοφόρων. Για τους πεζούς προτείνουμε την υπέργεια διάβαση και την πλήρη απαγόρευση της διάσχισης των γραμμών του ΟΣΕ.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί πως το πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ ‘Σχεδιάζοντας για όλους’ αφορά σε πολεοδομικό σχεδιασμό που λαμβάνει υπόψη του τις μετακινήσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η πρότασή μας για την ανάπλαση του

Δημόσιου Σήματος επιθυμητό είναι να κινείται στα πλαίσια αυτού του προγράμματος ώστε η περιοχή να είναι κυριολεκτικά προσβάσιμη σε όλους.

Αποκατάσταση κτιρίων και χρήσεις γης:

‘Η αναζήτηση των αρχαίων διαδρομών και η αποκατάσταση των μνημείων (νεότερων ή παλαιότερων), είναι έργο μεγάλης ιστορικής σημασίας από τη στιγμή που συντελεί στην ορθότερη ανάδειξη των αρχαίων μνημείων. Για το λόγο αυτό απαιτείται η επαναφορά και η προστασία τους με προσεκτικές επεμβάσεις, οι οποίες θα σέβονται το ευρύτερο, ιστορικό και μη, περιβάλλον’ (Καλτσογιάννη, 1999: 58).

Εικόνες 6.1 και 6.2: Νεοκλασικά κτίρια στην περιοχή Δημοσίου Σήματος

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Έτσι, λοιπόν, η αρχιτεκτονική αποκατάσταση των διατηρητέων της περιοχής, τα οποία είναι –ευτυχώς- αρκετά κυρίως στην οδό Σαλαμίνας, η ομοιομορφία και η τήρηση κάποιων αναλογιών, τουλάχιστον στην εξωτερική όψη των κτιρίων, επιβάλλεται και θα επιτρέψει την ολοκλήρωση της προσπάθειάς μας. Ενώ, θα πρέπει να υπάρξει και ‘αρμονική ένταξη των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων στο σύνολο της περιοχής’ (Σταματίου, 2000: 5).

Πολλά από τα διατηρητέα κτίρια θα μπορούσαν να αποδοθούν σε χρήσεις πολιτιστικές ή ακόμη και για παροχή υπηρεσιών. Ως παράδειγμα, θα μπορούσαν να φιλοξενούν κάποιες από τις υπηρεσίες παροχής πληροφοριών για τους επισκέπτες των αρχαιολογικών χώρων ή πληροφορίες για διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Συγχρόνως, κάποια από αυτά θα ήταν επιθυμητό να λειτουργούν και ως ‘ζωντανά’ μουσεία τα οποία θα τα επισκέπτονται οι ενδιαφερόμενοι για την ιστορία της

νεοκλασικής Αθήνας. Βέβαια, οι τυχόν πινακίδες θα πρέπει να έρχονται σε αρμονία με το χώρο και οι αντιαισθητικές πινακίδες θα αφαιρεθούν.

Υλικά κατασκευών και πολεοδομική ‘επίπλωση’:

Οι πεζοδρομήσεις στην περιοχή, όπως αναφέρθηκε, είναι ήδη αρκετές αλλά δυστυχώς η ποιότητα των υλικών πεζοδρόμησης δεν είναι ιδιαίτερα επιτυχημένη. Προτείνεται να αντικατασταθούν τα χρησιμοποιημένα υλικά (κυρίως το τσιμέντο και η τυποποιημένη κακής ποιότητας πλακόστρωση) με άλλα, καλύτερης ποιότητας και πρώτων υλών που σέβονται το περιβάλλον.

Τα κιγκλιδώματα αλλά και άλλα τεχνικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία της περιοχής πρέπει επίσης να επιλεγθούν με βάση τη σχέση τους με τη φυσιογνωμία που πρόκειται να αποκτήσει το Δημόσιο Σήμα. Πιο συγκεκριμένα, στις μέχρι τώρα ανακαινίσεις που έχουν γίνει, έχει επιλεγθεί ως χρώμα των κουφωμάτων το πράσινο και γενικά τα χρώματα του τύπου ‘νεοκλασικό’ που είναι αποδεκτά από την Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΕΑΕ) και απόλυτα συμβατά με την πρότασή μας.

Περνώντας σε θέματα φωτισμού, καθιστικών, κάδων απορριμμάτων, θαλάμων καρτοτηλεφώνων, ΑΤΜ, γραμματοκιβώτια ΕΛΤΑ, ενημερωτικές πινακίδες και φύτευσης θα πρέπει και αυτά να έρχονται σε συμφωνία με το χαρακτήρα της περιοχής. Κυρίως, η φύτευση δεν θα πρέπει να είναι μεγάλης κλίμακας αλλά να επιτρέπει την ανάδειξη της διαδρομής και των κτιρίων του Δημόσιου Σήματος.

Ελεύθεροι και κοινόχρηστοι χώροι- χώροι αναψυχής και πρασίνου:

Ταυτόχρονα με αυτές τις επεμβάσεις, μπορούμε να προτείνουμε και τη δημιουργία χωρών πρασίνου, ελεύθερων και κοινόχρηστων χώρων και χώρων αναψυχής, ώστε όντως ο ‘ενοποιημένος χώρος να βρίσκεται σε στενή σχέση με τις κεντρικές λειτουργίες της πόλης και να συντελεί στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και ταυτόχρονα να αποτελεί πόλο έλξης επισκεπτών’ (Σταματίου, 2000: 10).

Εικόνα 6.3: Πεζοδρόμηση στην οδό Σφακτηρίας

Πηγή: Προσωπικό αρχείο, 2002

Η αναβάθμιση της ζωής των μόνιμων κατοίκων μπορεί να επιτευχθεί με τη δημιουργία αθλοπαιδιών καθώς και με την ύπαρξη και κατάλληλη διαμόρφωση ελεύθερων χώρων που θα αποτελούν σημεία συνάντησης. Ταυτόχρονα, το αίσθημα της ‘γειτονιάς’ που θα διαμορφωθεί, θα αποτελέσει αφορμή για τους επισκέπτες που θα επιθυμούν να βρεθούν σε επαφή με ένα άλλο πρόσωπο της πρωτεύουσας.

Επεμβάσεις που στοχεύουν κυρίως στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής:

Στηριζόμενοι στο παράδειγμα της γαλλικής πόλης Marseille (Μασσαλίας) όπου μετά τα έργα ανάπλασης του παλιού λιμανιού της πόλης, σήμερα παρέχεται η δυνατότητα στον επισκέπτη για δωρεάν ξενάγηση δύο με τρεις φορές την εβδομάδα, μπορούμε να υιοθετήσουμε κάτι αντίστοιχο για το Δημόσιο Σήμα. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των επισκεπτών, λοιπόν, προτείνεται η ύπαρξη ξεναγών που θα οδηγούν και θα απαντούν σε ερωτήσεις για την περιοχή και την ιστορία της.

Παράλληλα, επιθυμητό θα ήταν να λαμβάνουν χώρα γεγονότα τύπου ‘εικόνα και ήχος’ (‘sounds and lights’). Σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο με κατάλληλο φωτισμό και ηχητική υπόκρουση θα τονίζονται κτίρια της περιοχής και τα μοναδικά αξιοθέατά της. Η ύπαρξη τέτοιων γεγονότων απαντάται συχνά σε πόλεις του εξωτερικού όπως για παράδειγμα στις Βρυξέλλες, στα Κάστρα του Λίγηρα (Chateaux de la Loire) στη Γαλλία αλλά και στην Αθήνα στους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους, συνήθως στην τελευταία πανσέληνο του μήνα Αυγούστου.

Θα πρέπει, ωστόσο, να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα αποτελέσματα αυτής της επέμβασης. Είναι αναμενόμενο πως μίας τέτοιας κλίμακας επέμβαση θα έχει άμεσες επιπτώσεις στις τιμές γης και κατοικίας στην περιοχή και πολύ πιθανόν είναι να απομακρυνθούν κάποια από τα χαμηλόμισθα νοικοκυριά. Ως αποτέλεσμα, φυσικά, δεν είναι επιθυμητό και έρχεται σε αντίθεση με οποιαδήποτε κοινωνική πολιτική.

Αν πάρουμε παράδειγμα, αντίστοιχες επιτυχημένες περιπτώσεις στο εξωτερικό, όπως για παράδειγμα στο Παρίσι, θα μπορούσαμε να προτείνουμε κάτι ανάλογο για το Δημόσιο Σήμα. Το πρόγραμμα ανάπλασης του Παρισιού, λοιπόν, υποστηρίζεται από τον τελευταίο νόμο ‘Solidarité et Renouvellement Urbain’ και από τα τρία σχέδια: Plan Local d’Urbanisme, Programme Local de l’Habitat και Plan de Déplacement de Paris. Τα μεγάλα έργα αστικής υποδομής που έγιναν (Halles, La Villette) και γίνονται (ανάπλαση ολόκληρων οικοδομικών τετραγώνων), προωθούν το Παρίσι ως τον ‘τέλειο

τουριστικό προορισμό' και σήμερα αποτελεί την καθαυτό πόλη- προορισμό για τους τουρίστες της Ευρώπης (Ministère de l'Écologie et du Développement Durable, 2002).

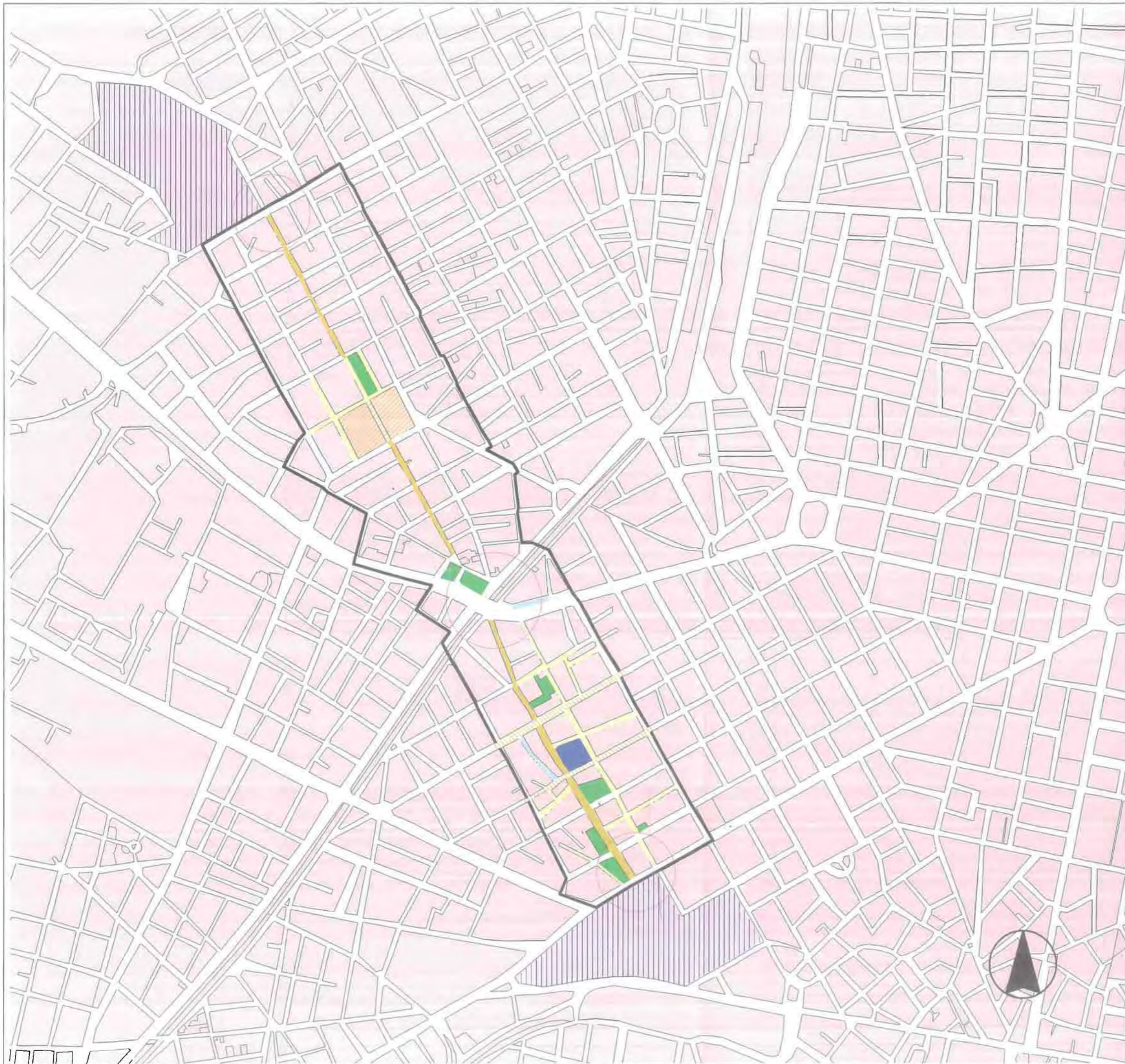
Παράλληλα, λοιπόν, με την ανάπλαση περιοχών ή και την ανακαίνιση μεμονωμένων κτιρίων στην Πόλη του Φωτός, προωθείται στη συνέχεια η απόδοσή τους σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες ώστε να μην δημιουργηθούν 'ακριβές και φθηνές' περιοχές. Στο Δημόσιο Σήμα, θα μπορούσαμε να προτείνουμε κάτι ανάλογο ώστε να μην αποκλειστούν οι χαμηλόμισθες κοινωνικές ομάδες. Άλλωστε στόχο μας αποτελεί η *ανάπλαση και η ανάδειξη του παρελθόντος της περιοχής με ελεύθερη πρόσβαση σε όλους και όχι η δημιουργία μίας ακριβής συνοικίας για τους 'έχοντες'*.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το νόμο 2508/97,

...ανάπλαση μιας περιοχής είναι το σύνολο των κατευθύνσεων, μέτρων και παρεμβάσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων, τη βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος, την προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών, ιστορικών-μορφολογικών και αισθητικών στοιχείων και χαρακτηριστικών της περιοχής (Αραβαντινός, 1997: 233).

Οπότε στην περίπτωση του Δημόσιου Σήματος η εφαρμογή μιας πολιτικής με βάση τόσο επιτυχημένα παραδείγματα του εξωτερικού όσο και το παραπάνω άρθρο του Ν 2508/97 θα μπορούσε να οδηγήσει στην ανάδειξη της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της περιοχής και στην αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων της.

Στο χάρτη που ακολουθεί, στον οποίο έχει χρησιμοποιηθεί ως υπόβαθρο χάρτης της μελέτης για την ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ και στοιχεία από τη μελέτη- πλαίσιο για την ΕΕΑΧΑ του 1999, φαίνονται η υφιστάμενη κατάσταση και οι προτάσεις ανάδειξης.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
- ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ
- ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ
- ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ
- ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ
- ΔΡΟΜΟΣ ΗΠΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ
- ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ
- ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ
- ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
- ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΣ ΧΩΡΟΣ- ΧΩΡΟΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
- ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΙΣΟΔΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία:
 Place Marketing Αρχαιολογικών Πάρκων,
 η περίπτωση του Δημόσιου Σήματος.
 Επιβλέπων καθηγητής: ΔΕΦΝΕΡ Αλέξιος
 Φοιτήτριες: ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Αγλαΐα
 ΦΕΡΓΑΔΗ Σοφία

Θέμα: Υφιστάμενη κατάσταση και προτάσεις
 ανάδειξης του Δημόσιου Σήματος

300 0 300 600 Χλμ

Βόλος, Σεπτέμβριος 2002

6.2 MARKETING ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στη συνέχεια ακολουθεί η πρόταση για τη στρατηγική προώθησης και προβολής του Δημοσίου Σήματος. Η πρόταση αυτή έχει στηριχθεί κυρίως στους Page (1995), Kotler (1999) και Inskeep (1994). Προτείνεται και η σύσταση φορέα (σε περίπτωση που δεν είναι η ΕΕΑΧΑ) πράγμα που αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας τόσο για την υλοποίηση των έργων όσο και για τη διαχείριση και προώθηση του αστικού αρχαιολογικού πάρκου.

6.2.1 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΜARKETING

Αφού έχει διαμορφωθεί το τουριστικό προϊόν (αστικό αρχαιολογικό πάρκο) στη συνέχεια θα διερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους θα επιτευχθούν οι στόχοι του marketing. Γενικά, οι στόχοι πρέπει να έχουν ένα χρονικό ορίζοντα τριών με πέντε ετών και θα πρέπει να προσδιορίζονται από τον τύπο των τουριστών και τον πολιτιστικό και αστικό τουρισμό. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να αποφασισθούν οι δυνητικοί καταναλωτές και να καθορισθούν οι μέθοδοι επικοινωνίας, δηλαδή οι τεχνικές προβολής και προώθησης που θα χρησιμοποιηθούν, καθώς και τα μέσα με τα οποία θα μεταδοθούν τα μηνύματα στους υποψήφιους αποδέκτες.

Οι δυνητικοί καταναλωτές- στόχοι είναι στην περίπτωση μας οι επισκέπτες (τουρίστες κυρίως αλλά και επισκέπτες για επαγγελματικούς λόγους), οι κάτοικοι και οι εργαζόμενοι στην περιοχή αλλά και κάποιες επιχειρήσεις (κυρίως όσο αφορά τον τομέα της αναψυχής και κάποιες εμπορικές δραστηριότητες). Με βάση το δεδομένο ότι ο πολιτιστικός τουρισμός απευθύνεται σε άτομα καλλιεργημένα και κατά κύριο λόγο ανωτέρου κοινωνικού και οικονομικού επιπέδου, τα μέσα και η επικοινωνία που θα επιλεγούν θα πρέπει να είναι ανάλογα, ώστε το μήνυμα να προσαρμόζεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στις συνήθειές τους και να έχει τη δυνατότητα να τους προσεγγίζει.

Διαμόρφωση εικόνας-image της περιοχής:

Η εικόνα ενός τόπου είναι καθοριστική για τον τρόπο με τον οποίο αντιδρούν οι επιχειρήσεις και οι επισκέπτες στον τόπο αυτό. Για το λόγο αυτό μια περιοχή πρέπει να προσπαθεί να διαμορφώνει μια θετική εικόνα. Αυτό μπορεί να γίνει με την δημιουργία ενός σλόγκαν για την περιοχή. Για παράδειγμα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως

σλόγκαν το: ‘Δημόσιο Σήμα, εκεί όπου το παρελθόν συναντά το παρόν’. Η θετική εικόνα μπορεί να ενισχυθεί με έργα αναβάθμισης που θα υλοποιηθούν στην περιοχή. Επίσης, η εικόνα της περιοχής του Δημοσίου Σήματος μπορεί να συνδεθεί και με τις υπόλοιπες περιοχές της Ενοποίησης που έχουν κοινό χαρακτήρα (πχ. ως επέκταση-συμπλήρωμα του αρχαιολογικού πάρκου στον Κεραμεικό).

Προετοιμασία και εκτέλεση του προγράμματος προβολής:

Με τη δημιουργία του αστικού αρχαιολογικού πάρκου και την επιλογή ανάπτυξης συγκεκριμένης μορφής τουρισμού, του πολιτιστικού-αστικού, το τουριστικό προϊόν και η εικόνα της περιοχής συγκεκριμενοποιούνται. Οι βασικές κατευθύνσεις του marketing και η αγορά των δυνητικών πελατών έχουν σε μεγάλο βαθμό διαμορφωθεί. Το πρόγραμμα προβολής πρέπει να σχεδιαστεί όχι μόνο για μια περίοδο τριών με πέντε ετών αλλά οφείλει να είναι συνεχής στο χρόνο και να προσδιορίζει λεπτομερώς τους τύπους προώθησης που θα ακολουθηθούν ανά χρόνο προϋπολογίζοντας το κόστος τους. Το ύψος του προϋπολογισμού είναι μια σοβαρή παράμετρος, η οποία κρίνει σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα του προγράμματος προβολής και θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε να εξασφαλισθούν επαρκείς πόροι.

Σχετικά με τους τύπους προώθησης, πριν ακόμη ξεκινήσει το έργο αλλά και κατά τη διάρκεια υλοποίησής του, θα πρέπει προβάλλεται ως τουριστικός προορισμός. Για παράδειγμα με τη χρήση διαφημιστικών φυλλαδίων που θα ενημερώνουν για το μελλοντικό αστικό αρχαιολογικό πάρκο. Με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, η διαφήμιση πρέπει να ακολουθήσει μία πιο επιθετική στρατηγική και με κάθε ευκαιρία να υπάρχει προβολή της περιοχής. Βέβαια, θα πρέπει να υπάρχει και διαφήμιση με πιο μακροχρόνιο ορίζοντα, αφού συνήθως ο αριθμός τουριστών αυξάνει μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων (περίπτωση Βαρκελώνης).

Τέλος, επιθυμητή θα ήταν και η ένταξη της περιοχής σε ευρωπαϊκά προγράμματα όπως το πρόγραμμα πλαίσιο για τον πολιτισμό. Το Πρόγραμμα Πολιτισμός 2000, όπως ονομάζεται, το οποίο αποτελεί μία γενική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του πολιτισμού, θα μπορέσει να βοηθήσει στην καλύτερη προώθηση και προβολή του αστικού αρχαιολογικού πάρκου είτε με χρηματοδότηση είτε με προβολή μέσω υποπρογραμμάτων. Για παράδειγμα μέχρι το 2000 υπήρχαν τα προγράμματα Kaleidoscope, Ariane και Raphael, τα οποία στόχευαν στην προστασία και στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το Kaleidoscope, πιο συγκεκριμένα, προέβλεπε συνεργασίες μεταξύ τουλάχιστον τριών μελών-κρατών

για την προώθηση και την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των συνεργατών-κρατών (Ε.Ε., 1999-2000). Η πρόσβαση δηλαδή σε Κοινοτική χρηματοδότηση με τη στοιχειοθέτηση μιας σοβαρής πρότασης αποτελεί μία βιώσιμη προοπτική.

Για την προώθηση του πάρκου πρέπει να ετοιμαστεί *έντυπο υλικό* το οποίο θα είναι υψηλού επιπέδου, ποιοτικά καλαίσθητο, τεκμηριωμένο ως προς το περιεχόμενο και πλήρες. Το έντυπο υλικό θα αποτελείται από φυλλάδια, αφίσες (βλέπε επόμενες σελίδες), χάρτες καρτ- ποστάλ και τουριστικούς οδηγούς της περιοχής. Στα παραπάνω θα πρέπει να αναγράφονται χρήσιμες πληροφορίες για την περιοχή, το πάρκο και τα όσα θα διαδραματίζονται εκεί αλλά και για το πώς μπορεί να φτάσει κανείς σε αυτή, ακόμα πληροφορίες για διαμονή και γενικά για υπηρεσίες χρήσιμες στους αλλοδαπούς και ημεδαπούς επισκέπτες. Το έντυπο υλικό θα πρέπει να εκτυπωθεί στην ελληνική και στις βασικές ξένες γλώσσες και να διανεμηθεί σε ταξιδιωτικά γραφεία της Ελλάδας και του εξωτερικού αλλά και στα γραφεία πληροφοριών και προώθησης που θα λειτουργούν στην περιοχή του πάρκου. Τέλος, πρέπει να ληφθεί μέριμνα, ώστε να συμπεριληφθεί ο χώρος στις επανεκτυπώσεις όλων των σημαντικών σε κυκλοφορία τουριστικών οδηγών (και κυρίως σε αυτούς που αφορούν στην Αθήνα), ελληνικών και ξενόγλωσσων.

ΕΚΕΙ ΟΠΟΥ

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΣΥΝΑΝΤΑ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ...

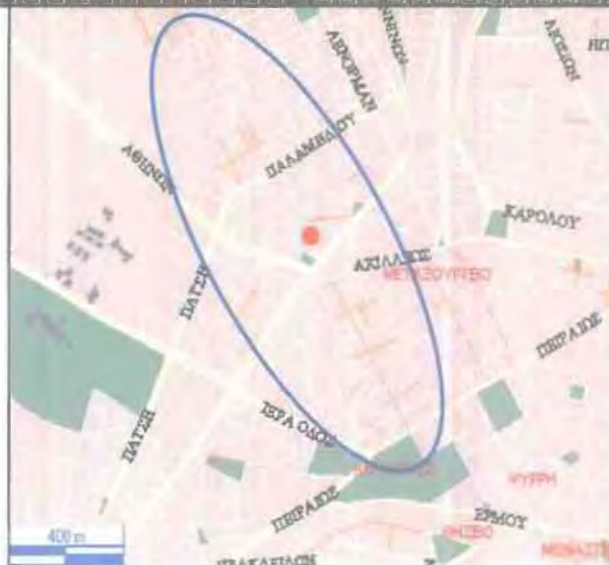

- ◆ Ένα 'ανοιχτό μουσείο' ενταγμένο στο σύγχρονο αστικό ιστό της Αθήνας
- ◆ Μία πορεία από την κλασική εποχή στη νεοκλασική και στη σύγχρονη κοινωνία
- ◆ Μία συνάντηση με αρχαιοελληνικά μνημεία και με παλιές νεοκλασικές ανακαινισμένες μονοκατοικίες
- ◆ Ένας χώρος προσιτός σε όλους και επισκέψιμος δωρεάν όλο το 24ώρο

Η περιοχή εντάσσεται στο Πρόγραμμα της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας που ξεκίνησε ως ιδέα το 1833 με το σχέδιο Κλεάνθη-Schaubert και άρχισε να υλοποιείται στο τέλος της δεκαετίας 1990.

Το Δημόσιο Σήμα αποτελεί, μαζί με τον Κεραμεικό, το χώρο ταφής των Αθηναίων πολιτών κατά την περίοδο της κλασικής εποχής και από εκεί ξεκινούσε η πορεία των Παναθηναίων.

Ένα ταξίδι στο χρόνο...

Ένα ταξίδι στην Ιστορία...

Ένα ταξίδι στην πόλη...

ΑΣΤΙΚΟ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ

ΠΑΡΚΟ

ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

... ΕΚΕΙ ΟΠΟΥ,

ΤΟ ΟΡΑΜΑ

ΥΛΟΠΟΙΕΙΤΑΙ.

Είσοδος ελεύθερη όλο το 24ωρο
Φορέας: ΕΕΑΧΑ
Τηλ. Πληροφοριών: 010 3200100
Ιστοσελίδα: www.dimosio_sima.gr

*Δυνατότητα οργανωμένης επίσκεψης για σχολεία,
γκρουπ*

ΧΩΡΟΣ ΓΙΑ ΣΠΟΝΣΟΡΕΣ

Μία διαδρομή που θα σας μείνει αξέχαστη!

ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΗΜΑ

ΑΣΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ

**Ένα 'ανοιχτό μουσείο' ενταγμένο στο
σύγχρονο αστικό ιστό της Αθήνας**

Τοποθεσία: Δήμος Αθηναίων, περιοχή
Μεταξουργείου

Είσοδος ελεύθερη όλο το 24ωρο

www.dimosio_sima.gr

Ένας άλλος τρόπος προώθησης της περιοχής είναι η προετοιμασία *οπτικοακουστικού υλικού* όπως φωτογραφικές διαφάνειες, φωτογραφίες και βίντεο που θα αφορούν στην περιοχή και στην ιστορία της και που θα απεικονίζουν με τον καλύτερο τρόπο το πάρκο. Το οπτικοακουστικό υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ταξιδιωτικά σεμινάρια και σε άλλου τύπου παρουσιάσεις όπως σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους της περιοχής και στα κέντρα πληροφοριών της περιοχής.

Η *διαφήμιση* πρέπει να ακολουθήσει τις γενικές κατευθύνσεις που αναφέρθηκαν για τα έντυπα. Τα κριτήρια επιλογής του μέσου, εάν θα είναι δηλαδή *τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες ή/και περιοδικά* αλλά και οι επιμέρους επιλογές εντός του κάθε μέσου (σταθμός/ κανάλι, επιλογή ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών ζωνών, επιλογή συγκεκριμένων εφημερίδων ή περιοδικών) θα πρέπει να βασίζονται στην δυνατότητα πρόσβασης στο κοινό με τα χαρακτηριστικά που μας ενδιαφέρουν (κοινωνικά, οικονομικά και μορφωτικά). Για παράδειγμα όσον αφορά στην *ηλεκτρονική προώθηση* του αστικού αρχαιολογικού πάρκου του Δημοσίου Σήματος ένας κόμβος (server) που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί είναι ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ του ΥΠΠΟ. Ο εν λόγω κόμβος άλλωστε, 'έχει κερδίσει τις εντυπώσεις και πολλά διεθνή βραβεία για το σχεδιασμό του... Η επισκεψιμότητά του έφτανε σε πολύ υψηλά επίπεδα με 15.000 επισκέπτες την ημέρα εκ των οποίων οι 12.000 από το εξωτερικό' (*Καθημερινή*, 21/06/2000).

Άλλοι τρόποι προώθησης που μπορούν να εφαρμοστούν για την περιοχή του Δημοσίου Σήματος και του πάρκου είναι η *συμμετοχή και παρουσιάσεις σε τουριστικές εκθέσεις και EXPO* τόσο στην Ελλάδα όσο και στον υπόλοιπο κόσμο καθώς και η οργάνωση περιοδειών με στόχο την προώθηση και διαφήμιση στις χώρες- αγορές έτσι ώστε να γίνει επαφή με ταξιδιωτικούς πράκτορες, συγγραφείς σε τουριστικά περιηγητικά περιοδικά και φωτογράφους. Σημαντικός τρόπος προώθησης και προβολής είναι η εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της πληροφορικής με τη *δημιουργία ιστοσελίδων* στο διαδίκτυο (βλέπε επόμενη σελίδα) και αναλυτική παρουσίαση του χώρου με χρήσιμες πληροφορίες, στις βασικές γλώσσες, σχετικά με την ιστορία, τον τόπο, τον τρόπο πρόσβασης τα ωράρια λειτουργίας του πάρκου, του μουσείου, τις προσφερόμενες υπηρεσίες και δραστηριότητες και γενικά πληροφορίες σχετικά με την περιοχή και την Αθήνα.

Αναζήτηση

Επικοινωνία

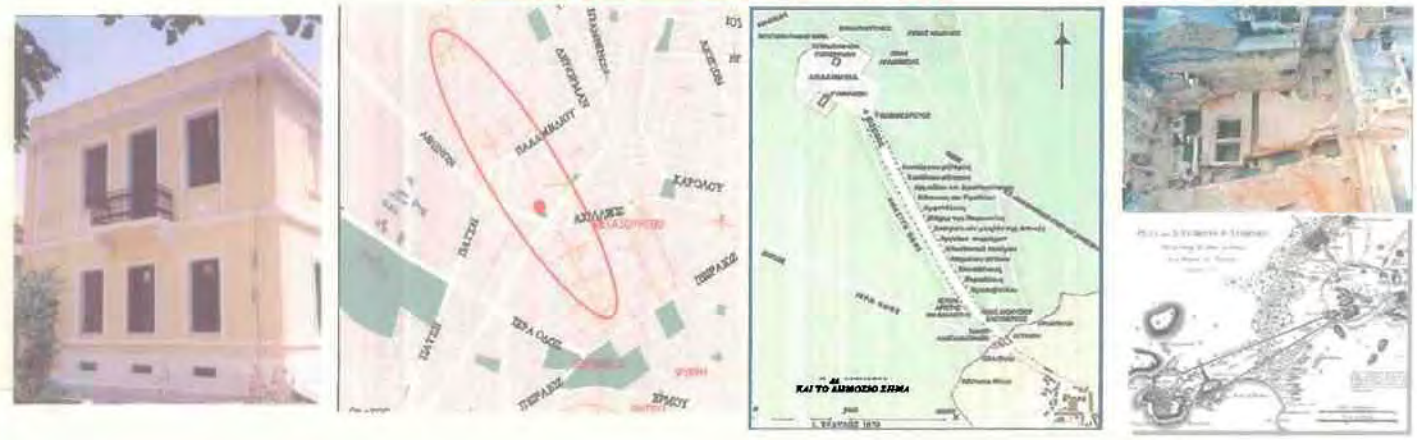
Φορέας

ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΑΣΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

- ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
- ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
- ΒΙΝΤΕΟ
- ΑΧΙΟΘΕΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ
- ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΡΕΝΑΓΗΤΕΣ
- Links**
Πληροφορίες για την Αθήνα
Εισαγωγή Αρχαιολογικών Χώρων
ΥΠΠΟ

Εισαγωγή

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΣΗΜΑ

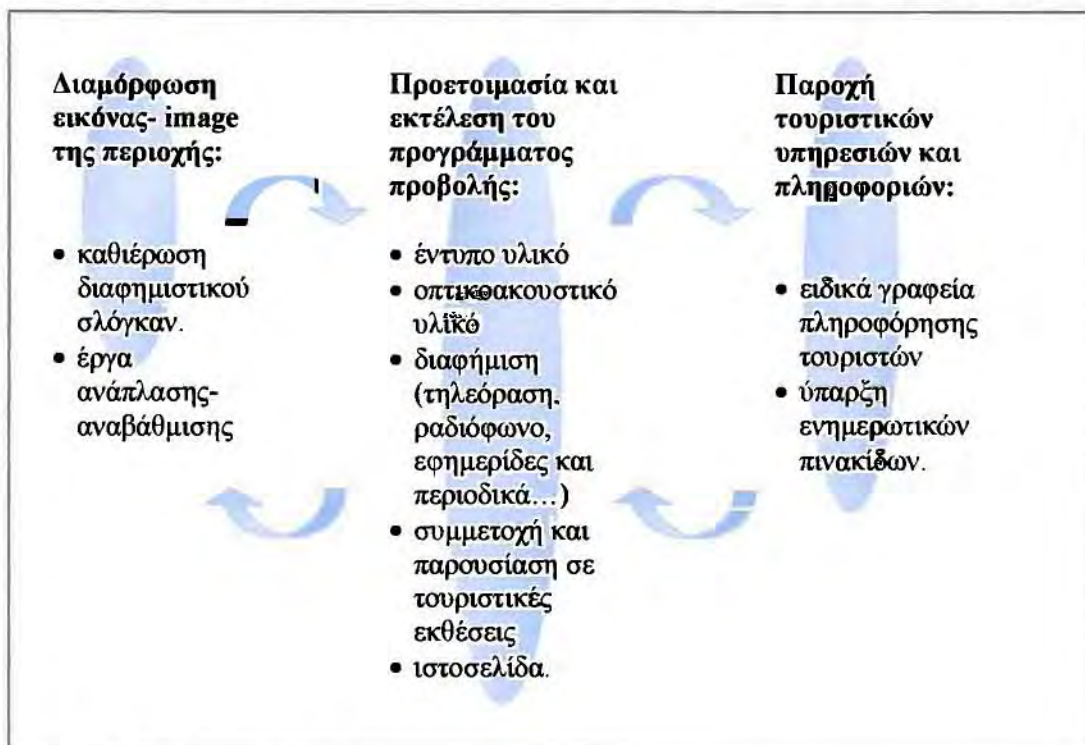

Παροχή τουριστικών υπηρεσιών και πληροφοριών:

Μια σημαντική λειτουργία του marketing είναι να παρέχει πληροφορίες στους τουρίστες πριν και μετά την άφιξη στον προορισμό τους. Έτσι πρέπει να είναι διαθέσιμες πληροφορίες για τα γεωγραφικά, ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής, τα αξιοθέατα, τις εγκαταστάσεις και τις παρεχόμενες υπηρεσίες (μαζί με τις αντίστοιχες τιμές), τα μέσα μεταφοράς και το πρόγραμμα τους, τις εμπορικές τοποθεσίες, τις ιατρικές και ταχυδρομικές εγκαταστάσεις, τα προξενεία και τις πρεσβείες, τους θρησκευτικούς τόπους και άλλες ειδικές πληροφορίες.

Οι πληροφορίες αυτές θα παρέχονται από ειδικά γραφεία πληροφόρησης τουριστών που θα είναι χωροθετημένα σε κατάλληλα σημεία στην περιοχή μελέτης αλλά και από τα υπάρχοντα γραφεία σε άλλους αρχαιολογικούς ή και τουριστικούς γενικά χώρους. Το προσωπικό των γραφείων αυτών θα πρέπει να είναι καλά πληροφορημένο και να έχει γνώσεις ξένων γλωσσών. Εκτός από το έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό πληροφόρησης θα περιέχουν *εκθέματα όπως μακέτες της περιοχής και χαρακτηριστικών κτιρίων διαφορετικών χρονικών περιόδων* αλλά και υλικά προς πώληση όπως αναμνηστικά.

Πίνακας 6.1: Συγκεντρωτικός πίνακας προτάσεων για την προώθηση του Δημόσιου Σήματος

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, 2002

6.2.2 ΦΟΡΕΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ MARKETING

Η επιλογή του φορέα που θα αναλάβει το έργο, από τη σύλληψη της ιδέας μέχρι το τελικό στάδιο της εφαρμογής και, στη συνέχεια, της διαχείρισης και οικονομικής εκμετάλλευσης, είναι ζήτημα αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχία του εγχειρήματος. Αν και οι αρχαιολογικοί χώροι ανήκουν σαφώς στη δικαιοδοσία του κράτους, οι φορείς του δημοσίου υστερούν σημαντικά σε τεχνογνωσία, πρακτικές και εμπειρία από το χώρο του marketing, κάτι που δε συμβαίνει με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, ο δημόσιος τομέας χαρακτηρίζεται από οργανωτική δυσκαμψία και συχνά, γραφειοκρατική νοοτροπία, η οποία στερεί την απαραίτητη ευελιξία που διακρίνει τις ιδιωτικές επιχειρήσεις που λειτουργούν μέσα σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς.

Δεν πρέπει, όμως, να ξεχνάμε ότι πρόκειται για την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου η οποία ανήκει σε όλους τους πολίτες οπότε το κράτος απαιτείται να λειτουργήσει ως θεματοφύλακας. Επομένως, είναι αναπόφευκτο αλλά και θεμιτό να υπάρξει συνεργασία μεταξύ δημόσιων φορέων και ιδιωτικού τομέα.

Για τις υπόλοιπες περιοχές που υπόκεινται στο Πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων, ο υπεύθυνος φορέας για το management και το marketing είναι η ΕΕΑΧΑ ΑΕ. Η εν λόγω εταιρεία ανέλαβε, με ευρεία ερμηνεία των ευθυνών της, τη σφαιρική αντιμετώπιση του έργου της αναβάθμισης του ιστορικού κέντρου της Αθήνας και βρέθηκε αντιμέτωπη με πολλά προβλήματα και με την ανάληψη σημαντικής ευθύνη (Εμμανουήλ, 1999: 109).

Μέχρι σήμερα, δυστυχώς, λίγες είναι οι ενέργειες που έχουν γίνει σχετικά με τη διαχείριση και την προώθηση του μεγάλου αυτού έργου από τη μεριά της εταιρείας (π.χ. εκτύπωση διαφημιστικών φυλλαδίων, τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων..). Εάν τελικά η περιοχή Δημοσίου Σήματος ενταχθεί στο Πρόγραμμα ΕΑΧΑ τότε αναπόφευκτα φορέας θα είναι η ΑΕ.

Στην αντίθετη περίπτωση που δεν ενταχθεί το αστικό αρχαιολογικό πάρκο στο Πρόγραμμα ΕΑΧΑ θα πρέπει να συσταθεί φορέας που θα τεθεί αρμόδιος για την ανάπτυξη και διαχείριση του έργου αλλά και για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του

σχεδίου marketing. Ο φορέας αυτός μπορεί να έχει τη μορφή ΑΕ ή να υπόκειται στην αρμοδιότητα π.χ. του Δήμου Αθηναίων ή του ΥΠΠΟ.

Για την περίπτωση του Δημοσίου Σήματος, λοιπόν, στο φορέα ανάπτυξης και διαχείρισης του έργου της δημιουργίας του αστικού αρχαιολογικού πάρκου, θα μπορούσε να συμμετέχει η τοπική αυτοδιοίκηση (πρωτοβουλία, χρηματοδότηση, έλεγχος), η Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (συμβουλευτικός- γνωμοδοτικός ρόλος και προετοιμασία), και μια ιδιωτική επιχείρηση (χρηματοδότηση, εφαρμογή, λειτουργία, διαχείριση και προώθηση). Ο παραπάνω φορέας θα πρέπει να συνεργάζεται και με άλλους φορείς όπως ο ΕΟΤ, το εμπορικό επιμελητήριο, ταξιδιωτικά γραφεία, επιχειρήσεις, μέσα μαζικής ενημέρωσης και φυσικά με τους πολίτες.

6.3 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Δημόσιο Σήμα αποτελεί το συνδετικό κρίκο για δύο από τους αξιολογότερους αρχαιολογικούς χώρους της Αθήνας: του Κεραμεικού και της Ακαδημίας Πλάτωνος. Η αξιοποίησή του θα ολοκληρώσει το πρόγραμμα Ενοποίησης αλλά και θα βοηθήσει στη βιώσιμη ανάπτυξη αυτής της υποβαθμισμένης σήμερα συνοικίας της Αθήνας.

Οι επεμβάσεις που προτείνονται είναι στα πλαίσια του εφικτού για τα ελληνικά δεδομένα. Η δημιουργία ενός αστικού αρχαιολογικού πάρκου θα τονώσει την περιοχή τόσο οικονομικά όσο και στους άλλους τομείς της καθημερινής ζωής. Φυσικά, για τη σωστή προβολή και προώθηση του πάρκου και της περιοχής είναι απαραίτητη η διαμόρφωση στρατηγικής marketing, δηλαδή η διαμόρφωση της εικόνας της περιοχής και η επιλογή των τύπων προώθησης. Σημαντικό για την επιτυχία του εγχειρήματος είναι η σύσταση ενός φορέα υπεύθυνου τόσο για την υλοποίηση του έργων όσο και για την διαχείριση και την προώθηση του αστικού αρχαιολογικού πάρκου.

Με την κατάλληλη ανάδειξη της περιοχής, θα μπορέσει το Δημόσιο Σήμα, μαζί με τις υπόλοιπες ενότητες του Προγράμματος Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας, να αποτελέσουν ένα Ενιαίο Αρχαιολογικό Πάρκο. Μέσα σε αυτό τα μνημεία θα αναδειχθούν αναβαθμίζοντας την πρωτεύουσα και θα προβάλουν την ιστορική της ταυτότητα.

7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Αθήνα σήμερα δεν θεωρείται ούτε από την πλειοψηφία των κατοίκων της ούτε και από τους επισκέπτες της ως μία ‘φιλική και φιλόξενη πόλη’. Όμως, στο γενικότερο πλαίσιο της διοργάνωσης τόσο της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας όσο και των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, ‘αναγκαστικά’ η φυσιογνωμία της αλλάζει μέρα με τη μέρα. Έργα και επεμβάσεις λαμβάνουν χώρα καθημερινά και, στο ιστορικό κέντρο της πόλης κυρίως, η κατάσταση αρχίζει να βελτιώνεται.

Μέσα από την ολοκλήρωση αυτών των έργων στόχος είναι η δημιουργία μίας πόλης φιλόξενης και προσιτής, σε όλους τους επισκέπτες και τους πολίτες. Οι προσπάθειες εστιάζονται περισσότερο σε αναπλάσεις, επεμβάσεις εξυγίανσης υποβαθμισμένων περιοχών, αλλά και σε βελτιώσεις υφιστάμενων κατασκευών, κατασκευή νέων μαζικών μέσων μεταφοράς (Μετρό, τραμ). Η πολεοδομική, κυκλοφοριακή και περιβαλλοντική οργάνωση της Αθήνας γενικά αρχίζει να αλλάζει προς το καλύτερο.

Έργα που είχαν μείνει στα ‘συρτάρια’ για αρκετές δεκαετίες βρίσκονται σήμερα σε φάση ολοκλήρωσης και μάλιστα με γρήγορους ρυθμούς. Το Πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας αποτελεί ένα μόνο παράδειγμα από τα πολυάριθμα έργα μαζί με την Αττική Οδό, το προαστιακό μέσο μαζικής μεταφοράς σταθερής τροχιάς, το Αττικό Μετρό κ.λ.π.

Μπορεί να υποστηριχθεί ότι η Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας υπάρχει ως πρόταση από το 1833 αλλά μόνο από τη δεκαετία του 1980 έχουν αρχίσει οι προσπάθειες πραγματοποίησης της. Το Υπουργείο Πολιτισμού και το Υπουργείο Χωροταξίας, Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων έχουν μοιραστεί την προσπάθεια αυτή και συνεργάζονται, όσο το ‘επιτρέπουν’ τα προβλήματα του κρατικού μηχανισμού για το επιθυμητό αποτέλεσμα. Τα έργα ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων καθώς και ένα πλήθος άλλων επεμβάσεων στον ιστορικό ιστό της πρωτεύουσας προχωρούν με γοργούς ρυθμούς για τα ελληνικά δεδομένα. Η επέμβαση στην οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου, για παράδειγμα, έχει ολοκληρωθεί και μέχρι το τέλος του 2004 αναμένεται και η ολοκλήρωση των υπολοίπων παρεμβάσεων.

Η Αθήνα, λοιπόν, προσπαθεί να γίνει μία όμορφη και φιλόξενη πόλη. Η ανάδειξη της πλούσιας ιστορικής παράδοσης θα οδηγήσει στην αναβάθμιση της εικόνας της πρωτεύουσας και στην καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης και κυκλοφορίας.

Βέβαια, όχι μόνο η Αθήνα αλλά ολόκληρο το ελληνικό κράτος μπορεί να επωφεληθεί μέσω του τουρισμού από την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Το κοινωνικό φαινόμενο του τουρισμού έχει αρχίσει, εδώ και αρκετές δεκαετίες, να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης, αναλύσεων και έχει δημιουργηθεί μία προβληματική γύρω από το θέμα της προσφοράς τουριστικού προϊόντος και της συμβολής του στην ανάπτυξη μίας περιοχής. Ο τουρισμός αποτελεί ένα εργαλείο ανάπτυξης, της Ελλάδας ίσως μάλιστα το ισχυρότερο. Σήμερα, η ανάπτυξη μέσω του τουρισμού είναι ουσιαστικά μία πλήρης αναπτυξιακή πολιτική, η οποία στηρίζεται στον ολοκληρωμένο σχεδιασμό και μόνο μέσω της ορθής διαχείρισης μπορούν να υπάρξουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Ο αστικός πολιτιστικός τουρισμός ως ιδιαίτερο είδος τουρισμού είναι ίσως για την Αθήνα το καταλληλότερο μέσο ανάπτυξης. Η πλούσια και μακροχρόνια ιστορική κληρονομιά της Αθήνας μπορεί αναμφισβήτητα να αποτελέσει το ισχυρότερο μέσο για την τουριστική ανάπτυξη. Μέσω του ορθού σχεδιασμού της τουριστικής υποδομής, αλλά και της κατάλληλης διαχείρισης, η Αθήνα θα μπορέσει να 'αποσπάσει' ένα μεγάλο τμήμα του τουριστικού μεριδίου, όχι μόνο από την Ευρώπη αλλά και από την παγκόσμια τουριστική κίνηση, αναβαθμίζοντας με αυτό τον τρόπο τη θέση της ως τόπος προορισμού.

Σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια για ολοκληρωμένο σχεδιασμό παίζει η διαχείριση και η προώθηση, τόσο η συνολική όσο και η ειδική, του τουριστικού προϊόντος. Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται σε παγκόσμιο επίπεδο το φαινόμενο της ένταξης του χώρου στην αγορά (place marketing), της διαμόρφωσης και προώθησής του ως προϊόν προς πώληση. Σε χώρες του εξωτερικού το place marketing αποτελεί είτε αυθύπαρκτο και πλήρως αυτόνομο τομέα του marketing είτε αρμοδιότητα των εκάστοτε Υπηρεσιών των κρατικών φορέων, π.χ. Πολεοδομία. Γενικά αποτελεί βασικό στόχο και αναγκαία συνθήκη για κάθε χωρική παρέμβαση. Στην περίπτωση της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας, ιδιαίτερο ρόλο παίζει η συνολική διαχείριση και προώθηση του προγράμματος μέσω κάποιου φορέα όπως η Εταιρεία ΕΑΧΑ ΑΕ όσο και το επιμέρους management και marketing των υποπεριοχών, όπως το Δημόσιο Σήμα.

Η δημιουργία στην περιοχή του Δημόσιου Σήματος ενός αστικού αρχαιολογικού πάρκου, το οποίο αποτελεί και την πρόταση αυτής της διπλωματικής, θα παρέχει στον επισκέπτη μία διαδρομή μέσα από διαφορετικές εποχές της ιστορίας της Αθήνας. Η πρόταση όσον αφορά στην οργάνωση στηρίχθηκε σε υλοποιημένα παραδείγματα από το εξωτερικό. Στο εξωτερικό αρχαιολογικά πάρκα υπάρχουν πολλά και μοιάζουν

κυρίως με θεματικά πάρκα ως προς τη δομή οργάνωσης και λειτουργίας τους. Στα πάρκα αυτά βρίσκονται ανακατασκευασμένα κτίρια, λειτουργούν μουσεία και οργανώνονται ξεναγήσεις και άλλα ειδικά γεγονότα.

Για την προώθηση του πάρκου και γενικότερα της περιοχής κρίνεται απαραίτητη η διαμόρφωση στρατηγικής marketing. Πρέπει δηλαδή να διαμορφωθεί η εικόνα της περιοχής και να προετοιμαστεί το πρόγραμμα προβολής, στο οποίο καθορίζονται και οι τύποι προώθησης αλλά και τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για την προώθηση (τηλεόραση, ραδιόφωνο, περιοδικά). Καθοριστική για την επιτυχία του εγχειρήματος είναι η σύσταση ενός φορέα που θα είναι υπεύθυνος τόσο για την ανάπτυξη και διαχείριση του έργου όσο και για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του σχεδίου marketing. Στο φορέα αυτό επιθυμητό είναι να αντιπροσωπεύεται ο ιδιωτικός αλλά και ο δημόσιος τομέας.

Ταυτόχρονα, με το κατάλληλο place marketing θα βοηθηθεί και η ανάπτυξη, τουριστική και όχι μόνο, της υποβαθμισμένης αυτής συνοικίας της πρωτεύουσας αλλά και θα διατηρηθεί η πολιτισμική κληρονομιά (κλασικά αλλά και νεώτερα μνημεία) στο πέρασμα των χρόνων. Άλλωστε επιθυμία όλων είναι η Αθήνα, να αποκτήσει την εικόνα που πραγματικά της αξίζει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Αραβαντινός, Α. (1997) *Πολεοδομικός σχεδιασμός, Για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*, Εκδόσεις Συμμετρία

Αρχιτέκτονες, (1998^α) 'Η ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας', 39-53

Αρχιτέκτονες, (1998^β) 'Η ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας', 41-57

Αττικό Μετρό, (1996-7) 'Στοιχεία για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών'

Γιακουμακάτος, Α. (1999) 'Η πολεοδομική τραγωδία του κέντρου της Αθήνας', *Το Βήμα : Νέες Εποχές*, 16 Μαΐου, www.dolnet.gr

Δαγκωνάκη, Ζ. (1998) 'Διπλωματική εργασία: Πολιτιστικός τουρισμός και περιφερειακή πολιτική, Μελέτη περίπτωσης περιφέρειας Κρήτης', Βόλος: ΤΜΧΙΠΠΑ

Δέφνερ, Α και Καραμαλής Κ. (1981) 'Διπλωματική εργασία: Ανάπλαση Τμήματος της Περιοχής Ακαδημίας Πλάτωνος-Κολωνού, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα

Δέφνερ, Α. (1999) *Σημειώσεις: Σχεδιασμός για τον ελεύθερο χρόνο (τουρισμός-πολιτισμός-αθλητισμός)*, Βόλος: ΤΜΧΙΠΠΑ

Δούνια, Ι. (1999) Διπλωματική εργασία: Η συμβολή του Place Marketing στην τουριστική ανάπτυξη : η περίπτωση του Νομού Λακωνίας, Βόλος

Εμμανουήλ, Δ. και Στρουσοπούλου, Ε. (1999) 'Μελέτη-Πλαίσιο για την ΕΑΧΑ, Ενότητα 3: Κοινωνικές και Οικονομικές Επιπτώσεις, Τελική Έκθεση, Αθήνα, σελ 109-13

Εταιρεία Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας (ΕΕΑΧΑ), 1998-2002 στο www.astynet.com

Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) (1999-2000) 'ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, Τρέχουσα κατάσταση και προοπτικές' στο http://europa.eu.int/comm/culture/eac/1999_en.html

Ζέρβας, Δ. (2001) 'Προσωπικές Σημειώσεις-Στοιχεία για τον Κεραμεικό της Αθήνας'

Καθημερινή, (2000) 'Ο κόμβος ΟΔΥΣΣΕΑΣ του Υπουργείου Πολιτισμού', 21 Ιουνίου, www.kathimerini.gr

Καλαντίδης, Γ. (1998^α) 'Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας', *Αρχιτέκτονες*, 36-7

Καλτσογιάννη, Κ. (1999) 'Διπλωματική εργασία: Η πολιτισμική ανάπτυξη της περιοχής Δημητριάδας δια μέσου της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων και της δημιουργίας νέων μουσειακών χώρων στην περιοχή', Βόλος: ΤΜΧΠΠΑ

Knigge, Urs. (1994) *Ο Κεραμεικός της Αθήνας, Ιστορία, Μνημεία, Ανασκαφές*. Κρήνη, Αθήνα

Know Sys AE, (2002) στο http://www.business2005.gr/eC_PageItem.asp?id=353

Κιοσσέ, Χ. (1997) 'Όνειρα και εφιάλτες ενός αρχαιολογικού πάρκου', *Το Βήμα : Νέες Εποχές*, 26 Οκτωβρίου, www.dolnet.gr

Κουτσιανά, Ε. (2001) 'Διπλωματική εργασία: Αστικός τουρισμός, μια δυναμικά αναπτυσσόμενη ειδική μορφή τουρισμού. Η περίπτωση του Βόλου-Ολυμπιακής πόλης το 2004', Βόλος: ΤΜΧΠΠΑ

Λαμπράκη-Πλάκα, Μ. (2000) 'Ο εκσυγχρονισμός του πολιτισμού', *Το Βήμα*, 9 Ιανουαρίου, www.dolnet.gr

Μήτουλα Ρ, Παταργιάς Π κ.ά. (2001) 'Η φυσιογνωμία των πόλεων αναδεικνύεται με την ένταξη των αρχαιολογικών μνημείων στο περιβάλλον. Η περίπτωση της Αθήνας', *Τόπος τ. 17*, σελ. 209-20

Μπριασούλη, Ε (2000) 'Σχεδιασμός τουριστικής ανάπτυξης: Χαρακτηριστικές προσεγγίσεις' στο Π Τσάρτας (επ) *Τουριστική ανάπτυξη. Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Εξάντας

Ν.2508/97 'Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και των οικισμών της χώρας και σχετιζόμενες ρυθμίσεις'

Παπαγεωργίου-Βενετάς, Α. (2001) *Αθήνα, Ένα όραμα του κλασικισμού*, Εκδόσεις Κάπον

Παπανίκος, Γ. (1996) *Μάρκετινγκ : έννοια - μεθοδολογία - θεωρίες*

Παυσανίας, *Ελλάδος Περιηγήσεις: Αττικά, Τόμος Ι*, Εκδόσεις Γεωργιάδης, Αθήνα

Πετροπούλου, Κ. (1999) 'Απέραντο μουσείο στην Καρδιά της Αθήνας', *Τα Νέα*, 16 Ιουνίου, σελ. 8

Πολύζος, Ι. (1980) 'Έντοπισμός των πολεοδομικών προβλημάτων της περιοχής Ακαδημίας Πλάτωνος- Κολωνού', *Τεχνικά Χρονικά* έτος 49^ο, Εκδόσεις ΤΕΕ

Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας, (Ν. 1515/85) στο www.minenv.gr

Ρωμανός, Α. (1998) 'Το πολεοδομικό πλαίσιο της ενοποίησης', *Αρχιτέκτονες*, 36-9

Σαρσέντης, Β.Ν. (1996) *Επιχειρησιακή Στρατηγική και Πολιτική*, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, σελ.148-42

Σταματίου, Ε. (2000) 'Διαχείριση Πολιτιστικού Περιβάλλοντος: Σημειώσεις Πολιτικής γης και διαχείριση έγγειου ιδιοκτησίας' Βόλος: ΤΜΧΠΠΑ

Στούπα, Χάρης (1999-2001) 'Δημόσιον Σήμα' στο www.culture.gr

Σχέδιο Δράσης 'ΑΘΗΝΑ SOS', (1994) στο www.minenv.gr

Τουριστική Αγορά, (2002) 'Καθαριότητα Αρχαιολογικών Χώρων Βορείου Ελλάδος', Μάιος, σελ: 92-3

Τσάρτας, Π. (1996) *Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό*, Εξάντας: Αθήνα

Τραυλός, Ι. (1960/1993) *Πολεοδομική Εξέλιξις των Αθηνών: Από των Προϊστορικών Χρόνων Μέχρι των Αρχών του 19^{ου} Αιώνας*, Αθήνα: Κάπον

Υπουργείο Ανάπτυξης, (2000) 'Τουριστική Πολιτική 2000-2004, Στόχοι και Προοπτικές'

Υπουργείο Πολιτισμού (ΥΠΠΟ) (1998-2002) 'Πρόγραμμα Ενοποίησης Αρχαιολογικών Αθήνας' στο www.culture.gr

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) (1999) 'Ενοποίηση Αρχαιολογικών χώρων στο κέντρο της Αθήνας' στο www.minenv.gr

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) (2002) 'Περιοχή Μεταξουργείου' στο www.minenv.gr

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) (2002) 'Πολιτιστική Κληρονομιά' στο www.minenv.gr

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Ashworth G.J. and Voogd, H (1990/1995) *Selling the city: Marketing approaches in public sector urban planning*.

Εγκυκλοπαίδεια Encarta (2002) στο <http://www.encarta.com>

European Convention for the Protection of the Archaeological Heritage, (1969) στο www.eu.europa.com

Guerrier, Y. και Tyler, D. (επ.) (1998) *Managing Tourism in Cities*, John Wiley & Sons Ltd

Gunn, C (1979/1994) *Tourism planning: Basics, concepts, cases*, USA: Taylor & Francis

Inskeep, E. (1994) *National and Regional Tourism Planning: Methodologies and Case Studies*, World Tourism Organization

Kelly, E. M. (1998) 'The Hopi Tribe' στο www.asu.edu/caed/proceedings98/Kelly

Kotler Ph, Asplund Ch, Rein I and Haider D, (1999) *Marketing Places, Europe: Attracting Investments, Industries, Residents and Visitors to European Cities, Communities, Regions and Nations*

Law, C (1993) *Urban tourism: Attracting visitors to large cities*, Great Britain

Ministère de l'Écologie et du Développement Durable (2002) 'Loi Solidarité et Renouvellement Urbain' στο <http://www.environnement.gouv.fr/>

Office de Tourisme de Marseille, (2002) στο www.marseille-tourisme.com/

Page,S (1995) *Urban Tourism*, New York: Routledge

Richards, G. (επ.) (1996) *Cultural Tourism in Europe*, CAB International

Stynes and O' Holloran (1987) στο <http://www.msue.msu.edu/msue/imp/modtd>

Valetta (Συνθήκη της Βαλέτα για την Πολιτιστική και Αρχαιολογική Κληρονομιά), (1992) στο <http://culture.coe.fr/Infocentre/txt/eng/econ143.html>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΚΑ

Arkansas Archeological Survey, (2002) στο <http://www.uark.edu/misc/aras>

Αρχαιολογικό πάρκο Besh Ba Gowah:

http://www.jqjacobs.net/southwest/besh_ba_gowah.html

Αρχαιολογικό πάρκο Carnuntum: <http://www.carnuntum.co.at>

Αρχαιολογικό πάρκο Chucalissa:

http://cas.memphis.edu/chucalissa/mississippian_period.html

Αρχαιολογικό πάρκο στο φαράγγι του Creswell: <http://www.creswell-crags.org.uk>

Αρχαιολογικό πάρκο Ename: <http://www.ename974.org>

Αρχαιολογικό πάρκο των Etowah: <http://www.gastateparks.org/ifo.asp?id=44&siteid=5>

Αρχαιολογικό πάρκο στο Hechingen-Stein: <http://www.villa-rustica.de>

Αρχαιολογικό πάρκο Meijimura: <http://www.meijimura.com>

Αρχαιολογικό Πάρκο στο Δήμο Αρχανών <http://www.in.gr/agro/Iraklio/nom30.htm>

Αρχαιολογικό Πάρκο στο Δήμο Πολίχνης <http://www.polichni.gr/Problimata.htm>

Αρχαιολογικό πάρκο Pueblo Grande: <http://www.ci.phoenix.az.us/parks/pueblo.html>

Αρχαιολογικό πάρκο Xcaret: <http://www.xcaretcancun.com>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ο.Ρ.ΣΑ. - Ε.Μ.Π.

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

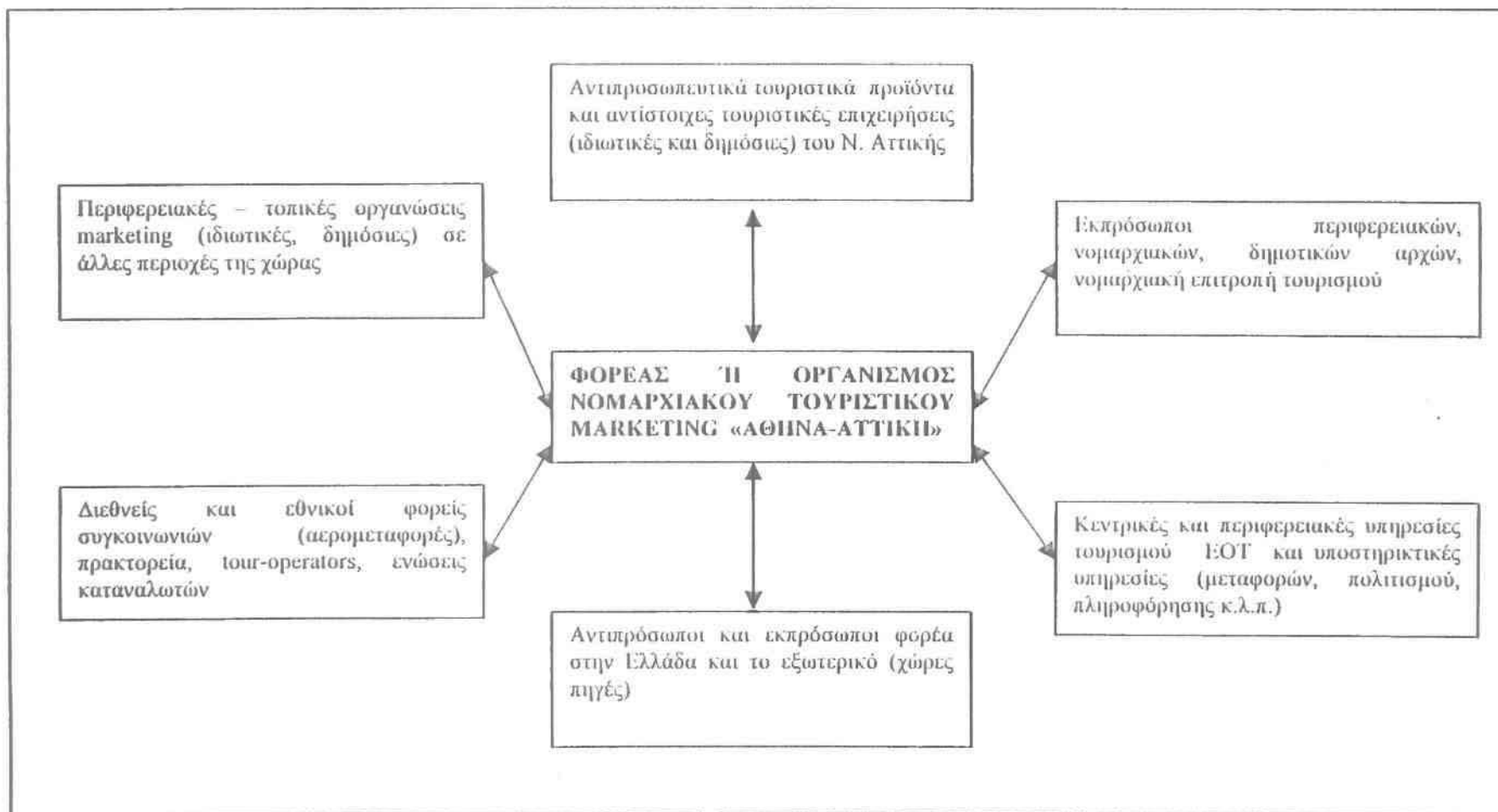
**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ
(ΒΙΩΣΙΜΗΣ) ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΟΥ
ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ
(ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ)**

ΑΘΗΝΑ 1998

Οι αριθμοί επισκεπτών στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία της Αττικής το 1996 διαμορφώθηκαν όπως παρακάτω:

1. Ακρόπολη	1.177.847
2. Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο	285.901
3. Σούνιο	168.734
4. Αφαία	105.687
5. Αρχαία Αγορά	80.625
6. Εθνική Πινακοθήκη	64.44
7. Ολυμπείο	43.517
8. Θέατρο Διονύσου	22.744
9. Δαφνί	15.917
10. Βυζαντινό Μουσείο	13.570

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΦΟΡΕΑ MARKETING ΑΘΗΝΑ-ΑΤΤΙΚΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Είδη φορέων City Marketing. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά τους

Είδος φορέα	Πλεονεκτήματα +/- μειονεκτήματα -
<i>Υπηρεσία του δήμου</i>	<p>+ύπαρξη λειτουργικής υποδομής +δυνατότητα καλής εσωτερικής επικοινωνίας με τη διοίκηση +καλή συνοχή με την πολιτική διοίκηση +σχετικά ουδέτερη από κομματικά συμφέροντα</p> <p>-έλλειψη γνώσεων σχετικών με το marketing και την αγορά -συνήθως κακή σύνδεση με τον ιδιωτικό τομέα -δυσκολία αποδοχής από πολίτες και παράγοντες της οικονομίας</p>
<i>Νέος μη κερδοσκοπικός οργανισμός</i>	<p>+εύκολος και γνωστός τρόπος διοίκησης +εύκολη και γρήγορη η σύστασή του +καλές δυνατότητες σύνδεσης με ιδιωτικό και δημόσιο τομέα +έλλειψη γραφειοκρατίας +σαφές νομικό καθεστώς</p> <p>-ελλιπής καθορισμός ευθυνών -δυσκολία αποδοχής από πολίτες και παράγοντες της οικονομίας -δύσκολη η διοίκησή του -μη σαφής τρόπος φορολόγησης</p>
<i>Ε.Π.Ε.</i>	<p>-νομικό πρόσωπο με κύρος -σαφές νομικό καθεστώς και καθορισμός ευθυνών -σαφής τρόπος φορολόγησης +χαμηλό σχετικά κόστος ίδρυσης</p> <p>-όχι ιδιαίτερα ανοιχτή σε συνεργασία με ενδιαφερόμενους -δεν είναι η πιο κατάλληλη για αναλάβει συντονιστικό ρόλο</p>
<i>Κοινοπραξία</i>	<p>+χαλαρή, εύκαμπτη δομή, καθόλου υποχρεώσεις +ανοιχτός προς όλους τους ενδιαφερόμενους -ανεξαρτησία +με χαμηλό οικονομικό κόστος και ρίσκο</p> <p>-δεν είναι νομικό πρόσωπο -δεν είναι δεσμευτικές οι αποφάσεις του -προβληματική η χρηματοδότησή του</p>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Valletta:

Definition of the archaeological heritage

Article 1

1. The aim of this (revised) Convention is to protect the archaeological heritage as a source of the European collective memory and as an instrument for historical and scientific study.
2. To this end shall be considered to be elements of the archaeological heritage all remains and objects and any other traces of mankind from past epochs:
 - i. the preservation and study of which help to retrace the history of mankind and its relation with the natural environment;
 - ii. for which excavations or discoveries and other methods of research into mankind and the related environment are the main sources of information; and
 - iii. which are located in any area within the jurisdiction of the Parties.

3. The archaeological heritage shall include structures, constructions, groups of buildings, developed sites, moveable objects, monuments of other kinds as well as their context, whether situated on land or under water.

Identification of the heritage and measures for protection

Article 2

Each Party undertakes to institute, by means appropriate to the State in question, a legal system for the protection of the archaeological heritage, making provision for:

- i. the maintenance of an inventory of its archaeological heritage and the designation of protected monuments and areas;
- ii. the creation of archaeological reserves, even where there are no visible remains on the ground or under water, for the preservation of material evidence to be studied by later generations;
- iii. the mandatory reporting to the competent authorities by a finder of the chance discovery of elements of the archaeological heritage and making them available for examination.

Article 3

To preserve the archaeological heritage and guarantee the scientific significance of archaeological research work, each Party undertakes:

- i. to apply procedures for the authorization and supervision of excavation and other archaeological activities in such a way as:
 - a. to prevent any illicit excavation or removal of elements of the archaeological heritage;
 - b. to ensure that archaeological excavations and prospecting are undertaken in a scientific manner and provided that:
 - non-destructive methods of investigation are applied wherever possible;
 - the elements of the archaeological heritage are not uncovered or left exposed during or after excavation without provision being made for their proper preservation, conservation and management;
- ii. to ensure that excavations and other potentially destructive techniques are carried out only by qualified, specially authorized persons;
- iii. to subject to specific prior authorization, whenever foreseen by the domestic law of the State, the use of metal detectors and any other detection equipment or process for archaeological investigation.

Article 4

Each Party undertakes to implement measures for the physical protection of the archaeological heritage, making provision, as circumstances demand:

- i. for the acquisition or protection by other appropriate means by the authorities of areas intended to constitute archaeological reserves;
- ii. for the conservation and maintenance of the archaeological heritage, preferably *in situ*;
- iii. for appropriate storage places for archaeological remains which have been removed from their original location.

Integrated conservation of the archaeological heritage

Article 5

Each Party undertakes:

i. to seek to reconcile and combine the respective requirements of archaeology and development plans by ensuring that archaeologists participate:

a. in planning policies designed to ensure well-balanced strategies for the protection, conservation and enhancement of sites of archaeological interest;

b. in the various stages of development schemes;

ii. to ensure that archaeologists, town and regional planners systematically consult one another in order to permit:

a. the modification of development plans likely to have adverse effects on the archaeological heritage;

b. the allocation of sufficient time and resources for an appropriate scientific study to be made of the site and for its findings to be published;

iii. to ensure that environmental impact assessments and the resulting decisions involve full consideration of archaeological sites and their settings;

iv. to make provision, when elements of the archaeological heritage have been found during development work, for their conservation *in situ* when feasible;

v. to ensure that the opening of archaeological sites to the public, especially any structural arrangements necessary for the reception of large numbers of visitors, does not adversely affect the archaeological and scientific character of such sites and their surroundings.

<http://culture.coe.fr/Infocentre/txt/eng/econ143.html>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

ΣΥΝΕΔΡΙΟ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΣΤΟΝ 21Ο ΑΙΩΝΑ

ΥΑΙΚΗ ΚΑΙ ΑΥΛΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΚΕΡΚΥΡΑ 18 -20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2002

18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2002
ΔΙΕΘΝΗΣ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ICOMOS-UNESCO

ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ICOMOS
ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΜΠΤΗ 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2002

Το 1985 ψηφίστηκε ένας νόμος ειδικά για την Αθήνα, το Ρυθμιστικό Σχέδιο και Πρόγραμμα για την Περιβαλλοντική Προστασία της Ευρύτερης Περιοχής των Αθηνών (Ν. 1515/85). Το ρυθμιστικό σχέδιο των Αθηνών επιδιώκει να καθορίσει τους βασικούς άξονες για τη μελλοντική ανάπτυξη της Περιοχής. Μεταξύ των ειδικών στόχων και κατευθύνσεων αυτού του σχεδίου είναι:

- ο εξωραϊσμός των ιστορικών στοιχείων της πόλης, η αποκατάσταση του τοπίου και της οικολογίας της Αττικής, η προστασία και η διαχείριση των ορεινών περιοχών, των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και των παρακτίων ζωνών.
- η αναδιάρθρωση του αστικού ιστού μέσω μέτρων ελέγχου της άτακτης πολεοδομικής εξάπλωσης, η δημιουργία ενός πολυκεντρικού τρόπου λειτουργίας της πόλης, ο έλεγχος των ρηίσεων γης και της πυκνότητας του πληθυσμού ανά περιοχή, η αναδιοργάνωση της λειτουργίας των συνοικιών, η αναβάθμιση και αποσυμφόρηση των κέντρων της Αθήνας και του Πειραιώς, με έμφαση στη διατήρηση και προβολή του ιστορικού τους χαρακτήρα
- ο σχεδιασμός ποιοτικών παρεμβάσεων μεγάλης κλίμακας

Το Διαρθρωτικό Σχέδιο της Ευρύτερης Περιοχής Αθηνών καθορίζει τις αρχές και τις κατευθύνσεις για την ανάπτυξη ολοκλήρωσης της Μητρόπολης, η οποία αποτελεί από το Δήμο Αθηνών αυτό καθ'εαυτόν και από ένα μωσαϊκό από 156 όμορους αυτόνομους δήμους και κοινότητες. Για τον κάθε δήμο, στα γενικά Πολεοδομικά Σχέδια εκπονούνται ξεχωριστά ειδικές παράμετροι σχεδιασμού καθώς και κριτήρια σχετικά με της χρήσεις γης, τις δυνατότητες τομεακής ανάπτυξης, τα δίκτυα υποδομών, τη διαχείριση του κυκλοφοριακού κ.α.

Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της πόλης των Αθηνών μεριμνά, μεταξύ άλλων για ένα Αρχαιολογικό Πάρκο και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω της αποκατάστασης των υποβαθμισμένων περιοχών. Αυτό το Αρχαιολογικό Πάρκο στο κέντρο της πόλης, περιλαμβάνει τα πλέον διάσημα αρχαία και βυζαντινά μνημεία, την παλαιά πόλη και άλλα οικοδομήματα, πλατείες, άξονες και περιοχές ιστορικού χαρακτήρα.

Το Σχέδιο Δράσης της Εταιρείας για το μεσοπρόθεσμο χρονικό διάστημα 2000-2004 το οποίο χρηματοδοτείται κατά 70% από πόρους του Β'ΚΠΣ και Γ'ΚΠΣ και κατά 30% από εθνικούς πόρους, περιλαμβάνει τα εξής έργα:

http://www.business2005.gr/eC_PageItem.asp?id=353

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ : ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΙΝΑΙ Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟΥ, ΠΟΥ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ. Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΑΥΤΗ ΑΦΟΡΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΘΕΡΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ, ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΟΝΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ, ΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ, ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ, ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ, ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ, ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΛΠ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΚΠΟΝΟΥΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ. ΖΗΤΕΙΤΑΙ Η ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΑΦΟΡΑ ΣΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΤΟΜΕΙΣ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΘΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΘΟΥΝ, ΙΕΡΑΡΧΗΘΟΥΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ, ΚΑΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΠΛΗΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ. ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΘΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΟΥΝ ΟΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥΣ
ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΣΤΕΡΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ : 47.200.000 ΔΡΧ (138.520 ΕΥΡΩ) ΑΠΟ ΤΑ ΟΠΟΙΑ 40.000.000 ΔΡΧ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΟΙΒΗΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ, ΚΑΙ 7.200.000 ΔΡΧ ΓΙΑ ΦΠΑ

ΗΜΕΡ. & ΩΡΑ ΛΗΞΗΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ : ΕΝΤΟΣ ΕΙΚΟΣΙ (20) ΗΜΕΡΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΣΤΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΤΕΕ ΔΗΛΑΔΗ ΣΤΙΣ 24-6-2001 (Τ.2153 5-6-2001)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΕΑ : **ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε.**

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ & ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ - ΤΑΞΕΩΝ:

Η ΑΝΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΜΕ ΑΠ'ΕΥΘΕΙΑΣ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕ ΜΕΛΕΤΗΤΗ Ή ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 02 (ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ) ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΤΑΞΗΣ ΠΤΥΧΙΟΥ.

Ο ΚΑΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ - ΠΟΛΕΟΔΟΜΟΣ Ο ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕΙ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΥΧΟΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΟΥ, ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ Ή ΑΛΛΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η ΑΜΟΙΒΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ Ή ΜΕΛΕΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΘΑ ΒΑΡΥΝΕΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΤΟΝ ΑΝΑΔΟΧΟ

ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ ΔΕΚΤΕΣ ΓΙΑ ΚΡΙΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΘΕΣΗΣ:

ΣΧΟΛΙΑ : Η ΜΕΛΕΤΗ ΘΑ ΕΚΠΟΝΗΘΕΙ ΣΕ ΔΥΟ ΣΤΑΔΙΑ: Α) ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ Β) ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΣΕ 80 ΗΜΕΡΕΣ ΤΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ, ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΛΕΤΗΤΗ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΤΕΥΧΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΥ ΔΙΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε. ΝΙΚΗΣ 4, ΣΥΝΤΑΓΜΑ 10563, ΑΘΗΝΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: Λ.ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ, ΤΗΛ.3242457, ΤΗΛ.ΚΕΝΤΡΟ 3315420-3, ΦΑΞ 3315374, 9.00 ΜΕΧΡΙ 16.00, ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΜΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

ΠΗΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ : ΤΕΕ 6-6-2001, ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΤΕΕ Τ.2153 5-6-2001

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΗΤΑ

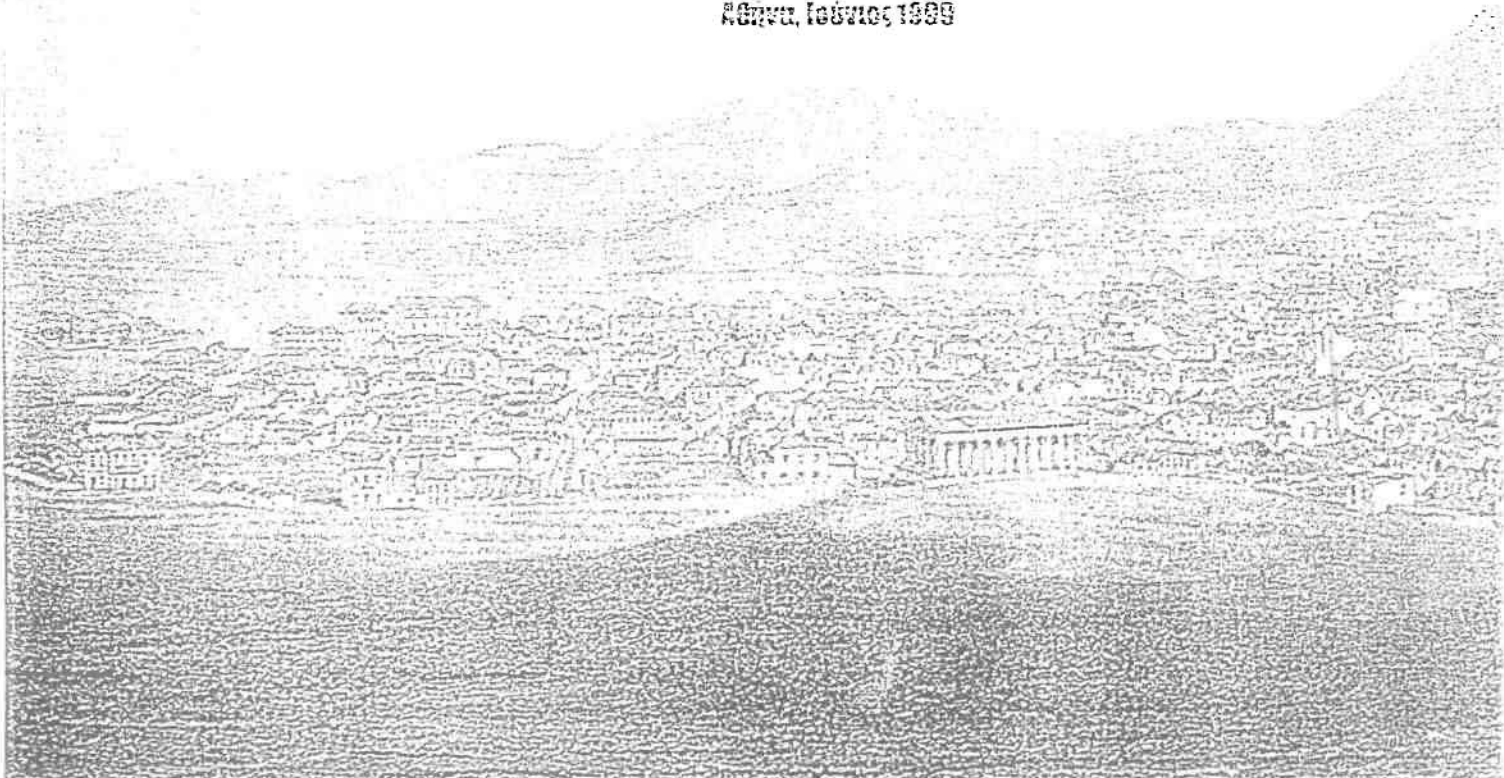
ΠΡΑΞΗ ΠΡΟΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Επιχειρησιακό

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΗΤΑ

Αθήνα, Ιούλιος 1989

Περιεχόμενα

<u>Εισαγωγή</u>	6
<u>Αντικείμενο-Στόχοι-Ιστορικό</u>	6
<u>Πορεία της μελέτης</u>	7
<u>Ουάδα μελέτης</u>	8
<u>Προκαταρκτικές προτάσεις. Η βασική στρατηγική: οτοχοι και αξονες παρεμβασης</u>	9
<u>Βασικοί στόχοι της ΕΑΧΑ</u>	9
<u>Συμβατότητα ΡΣΑ και ΕΑΧΑ και αναγκαίες προσαρμογές</u>	14
<u>Ορια και εσωτερικές υποδιαιρέσεις της περιοχης ΕΑΧΑ</u>	23
<u>Επέκταση της περιοχής ΕΑΧΑ</u>	23
<u>Εσωτερικές υποδιαιρέσεις της περιοχής ΕΑΧΑ</u>	24
<u>Διάρθρωση σε υποπεριοχές</u>	25
<u>Διάρθρωση σε κατηγορίες χώρου</u>	34
<u>Κατευθύνσεις ανα βασικό πεδίο πολεοδομικού σχεδιασμού (λειτουργικές ενότητες)</u>	35
<u>Η περιοχή ΕΑΧΑ ως στοιχείο της αστικής-αντιληπτικής δομής της Αθήνας</u>	35
<u>Χρήσεις γης</u>	38
<u>Οροι δόμησης</u>	47
<u>Συντελεστής δόμησης</u>	47
<u>Επιτρεπόμενο ύψος κτηρίων</u>	48
<u>Λοιποί κανονισμοί δόμησης</u>	48
<u>Ροές πεζών και σύστημα πεζοδρομίων</u>	50
<u>Μενάλες χωρικές παρεμβάσεις</u>	53
<u>Αναπλάσεις περιοχών</u>	53
<u>Λεπτομερής αστικός σχεδιασμός ειδικών ζωνών</u>	56
<u>Χωροθετήσεις μενάλων δημόσιων κτηρίων</u>	57
<u>Οριζόντιες ρυθμίσεις</u>	62

<u>Θεσμικές οριζόντιες ρυθμίσεις</u>	63
<u>Μηχανισμός ελέγχου της χρήσης του δημόσιου χώρου από τα οχήματα</u>	63
<u>Μηχανισμός ελέγχου της παράνομης ή κατχρηστικής χρήσης του δημόσιου χώρου από διάφορες δραστηριότητες</u>	63
<u>Σύστημα ελέγχου για την τήρηση των διατάξεων (ΓΟΚ) που αφορούν τον ημι-δημόσιο χώρο</u>	63
<u>Δημιουργία αποτελεσματικού θεσμικού και διοικητικού μηχανισμού αντιμετώπισης του προβλήματος του αστικού θορύβου</u>	64
<u>Πολιτική εκσυγχρονισμού υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων ή δημιουργίας νέων</u>	65
<u>Σχεδιαστικές και λειτουργικές οριζόντιες παρεμβάσεις</u>	66
<u>Σχεδιαστικό και κανονιστικό πλαίσιο ιστορικών διαδρομών</u>	66
<u>Προδιαγραφές και «λεξιλόγιο» μορφολογικών παρεμβάσεων στους δημόσιους χώρους</u>	67
<u>Βελτίωση εξοπλισμού κοινόχρηστων χώρων</u>	67
<u>Υπονειώσεις δικτύων τεχνικής υποδομής</u>	67
<u>Πρόγραμμα φωτισμού επιλεγμένων κτηρίων μνημείων χώρων</u>	68
<u>Γενικές ρυθμίσεις για το φωτισμό του δημόσιου χώρου</u>	68
<u>Συμβατική και ηλεκτρονική σήμανση</u>	68
<u>Πρόγραμμα-πλαίσιο για την καθαριότητα του δημόσιου χώρου</u>	68
<u>Αναβάθμιση και προβολή αξιόλογων κτηρίων</u>	69
<u>Αναβάθμιση όψεων κτηρίων</u>	69
<u>Αισθητική αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών έργων μεταφορικής και τεχνικής υποδομής</u>	69
<u>Κατευθύνσεις ανά χωρική ενότητα και κατηγορία χώρου</u>	70
<u>Κατευθύνσεις ανά χωρική ενότητα</u>	70
<u>Κατευθύνσεις ανά κατηγορία χώρου</u>	72
<u>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ</u>	77
<u>Βιβλιογραφία</u>	78
<u>Παράρτημα Α. Γενικές και ειδικές χρήσεις γης του ΠΔ της 23.6/6.3.1987</u>	80

ΠΡΟΣ: Αριστείδη Ρωμανό, Διευθυντή ΕΑΧΑ ΑΕ
ΑΠΟ: Ομάδα Μελέτης Κ/Ο Επιπτώσεων

30.4.99

ΘΕΜΑ: Αναπροσαρμογή μελετών για την εξέταση "ηπιότερων" παρεμβάσεων

Μετά τις παρατηρήσεις που διατυπώσατε σχετικά με τη συνέχιση και την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης της μελέτης Κοινωνικών και Οικονομικών Επιπτώσεων κλπ, σε φαξ με ημερομηνία 27/4/99, έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Ζητάτε να διατυπωθεί από εμάς, αφού συζητηθεί και με τους υπόλοιπους μελετητές, εναλλακτική ως προς το πρόγραμμα Ε.Α.Χ.Α. πρόταση, μέχρι τις 5 Μαΐου (δηλαδή σε 8 ημέρες), της οποίας οι επιπτώσεις θα πρέπει να συζητηθούν από όλες τις μελέτες μέχρι τις 31 Μαΐου που λήγει και η τυπική προθεσμία παράδοσης της δεύτερης φάσης. Κάτι τέτοιο παρουσιάζει τα ακόλουθα προβλήματα:

1. Είναι πολύ δύσκολο να διατυπωθεί μέσα στο παραπάνω χρονικό διάστημα μια έστω και σχηματική ολοκληρωμένη πρόταση, εναλλακτική ως προς το πρόγραμμα Ε.Α.Χ.Α., αν ληφθεί υπόψιν η πολυπλοκότητα των προβλημάτων που τίθενται στη ζώνη επιπτώσεων που καλύπτει ολόκληρο το ιστορικό κέντρο της Αθήνας. Είμαστε, αλλωστε, υποχρεωμένοι να πούμε ότι η σύνταξη ενός τέτοιου σχεδίου-πρότασης δεν περιλαμβάνεται στο αντικείμενο της μελέτης που έχει αναληφθεί, απαιτεί ομάδα ευρύτερης σύνθεσης και οπωσδήποτε πιο σύνθετη μελέτη.
2. Στα πλαίσια της μελέτης αυτής, αυτό που μπορεί να γίνει είναι να διατυπωθούν γενικές κατευθύνσεις προτάσεων και ορισμένες ιδέες για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων από το πρόγραμμα Ε.Α.Χ.Α., όπως ήδη έγινε στην πρώτη φάση της μελέτης. Η γενική κατεύθυνση των προτάσεων της μελέτης Κοινωνικών και Οικονομικών επιπτώσεων στην πρώτη φάση που θα εξειδικευτούν στη δεύτερη φάση, είναι, όπως είναι γνωστό, η πραγματοποίηση ηπιότερων παρεμβάσεων ούτως ώστε:
 - α) να μειωθεί η κυκλοφοριακή επιβάρυνση στις γύρω γειτονιές λόγω της πεζοδρόμησης του κύριου άξονα (Διονυσίου Αρεοπαγίτου - Αποστόλου Παύλου - Ερμού), αλλά και των υπόλοιπων πεζοδρομήσεων και κυκλοφοριακών ρυθμίσεων που προβλέπονται στο σύνολο του ιστορικού κέντρου,
 - β) να μειωθεί η δυσκολία πρόσβασης των Αθηναίων στην περιοχή των αρχαιολογικών χώρων, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται σημαντική βελτίωση των δημόσιων μέσων μεταφοράς ή/και δημιουργία χώρων στάθμευσης σε αντιστάθμισμα των καταργούμενων,

- γ) να μειωθεί η δυσκολία πρόσβασης και στάθμευσης των κατοίκων και των εργαζομένων στο ιστορικό κέντρο και στις αμέσως γειτονικές περιοχές,
 - δ) να μειωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις στην ποικιλία των οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή που προκύπτουν, αφ'ενός λόγω των πεζοδρομήσεων, αφ'ετέρου λόγω ειδικών παρεμβάσεων και έργων εξωραϊσμού που προβλέπονται, σε άγνωστο μέχρι στιγμής βαθμό, σε διάφορα σημεία του κέντρου,
 - ε) να αποφευχθεί, κατά το δυνατόν, η κοινωνική αλλοίωση του πληθυσμού, ιδιαίτερα στις πιο ευαίσθητες κοινωνικά δυτικές γειτονίες του κέντρου,
 - ζ) να μειωθούν οι πιθανές αρνητικές επιπτώσεις για την ασφάλεια κυκλοφορίας πεζών στον κύριο άξονα κατά τις ώρες που οι αρχαιολογικοί χώροι είναι κλειστοί, και να αποφευχθεί η απονέκρωση ενός σημαντικού άξονα,
 - η) τέλος, να αυξηθούν οι θετικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει για τη ζωή της πόλης ως σύνολο η ουσιαστική σύνδεση ενός αρχαιολογικού πάρκου με τον υπόλοιπο πολεοδομικό ιστό.
3. Οι προτάσεις για συγκεκριμένα προβλήματα και περιοχές που μπορούν να γίνουν στα πλαίσια αυτής της μελέτης δεν μπορούν παρά να είναι ενδεικτικές (υπό μορφήν ιδεών) που οπωσδήποτε απαιτούν άλλου τύπου μελέτες για να μπορούν να θεωρηθούν εναλλακτικές ως προς το πρόγραμμα Ε.Α.Χ.Α. προτάσεις.
4. Οι προτάσεις για ηπιότερες παρεμβάσεις αντιμετωπίστηκαν μέχρι τώρα είτε σχετικά αρνητικά είτε ως απλές διαπιστώσεις, με αποτέλεσμα να μην έχουν ληφθεί καθόλου υπ'όψιν από τις υπόλοιπες μελέτες. Κατά συνέπεια, μια αλλαγή αυτή τη στιγμή θα επιβαρύνει πιθανόν δυσανάλογα και τις υπόλοιπες μελέτες. Αν έχουν αλλάξει κάποια δεδομένα χρήσιμο θα ήταν να ενημερωθούν όλοι οι μελετητές απ'ευθείας και τυπικά από τον υπεύθυνο της μελέτης-πλαίσιο, ούτως ώστε να βρεθεί από κοινού ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης. Η μεταφορά από εμάς άτυπων συζητήσεων που έχουν σε μεγάλο βαθμό τον χαρακτήρα προσωπικών προβληματισμών δεν μπορεί να είναι επαρκής για τον αναπροσανατολισμό των μελετών.

Βάσει των παραπάνω προτείνουμε, αν το κρίνετε σκόπιμο, να οργανώσετε, το συντομότερο δυνατόν, συνάντηση των μελετητών προκειμένου να συζητηθεί η πιθανότητα ηπιότερων παρεμβάσεων, βάσει πραγματικών στοιχείων, και ο τρόπος ενδεχόμενης ένταξής τους στις μελέτες.

Δημήτρης Εμμανουήλ
Εφη Στρουσοπούλου

ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ, ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΑ "ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ" (ΚΣΕΑ)

(Προκαταρκτική πρόταση-σχέδιο για την Κοινή Υπουργική Απόφαση του άρθρου 13, παρ. 10 του Ν. 2508/97)

1. Εισαγωγικά: Προβλέψεις του Ν. 2508/97 για τα ΚΣΕΑ - Δυνατότητες υλοποίησης οικιστικού και κοινωνικού έργου

Σύμφωνα με το Ν. 2508/97, άρθρο 8. παρ. 6, τα "Κοινωνικά Στεγαστικά Έργα Ανάπλασης" (ΚΣΕΑ) είναι αναπλάσεις με σημαντικές παρεμβάσεις στην κτιριακή ανωδομή μιας προβληματικής περιοχής όπου επιδιώκεται, παράλληλα, η κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των οικιστών ή άλλων νοικοκυριών από την ευρύτερη περιοχή.

Ο φορέας υλοποίησης των ΚΣΕΑ μπορεί να είναι είτε η ΔΕΠΟΣ είτε επιχείρηση του σχετικού φορέα Α' ή Β' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή, προφανώς, κάποιο σχήμα βασισμένο στη συνεργασία και των δύο (παρ. 10.7).

Για τη χρηματοδότηση των ΚΣΕΑ προβλέπονται τα ακόλουθα:

- Οτι θα διατίθεται για τα ΚΣΕΑ τουλάχιστον ποσοστό της τάξης του 10-15% των ετησίων εσόδων του ΕΤΕΡΠΣ (παρ. 13.2).
- Οτι θα παρέχονται οικονομικά κίνητρα και παροχές στα έργα και στους οικιστές σύμφωνα με κοινή υπουργική απόφαση-πλαίσιο των υπουργών Οικονομικών και ΥΠΕΧΩΔΕ και σύμφωνα με τον Κανονισμό Δικαιούχων και Παροχών της ΔΕΠΟΣ (παρ. 13.10).
- Οι οικιστές στα ΚΣΕΑ μπορούν επίσης να λάβουν ειδικά δάνεια με επιδότηση επιτοκίου όταν υλοποιούνται έργα επέκτασης ή εκσυγχρονισμού του εξοπλισμού των κατοικιών. Οι πόροι για την επιδότηση θα προέρχονται είτε από το ΠΔΕ είτε από πόρους του σχετικού ΟΤΑ είτε, τέλος, από τον φορέα ανάπλασης (παρ. 13.5). Τα σχετικά με τα δάνεια θα οριστούν με κοινή απόφαση Υπ. ΠΕΧΩΔΕ και Υπ. Οικονομικών ενώ τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις για τις επιδοτήσεις επιτοκίου με απόφαση Υπ. ΠΕΧΩΔΕ (παρ. 13.8, 13.9).

Πέραν των προηγούμενων, τα ΚΣΕΑ θα απολαμβάνουν προφανώς και "εσωτερικές" επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις στις περιπτώσεις που υλοποιούνται σε ζώνες όπου υπάρχει και δημόσια γη (όπως λ.χ. σε πολλούς προσφυγικούς οικισμούς).

Υπό καθεστώς σωστής διαχείρισης των προγραμμάτων ΚΣΕΑ, οι κάθε μορφής επιδοτήσεις θα αποτελούν μέρος μόνον του συνολικού κόστους των έργων (λ.χ. 25-30%) ενώ, επιπλέον, θα

έχουν συχνά το χαρακτήρα ροής κατανεμημένης σε περισσότερα από ένα χρόνια αντί της εφάπαξ πληρωμής (λ.χ. επιδοτήσεις δανείων και δόσεων, επιδοτήσεις επί των κατασκευών που αθα αναπτύσσονται σε διάστημα 3-4 ετών, επιδοτήσεις ενοικίου). Συνεπώς, για δεδομένη ετήσια ροή επιδοτήσεων το προϊόν σε όρους κατασκευαστικού και στεγαστικού αποτελέσματος θα είναι **πολλαπλάσιο**. Με κάποιες εύλογες εκτιμήσεις μια ετήσια ροή επιδοτήσεων της τάξεως των 500 εκ. μπορεί να χρηματοδοτήσει έργα τουλάχιστον **10 δισ.** που αντιστοιχούν σε άνω των **500 κατοικιών** (με συνολικό κόστος έργων νέας ανωδομής 200 χιλ./τμ).

Το άμεσο ζητούμενο για να προχωρήσει ο τομέας των ΚΣΕΑ σύμφωνα με το γράμμα και το πνεύμα του Ν. 2508/97, είναι να **προσδιοριστεί το οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο** χρηματοδότησης, κριτηρίων και παροχών σύμφωνα με τις υπουργικές αποφάσεις που προβλέπονται και με ανάλογο κανονισμό δικαιούχων και παροχών της ΔΕΠΟΣ. Με βάση αυτό το νέο πλαίσιο, η ΔΕΠΟΣ τόσο ως επιτελικός φορέας όσο και ως φορέας μελετών, διαχείρισης και εφαρμογής, μπορεί να προχωρήσει σε μελέτες και προγραμματισμό και να προχωρήσει σε πρόσκληση των ενδιαφερομένων ΟΤΑ σε συνεργασία. Με βάση αυτό το νέο πλαίσιο μπορεί, όπως σημειώθηκε παραπάνω, να επιτευχθεί σημαντικότερο οικιστικό και κοινωνικό έργο με σχετικά περιορισμένους πόρους.

2. Προκαταρκτικές (ενδεικτικές) προτάσεις για τα στοιχεία του κοινωνικού και οικονομικού πλαισίου για τα ΚΣΕΑ

(για την Κοινή Υπουργική Απόφαση της παρ. 13.10 βάσει της οποίας θα συνταχθεί και νέος Κανονισμός Δικαιούχων και Παροχών της ΔΕΠΟΣ)

- 1) Κοινωνικές παροχές στους οικιστές. Αυτές θα είναι κάποιες ή όλες από τις παρακάτω:
 - Μείωση της τιμής πωλήσεως ανά τ.μ.
 - Ευνοϊκές ρυθμίσεις πληρωμών με δόσεις
 - Κατά προτεραιότητα παροχή στεγαστικού δανείου με επιδοτούμενο επιτόκιο και ευνοϊκή χρονοκατανομή των ΤΚΧ δόσεων (χαμηλές αρχικές δόσεις, σύνδεση με τον πληθωρισμό κλπ.). Εδώ πιθανότατα θα απαιτηθεί σε αρκετές περιπτώσεις και η χρήση της εγγύησης του ελληνικού δημοσίου.
 - Επιδοτήσεις ενοικίου είτε απευθείας στους ενοικιαστές είτε μέσω ρυθμίσεων με τους ιδιοκτήτες (με περιορισμούς στους όρους και το χρόνο ενοικίασης κλπ.)
- 2) Παροχές στους **υφιστάμενους ιδιοκτήτες** (ανεξάρτητα από το αν είναι οικιστές) ως **κίνητρο** για την ανάπτυξη. Η πλέον απλή μορφή είναι η αύξηση του ποσοστού "αντιπαροχής" που μπορούν να επιτύχουν στην αγορά κατά λ.χ. 15% (π.χ. 35% αντί 30%).
- 3) Θέσπιση ενός **ανωτάτου ορίου** για το σύνολο των επιδοτήσεων (1) και (2) ως ποσοστό του συνολικού κόστους του έργου (λ.χ. 25% ή 30%).

- 4) Παροχές και χρηματοδοτικές ενισχύσεις για το φορέα της ανάπλασης. Συγκεκριμένα:
- Προκαταβολή μέρους του λογαριασμού κοινωνικών επιδοτήσεων ως αρχική επιχορήγηση του έργου
 - Χρηματοδότηση μέρους ή του συνόλου των αρχικών μελετών και διαδικασιών από το ΕΤΕΡΠΣ
 - Εγγύηση του ελληνικού δημοσίου για τη χρηματοδότηση με σχετικά ευνοϊκά τραπεζικά δάνεια
 - Επιχορήγηση έναντι του κόστους των έργων ανωδομής και υποδομής σε ειδικές ή εξαιρετικά προβληματικές περιπτώσεις ή όταν υλοποιούνται παράλληλοι στόχοι της οικιστικής, χωροταξικής ή κοινωνικής πολιτικής (μειονότητες, παραδοσιακοί οικισμοί, έργα εθνικής σημασίας κλπ.).
- 5) Τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις για τον προσδιορισμό των δικαιούχων και του ύψους των παροχών θα πρέπει να βασιστούν σε ένα ενιαίο και κοινωνικά δίκαιο γενικό και αντικειμενικό πλαίσιο σύμφωνα με τα ακόλουθα:
- Πρότυπα για το ελάχιστο αναγκαίο κόστος στέγασης βασισμένα αφενός στις ελάχιστες ανάγκες σε χώρο ανάλογα με τον τύπο του νοικοκυριού και αφετέρου σε κάποια ελάχιστα πρότυπα αξίας ή κόστους της κατοικίας ανά μονάδα επιφάνειας. Αυτά τα στοιχεία θα προσδιορίζουν την ελάχιστη απαραίτητη δαπάνη για την επαρκή στέγαση των νοικοκυριών κάθε κατηγορίας.
 - Στις οικονομικές δυνατότητες των νοικοκυριών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων για το πιθανό εισόδημά τους και τις άλλες δαπάνες διαβίωσης, στην ύπαρξη άλλων περιουσιακών στοιχείων και στην ύπαρξη ιδιόκτητης κατοικίας που επαρκεί για τις ανάγκες τους.
 - Η διαφορά μεταξύ ελάχιστης απαραίτητης στεγαστικής δαπάνης και αντικειμενικής οικονομικής δυνατότητας για κάλυψή της προσδιορίζει τόσο το μέγεθος της αναγκαίας επιδότησης όσο και τον βαθμό προτεραιότητας για την ενίσχυση κάποιου νοικοκυριού.
 - Όσον αφορά την κατανομή της στεγαστικής αρωγής ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες δικαιούχων με προβλήματα στέγασης, θα πρέπει να εφαρμόζεται σύστημα ποσοστώσεων συνεπές αφενός με τα προηγούμενα γενικά κοινωνικά κριτήρια και αφετέρου με τις ιδιαίτερες ανάγκες και προβλήματα κάθε συγκεκριμένης περιοχής.
- 6) Στις περιπτώσεις όπου ΚΣΕΑ πραγματοποιείται σε περιοχή με ιδιοκτησίες του δημοσίου ή των ΟΤΑ που η αξιοποίησή τους αποφέρει οικονομικά πλεονάσματα ή όταν για άλλους λόγους η ανάπλαση αποφέρει σημαντικά πλεονάσματα, το οικονομικό πλεόνασμα του έργου δαπανάται κατά προτεραιότητα για την κάλυψη των απαραίτητων κοινωνικών επιδοτήσεων και παροχών κινήτρων στους ιδιοκτήτες με στόχο να περιοριστεί η δημόσια συμβολή και δαπάνη στα απαραίτητα.
- 7) Με βάση τα προηγούμενα θα πρέπει για κάθε ΚΣΕΑ να γίνεται αξιολόγηση και διαβάθμιση του έργου τόσο όσον αφορά στην κοινωνική του σκοπιμότητα όσο και την

οικονομική του **εφικτότητα** ει δυνατόν με κοινό και γενικό σύστημα βάσει του οποίου θα βαθμολογείται η προτεραιότητα κάθε έργου.

- 8) Για όλες τις περιπτώσεις ΚΣΕΑ η ΔΕΠΟΣ ΑΕ έχει την ευθύνη της επιτελικής παρακολούθησης και εποπτείας του τομέα και της εκπόνησης μελετών και ερευνών υποστήριξης αυτού του ρόλου καθώς και μελετών προδιαγραφών και προτύπων. Το κόστος παροχής αυτών των υπηρεσιών καλύπτεται από το Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ με ειδική ετήσια επιχορήγηση. Για την μερική ή σε σύνολο κάλυψη αυτού του κονδυλίου καθώς και για τη χρηματοδότηση των προκαταρκτικών μελετών και διαδικασιών νέων ΚΣΕΑ, συγκεκριμένο ποσοστό (λ.χ. 3%) επί του συνολικού προϋπολογισμού κατασκευών κάθε ΚΣΕΑ χρεώνεται ως **ειδική εισφορά** που συγκεντρώνεται σε ειδικό λογαριασμό του ΕΤΕΡΠΣ για αυτόν αποκλειστικά το σκοπό.
- 9) Στις περιπτώσεις ΚΣΕΑ όπου πέραν της παροχής κινήτρων για τους ιδιοκτήτες και της στήριξης του φορέα υλοποίησης απαιτείται σημαντικός λογαριασμός κοινωνικών επιδοτήσεων και άλλων παροχών, ο φορέας μελέτης, οργάνωσης και υλοποίησης του έργου θα είναι είτε η ΔΕΠΟΣ είτε τοπικό γραφείο της ΔΕΠΟΣ ή μικτός φορέας συνεργασίας της ΔΕΠΟΣ και του αντίστοιχου φορέα ΟΤΑ ή επιχείρησής του.

Δημήτρης Εμμανουήλ
Τμήμα Ερευνών ΔΕΠΟΣ
Οκτώβριος 1993

ΝΕΕΣ ΕΠΟΧΕΣ

Ιδέες και Τέχνες, Γράμματα, Πολιτισμός, Επιστήμες

Ονειρα και εφιάλτες ενός αρχαιολογικού πάρκου

ΧΑΡΑ ΚΙΟΣΣΕ

(Εικόνα μεγέθους : 30609 bytes)

Λίγα χρόνια αργότερα, στο «Γενικόν Σχέδιον των Αθηνών» του 1847, η περιοχή εξακολουθεί να παραμένει άκτιστη ενώ αρχίζει να διαφαίνεται η πρόθεση για τη δημιουργία ενός βουλευάρτου στις νότιες κλιτύες της Ακρόπολης, το οποίο, αν ενωνόταν με την Πειραιώς, την Πατησίων και την Αμαλίας, θα σχημάτιζε έναν κύκλο που θα ήταν και ο πρώτος δακτύλιος της Αθήνας. Ασχετα από τους λόγους που δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ αυτό, όπως άλλωστε και τόσα άλλα σχέδια που αφορούσαν αυτή την πόλη, βλέπουμε ότι η αρχική ιδέα για τη διατήρηση μιας άκτιστης περιοχής γύρω από τον Ιερό Βράχο εξακολουθούσε να υπάρχει παρά τις αλλοιώσεις που έγιναν με τον χρόνο στο τοπίο και ακόμη και τις ανασκαφές του τέλους του περασμένου αιώνα που άλλαξαν δραστικά ένα τμήμα του, ιδίως το τμήμα μεταξύ της Ακρόπολης και της Πνύκας. Πόσο δυνατή ήταν αυτή η ιδέα του δομικώς «αβάτου» της περιοχής φαίνεται και από τη φύτευση που έγινε συστηματικά στις αρχές του αιώνα σκεπάζοντας με δένδρα τις πλαγιές των λόφων και ακόμη και αρκετούς αρχαιολογικούς χώρους που είχαν στο μεταξύ ανασκαφεί.

Μια αδόμητη όμως έκταση στην καρδιά μιας πόλης που αναπτύσσεται με ιλιγγιώδη ταχύτητα προς όλες τις κατευθύνσεις, όπως η Αθήνα στον αιώνα μας, είναι μια πρόκληση κατ' αρχήν για τους κατοίκους της που θέλουν να κτίσουν και εκεί, αλλά και για τους αρχιτέκτονες - πολεοδόμους που μπορούν να «χωροτακτούν» με το αζημίωτο και να «παίζουν» αναζητώντας λύσεις. Ετσι, ενώ οι τελευταίοι κάνουν όνειρα και σχέδια και προτάσεις, οι πρώτοι έχουν αρχίσει ήδη από τον περασμένο αιώνα να «επιτίθενται» στην περιφέρεια, να κτίζουν και να την κατοικούν. Το περίεργο σ' αυτό το παιχνίδι γάτας και ποντικού που συνεχώς εντείνεται είναι ότι παρ' όλα αυτά το «άβατον» των αρχαιολογικών χώρων ανθίσταται, έστω και κουτσουρεμένο.

* Η ιδέα και οι μελέτες

Ετσι το 1979 δημοσιεύεται στον «Ταχυδρόμο» η πρόταση του αρχιτέκτονα Αλέξανδρου Φωτιάδη για τη δημιουργία ενός ημικυκλικού Αρχαιολογικού Πάρκου που ξεκινά από τον Αρδηττό και φθάνει ως τον Κεραμεικό και την Ακαδημία Πλάτωνος. Με τα σχέδια αυτά η παλιά ιδέα ξαναμπήκε στη ζωή μας με σύγχρονα δεδομένα. Ετσι κάπως την βρήκε η Μελίνα Μερκούρη τη δεκαετία του '80 και την παρέδωσε στις υπηρεσίες του ΥΠΠΟ για να την επεξεργασθούν. Ήταν ένα «λουκούμι» που δεν άφησαν οι υπουργοί Πολιτισμού οι οποίοι την διαδέχθηκαν. Αργότερα όλα όσα διαδραματίστηκαν γύρω από το Αρχαιολογικό Πάρκο συμπεριελήφθησαν στο βιβλίο «Athens» του Αλ. Παπαγεωργίου - Βενετιά, μια έκδοση της Αρχαιολογικής Εταιρείας, από το οποίο και δανειστήκαμε την εικονογράφηση. Στο μεταξύ συνεστήθη από το ΥΠΠΟ το Γραφείο Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας για την παρακολούθηση και τον συντονισμό των μελετών των επιμέρους αρχαιολογικών χώρων και παρά τις ευνόητες δυσκολίες εργάστηκε γόνιμα και θετικά. Η ιδέα του αρχαιολογικού πάρκου άρχισε να μοιάζει πιο πραγματική.

Στον σχεδιασμό όμως της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων μοιραία τώρα πια έπρεπε να εμπλακεί και το ΥΠΕΧΩΔΕ για να λυθεί το θέμα της κυκλοφορίας και της σύνδεσης του αδόμητου κομματιού του πάρκου με την πυκνοδομημένη υπόλοιπη πόλη. Με βάση μια ανάλυση στοιχείων για την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων στο κέντρο της Αθήνας, χωρίστηκε η ιδέα του πάρκου σε επτά μέρη για να μελετηθούν από αντίστοιχα αρχιτεκτονικά γραφεία. Από τις επτά οι έξι μελέτες υπάγονται στη δικαιοδοσία του ΥΠΠΟ (διαμόρφωση - ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων) και η έβδομη στη δικαιοδοσία του ΥΠΕΧΩΔΕ (κυκλοφορία και σύνδεση με πολεοδομικό ιστό). Αργότερα θα εμφανιστεί και το μετρό με τις γνωστές παρενέργειες στο γήπεδο Μακρυγιάννη και στον Κεραμεικό, ενώ δεν μπορεί τίποτε να γίνει ερήμην του Δήμου Αθηναίων. Εδώ όμως πρέπει να τελειώσουμε με τη γραφειοκρατία ενός αρχαιολογικού πάρκου το οποίο εξακολουθεί να υπάρχει στο υποσυνείδητό μας σαν όνειρο προς εκπλήρωση.

Κατά διαστήματα γράφτηκαν πολλά για αυτό το όνειρο. Ας ονειρευτούμε ακόμη μία φορά. Έχει ακαθόριστο σχήμα τώρα πια δεν είναι ημισέληνος, αλλά ένα συνονθύλευμα φανταστικών και πραγματικών στοιχείων με τον Βράχο της Ακρόπολης στο κέντρο. Έχει πολλούς αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία που στέκονται όρθια, όπως οι στύλοι του Ολυμπίου Διός ή ο Παρθενώνας επάνω στον Βράχο, και άλλα που είναι απλώς χαραγμένα επάνω στη γη. Έχει μουσεία, εκκλησίες και ξωκκλήσια, σπίτια, δρόμους, λόφους και νεκροταφεία. Όλα αυτά από τον Αρδηττό ως την Ακαδημία Πλάτωνος. Σε ένα μεγάλο μέρος του διατηρεί το ύφος του πάρκου, ενώ αλλού ολόκληρες γειτονιές απλώς... μετονομάζονται πάρκο. Δρόμοι θα καταργηθούν, αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία που είναι σήμερα θαμμένα θα αποκαλυφθούν και θα αναδειχθούν, μερικά σπίτια θα πέσουν και άλλα θα αποκατασταθούν και θα τροβληθούν με τις παλιές ή νέες χρήσεις. Εχοντας υπόψη τις έξι μελέτες του ΥΠΠΟ, το ΥΠΕΧΩΔΕ προκήρυξε διαγωνισμό για μία έβδομη στην οποία κυριαρχούν οι οδικοί άξονες Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Αποστόλου Παύλου και επάνω της «κουμπώνουν» οι υπόλοιπες.

* *Ένας περίπατος*

Όπως όλα τα όνειρα, έτσι και τούτο εδώ παίζει ανάμεσα στη φαντασία και στην πραγματικότητα, στη λογική και στην τρέλα. Αξίζει όμως ένας νοητός περίπατος στα έξι μεγάλα τμήματα του Αρχαιολογικού Πάρκου αν θέλουμε να καταλάβουμε τι είναι όλη αυτή η ιστορία με την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας. Αλλωστε ο περίπατος είναι ευχάριστος η γραφειοκρατία και τα προβλήματά της είναι τα... δύσκολα και κατατοπιστικός.

1 Στα ανατολικά είναι το τμήμα που περιλαμβάνει τον **Αρδηττό, το Στάδιο, το Ζάππειο με τον Εθνικό Κήπο και το Ολυμπίο ως τη λεωφόρο Αμαλίας**. Η συνύπαρξη δύο εκπληκτικών κήπων όπως είναι το Ζάππειο και ο Εθνικός προσδίδει σ' αυτό το τμήμα ξεχωριστή χάρη παρ' όλο που εμείς δεν έχουμε συνειδητοποιήσει τη σημασία τους και ευγενικά τους χαρακτηρίζουμε υποβαθμισμένους. Για ποια υποβάθμιση όμως μιλάμε όταν στον Εθνικό Κήπο χτίσαμε μόλις πριν από 15 χρόνια στρατώνες της Προεδρικής Φρουράς και στο Ζάππειο επιτρέπουμε από πέρυσι να λειτουργεί νυχτερινό κέντρο και αυτό όταν μόλις είχαμε προλάβει να μη γίνουν παλαιστρες, κλειστές πισίνες και γραφεία του Εθνικού Γυμναστικού Συλλόγου στον απέναντι αρχαιολογικό χώρο του Ολυμπίου. Και όμως η Αθήνα είναι η μόνη πόλη στην Ευρώπη που διαθέτει δύο κήπους του 19ου αιώνα, τον ένα δίπλα στον άλλον: τον Εθνικό, σχεδιασμένο σύμφωνα με το αγγλικό πρότυπο της πλούσιας και ανάκατης βλάστησης με μερικά πολύ σπάνια είδη, και το Ζάππειο, που είναι ένας στυλιζαρισμένος γαλλικός κήπος. Αυτή η σύμπτωση που σε άλλους τόπους θα μετατρέπóταν σε κόσμημα, σ' εμάς είναι χώρος για ηδονοβλεψίες και τοξικομανείς, για στρατώνες και νάιτ κλαμπ.

2 Ε' αυτό το μέρος πάντως όπου κυριαρχεί το πράσινο και ελπίζουμε να μείνει ανενόχλητο και το εκθαμβωτικό λευκό του Καλλιμάρμαρου, ο Αρδηττός θα ενώνεται με το Ολυμπίο, απ' όπου θα έχουν απομακρυνθεί οι αθλητικές εγκαταστάσεις (πισίνα, τένις κλπ.), και αυτό με τη σειρά του θα ενώνεται με το Ζάππειο μετά την πεζοδρόμηση της λεωφόρου Βασ. Ολγας. Θα είναι δηλαδή ένα μέρος με αστικό πράσινο και η ιδανική είσοδος στην Αθήνα από τη Συγγρού και τη Βουλιαγμένης. Για να ολοκληρωθεί η εικόνα πρέπει να φανταστούμε ότι θα έχει γίνει η πεζοδρόμηση της Βασ. Κωνσταντίνου από το Στάδιο ως τη Ν. Θεοτόκη και της λεωφόρου Αμαλίας από τη Φιλελλήνων ως τη Διάκου, θα έχουν γίνει οδικοί κόμβοι, διαβάσεις κλπ.

3 Το επόμενο τμήμα περιέχει την **Ακρόπολη με του Φιλοπάππου και του Μακρυγιάννη**. Εδώ πρέπει να γίνει η ανάδειξη της βόρειας και της νότιας κλιτύς της Ακρόπολης, συνολική ανάδειξη του Φιλοπάππου και μορφολογικές επεμβάσεις στις όψεις πολλών κτιρίων. Απώτερος σκοπός των επεμβάσεων είναι να δηλωθεί ο έντονα αρχαιολογικός χαρακτήρας και αυτού του τμήματος που είναι γεμάτο αρχαιολογικούς χώρους, οι οποίοι αλλού είναι μφανείς και αλλού σκεπάζονται από χόρτα και δένδρα, σπίτια και άσφαλτο. Θα υπάρχει το νέο Μουσείο Ακροπόλεως στου Μακρυγιάννη, θα λειτουργεί το Ηρώδειο ως ωδείο ή θέατρο και το Διονυσιακό Θέατρο ως μνημείο. Περπατάμε λοιπόν την πεζοδρομημένη Αρεοπαγίτου (όνειρο είναι, ό,τι θέλουμε κάνουμε) και ξαποσταίνουμε στου Λουμπαρδιάρη προτού ανεβούμε στην κορυφή του Φιλοπάππου για να απολαύσουμε τη θέα προς την Ακρόπολη και πίσω προς τη θάλασσα.

4 Μετά έρχεται το τμήμα με την **Αρχαία και τη Ρωμαϊκή Αγορά με τη Βιβλιοθήκη Αδριανού και την Πλάκα**. Ωραιοί περίπατοι στην Πλάκα και στη Ρωμαϊκή Αγορά καθώς και στο λιγότερο γνωστό τμήμα της με τη Βιβλιοθήκη του Αδριανού. Πάμε και πιο δίπλα στην Αρχαία Αγορά της Αθήνας και στο μουσείο στη Στοά Αττάλου. Η νεότερη ιστορία της πόλης μπερδεύεται με την αρχαία, τα τουρκικά και τα αθηναϊκά σπίτια της Πλάκας με την Αδριάνειο Βιβλιοθήκη, το Γιουσουρούμ με την πλατεία Αβυσσυνίας και την πλατεία Αγίου Φιλίππου. Τόπος εξερευνήσεων και εκπλήξεων.

4 Το τέταρτο κομμάτι του πάρκου **αρχίζει από το Θησείο και τελειώνει στον Κεραμεικό με το Γκάζι, την οδό**

Πειραιώς και την αρχή της Ιεράς Οδού. Εδώ πρέπει να φανταστούμε ότι η βλάστηση γύρω από το Θησείο θα χαμηλώσει ώστε να φανεί κάποτε αυτό το μνημείο που είναι θαυμάσιο παρά την άθλια κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Η βόλτα συνεχίζεται ως την πλατεία Ασωμάτων και την Ερμού, που θα είναι άδεια από αυτοκίνητα. Προτού όμως προχωρήσουμε θα πρέπει να ξεχάσουμε όσα γράφονται περί έργων του μετρό που απειλούν τον Κεραμεικό, γιατί αν τα λάβουμε υπόψη ο περίπατος σταματάει εδώ καθώς... Κεραμεικός δεν θα υπάρχει. Γύρω και δίπλα από τον Κεραμεικό οι δρόμοι έχουν θαυμάσια αθηναϊκά σπίτια, πολλά από τα οποία είναι διατηρητέα. Πιο πέρα είναι το μεγαλύτερο αρχαίο νεκροταφείο της Αθήνας, στο οποίο θα έχει ενταχθεί και το γωνιακό τμήμα Ερμού - Πειραιώς όπου σήμερα σταθμεύουν τα λεωφορεία του ΗΛΠΑΠ. Το Μουσείο του Κεραμεικού κρύβει θησαυρούς, ενώ απέναντι στο Γκάζι φιλοξενούνται σύγχρονες δραστηριότητες.

5Το πέμπτο κομμάτι αυτού του πάρκου περιλαμβάνει την περιοχή της Ακαδημίας Πλάτωνος με του Ψυρρή και το Μεταξουργείο. Περιοχές με πολλή ιστορία, πολλά αρχαία που δεν έχουν ανασκαφεί και χαρακτήρα στις γειτονιές. Ο αρχαιολογικός χώρος της Ακαδημίας είναι ελάχιστα γνωστός, η περιοχή του Δημοσίου Σήματος πρέπει να αναπλασθεί και δεν θα αποφευχθούν ανασκαφές σε πολλά σημεία. Το Μεταξουργείο και του Ψυρρή, όπου ξεπηδούν τελευταία μπαράκια και μικρά εστιατόρια, υπόσχονται πολλά για την αναψυχή μας.

6Το εμπορικό τρίγωνο (Σταδίου - Μητροπόλεως - Ερμού - Αθηνάς) με το Μοναστηράκι είναι το έκτο κομμάτι του Αρχαιολογικού Πάρκου, το οποίο σε αυτό το σημείο είναι πια λιγότερο πάρκο και περισσότερο γειτονιές με εμπορική κίνηση και κίνηση αυτοκινήτων. Εδώ κυριαρχούν οι μεγάλες πλατείες: Συντάγματος, Ομονοίας, αλλά και Μοναστηρακίου. Βλέποντάς το στον χάρτη της Αθήνας αυτό το κομμάτι μοιάζει περισσότερο με... τσόντα και λιγότερο ως μέρος του αρχαιολογικού πάρκου των ονείρων μας. Είναι σαν να είπαν οι πολεοδόμοι «... βάλ' το κι αυτό εντός του πάρκου για να γίνει κάποια μέρα». Εμφαση δίνεται στα υλικά που χρησιμοποιούνται στις πεζοδρομήσεις (λέγεται ότι κάθε βήμα στην Ερμού κοστίζει χρυσάφι) ενώ γενικά κυρίαρχες είναι οι εμπορικές δραστηριότητες. Η Αγία Ειρήνη και η Καπνικαρέα είναι σταθμοί εδώ, όπως και τα μικρά σκοτεινά μαγαζιά με τα τσίπια, τους αλατζάδες αλλά και τα υπόγεια εργαστήρια στα στενά δρομάκια. Κάπου εδώ όμως το όνειρο σταματάει και ξυπνάμε.

* Ο ειδικός φορέας

στην πραγματικότητα λοιπόν η συνύπαρξη δύο συνυπεύθυνων υπηρεσιών στο ίδιο έργο, που είναι αυτονόητη με την έννοια ότι το ένα θα αναλάβει τα αρχαιολογικά και το άλλο την ένταξη του πάρκου στον αστικό ιστό αλλά και στη ζωή της πόλης, δημιούργησε μια αντιπαράθεση ανάμεσα στα δύο υπουργεία. Ποιο από τα δύο θα έχει τον ελευταίο λόγο; Γιατί μπορεί βεβαίως το ΥΠΠΟ να έχει την ευθύνη για τις περισσότερες μελέτες και το ΥΠΕΧΩΔΕ μόνο για μία, ωστόσο αυτή η μία είναι ο συνδεδετικός κρίκος για όλες τις άλλες. Για να ξεπεραστεί αυτή η άμιλλα, η κυβέρνηση δημιούργησε στα τέλη του καλοκαιριού έναν ειδικό φορέα, την **Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας ΑΕ**, της οποίας σκοπός είναι η εφαρμογή του προγράμματος της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων και πρόεδρος ο σύμβουλος του Πρωθυπουργού αρχιτέκτων κ. **Ιωάννης Καλαντίδης**.

Το μεταξύ αρκετά προτού συσταθεί η Εταιρεία, ως γνωστόν, είχαν μοιραστεί οι έξι μελέτες αρμοδιότητας του ΥΠΠΟ σε αντίστοιχα αρχιτεκτονικά γραφεία, έγινε ο διαγωνισμός για την έβδομη (του ΥΠΕΧΩΔΕ), προκρίθηκε μία μελέτη αλλά προτού γίνει η ανάθεση η Χωροταξία ζητεί τώρα την έγκρισή της και από το ΚΑΣ. Από την άλλη πλευρά, οι έξι επιμέρους μελέτες των αρχαιολογικών χώρων είναι έτοιμες και το ΥΠΠΟ υποτίθεται ότι μπορεί να προχωρήσει στην περαιτέρω επεξεργασία τους. Πώς όμως θα προχωρήσει όταν λείπει η κεντρική μελέτη επάνω στην οποία «κουμπώνουν» όλες οι άλλες; Κάπως έτσι είναι η εικόνα σήμερα σε γενικές γραμμές. Για να γίνει όμως αι κατανοητή χρειάζεται να ανατρέξουμε στην ιστορία.

Ήλιáme για ένα κομμάτι της Αθήνας που ονομάζουμε αρχαιολογικό πάρκο και αρχίζει από τον Αρδηττό και αταλήγει στην Ακαδημία Πλάτωνος. Ένα κομμάτι αναψυχής και περιπάτου για τους Αθηναίους, κατάσπαρτο μνημεία. Ένα κομμάτι που διατηρήθηκε σχετικά ανέγγιχτο. Αυτό το κομμάτι γης όμως δεν είναι και τόσο «άβατο» όσο ακούγεται. Από τη δεκαετία του 1860 κατασκευάστηκε η οδός Αποστόλου Παύλου δημιουργώντας μια ριστική τομή στον άμεσο αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης και χωρίζοντάς τον σε δύο μεγάλες ζώνες. Στα ανατολικά είναι η Ακρόπολη, ο Αρειος Πάγος, η Αγορά και το Θησείο, και στα δυτικά η Πνύκα, οι λόφοι Νυμφών, Ψιλοπάππου κλπ. Επί 130 χρόνια η Αποστόλου Παύλου παραμένει εκεί αμετακίνητη και δέχεται όλο και περισσότερη κυκλοφορία, βαριά κυκλοφορία φορτηγών. Η μόνη μετακίνηση που υπέστη έγινε σε βάθος, μετά τις ανασκαφές της βόρειας κλιτύς της Ακρόπολης όταν αποκαλύφθηκε ολόκληρη συνοικία των Κλασικών χρόνων. Στη βαθιά κοιλάδα που δημιουργήθηκε τότε, κυριαρχεί όπως και πριν ο δρόμος.

Ένας άλλος οδικός άξονας που επίσης τέμνει το «άβατον» κατά μήκος είναι η Διονυσίου Αρεοπαγίτου.

Κατασκευάστηκε μόλις το 1955. Εξυπηρέτησε από την αρχή την πρόσβαση στην Ακρόπολη, τις δυτικές συνοικίες, Κουκάκι κλπ. και το παρκάρισμα των τουριστικών λεωφορείων! Σήμερα επάνω στον Βράχο της Ακρόπολης γίνονται οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των μνημείων που καταστρέφονται από την ατμοσφαιρική ρύπανση και ακριβώς κάτω από τον Βράχο παράγεται η πρώτη ύλη της ρύπανσης με τις εξατμίσεις των φορτηγών της Αποστόλου Παύλου και τα αέρια του κλιματισμού των μονίμως σταθμευμένων στην Αρεοπαγίτου τουριστικών λεωφορείων! Αν και τρελό, το σενάριο είναι πέρα για πέρα αληθινό και αποδεικνύεται με μετρήσεις και διά γυμνού οφθαλμού. Η τρέλα όμως δεν τελειώνει εδώ.

* Σχέδια επί σχεδίων

Μεγάλα κυκλοφοριακά προβλήματα υπάρχουν και στην Καλλιρρόης, που χωρίζει τον Αρδηττό από το Ολυμπείο, και στην Πύλη του Αδριανού, όπου η Αμαλίας πρέπει να ενωθεί με τη Συγγρού, αλλά και στο γήπεδο Μακρυγιάννη όπου τοποθετείται το νέο και μοντέρνο Μουσείο Ακροπόλεως αρμοδιότητας της Εφορείας Ακροπόλεως, η οποία έτσι εμπλέκεται σαν σφήνα στην περιφέρεια του Αρχαιολογικού Πάρκου και στις αμφισβητούμενες σχέσεις ΥΠΠΟ - ΥΠΕΧΩΔΕ. Σε όλα αυτά ο Δήμος Αθηναίων βρήκε τη λύση παίρνοντας ένα τρενάκι από το Πεδίον του Αρεως και βάζοντάς το να εκτελεί το δρομολόγιο στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, μετατρέποντας την όλη υπόθεση σε κάτι μεταξύ Μίκι Μάους και Ντίσνεϊλαντ, λύση πρωτότυπη και πολύ... προχωρημένη! Το ωραίο μας όνειρο όμως αρχίζει να γίνεται εφιάλτης.

Στο μεταξύ οργανώνονται συσκέψεις επί συσκέψεων με τους μελετητές των έξι τμημάτων του Αρχαιολογικού Πάρκου ή αυτού που λέμε Ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας. Προτάσεις και επιμέρους σχέδια συγκρίνονται, εξετάζονται οι σχέσεις μεταξύ τους, χωρίς όμως την έβδομη μελέτη του ΥΠΕΧΩΔΕ που από την αρχή είπαμε ότι επάνω της «κουμπώνουν» οι υπόλοιπες. Πρόκειται για τη μελέτη του αρχιτέκτονα **Δημήτρη Λιαμαντόπουλου** και των συνεργατών του που προκρίθηκε με πλειοψηφία (επτά υπέρ, δύο κατά). Η μελέτη ακολούθησε κατά γράμμα τους όρους του διαγωνισμού, μεταξύ των οποίων ήταν και η ύπαρξη ενός τραμ που θα κινείται επί των πεζοδρομημένων οδικών αξόνων Αρεοπαγίτου και Αποστόλου Παύλου. Τώρα, αν το τραμ δεν είναι πιθυμητό, και δικαίως, είναι άλλη υπόθεση που μπορεί να συζητηθεί επάνω στα σχέδια που προκρίθηκαν.

Σε όλα αυτά ο κ. Καλαντίδης, αν και ενήμερος, δεν θέλει να αρχίσει να κάνει δηλώσεις ως πρόεδρος της νέας Εταιρείας. Ως αρχιτέκτονας και πολεοδόμος όμως αντιλαμβάνεται ότι ενοποίηση δεν γίνεται αν δεν καθοριστούν οι χρήσεις γης, πράγμα που θα προκαλέσει έντονες αντιδράσεις. «Πρέπει να κερδηθεί η κοινή γνώμη και η συναίνεση των περισσοτέρων» λέει. Γι' αυτό ένα από τα πρώτα μελήματα του είναι η δημιουργία ενός περιπτερόυ ενημέρωσης του κοινού όπου θα εκτίθενται μακέτες και σχέδια και θα προσφέρονται οργανωμένες ξεναγήσεις. Αυτά εν καιρώ. Οσο για τις δυσκολίες, η σημαντικότερη υποστηρίζει ο πρόεδρος της νέας Εταιρείας είναι η έλλειψη μιας ενιαίας φιλοσοφίας. Η απουσία ενός πνεύματος που θα δεσπόζει σε όλο το έργο, ακόμη και στις μικρές λεπτομέρειες, όπως π.χ. να υπάρχει μια κοινή τυπολογία για τα υλικά των πεζοδρομίων, για τα κάγκελα, τα κιγκλιδώματα, τα φανάρια. Εκτός όμως από την ενιαία φιλοσοφία που έπρεπε ήδη να υπάρχει, θα πρέπει από τώρα να συμφωνηθούν και οι τοποδομικές και κυκλοφοριακές λύσεις που προτείνονται, π.χ., στα τμήματα της Καλλιρρόης ή της Αμαλίας προς Συγγρού, που συζητείται να κατεβούν σε βάθος. Αν για αυτά τα σημεία δεν συμφωνηθούν από τώρα καθαρές λύσεις, θα έχουμε επανάληψη της τραγελαφικής κατάστασης «Μετρό 1997» εν έτει 2003, έναν χρόνο πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

ΤΟ ΒΗΜΑ , 26-10-1997

Κωδικός άρθρου: B12452B081

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Γενική Γραμματέας

ΑΡ. ΠΡΩΤ.	287
ΗΜ/ΜΙΑ	19.3.2001

u. Χ/5720/001

Αριθμ. Πρωτ. 2502

Αθήνα, 15 Μαρτίου 2001

u Παπαδοπούλου

Προς
Τον κ. Γιάννη Καλαντίδη
Πρόεδρο της ΕΛΧΑ

Θέμα: Προδιαγραφές για τη σύνταξη- τροποποίηση των μελετών των αρχαιολογικών χώρων που εντάσσονται στο έργο "Ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας"

Σε συνέχεια των σχετικών Υ.Α. που αφορούν στα έργα που πρόκειται να υλοποιηθούν στα πλαίσια της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας και της σύσκεψης που πραγματοποιήθηκε στο ΥΠΠΟ στις 21 Φεβρουαρίου 2001, σας αποστέλλω κατάλογο προδιαγραφών για κάθε έργο ώστε να ληφθούν υπόψη από τους μελετητές κατά τη σύνταξη ή την τροποποίηση των σχετικών μελετών.

A. Η/Μ Δίκτυα

Σχετικά με τη μελέτη των Η/Μ Δικτύων, όπως έχει γίνει συνεννόηση ανάμεσα στις Υπηρεσίες μας και στην κ. Μάρω Παπαδοπούλου, αναμένουμε από την ΕΛΧΑ μία κατ' αρχάς πρόταση για την διέλευση των Δικτύων, ώστε μετά από κοινή αυτοψία των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟ και της ΕΛΧΑ προκειμένου να διαπιστωθεί η τυχόν ανάγκη πιθανών τροποποιήσεων.

B. Διαμόρφωση πρανών

Για το θέμα των πρανών επισημαίνεται ότι δεν έχει αποφασιστεί η ενιαία αντιμετώπισή τους από έναν φορέα αλλά κατά περίπτωση προβλέπεται σε άλλα σημεία να αντιμετωπισθούν από την ΕΛΧΑ και σε άλλα από το ΥΠΠΟ. Επειδή όμως το ΥΠΠΟ δεν διαθέτει τις ανάλογες ειδικότητες μηχανικών για να αντιμετωπίσει το θέμα συνολικά, θα μπορούσε η ΕΛΧΑ μέσω των ειδικών μελετητών της να επισημάνει τα επικίνδυνα σημεία και να προτείνει τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος στα πλαίσια της κατά το δυνατόν διατήρησης της παρούσας μορφής των πρανών μετά τις τυχόν επεμβάσεις.

Γ. Περίφραξη- Κιγκλιδώματα

Για το θέμα της περίφραξης σας διαβιβάζω συνημμένα τις προδιαγραφές και σχέδιο της περίφραξης που εκπόνησε η Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων και παρακαλώ να ζητηθεί από τους μελετητές η σύνταξη της μελέτης εφαρμογής του σχεδίου αυτού, σύμφωνα με τη διαμόρφωση του εδάφους (μηκοτομές, αναπτύγματα κ.λ.π.). Όπως φαίνεται και από τις προδιαγραφές υπάρχει η δυνατότητα διαμόρφωσης χαμηλού στηθαίου στις περιοχές που υπάρχουν έντονες κλίσεις και στις περιοχές που είναι εμφανής ο φυσικός βράχος (συν. 1,2,3).

Για τη δεύτερη κύρια είσοδο του αρχαιολογικού χώρου της Αρχαίας Αγοράς σας αποστέλλω συνημμένο σχέδιο κιγκλιδώματος παρόμοιο με το υφιστάμενο, το οποίο θα εφαρμοστεί για την ολοκλήρωση της περίφραξης μετά τη διαμόρφωση της εισόδου (συν. 4).

Δ. Αρχαιολογικός Χώρος Κεραμεικού

Φυλάκεια

Διατηρείται η μορφή και το μέγεθος των φυλακείων που εγκρίθηκαν με την Υ.Α. με τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

1. Οι εξωτερικές λιθοδομές να κατασκευασθούν με οριζόντιες λίθινες ζώνες κατά το ψευδοϊσόδομο σύστημα μικρότερου όμως ύψους για να εναρμονιστεί με το ύψος των κτισμάτων.
2. Για την προστασία των ανοιγμάτων προεκτείνεται ως γείσο η οριζόντια πλάκα κάλυψης σε εσοχή από τις γωνίες, οι οποίες διαμορφώνονται ως πεσσοί.
3. Η θερμομόνωση της οροφής εντάσσεται στο πάχος της πλάκας, η οποία εξακολουθεί να διατηρεί στην περιμέτρή της το λεπτό πάχος της που προβλέπει η μελέτη.
4. Δεν θα τοποθετηθούν κλιματιστικά εντός των φυλακείων παρά μόνον θερμοπομποί για τον χειμώνα.

Μικρές Γέφυρες

Για τις δύο γέφυρες πάνω από τον Ηριδανό προτείνονται τα ακόλουθα:

1. Ο φορέας της γέφυρας θα είναι από σιδηροδοκό, διατομής Η, πάνω στον οποίο θα βιδωθούν ξύλινα καδρόνια με ανοξειδωτες καρόβιδες.
2. Και στις δύο γέφυρες θα προβλεφθούν κουπαστές.

Ε. Αρχαιολογικός Χώρος Αρχαίας Αγοράς

Προδιαγραφές για τη διαμόρφωση των κτισμάτων της κυρίας εισόδου του αρχαιολογικού χώρου της Αρχαίας Αγοράς στην περιοχή της πλατείας Θησείου:

1. Τα κτίσματα της εισόδου πρέπει να εντάσσονται στο περιβάλλον, με τον όγκο τους να μην παρενοχλούν τη θέα προς το Ναό του Ηφαίστου και η αρχιτεκτονική τους να μην έχει ανταγωνιστική σχέση προς αυτόν.
2. Τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή των κτισμάτων πρέπει να αντέχουν στο χρόνο. Η χρήση του ξύλου να περιοριστεί στα απολύτως απαραίτητα για τη σύνθεση σημεία.
3. Τα κτίσματα θα συνθέτουν διαφανή και αδιαφανή στοιχεία, όπου η ανάλογη λειτουργία το απαιτεί.

4. Η αρχιτεκτονική σύνθεση των κτιριακών εγκαταστάσεων της εισόδου μπορεί να συνδυάζει ανάλογα με την περίπτωση ελαφριές κατασκευές, κατά κύριο λόγο από μέταλλο και κρύσταλλο, με πιο σταθερές και μόνιμες δομές από υλικά όπως ο λίθος και το μπετόν.
5. Το υλικό επίστρωσης του χώρου της εισόδου να μην είναι από φθαρτά υλικά, όπως το ξύλο, και η διαμόρφωσή του να υποδηλώνει τη φυσική συνέχεια με το χώρο της πλατείας.
6. Ανεξαρτήτως της αρχιτεκτονικής σύνθεσης των χρήσεων του κάτω επιπέδου ο επισκέπτης πρέπει από το ανώτερο επίπεδο της εισόδου να αντιλαμβάνεται τις λειτουργίες του κατωτέρου.
7. Τόσο στα δύο επίπεδα της εισόδου όσο και στην πρόσβαση προς το Ναό του Ηφαίστου θα πρέπει να προβλέπεται η κίνηση ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Για την επιλογή του υλικού επίστρωσης των διαδρομών αναμένονται τα δείγματα των επιστρώσεων, οπότε και θα απαντήσουμε.

ΣΤ. Αρχαιολογικός Χώρος Ρωμαϊκής Αγοράς και Βιβλιοθήκης Αδριανού

Προδιαγραφές-κατευθύνσεις για τροποποίηση επιμέρους μελετών:

1. Μελέτη πίσω όψης και ανάπλαση των όψεων των καταστημάτων της οδού Πανδρόσου

Σύμφωνα με την Απόφαση, εγκρίνεται η δημιουργία δρομίσκου κατά μήκος του βορείου περιβόλου της Βιβλιοθήκης Αδριανού, μετά από την απαλλοτρίωση τμημάτων στο πίσω (νότιο) μέρος των καταστημάτων. Ο δρομίσκος αυτός θα ενταχθεί στον αρχαιολογικό χώρο και η πρόσβαση θα είναι δυνατή μόνο από τους επισκέπτες του μνημείου.

Επειδή στην περίπτωση αυτή οι πίσω όψεις των καταστημάτων θα αποτελούν το προς Βορρά όριο του αρχαιολογικού χώρου, απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμόρφωσή τους πρέπει να είναι η εξασφάλιση της ασφάλειας και προστασίας του χώρου, με την κατάργηση των χαμηλών ανοιγμάτων (παραθύρων-βιτρινών), αλλά και την πιθανή ένταξη φεγγιτών, ψηλά κοντά στην στέγη, για το φωτισμό και αερισμό των καταστημάτων.

Επίσης, για την αισθητική βελτίωση και την ενιαία εμφάνιση του μετώπου των όψεων προς την πλευρά του αρχαιολογικού χώρου, πρέπει να αναμορφωθούν οι στέγες ορισμένων καταστημάτων, κυρίως οι μονόριχτες και δίριχτες, που προκύπτουν από την αποκοπή του νοτίου τμήματός τους, το ύψος των οποίων αυξάνεται σημαντικά κατά το μήκος της νέας διαμορφούμενης οικοδομικής γραμμής, με αποτέλεσμα την αίσθηση ενός ασφυκτικά στενού περάσματος, που εμποδίζει την οπτική του αρχαίου τοίχου.

Σχετικά με τη μελέτη ανάπλασης των όψεων των καταστημάτων προς την οδό Πανδρόσου, στη μελέτη πρέπει να επανεξεταστεί η μορφολογία των όψεων σε σχέση με την τυπολογία των κατόψεων ενός εκάστου κτίσματος, κατά την αρχική του φάση, πριν από τις αυθαίρετες προσθήκες στεγών και παραπηγμάτων.

Η αποτύπωση, σε συνδυασμό με την έρευνα του κτηματολογίου, θα οριοθετήσει τις πραγματικές διαστάσεις του δομημένου και ακάλυπτου, προς την πλευρά του αρχαίου τοίχου, χώρου των κτισμάτων και θα βοηθήσει στην αποκατάσταση-επιαναφορά στην αρχική μορφή της κάτοψής τους.

Επιπλέον, η μελέτη δεν πρέπει να αφορά μόνο στην αναβάθμιση-βελτίωση των όψεων, αλλά και στην πραγματική αποκατάστασή τους, όπου αυτό είναι δυνατόν, με

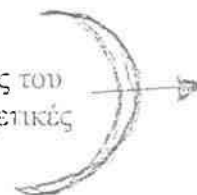
το συγκερασμό των σωζομένων αρχιτεκτονικών στοιχείων και των δομικών χαρακτηριστικών κάθε κτίσματος (π.χ. στέγες, γείσα, διαχωριστικοί πεσσοί, ανοίγματα, βιτρίνες κ.λ.π.), ώστε να αποφευχθεί η ομοιογένεια της παρέμβασης στο σύνολο του δρόμου.

2. Φυλάκιο-πωλητήριο Ρωμαϊκής Αγοράς

Οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ είναι σύμφωνες ως προς τη χωροθέτηση, την κάτοψη και τα υλικά κατασκευής του φυλακίου-πωλητηρίου της Ρωμαϊκής Αγοράς στο οικόπεδο του ΥΠΠΟ επί της οδού Επαμεινώνδα 8, με τον όρο ότι πρέπει να επανεξεταστεί ο τρόπος στέγασής του, με ενιαία τρίρριχτη ή τετράρριχτη στέγη αντί της μονόρριχτης σε δύο επίπεδα που προτείνεται, ώστε να εντάσσεται στη μορφολογία των σπιτιών της Πλάκας και των διπλανών ακινήτων και γενικότερα να συμβαδίζει με τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου.

Ζ. Αρχαιολογικός Χώρος Φιλοπάππου.

Για την μελέτη ανάδειξης του περιβάλλοντος χώρου και της επισκευής του αναψυκτηρίου στο ναύδριο του Αγ. Δημητρίου Λουμπαρδιάρη, οι σχετικές προδιαγραφές θα σας διαβιβαστούν στις αμέσως επόμενες ημέρες.

Η. Αρχαιολογικοί Χώροι Βόρειας και Νότιας Κλιτύς Ακροπόλεως

Προδιαγραφές-κατευθύνσεις για τις επιμέρους μελέτες:

1. Επίστρωση διαδρομιών

Οι προδιαγραφές της επίστρωσης θα δοθούν μετά την κατασκευή των δειγμάτων. Θα προσδιοριστούν με πιθανές παραλλαγές η ποσόστωση των προσμιξεων και θα υπολογισθεί η μηχανική αντοχή, η αντολισθηρότητα, η ελαστικότητα (συστολή - διαστολή), η αναστρεψιμότητα της κατασκευής, η αισθητική και η χρωματική εναρμόνιση του με τον περιβάλλοντα χώρο.

2. Αποκατάσταση δικτύου αρχαίων διαδρομιών κατά μήκος του δυτικού αναλληματικού τοίχου του Θεάτρου του Διονύσου (δυτική ανιούσα)

α. Η κατασκευή που θα προταθεί για τον χώρο αυτό θα πρέπει να είναι συμβατικής τεχνολογίας με χρήση υλικών υψηλής αντοχής (εμποτισμένο ξύλο, ανοξειδωτος χάλυβας κ.τ.λ.).

β. Η διαδρομή είναι παράλληλη με το δυτικό ανάλημμα του Θεάτρου του Διονύσου και σε απόσταση 1 μέτρου δυτικά από αυτό.

γ. Το προτεινόμενο πλάτος της διαδρομής κυμαίνεται στα 3 μέτρα και προκύπτει από το τοπογραφικό και τους εξής περιορισμούς: ύπαρξη επαρκούς έδρασης στο έδαφος και απόστασης ασφαλείας από τα αρχαιολογικά ευρήματα, αναστρεψιμότητα και σε περίπτωση μη παράκαμψης των αρχαιολογικών ευρημάτων από τη διαδρομή, δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά και θέασης τους με χρήση διαφανούς δαπέδου (σύμφωνου με τις προδιαγραφές των διαδρομών).

δ. Πρέπει να καθοριστεί πως θα γίνει η διευθέτηση των ομβρίων καθώς και των υπολοίπων Η/Μ δικτύων κατά μήκος της ανιούσας. Να διερευνηθεί η δυνατότητα ανάρτησης του αγωγού απορροής ομβρίων από τη μεταλλική κατασκευή έτσι ώστε να μην είναι ορατός.

ε. Είναι πιθανό να προκύψει ότι η διαδρομή δεν θα ακολουθεί τα αρχαία ίχνη αλλά η κλιμάκωση της θα προσδιοριστεί από την εναρμόνιση της με την κλίση του εδάφους και την επιθυμητή κλίση του αγωγού.

στ. Ζητείται μηκοτομή και τομές σε χαρακτηριστικές θέσεις της προτεινόμενης κατασκευής σε σχέση με τον αναλημματικό τοίχο του θεάτρου.

3. Πρόταση για την ενεργοποίηση της οδού Παναθηναίων (καταληκτήριο τμήμα)

α. Η κατασκευαστική επίλυση προτείνεται να είναι ελαφράς μορφής και ανάλογη του χαρακτήρα παρόμοιων κατασκευών στο χώρο, δηλαδή με κατακόρυφα στοιχεία από ανοξείδωτο χάλυβα και επίστρωση με σανίδες εμποτισμένου ξύλου.

Το εύρος της διαμόρφωσης της ανόδου θα καθοριστεί από το σωζόμενο εύρος της οδού στην βόρεια απόληξή της (οδός Θεωρίας). Προτείνεται η δυτική παρειά της ανόδου να έχει συνεχές περίγραμμα, ενώ η ανατολική παρειά να μετατοπισθεί δυτικά παράλληλα προς το ίχνος του υστερορωμαϊκού τείχους σε απόσταση ενός μέτρου και να μειώνεται σταδιακά στη νότια απόληξή της ώστε να οδηγήσει στην διαμορφωμένη κλίμακα βορείως του τείχους της Υπαπαντής. Θεμιτή είναι η εναλλακτική σχεδιαστική απόδοση της σύνδεσης της νότιας απόληξης της οδού με τον Περίπατο μέσω ελαφριάς κατασκευής γέφυρας.

β. Ζητούνται επίσης μηκοτομή, κάτοψη και τομές σε χαρακτηριστικές θέσεις της κατασκευής καθώς και προοπτικά της διαμόρφωσης της ανόδου.

γ. Θα πρέπει να γίνει πρόβλεψη συλλεκτήριου αγωγού ομβρίων κατά μήκος της δυτικής παρειάς της οδού και πρόβλεψη σύνδεσης του με υφιστάμενους συλλεκτήρες ομβρίων.

4. Επέκταση Στεγιάστρου των Αγαλιμάτων

α. Θα διατηρηθεί η υποδομή του υπάρχοντος στεγιάστρου χωρίς μετακίνηση των αγαλιμάτων. Η τελική επιφάνεια του δαπέδου θα διαμορφωθεί από χυτό υλικό αδρής υφής γαιώδους χρώματος πάχους έως 5 εκ.

Σχετικά με την βόρεια επέκταση του στεγιάστρου:

β. Πρέπει να υποβληθούν κατασκευαστικά σχέδια δαπεδόστρωσης (συστάσεως και υφής ανάλογης με αυτήν που θα επικαλύψει την επιφάνεια του υπάρχοντος στεγιάστρου), θεμελίωσης και κατακόρυφων στοιχείων.

γ. Σε ότι αφορά στην υποδομή θα πρέπει να προσδιοριστούν οι μηχανικές αντοχές του υποστρώματος και του δαπέδου καθώς και το χρώμα και η υφή του δαπέδου.

δ. Τα όμβρια δεν θα πρέπει να απορρέουν προς τις εισόδους του στεγιάστρου.

Θ. Λελειώνοντας θα ήθελα να επισημάνω τα εξής:

Οι Υπηρεσίες μας έχουν τη δυνατότητα να υλοποιήσουν το έργο της διαμόρφωσης των διαδρομών, όπως εξάλλου έχει προβλεφθεί στις σχετικές Υ.Α. Έχει παρουσιαστεί όμως ένα πρόβλημα σχετικά με τη σύνταξη των απαιτούμενων μελετών και τευχών δημοπράτησης που είναι απαραίτητα για την εκτέλεση των έργων. Θα παρακαλούσα λοιπόν να δοθεί οδηγία προς τους μελετητές της ΕΑΧΑ, παράλληλα με τις μελέτες

των διαδρομών των Κλιτύων να αντιμετωπίσουν και τις μελέτες των τμημάτων του Περιπάτου από το σημείο συμβολής του με την ανιούσα κατά μήκος του δυτικού αναλληματικού τοίχου του Θεάτρου του Διονύσου έως το γεώτερο λιθόστρωτο δρόμο που οδηγεί στην Ακρόπολη ΒΑ του Ηρώδειου (Διαδρομή Δ3-Δ5) και του Περιπάτου κατά μήκος της βόρειας κλιτύς Ακρόπολης, με βόρειο όριό του τον υπάρχοντα αναλληματικό τοίχο (Διαδρομή Δ14-Δ15-Δ16), καθώς και τις μελέτες των διαδρομών στην Αρχαία Αγορά και στους Λόφους (Φιλοπαππου, Πυλίκας, Νυμφών).

Εφόσον αυτό είναι δυνατόν, οι αρμοδίες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ είναι στη διάθεσή σας για να δώσουν άμεσα και τις απαραίτητες προδιαγραφές για την σύνταξη των μελετών.

Λίνα Μενδώνη

Συνημμένα:

Ένας φάκελος

Κοινοποίηση:

- ΓΔΑΜΓΕ
- ΔΗΠΚΑ
- ΔΛΑΜ
- Α' ΕΠΚΑ
- Γ' ΕΠΚΑ

Ακριβές Αντίγραφο
Ο Προϊστάμενος της Γραμματείας

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΤΑΜΟΥ

**Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΩΣ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ**

Αριθμ. Πρωτ.:

ΥΠΠΟ/ΔΑΑΜ/521/ 110926

Ταχ. Δ/ση : Πλ. Καρύτση 12
Ταχ. Κώδικας : 105 61 – Αθήνα
Πληροφορίες : Προϊστάμενος
Τμήμα ΙΙ
Τηλέφωνο : 32.32.881
FAX : 32.42.509

Προς: / Το Γραφείο της Γεν. Γραμματέως,
Μπουμπουλίνας 22,
Τ.Κ. 106 82 – Αθήνα.

ΘΕΜΑ: Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας
Προδιαγραφές για την κατασκευή κιγκλιδώματων

Στόχοι, αρχές, βασικές παραδοχές

1. Κατασκευή σιδηρών κιγκλιδώματων και θυρών εισόδου των αρχαιολογικών χώρων με κοιλοδοκούς και ευθύγραμμες ράβδους συνήθων διατομών.
2. Η διατήρηση καλαισθητών υπάρχοντων αναλημματικών τοίχων και ο τρόπος προσαρμογής των κιγκλιδώματων σε αυτούς θα αποφασιστεί κατόπιν αυτοψίας.

Περιφρασσόμενοι χώροι

1. Η περίφραξη αφορά κατ' αρχάς στον άξονα Δ. Αεροπαγίτου-Απ. Παύλου και εν συνεχεία στην περίμετρο του αρχαιολογικού χώρου των Λόφων, όπου αυτό απαιτείται, καθώς επίσης και στο τμήμα της περίφραξης της Αρχαίας Αγοράς που βρίσκεται επί της οδού Αδριανού μεταξύ οδού Βρυσακίου και γέφυρας ΗΣΑΠ στην Κάτω Πλατεία Θησείου.
2. Για τον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού υιοθετείται η πρόταση των μελετητών, με την παρατήρηση ότι στο χαμηλωμένο στηθαίο που προβλέπει η μελέτη, να τοποθετηθεί το υπάρχον κιγκλιδώμα χωρίς καμία αλλαγή στο ύψος του. Όπου απαιτείται προσθήκη, θα κατασκευαστεί και θα τοποθετηθεί όμοιο κιγκλιδώμα.
3. Για τον αρχαιολογικό χώρο Ολυμπίου θα κατασκευαστεί τύπος περίφραξης παρόμοιος με αυτόν της βόρειας πλευράς του χώρου, σύμφωνα με την ΥΑ.
4. Η Ρωμαϊκή Αγορά δεν θα χρειαστεί νέα περίφραξη. Όταν ενταχθεί το τμήμα της οδού Πελοπίδα μέσα στον αρχαιολογικό χώρο, θα κατασκευαστεί περίφραξη όμοια με την υπάρχουσα.

Περιγραφή του κιγκλιδώματος

1. Το τυπικό πλαίσιο του κιγκλιδώματος θα αποτελείται από βέργες (τουλάχιστον Ø16) τοποθετημένες σε αξονικές αποστάσεις 0.15μ, διερχόμενες από ισοδιάμετρες οπές οριζοντίων λαμών, οι οποίες θα φρεζαριστούν για να δεχτούν την ηλεκτροσυγκόλληση. Οι βέργες θα ηλεκτροσυγκολληθούν επί των λαμών με συνεχή ηλεκτροσυγκόλληση. Στο άνω άκρο τους θα διαμορφωθεί αιχμηρή απόληξη. Οι λάμες στα άκρα κάμπτονται κατά 90°, ώστε το πλαίσιο να βιδώνεται στους εκατέρωθεν ιστάμενους μεταλλικούς ορθοστάτες με ανοξειδώτους κοχλίες. Οι μεταλλικοί ορθοστάτες θα αποτελούνται από κοιλοδοκό και θα είναι τοποθετημένοι ανά 2.5μ. Επ' αυτών θα διαμορφωθεί ειδική πυραμιδοειδής κεφαλή.

2. Αντηρίδες ενισχύσεως τοποθετούνται στους ορθοστάτες των θυρών, στους γωνιαίους ορθοστάτες και στους αγelaiίους ορθοστάτες ανά δεύτερο πάσσαλο.
3. Όπου το έδαφος είναι οριζόντιο η πάκτωση (πέδιλο βάσης) των ορθοστατών θα είναι αφανής. Οι λάκκοι της θεμελίωσης των ορθοστατών θα έχουν διαστάσεις τουλάχιστον 0.40x0.40x0.50(βάθος). Σε περίπτωση όπου τα αρχαιολογικά κατάλοιπα δεν επιτρέπουν την εκσκαφή, το κιγκλίδωμα θα στερεωθεί σε τοίχειο από οπλισμένο σκυρόδεμα ελαχίστου πάχους 0.20μ. Το ελάχιστο ύψος του (πάνω από το δάπεδο του πεζοδρομίου ή το φυσικό έδαφος κατά περίπτωση) θα είναι 0.25μ. Οι ακμές του θα διαμορφωθούν με φαλτσογωνιές.
4. Σε περίπτωση κεκλιμένου εδάφους το τοίχειο έδρασης της περίφραξης θα κατασκευάζεται με αναβαθμούς ανά ακέραια πολλαπλάσια του τυπικού μήκους πλαισίου.
5. Η τελική εμφάνιση του τοιχειού θα είναι αυτή του εμφανούς σκυροδέματος (ξυλότυπος) ή θα διαμορφωθεί με θραπίνα (αερόσφυρα). Ανά 10μ θα προβλεφθεί αρμός διαστολής.
6. Το συνολικό ύψος της περίφραξης θα είναι 2,20μ.
7. Θα ληφθεί ειδική μέριμνα για την αντισκωριακή προστασία, ιδιαίτερα της εσωτερικής επιφάνειας των κοιλοδοκών.

Θύρες εισόδου

1. Οι θύρες θα είναι συρόμενες ή ανοιγόμενες, πλάτους 2.40-4.20μ ανάλογα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες. Στις περιπτώσεις που υπάρχουν στοιχεία (κλίμακες, κτλ) επιβάλλουν μικρότερα πλάτη, θα εξεταστούν κατά περίπτωση. Θα τοποθετηθούν μεταξύ δύο ορθοστατών της περίφραξης, οι οποίοι στη συγκεκριμένη θέση θα αποτελούνται από ισχυρότερα στοιχεία.
2. Τα θυρόφυλλα θα αποτελούνται από τα ίδια στοιχεία με αυτά των πλαισίων του κιγκλιδώματος, ώστε να εξασφαλιστεί η διακριτικότητα, το ενιαίο ύψος της περιφραξης και η αίσθηση "ανοιγόμενου διαφράγματος".
3. Η διαμόρφωση του κιγκλιδώματος και των θυρών στις εισόδους των χώρων θα πρέπει να μελετηθεί κατά περίπτωση, σε συνάρτηση με τις εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης κοινού (όπου το "κτήριο" των εγκαταστάσεων θα αποτελεί μέρος της περιφραξης).

Σκόπιμο θα ήταν να γίνουν δείγματα περίφραξης, ιδιαίτερα σε περιοχές που παρουσιάζουν πρόβλημα (μεγάλες υψομετρικές διαφορές, κτλ), στα οποία θα αποφασιστεί και η τελική απόχρωση του κιγκλιδώματος.

Συνημμένα

Τρία (3) σχέδια

Εσωτερική διανομή

1. ΔΑΑΜ
2. Τμήμα ΙΙ
3. Φ.Δ.

Ο Διευθυντής Αναστήλωσης
Αρχαίων Μνημείων

Δημοσθένης Ζιρώ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ

Ε Ν Ο Π Ο Ι Η Σ Η Α Ρ Χ Α Ι Ο Λ Ο Γ Ι Κ Ω Ν
Χ Ω Ρ Ω Ν Α Θ Η Ν Α Σ Α . Ε .

Κ Ε Ρ Α Μ Ε Ι Κ Ο Σ

Σ Υ Ν Ο Λ Ι Κ Η Α Ν Α Δ Ε Ι Ξ Η
Α Ρ Χ Α Ι Ο Λ Ο Γ Ι Κ Ο Υ Χ Ω Ρ Ο Υ

1. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΠΟΛΗΞΗ ΕΡΜΟΥ - ΠΛΑΤΕΙΑ ΘΗΣΕΙΟΥ
3. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΧΩΡΟΥ ΑΓ. ΑΣΩΜΑΤΩΝ
ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ ΕΡΜΟΥ - Α' ΤΜΗΜΑ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ
4. ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ ΕΡΜΟΥ - Β' ΤΜΗΜΑ
ΣΥΜΒΟΛΗ ΜΕ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
5. ΛΟΦΙΣΚΟΣ - ΠΕΖΟΓΕΦΥΡΑ ΕΠΤΑΧΑΛΚΟΥ
6. ΟΡΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ - ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Γ' ΣΤΑΔΙΟ - ΜΕΛΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

A-ΜΕ

ΑΘΗΝΑ - ΜΑΙΟΣ 2001

ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ

Γ. ΑΛΜΠΑΝΗΣ - Μ. ΑΡΒΑΝΙΤΙΔΟΥ
Α. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ - Σ. ΜΕΣΑΡΕ
Μ. ΦΙΝΕ - Κ. ΦΙΝΕΣ - Ν. ΦΙΝΤΙΚΑΚΗΣ

ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

ΣΥΝΘΕΣΗ & ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΕ
Μ. ΑΡΒΑΝΙΤΙΔΟΥ, Σ. ΜΕΣΑΡΕ Ο.Ε.
Α. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
Μ. ΦΙΝΕ - Κ. ΦΙΝΕΣ

Ι. ΣΥΓΓΡΟΣ - Χ. ΟΡΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ - ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ ΕΠΕ
Α. ΓΚΟΦΑΣ, ΠΑΓΩΝΗΣ, ΧΡΟΝΕΑΣ, ΚΙΝΑΤΟΣ ΕΕ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ

Χ. ΝΤΟΥΜΑΣ - Ι. ΠΟΥΛΥΖΟΣ
Κ. ΧΑΤΖΗΜΠΙΡΟΣ - TRENDS
ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΗΣ ΕΠΕ - Δ. ΕΥΘΥΜΙΑΤΟΣ
Γ. ΚΟΝΤΟΡΟΥΠΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ Ε.Α.Χ.Α. Α.Ε.

α. ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
β. ΤΟΠ. - Π. ΜΗΧ Γ. ΜΑΪΣΤΡΑΛΗΣ
γ. Η/Μ Ν. ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ

δ. ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΗ Γ' Ε.Π.Κ.Α. Λ. ΠΑΡΛΑΜΑ
ε. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ Γ' Ε.Π.Κ.Α. Ε. ΛΥΓΚΟΥΡΗ

1

**Σχέδιο Π.Δ. για καθορισμό χρήσεων γης και ειδικών όρων
και περιορισμών δόμησης στην Περιοχή Κεραμεικού
του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών**

Άρθρο 1

Στην ευρύτερη περιοχή Κεραμεικού του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών που περικλείεται από τις οδούς Πειραιώς, Αγ. Ασωμάτων, Πλατεία Αγ. Ασωμάτων, Ερμού και συγκεκριμένα στα οικοδομικά τετράγωνα 68, 74, 75, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105 και 106 που ορίζουν την **περιοχή Α** του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος, καθώς και τα οικοδομικά τετράγωνα 53, 54, 55, 56, 57, και τμήμα του ΟΤ52 (δυτικό τμήμα) και περιβάλλονται από τις οδούς Τριπτοπολέμου, Βουτάδων, Πειραιώς, Ιεράς Οδού, που ορίζουν την **περιοχή Β** του παρόντος Π.Δ., καθορίζονται χρήσεις γης και ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης όπως στα επόμενα άρθρα.

Άρθρο 2

Στις παραπάνω περιοχές επιτρέπονται οι χρήσεις γης, όπως ειδικότερα καθορίζονται στις επόμενες παραγράφους.

I. Γενική κατοικία

Κατοικία

Ξενοδοχεία μέχρι 100 κλίνες και ξενώνες

Εμπορικά καταστήματα (με εξαίρεση πολυκαταστήματα και υπεραγορές)

Γραφεία, Τράπεζες, ασφάλειες, κοινωφελείς οργανισμοί

Κτίρια εκπαίδευσης

Εστιατόρια, αναψυκτήρια

Θρησκευτικοί χώροι

Κτίρια κοινωνικής πρόνοιας

Επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης

Κτίρια στάθμευσης

Πολιτιστικά κτίρια και εν γένει πολιτιστικές εγκαταστάσεις

Επίσης, επιτρέπεται η συνέχιση της χρήσης Μουσείων και χώρων καλλιτεχνικών εκθέσεων.

II. Ελεύθεροι χώροι – αστικό πράσινο

Είναι οι χώροι παραμονής αναψυχής και διακίνησης πεζών και τροχοφόρων, ήτοι πεζόδρομοι και πεζοδρόμια, οδοί, πλατείες, κοινόχρηστοι κήποι, άλση, παιδικές χαρές και λοιποί παρεμφερείς χώροι.

Ειδικότερα, επιβάλλονται οι εξής όροι και περιορισμοί για τις παρακάτω χρήσεις:

I. 1. Κατοικία

α) Σε υφιστάμενα κτίρια (όταν ζητείται αλλαγή χρήσης) σε νέα κτίρια και σε προσθήκες σε υφιστάμενα διατηρητέα ή μη κτίρια.

β) Σε υφιστάμενα κτίρια σε χώρο που επιβάλλεται η χρήση κατοικίας είναι δυνατόν μετά από τη σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας να επιτρέπεται η χρήση της επαγγελματικής στέγης, εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- έχει επιφάνεια μικρότερη των 50 τ.μ.
- είναι μοναδική ιδιοκτησία του ενδιαφερομένου (στον ίδιο όροφο του κτιρίου)
- δεν οχλεί την κατοικία

γ) Δεν είναι επιβεβλημένη η χρήση κατοικίας

- σε υφιστάμενα κτίρια που η οικοδομική άδεια προβλέπει άλλες χρήσεις και σε διατηρητέα κτίρια
- σε κτίρια που έχουν πρόσωπο σε πλατεία ή εμπορικούς δρόμους
- στα κτίρια με χρήσεις πολιτιστικές, κοινωνικής Πρόνοιας, ξενώνων ή ξενοδοχείων, γραφείων, τραπεζών, ασφαλειών, διοίκησης, εκπαίδευσης κ.λπ. με την προϋπόθεση ότι κάθε μία από τις παραπάνω χρήσεις καταλαμβάνει ολόκληρο το κτίριο
- στην περίπτωση που εγκαθίστανται έδρες πολιτιστικών συλλόγων της περιοχής σε μεμονωμένο όροφο κτιρίου ή τμήμα του
- στην περίπτωση που στο σύνολο του κτιρίου στεγάζεται μία επιχείρηση, ένας φορέας ή ένας οργανισμός.

2. Εμπορικά καταστήματα

α) Απαγορεύεται η εγκατάσταση στην περιοχή νέων μονάδων χονδρεμπορίου. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται μετά από έγκριση της αρμόδιας υπηρεσίας, η εγκατάσταση μιας μορφής καταστημάτων που δεν απαιτούν εκτεταμένους αποθηκευτικούς χώρους και δεν δημιουργούν κυκλοφοριακό πρόβλημα, όπως εμπόριο δερμάτινων ειδών, ένδυσης, υπόδησης, κιγκαλερίας, ραπτικής, εργαλείων, μικροϋλικών οικιακού εξοπλισμού, τροφίμων, ξηρών καρπών κ.λπ.

β) Απαγορεύονται οι μάντρες πώλησης ή ενοικίασης αυτοκινήτων, η εμπορία και αποθήκευση εξαρτημάτων οχημάτων και ανταλλακτικών αυτών, ελαστικών και ανταλλακτικών αυτοκινήτων και μοτοσικλετών και οι μάντρες οικοδομικών υλικών και άλλων (όπως πλακιδίων, μαρμάρων, ξυλείας κ.λπ.).

γ) Απαγορεύεται η εμπορία και αποθήκευση καυσίμων (υγρών, στερεών και αερίων), ορυκτών και χημικών προϊόντων για τη βιομηχανία, λιπαντικών, γεωργικών φαρμάκων, γεωργικών και δασικών πρώτων υλών, ορυκτών μετάλλων.

Υφιστάμενες χρήσεις που απαγορεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραπάνω περιπτώσεων απομακρύνονται εντός 24 μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος διατάγματος.

3. Εστιατόρια

Στη χρήση αυτή περιλαμβάνονται τα κάτωθι: εστιατόρια, οινομαγειρεία, ταβέρνες, φαροταβέρνες, ψητοπωλεία, σουβλατζιδικα, πιτσαρίες, ουζερί.

Δεν επιτρέπεται στην περιοχή η εγκατάσταση FAST-FOOD (γρήγορο φαγητό).

4. Αναψυκτήρια

Στη χρήση αυτή συμπεριλαμβάνονται τα κάτωθι: αναψυκτήρια, καφενεία, κυλικεία, ζαχαροπλαστεία, γαλακτοπωλεία.

5. Κέντρα διασκέδασης και αναψυχής

Θεωρούνται όλες οι παραπάνω χρήσεις των παραγράφων 3 και 4 που παρουσιάζουν μουσικό πρόγραμμα, όπως μπουάτ, μουσικές σκηνές, κοσμικές ταβέρνες.

6. Επαγγελματικά ερναστήρια ναυπηγής όχλησης

Εφόσον δεν δημιουργούν οποιαδήποτε όχληση στο περιβάλλον.

Απαγορεύονται οι:

- Βιομηχανίες ειδών διατροφής
- Βαφής επιγραφών
- Φανοποιείων και βαφής αυτοκινήτων
- Σφαγής ζώων
- Επεξεργασίας και διατήρησης κρέατος
- Διατήρηση πουλερικών

Επίσης απαγορεύονται μηχανουργεία, καθώς και τα εργαστήρια ή βιοτεχνίες επεξεργασίας εύφλεκτων υλών, εργαστήρια επισκευής επισώτρων (βουλκανιζατέρ), επισκευής αυτοκινήτων και μοτοσικλετών.

Οι παραπάνω μη επιτρεπόμενες χρήσεις και δραστηριότητες απομακρύνονται σε διάστημα 24 μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος διατάγματος.

7. Κτίρια στάθμευσης

Απαγορεύεται η δημιουργία νέων υπαίθριων χώρων στάθμευσης.

Επίσης, απαγορεύεται η ανέγερση υπεργείων ή υπογείων χώρων στάθμευσης, λόγω της ύπαρξης του ιστορικού περιβάλλοντος κηρυγμένων μνημείων και παρακώλυσης της κυκλοφοριακής ρύθμισης.

Επιβάλλεται η εξασφάλιση των χώρων στάθμευσης που απαιτούνται για κάθε χρήση σε υφιστάμενα κτίρια που μετασκευάζονται για να στεγάσουν ενιαία επιχείρηση, φορέα ή οργανισμό, εξαιρουμένων των διατηρητέων κτιρίων.

8. Πρατήρια βενζίνης

Απαγορεύεται η εγκατάστασή τους σε όλη την υπό έλεγχο περιοχή και συγκεκριμένα στα οικοδομικά τετράγωνα που περικλείονται από τις οδούς Επταχάλκου, Αποστόλου Παύλου, Πλατεία Αγ. Ασωμάτων, Αγίων Ασωμάτων, Πειραιώς.

9. Εγκαταστάσεις μέσων μαζικής μεταφοράς

Επιτρέπονται μόνον οι εγκαταστάσεις των προβλεπομένων σταθμών του ΜΕΤΡΟ ελαφρές κατασκευές εκδοτηρίων εισιτηρίων και στάσεων για την εξυπηρέτηση του κοινού.

II. Ελεύθεροι χώροι – αστικό πράσινο

Στους παραπάνω χώρους επιτρέπονται οι ακόλουθες χρήσεις: Περίπτερα, κινητά ανθοπωλεία, σκιάδες (στεγάστρα), παγκάκια, τηλεφωνικοί θάλαμοι, γραμματοκιβώτια ΕΛΤΑ, ενημερωτικές πινακίδες, έργα τέχνης.

Η κατασκευή και η εγκατάσταση οποιουδήποτε επιτρεπόμενου σε κοινόχρηστο χώρο έργου επιτρέπεται μόνο ύστερα από έγκριση της ολοκληρωμένης τεχνικής μελέτης του από την αρμόδια για τον έλεγχο της περιοχής υπηρεσίας.

Υπόγειοι χώροι στάθμευσης κατασκευάζονται, με την προϋπόθεση ότι εντάσσονται σε ανάπλαση ολόκληρου οικοδομικού τετραγώνου ή τμήματός του, μετά από σχετική έγκριση του ΥΠΕΧΩΔΕ και θα αφορούν αυτοκίνητα και δίκυκλα ιδιωτικής χρήσεως και οχήματα τροφοδοσίας.

Άρθρο 3

1. Για κάθε χρήση έχουν εφαρμογή, εκτός από τις διατάξεις αυτού του Προεδρικού Διατάγματος, οι ειδικές γι' αυτές διατάξεις.
2. Υφιστάμενες κατά την ημέρα δημοσίευσης του παρόντος διατάγματος χρήσεις και μη επιτρεπόμενες από τις διατάξεις αυτού επιτρέπονται κατά παρέκκλιση, εφόσον λειτουργούν βάσει νόμιμης άδειας, σε κατάλληλο γι' αυτές χώρο, όπως προβλέπεται από τις σχετικές πολεοδομικές και ειδικές διατάξεις, με την προϋπόθεση ότι δεν αποτελούν παράγοντα επικινδυνότητας ή πηγή όχλησης για το περιβάλλον, την κυκλοφορία ή ιδιαίτερα την κατοικία.
3. Απαγορεύεται η εφ' άπαξ μεταβίβαση χρήσεων που υφίστανται και λειτουργούν με νόμιμη άδεια, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, σε πρόσωπο α' βαθμού συγγενείας ή τον (την) σύζυγο, σε περιπτώσεις πραγματικής αδυναμίας συνεχίσεως της χρήσεως στο πρόσωπο του δικαιούχου (λόγω γήρατος, συνταξιοδότησεως, θανάτου κ.λπ.).
4. Για τις χρήσεις των οποίων προβλέπεται, από τις διατάξεις του παρόντος, η απομάκρυνση εντός 36 μηνών, δεν εφαρμόζονται οι προηγούμενες παράγραφοι 2 και 3. Γι' αυτές τις χρήσεις απαγορεύεται η επέκταση των εγκαταστάσεών τους.

5. Στις περιπτώσεις καταστρατήγησης ή παραβίασης των επιτρεπομένων χρήσεων, επιβάλλεται η σφράγιση του ακινήτου, σύμφωνα με την 44242/2361/1989 Υπουργική Απόφαση (Β' 380).
6. α) Η εγκατάσταση οποιασδήποτε νέας χρήσης (λειτουργίας) πλην της κατοικίας, γίνεται μετά από έγκριση της αρμόδιας για τον έλεγχο της περιοχής Υπηρεσίας. Οι εγκρίσεις για τις ειδικές χρήσεις δίδονται μόνο για χώρους που χαρακτηρίζονται σαν χώροι κύριας χρήσης, σύμφωνα με τον Ν. 1577/85 «ΓΟΚ».
β) Η αρμόδια για τον έλεγχο της περιοχής Υπηρεσία μετά από έρευνα των λειτουργιών του άμεσου περιβάλλοντος, δύναται να αρνηθεί την έγκριση των ζητούμενων λειτουργιών και κατ' επέκταση τη χορήγηση της ζητούμενης άδειας.
7. Ειδικότερα, δεν επιτρέπεται η λειτουργία οποιασδήποτε χρήσης, που ανεξάρτητα από το είδος της, το μέγεθός της, τον αριθμό των καθισμάτων της ή την ονομασία της, αποτελεί πηγή όχλησης για το περιβάλλον της κατοικίας και ιδιαίτερα κατά τις ώρες κοινής ησυχίας.
8. Δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση στην περιοχή χαρτοπαιχτικών λεσχών και οίκων ανοχής.
9. Δεν επιτρέπεται η χρήση και η κατάληψη (με τραπέζια, τέντες, καρέκλες, προθήκες καταστημάτων, πάγκους πλανόδιων πωλητών) των πεζοδρομίων και των δρόμων για την εξυπηρέτηση και υπαίθρια επέκταση των καταστημάτων της περιοχής.

Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται μόνο η τοποθέτηση τραπεζοκαθισμάτων, τεντών, πάγκων πλανόδιων πωλητών, σε περιορισμένα τμήματα πλατειών, πλατωμάτων, πεζοδρομίων και πεζοδρόμων, με σχετική άδεια που δίνει ο Δήμος Αθηναίων και ύστερα από τη σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας για τον έλεγχο της περιοχής Υπηρεσίας που καθορίζει τη θέση τους και την επιφάνεια που καταλαμβάνουν.

Η άδεια χορηγείται υπό τις εξής προϋποθέσεις:

- α) Η ιδιαίτερη χρήση παρέχεται όλως κατ' εξαίρεση και είναι συμβατή προς τη χρήση του κοινοχρήστου χώρου.
β) Δεν εμποδίζεται οπωσδήποτε η κοινή χρήση.
γ) Δεν συνεπάγεται μονίμους ή μη μονίμους εγκαταστάσεις επί του εδάφους και
δ) Περιορίζει στο ελάχιστο ποσοστό σε σχέση με τη συνολική έκταση του κοινοχρήστου χώρου.

10. α) Η αρμόδια για τον έλεγχο της περιοχής Υπηρεσία, σε περίπτωση που υποπέσει στην αντίληψή της, όχληση προκαλούμενη σε οποιοδήποτε τρόπο από τις υφιστάμενες χρήσεις, ζητάει κατά περίπτωση στοιχεία, προκειμένου να ελεγχθεί η νομιμότητα της λειτουργίας της επιχείρησης, το μέγεθος και το είδος της όχλησης και επιβάλλει όρους για τη βελτίωση της λειτουργίας και την άρση της όχλησης.
β) Εφόσον η όχληση αυτή αφορά ηχητική ή περιβαλλοντική ή αισθητική ρύπανση, διατάσσεται άμεση συμμόρφωση προς τις διατάξεις του παρόντος. Στην περίπτωση που απαιτείται η λήψη πρόσθετων μέτρων διακόπτεται η λειτουργία της επιχείρησης και ορίζεται προθεσμία για τη συμμόρφωση, μετά τη διαπίστωση της οποίας, επιτρέπεται η επαναλειτουργία. Σε περίπτωση υποτροπής, η αρμόδια για τον έλεγχο της περιοχής Υπηρεσία, διακόπτει αμέσως και οριστικώς τη λειτουργία της οχλούσας επιχείρησης.

Άρθρο 4

1. Στην ευρύτερη περιοχή του Κεραμεικού τροποποιείται ο συντελεστής δόμησης των οικοπέδων, η μέγιστη επιτρεπόμενη κάλυψη, ο αριθμός των ορόφων και το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος των κτιρίων και καθορίζονται τομείς ύψων και συντελεστών δόμησης, όμως τα όρια αυτών φαίνονται στο διάγραμμα του παρόντος διατάγματος.

ΤΟΜΕΑΣ Α	Συντελεστής δόμησης 1,40, μέγιστη επιτρεπόμενη κάλυψη 70% και μέγιστο ύψος οικοδομών 11.00 μ.
ΤΟΜΕΑΣ Β	Συντελεστής δόμησης 1,80, μέγιστη επιτρεπόμενη κάλυψη 70% και μέγιστο ύψος 11.00 μ.
2. Απαγορεύεται η ανέγερση κτιρίων επί υποστυλωμάτων (pilotis).
3. Στα οικόπεδα που έχουν πρόσοψη στην οδό Πειραιώς, επιβάλλεται η τήρηση απόστασης Δ από τα πλάγια όρια, εφόσον εξασφαλίζεται κτίριο με πλάτος όψης τουλάχιστον 9μ., αλλιώς ισχύουν τα προβλεπόμενα κατά Γ.Ο.Κ. από το άρθρο 9. Η ανωτέρω ρύθμιση δεν επιβάλλεται στην περίπτωση δόμησης προσθήκης καθ' ύψος.
4. Δεν επιτρέπεται η ολοκλήρωση των εσωτερικών οικοδομικών εργασιών στους άνω ορόφους των κτιρίων, πριν την ολοκλήρωση των εξωτερικών επιχρισμάτων και την τοποθέτηση κουφωμάτων στους υποκείμενους ορόφους και το ισόγειο.

Άρθρο 5

Γενικές Παρεμβάσεις – Διατάξεις

- 1α Απαγορεύεται γενικώς η τοποθέτηση γιγαντοαφισών, ηλεκτρικών ή μη, σε κοινοχρήστους ή ιδιωτικούς χώρους στο σύνολο της περιοχής του άρθρου 1. Οι υφιστάμενες αποξηλώνονται και απομακρύνονται εντός έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος με τη διαδικασία των αυθαιρέτων.
- 1β. Επιτρέπεται η ανάρτηση επιγραφών επί των προσόψεων των οικοδομών, που πληροφρούν για το είδος και την ονομασία της επιχείρησης ή Υπηρεσίας, μετά από έγκριση της αρμόδιας για την εφαρμογή του παρόντος Υπηρεσίας, μετά από γνώμη της ΕΠΑΕ και με τις εξής προϋποθέσεις:

Το περιεχόμενο των επιγραφών θα είναι στην Ελληνική γλώσσα. Δύναται η επιγραφή, πέραν της Ελληνικής, να περιέχει και ξενόγλωσσα στοιχεία, εάν αυτό είναι αναγκαίο (π.χ. σήμα της φίρμας κ.λπ.). Στην περίπτωση αυτή, τα ξενόγλωσσα στοιχεία θα είναι μικρότερα και διακριτικά τοποθετημένα στην επιγραφή. Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση περισσότερων της μιας (1) επιγραφών, για κάθε επιχείρηση ή Υπηρεσία επί της ίδιας όψης των κτιρίων.
- 1γ. Δεν επιτρέπονται φωτεινές επιγραφές τοποθετημένες κάθετα στις όψεις των κτιρίων. Εξαιρέση από τα παραπάνω, επιτρέπεται μόνον εφόσον πρόκειται για το σήμα κατατεθέν μιας χρήσης (π.χ. φαρμακείο) ή μιας επιχείρησης (π.χ. Τράπεζες), οι επιγραφές όμως και στην περίπτωση αυτή θα είναι περιορισμένου μεγέθους και δεν θα επιβάλλονται στο κτίριο.
- 1δ. Σε κτίρια όπου εμφανίζονται στις όψεις περισσότερες της μίας (1) επιγραφές, επιβάλλεται ο ενιαίος και ομοιογενής σχεδιασμός. Επιτρέπεται η διάταξη

μεμονωμένων γραμμάτων και αριθμών σε απόσταση μεταξύ τους για σύνθεση ενιαίας επιγραφής. Δεν επιτρέπεται η ανάρτηση επιγραφών και διαφημίσεων επί των στηθαίων, εξωστών, προστεγασμάτων, μεσοτοιχιών, μανδροτοιχίων, πρασιών, δωματίων και στεγών των κτιρίων.

Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση ελεύθερα ισταμένων ικριωμάτων, διαφημιστικών ή άλλων πινακίδων επί των δωματίων των κτιρίων, στα πεζοδρόμια, τα προκήπια ή στους κοινόχρηστους χώρους.

Επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, και μετά από συνηγορία της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ, για την τήρηση της εφαρμογής του παρόντος και μετά γνώμη της ΕΠΑΕ, η τοποθέτηση κατακόρυφων στοιχείων για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τη χρήση του κτιρίου.

Τα στοιχεία αυτά, μπορούν να τοποθετηθούν εντός του πλάτους των προκηπίων ή σε άλλη θέση στους ακάλυπτους χώρους των οικοπέδων και μόνον ένα (1) στοιχείο για κάθε οικόπεδο.

Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση οποιασδήποτε διαφήμισης-επιγραφής επί ικριωμάτων ή όχι μέσα στα αδόμητα οικόπεδα.

Δεν επιτρέπεται η επικάλυψη υαλοστασίων καταστημάτων ή άλλων χρήσεων στην εσωτερική ή την εξωτερική παρειά τους, με διαφημιστικά πανό ή άλλο τρόπο.

Υφιστάμενες επιγραφές και διαφημίσεις που δεν επιτρέπονται σύμφωνα με τα οριζόμενα σε αυτό το εδάφιο, απομακρύνονται εντός έξι (6) μηνών με τη διαδικασία των αυθαιρέτων.

- 1ε. Για την τοποθέτηση οποιασδήποτε επιγραφής, απαιτείται η έκδοση αδειας από την αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία, μετά από γνώμη της ΕΠΑΕ, και συνηγορία της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ, με την προσκόμιση εγχρώμων φωτογραφιών του κτιρίου και των γειτονικών του, έγχρωμα σχέδια της όψης σε κλίμακα 1:50, όπου θα φαίνεται η τοποθετούμενη επιγραφή και έγχρωμα σχέδια της επιγραφής σε κλίμακα 1:10 και τεχνική περιγραφή, όπου θα αναφέρονται τα υλικά κατασκευής της και οποιεσδήποτε άλλες κατά περίπτωση διευκρινήσεις.

Για τη χορήγηση αδειας ανέγερσης, νέας οικοδομής ή προσθήκης, επισκευών, αλλαγής χρήσης σε υφιστάμενες οικοδομές, υποβάλλονται σχέδια όψεων του κτιρίου, όπου φαίνονται οι θέσεις και τα μεγέθη των επιγραφών.

- 1στ. Επιγραφές και διαφημίσεις στους κοινόχρηστους χώρους για την παροχή πληροφοριών προς τους δημότες, επιτρέπονται μόνον μετά από γνώμη της ΕΠΑΕ και συνηγορία της αρμόδιας για την τήρηση της εφαρμογής του παρόντος Υπηρεσίας.

- 1ζ. Υφιστάμενες επιγραφές επί των όψεων των κτιρίων, οι οποίες προσβάλλουν το δομημένο περιβάλλον και δεν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του παρόντος, επιβάλλεται να αφαιρεθούν εντός έξι (6) μηνών με την τήρηση της διαδικασίας των αυθαιρέτων.

- 1η. Κάθε τοποθέτηση επιγραφής ή διαφήμισης κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος, θεωρείται αυθαίρετη και υπόκειται στις διατάξεις περί αυθαιρέτων.

2. Επιβάλλεται ο χρωματισμός και η επισκευή των όψεων των κτιρίων και γενικά ο ευπρεπισμός των κτιρίων, που εμφανίζουν εικόνα εγκατάλειψης και υποβαθμίζουν το περιβάλλον, εντός ενός (1) έτους από τη δημοσίευση του παρόντος.

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των ιδιοκτητών, η επισκευή γίνεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ ή το Δήμο ή άλλο φορέα και η δαπάνη καταλογίζεται σε βάρος των ιδιοκτητών των ακινήτων, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

3. Επιβάλλεται η απομάκρυνση μπαζών και σκουπιδιών που ρυπαίνουν την περιοχή εντός έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος.
4. Επιβάλλεται εντός ενός (1) έτους από τη δημοσίευση του παρόντος, η φύτευση των προκηπίων, των υπάρχοντων ακαλύπτων χώρων, τουλάχιστον κατά το ποσοστό που ορίζουν οι ισχύουσες διατάξεις του άρθρου 23 του Κτιριοδομικού Κανονισμού (Δ59/89), αλλιώς η δαπάνη αναλαμβάνεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ ή τον οικείο Δήμο ή άλλο φορέα και καταλογίζεται στους ιδιοκτήτες.

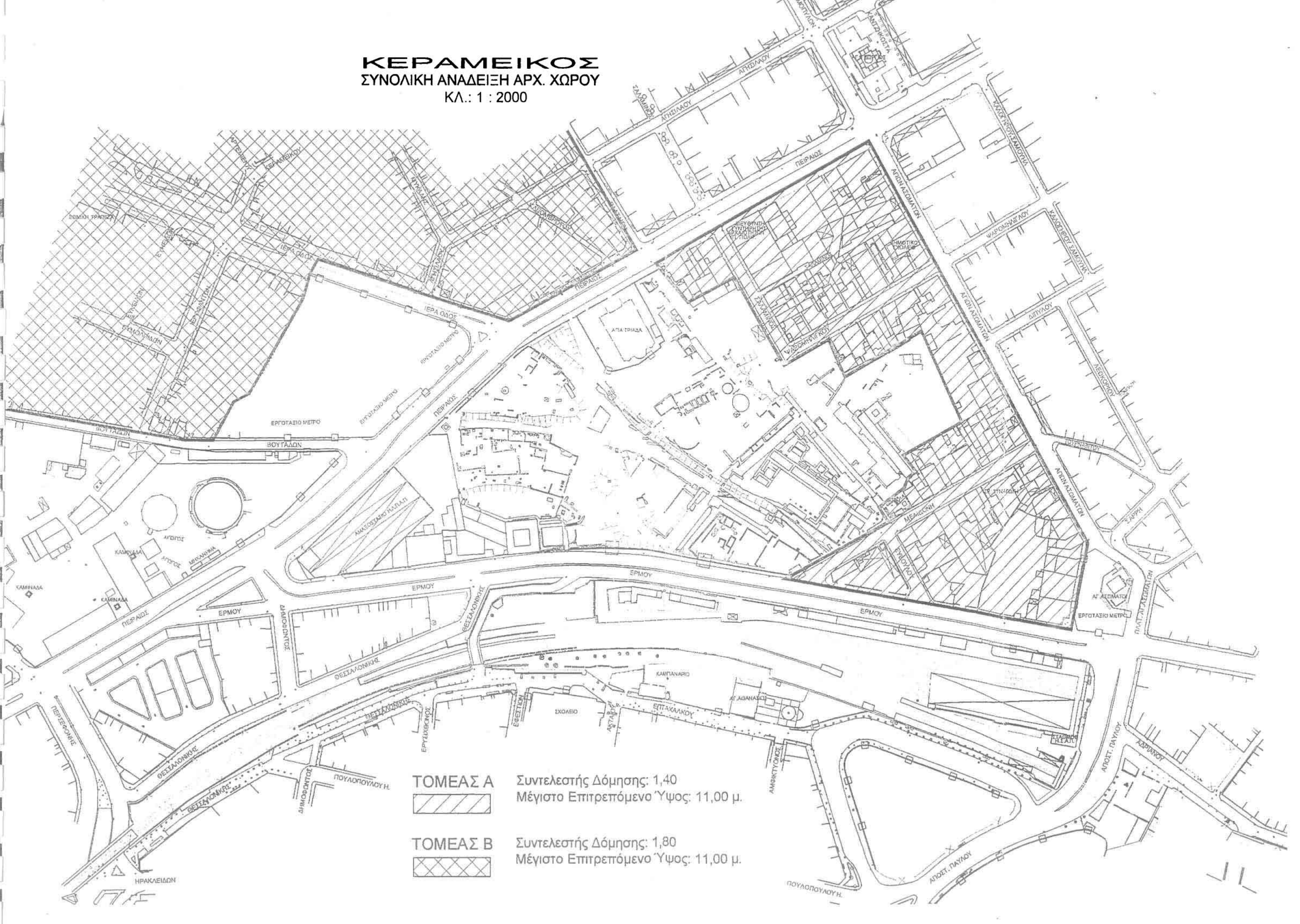
5. Επιβάλλεται εντός ενός (1) έτους από τη δημοσίευση του παρόντος ο καλλωπισμός και η διαμόρφωση αισθητικά των τυφλών όψεων που προκύπτουν από τη διαφορά ύψους κτιρίων που βρίσκονται σε επαφή, εφόσον η διαφορά αυτή είναι μεγαλύτερη των 3μ., καθώς και των τυφλών όψεων κτιρίων που βρίσκονται σε επαφή με κοινοχρήστους χώρους πρασίνου ή ελεύθερους χώρους αστικού πρασίνου.

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των ιδιοκτητών, το πρόγραμμα αισθητικής διαμόρφωσης των τυφλών όψεων γίνεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ ή οικείο Δήμο ή άλλο φορέα και καταλογίζεται στους ιδιοκτήτες.

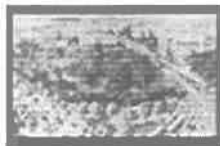
6. Στα αδόμετα οικόπεδα της περιοχής μελέτης επιβάλλεται η φύτευση μέχρι τη δόμησή τους.
7. Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση στους εξώστες των κτιρίων παραβολικών κατόπτρων (πιάτα) σε όλη την περιοχή της ανάπλασης της περιοχής Κεραμεικού. Επιβάλλεται η κατασκευή κεντρικού συστήματος λήψεως και διανομής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σημάτων.
8. Επιβάλλεται η υπογειοποίηση των καλωδίων των Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας σε όλη την περιοχή ανάπλασης.
9. Οι Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας αναλαμβάνουν με δαπάνες τους την αναμόρφωση και βελτίωση των δικτύων και εγκαταστάσεών τους, σύμφωνα με τους στόχους της μελέτης με έναρξη του έργου εντός ενός (1) έτους από τη δημοσίευση του παρόντος. Σε αντίθετη περίπτωση, τα έργα εκτελούνται από το ΥΠΕΧΩΔΕ ή ανατίθενται σε ανάδοχο και η δαπάνη καταλογίζεται στους οικείους Οργανισμούς Κοινής Ωφέλειας (ΟΚΩ).
10. Σε όλη την περιοχή του παρόντος, στους ελεύθερους και κοινόχρηστους χώρους, αλλά και στα κτίρια του Δημοσίου και των ΟΚΩ, αλλά και του ιδιωτικού τομέα επιβάλλεται η τήρηση των επιβαλλόμενων μέτρων για την κίνηση ατόμων με ειδικές ανάγκες .

11. Για την έκδοση οικοδομικών αδειών στην περιοχή του άρθρου 1 του παρόντος, είναι υποχρεωτική η συμμετοχή και η συνυπογραφή των αρχιτεκτονικών μελετών από αρχιτέκτονα μηχανικό, διπλωματούχο ανωτάτων σχολών.
12. Τα κλιματιστικά μηχανήματα δεν θα είναι ορατά στις όψεις των κτιρίων (διατηρητέων ή μη) και θα τοποθετούνται ή στο δώμα των κτιρίων με ύψος που δεν υπερβαίνει το ύψος του σπηθαιού ή σε μη ορατούς από το δρόμο ακάλυπτους χώρους.
13. Στις νέες οικοδομές η αναλογία των ανοιγμάτων θυρών και παραθύρων θα έχει σχέση πλάτους προς ύψος 1:1,5 και το μέγιστο πλάτος για μεν τα παράθυρα δεν θα υπερβαίνει το 1,20, για δε τις θύρες το 1,40.
14. Επιβάλλεται η αποκατάσταση των όψεων στα διατηρητέα κτίρια και η αποκατάσταση των λοιπών οικοδομών, σύμφωνα με τις παραγράφους 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12 και 13 του παρόντος άρθρου.
15. Επιβάλλεται η υπογείωση των εναερίων καλωδίων ΔΕΗ και ΟΤΕ.
16. Για κάθε παράβαση των παραπάνω διατάξεων εφαρμόζονται οι ισχύουσες περί αυθαιρέτων διατάξεις και δεν νομιμοποιούνται έναντι προστίμων.
17. Οικοδομικές άδειες, οι οποίες έχουν εκδοθεί ή για τις οποίες έχει υποβληθεί στην αρμόδια Υπηρεσία πλήρης φάκελλος μέχρι την ισχύ του παρόντος Π.Δ., εκδίδονται, αναθεωρούνται και υλοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧ. ΧΩΡΟΥ
 ΚΛ.: 1 : 2000

<p>ΤΟΜΕΑΣ Α</p> 	<p>Συντελεστής Δόμησης: 1,40 Μέγιστο Επιτρεπόμενο Ύψος: 11,00 μ.</p>
<p>ΤΟΜΕΑΣ Β</p> 	<p>Συντελεστής Δόμησης: 1,80 Μέγιστο Επιτρεπόμενο Ύψος: 11,00 μ.</p>

Περιβαλλοντική
Πληροφορία

Χωροταξική
Πληροφορία

Πολυδομική
Πληροφορία

Οικιστική
Πληροφορία

Κτιριοδομική
Οικοδομική
Πληροφορία

Δημόσια Έργα

Μεγάλα Έργα

Αττική S.O.S.

Διεθνή Θέματα

Δελτία Τύπου
Ανακοινώσεις

Δημοσιεύσεις
Εκδόσεις

Ημερολόγιο

Περιοχή Μεταξουργείου

Η περιοχή του Μεταξουργείου λόγω της επαφής του και μερικής ένταξής του μέσα στο «σύστημα» των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, κατέχει μια θέση ιδιαίτερα σημαντική μέσα στον ιστορικό πυρήνα της πόλης. Αναπτύχθηκε ως κατ' εξοχή περιοχή κατοικίας.

Στόχος της παρέμβασης είναι

- Η ανάδειξη της Αρχιτεκτονικής και Ιστορικής φυσιογνωμίας της περιοχής με την προστασία, αποκατάσταση και αναβίωση των παραδοσιακών κτιρίων καθώς και ο έλεγχος των χρήσεων γης ώστε να προστατευθεί και να ενισχυθεί η κατοικία από τις οχλούσες χρήσεις.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ επεξεργάστηκε μελέτη στο πλαίσιο των προβλέψεων του εγκεκριμένου Γ.Π.Σ. η οποία μετά από την επεξεργασία του σχεδίου του οικείου Προεδρικού Δ/γματος από το ΣΤΕ, προωθείται ήδη προς έγκριση.

Σύμφωνα με την παραπάνω μελέτη προτείνονται για την περιοχή Μεταξουργείου:

- Καθορισμός χρήσεων γης
- Καθορισμός πέντε(5) τομέων συντελεστών δόμησης με σημαντική μείωση των ισχυόντων Συντελεστών Δόμησης (Σ.Δ.)

>Ειδικότερα οι Σ.Δ. μειώνονται:

- από 5,4 σε 4,0
- από 4,8 σε 3,5
- από 4,2 σε 3,0
- από 3,6 σε 2,6
- από 3,6 σε 1,4

- Καθορισμός υψών (με μείωση των ισχυόντων)
- Πεζοδρομήσεις βάσει κυκλοφοριακής μελέτης
- Σημειακές παρεμβάσεις

Το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει μελετήσει και έχει προωθήσει μεμονωμένες κηρύξεις κτιρίων στην παραπάνω περιοχή, ενώ σήμερα έχει ολοκληρώσει και προωθεί την μελέτη κήρυξης 240 κτιρίων ως διατηρητέων.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Από την περιοχή του Μεταξουργείου διέρχεται το «Δημόσιο Σήμα», ο χώρος ταφής των Αθηναίων πολιτών κατά την αρχαιότητα, που περίπου οριοθετείται από τις οδούς

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Σαλαμίνας-Πλαταιών και Πλάτωνος-Μοναστηρίου. Για την περιοχή έχουν προταθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ ειδικοί περιοριστικοί όροι δόμησης (πρόταση χαμηλού Συντελεστή Δόμησης, 1,4 από 3,6, και χρήση αμιγούς κατοικίας), προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή ανάδειξης του άξονα του Δημοσίου Σήματος.

Πελοπόννησος, Αρκαδία, Αποσπόλοι Παύλου

Η συνέχεια του μεγάλου περιπάτου

ΕΝΟΠΙΗΣΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε

Βήμα στον πολιτισμό του άσπεω

Οδός Ηρακλειδών

Οδός Αδριανού

Πλατεία Θησείου
Νέα εισόδος Αρχαίας Αγοράς

Οδός Αποστολίου Παύλου

Αποστολίου Παύλου

Σημείο

40Χ010 4-000

Οδός
Ελευθερίας

Ελαιώνας - Τεχνικό Πάρκο

Εισόδος Κρωσίου

Ανάδειξη Οικίας Προκλου

Νέα εισόδος Διονυσιακού Θεάτρου

Οδός Διονυσίου Αεσοπαντίου

Χώρος ανέγερσης νέου Παισίου Ακρόπολης

1.1.2.2. Η ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ

Όπως η πεζοδρόμηση της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου, έτσι και αυτή της οδού Αποστόλου Παύλου, αποτελεί ένα μόνο τμήμα του "Μεγάλου Περιπατού", ο οποίος θα ολοκληρωθεί με την αναπλάση και διαμορφώση της λεωφόρου Βασ. Όλγας και της οδού Ερμού (από την πλ. Αγίων Ασωμάτων έως την οδό Πειραιώς). Με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνεται και αναβαθμίζεται ένας σημαντικός άξονας του ιστορικού κέντρου της Αθήνας, από το Παναθηναϊκό Στάδιο μέχρι το Γκαζι.

Η αναπλάση εκκαιοσμικών χώρων Αθήνας κ.δ. βασιστοποιείται τα πρώτα αυτά τμήματα, η οποία υιοθετείται ως προεπιλογή της προόδου να αποκαλυφθούν νέα αρχαιολογικά μνημεία και να αναδειχθεί η κλασική πόλη.

Οι σχετικές μελέτες περιλαμβάνουν:

- την Αναπλάση των τεσσάρων πλατειών του κέντρου της Αθήνας (Ομονοίας, Συνταγματος, Μοναστηρακίου, Κουμουνδούρου) και τον ευπρεπισμό των όψεων των κτιρίων που τις περιβάλλουν.
- την Αναπλάση κεντρικών οδών (Μητροπόλεως, Κολοκοτρώνη, Αθηνάς, Αιόλου) με νέες διαμορφώσεις των οδοστρωμάτων και των πεζοδρομίων και την αισθητική αναβάθμιση των όψεων των κτιρίων.
- την Αναδείξη εξ Αρχαιολογικών Χώρων (Ολυμπίου, Κεραμεικού, Φιλοπάπου, Αρχαίας Αγοράς, Ρωμαϊκής Αγοράς και Βιβλιοθήκης Αδριανού, Β. και Ν. πλευράς Ακροπόλεως).
- τη Βελτίωση της εικόνας της πόλης με ήπιες παρεμβάσεις όπως ο ευπρεπισμός δημοσίων χώρων, η καθαίρεση διαφημιστικών πινακίδων, η αισθητική αναβάθμιση τυφλών τοίχων, η ανάδειξη ειδικών χώρων με ειδική σημαση πορείας.

Οι προγραμματισμένες παρεμβάσεις της
Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας Α.Ε.
φιλοδοξούν να αποκαλύψουν μια Αθήνα όμορφη,
ζωντανή και φιλόξενη,
μια σύγχρονη και ανθρώπινη πόλη!

ΕΝΟΠΙΩΣΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε.

Νίκης 4, 105 63 Αθήνα,
Τηλ: 010 33.15.370-2 & 010 33.15.420-3,
Fax: 010 33.15.374
e-mail: asty@hol.gr & eaxa@tee.gr
www.astynet.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XII

LA LOI SOLIDARITE ET RENOUVELLEMENT URBAINS

La loi relative à la Solidarité et au Renouvellement Urbains (SRU) du 13 décembre 2000 privilégie une vision globale et cohérente de la Ville en traitant simultanément de l'urbanisme, de l'habitat et des déplacements.

Cette loi répond à 3 objectifs :

- **Améliorer le cadre de vie** de tous les Parisiens,
- **Réduire les inégalités** dans un Paris plus solidaire,
- **Développer la coopération intercommunale** et affirmer les fonctions de Paris métropole au plan international.

La mise en œuvre de ces objectifs trouvera sa concrétisation à travers de nouveaux instruments de planification :

- **Le Plan Local d'Urbanisme (PLU),**
- **Le Programme Local de l'Habitat (PLH),**
- **Le Plan de Déplacements de Paris (PDP).**

Le lancement de ces 3 procédures a été examiné par le Conseil de Paris lors de sa séance du 22 et 23 octobre 2001.

La Loi a également introduit une disposition nouvelle qui prévoit une **concertation** avec la population pendant toute la durée de la phase d'élaboration du Plan Local d'Urbanisme. c'est à dire jusqu'à ce que le document soit arrêté.

Bien que la Loi ne le prévoit pas expressément, la Ville entend étendre cette disposition à l'élaboration du Plan Local de l'Habitat et du Plan de Déplacements de Paris.

Le diagnostic qui résultera du débat mené durant la concertation permettra l'élaboration du **Projet d'Aménagement et de Développement Durable (PADD)**, véritable projet de Ville tenant compte de l'ensemble des préoccupations des Parisiens, qu'elles se situent au niveau de leur cadre de vie quotidien ou qu'elles portent sur des enjeux plus globaux de l'agglomération et de sa place dans le monde.

LA CONCERTATION

Du début de l'année 2002 jusqu'à l'arrêt du projet, fin 2003, **une concertation avec la population est réalisée au niveau parisien et au niveau des 20 mairies d'arrondissement**, selon le dispositif suivant :

- **mise à disposition des documents d'évaluation et de diagnostic,**
- **recueil des avis, remarques et propositions de la population,**
- **organisation du débat public avec l'ensemble de la population dans chaque arrondissement**

Les supports de communication sont multiples afin que le plus grand nombre de personnes concernées, d'associations et d'habitants participent à l'élaboration de ce grand chantier :

- **expositions et réunions publiques de concertation** dans chaque arrondissement.
- **diffusion de plaquettes et lettres d'information** publiées régulièrement et mises à la disposition du public dans les 20 mairies d'arrondissement et dans un local P.L.U.,
- **ouverture d'un centre d'information parisien** afin que chacun puisse venir s'informer de façon continue, notamment sur les principales étapes de l'élaboration du Plan Local d'Urbanisme et sur la participation au débat public.

Le calendrier et les modalités de concertation du Programme Local de l'Habitat et du Plan de Déplacements de Paris ne sont pas totalement les mêmes que pour le Plan Local d'Urbanisme.

- En ce qui concerne le Programme Local de l'Habitat, la concertation est identique à celle du Plan Local d'Urbanisme pendant la phase de diagnostic.
- En ce qui concerne le Plan de Déplacements de Paris, la concertation est identique à celle du Plan Local d'Urbanisme jusqu'à la phase du Projet d'aménagement et de développement durable (P.A.D.D.) comprise.

La loi relative à la Solidarité et au Renouvellement Urbains (S.R.U.) du 13 décembre 2000 réforme en profondeur l'approche publique de l'évolution et de l'aménagement des villes.

Le Plan Local d'Urbanisme (PLU), qui se substitue notamment au **Plan d'Occupation des Sols**, n'est pas uniquement un document d'urbanisme réglementaire : il exprime un véritable

projet de ville. Il doit s'harmoniser avec le Programme Local de l'Habitat et le Plan de Déplacements Urbains, qui en sont les corollaires.

Il comprend trois parties :

- le **rapport de présentation** expose notamment le diagnostic sur la situation parisienne, en particulier en terme urbain ; analyse l'état actuel de l'environnement,
- le **projet d'aménagement et de développement durable (PADD)** définit les orientations d'urbanisme à long terme et les aménagements retenus par la commune,
- le **règlement** applique concrètement les orientations du projet par des règles générales déclinées localement. La nouvelle réglementation s'appliquera à l'ensemble du territoire parisien, avec un régime spécifique pour les deux secteurs sauvegardés parisiens (Le Marais et une partie du 7ème arrondissement).

L'élaboration du PLU se fera en deux grandes phases : une phase d'élaboration puis une phase d'approbation. Cette élaboration, est menée en association avec un certain nombre de partenaires institutionnels, notamment l'Etat et la Région d'Ile-de-France ainsi qu'avec la société civile et le public à travers la mise en place d'une concertation.

A l'issue de ces consultations, le projet de PLU, ainsi enrichi, sera soumis à l'approbation définitive du Conseil de Paris. Les nouvelles dispositions du Plan Local d'Urbanisme approuvées seront dès lors applicables.

Le projet de ville issu de cette démarche s'articule autour de trois objectifs indissociables :

- **Améliorer le cadre de vie de tous les Parisiens**, en l'intégrant dans une conception de développement durable de l'urbanisme :
 - diminuer les nuisances quotidiennes de toute nature (pollutions de l'eau, de l'air et des sols, bruit),
 - défendre une nouvelle conception de la ville en matière de déplacements,
 - réaliser davantage d'espaces verts,
 - préserver le patrimoine architectural et urbain.
- **Réduire les inégalités pour un Paris solidaire :**
 - mettre en œuvre une nouvelle politique de l'habitat offrant une meilleure mixité sociale,
 - créer des équipements de proximité,
 - adapter le temps de la ville aux temps qui rythment la vie des citoyens (temps de travail, parental, de consommation, de déplacement et de loisirs),
 - défendre le commerce de proximité et la diversité commerciale.
- **Développer la coopération intercommunale et affirmer les fonctions de Paris métropole au cœur de son agglomération :**
 - Couverture sur certaines portions du boulevard périphérique,
 - aménagement des portes de Paris,
 - réalisation d'un tramway sur le boulevard des Maréchaux,
 - développement économique de nouveaux secteurs, en liaison avec les communes limitrophes,
 - Développement de programmes participant au rayonnement intellectuel et culturel de la capitale : création de pôles universitaires importants à Paris-Rive-Gauche et dans le nord-est parisien (le plan Universités pour le 3ème Millénaire).

LE PROGRAMME LOCAL DE L'HABITAT (PLH)

Le PLH doit définir, pour une durée au moins égale à cinq ans, des objectifs et des principes qui visent à répondre aux besoins en logements tout en favorisant la mixité sociale des quartiers. La Ville de Paris s'étant dotée d'un PLH en juin 1996, ce dernier doit être renouvelé à partir de 2001.

La Ville bénéficiera, pour élaborer le futur PLH, des données du dernier recensement.

• Contenu du PLH

- Un diagnostic qui décrit la situation existante et analyse les évolutions en cours.

Un premier diagnostic a d'ores et déjà été établi par l'Atelier Parisien d'Urbanisme (APUR) et une première série d'études engagées.

Des objectifs et des principes

Le PLH précisera les objectifs quantitatifs en matière de construction neuve et de réhabilitation. Il décrira les principes retenus pour assurer une diversité de l'habitat, notamment :

- l'accroissement et le rééquilibrage au centre et à l'ouest du parc de logements sociaux dans un souci de mixité sociale avec évaluation des besoins en matière d'équipements publics,
- le traitement de l'insalubrité ; aujourd'hui, à Paris, environ 600 à 700 ensembles immobiliers sont estimés insalubres. Le nouveau PLH définira les principes et les modalités d'action d'un plan de résorption de cet habitat insalubre.

Un programme d'actions

- création de logements sociaux, dans le neuf ou l'ancien,
- mobilisation de logements durablement vacants,
- résorption de l'habitat insalubre.

En matière d'insalubrité une mission visant à centraliser l'information disponible sur l'évolution et à coordonner, au plan opérationnel, les interventions publiques et privées, sera confiée par la Ville à une société d'économie mixte.

• L'élaboration du PLH

Les parties " diagnostic " et " objectifs et principes d'actions " du PLH feront l'objet de réunions d'information et de concertation en mairies d'arrondissement et à l'échelon central, parallèlement à la concertation PLU.

Le cadre de réflexion et d'action sera élargi, par une politique concertée, avec les communes limitrophes de Paris.

LE PLAN DE DEPLACEMENTS DE PARIS (PDP)

Mieux se déplacer, mieux respirer

1. Qu'est-ce que le Plan de Déplacements de Paris ?

Le Plan de Déplacements de Paris sera l'expression de la volonté de la municipalité de promouvoir une ville où il fasse bon vivre et se déplacer, en diminuant la pression automobile. Paris s'inscrit ainsi dans la mise en œuvre concrète du

Tous les aspects de la mobilité y seront abordés : transports de personnes et de marchandises, organisation et partage de la voirie, stationnement en surface ou en ouvrage, politiques pour les 2 roues, les bus, métros, piétons et personnes à mobilité réduite...

Son élaboration est menée en large concertation avec tous les acteurs concernés, politiques, associatifs et professionnels, notamment au sein de la Commission Extra-Municipale des Déplacements.

L'élaboration du Plan de Déplacement de Paris a été décidée en Conseil de Paris d'octobre 2001. Il comprend **une phase de diagnostic, un document général d'orientation** qui cadrera pour les années à venir les choix et priorités en matière de politique de déplacements et **un document de programmation** à 5 ans des aménagements et investissements.

-Un premier diagnostic autour des objectifs du Plan de Déplacement de Paris (PDP) .

Le Plan de Déplacement de Paris poursuit un objectif général : améliorer l'accès à la ville pour tous, en améliorant la qualité de vie à Paris. Cela suppose des actions fortes portant sur la réduction de la pollution, la qualité des espaces publics, la lutte contre l'insécurité routière.

La circulation, cause principale de la pollution atmosphérique

La pollution engendrée par la circulation se mesure notamment par les taux de dioxyde d'azote. Le niveau parisien est au dessus des normes européennes. Les enfants et personnes âgées sont les premières victimes : crises d'asthme, bronchites chroniques.

Un espace public inégalement réparti entre les usagers

Seulement 6 % des surfaces de chaussée parisiennes sont affectées aux transports publics et aux vélos. Les dispositions prises en leur faveur demeurent insuffisantes et parfois inefficaces. L'encombrement des trottoirs perturbe la circulation des piétons. Cette situation pénalise les solutions alternatives à la voiture.

De plus en plus d'accidents mortels

En 2002, 32 % des tués dans les accidents de la circulation parisienne sont des piétons et 47 % sont des deux-roues pour respectivement 10 % et 11 % France entière. Chaque année il y a environ 10 000 blessés et tués dans la capitale et le nombre de tués a fortement augmenté entre 2000 (67 victimes) et 2001 (114 victimes).

Le bruit de la circulation

Le bruit, pour l'essentiel celui de la circulation, est considéré comme la première nuisance subie par les citoyens qui à 80 % s'estiment gênés à leur domicile. L'ensemble des voies exposées à cette nuisance représente la moitié du kilométrage des voies parisiennes.

La ville dispose cependant de nombreux atouts pour réduire ses inconvénients

- un réseau de transports collectifs très développé, mais qui présente des lacunes en périphérie,
- un réseau ferré et des voies navigables propices à l'acheminement des marchandises destinées à Paris,
- une grande sensibilité des Parisiens à la nécessité de réduire la place de l'automobile en ville.

-Les grandes orientations du P.D.P.

- développer les transports collectifs, l'usage de la bicyclette et de la marche à pied
- donner la priorité aux bus en réalisant le programme Mobilien (1)
- diminuer le trafic automobile,
- améliorer la sécurité de tous les déplacements,
- assurer l'équilibre entre les besoins en matière de mobilité et de facilité d'accès et la protection de l'environnement et de la santé,
- assurer un usage coordonné de tous les modes de déplacements, notamment par une affectation appropriée de la voirie et la promotion des modes les moins polluants et les moins consommateurs d'énergie,
- préciser les mesures d'aménagement et d'exploitation à mettre en œuvre.

2. Calendrier, concertation

Premier semestre 2002 : réalisation du diagnostic

Deuxième semestre 2002 : orientations principales du PDP

2003 : programmation des actions à mener.

La concertation définie à la délibération prévoit l'association des communes et conseils généraux limitrophes, processus essentiel pour atteindre les objectifs fixés. La concertation avec les Parisiens est couplée avec le processus prévu dans le cadre de l'élaboration du Plan Local d'Urbanisme.

3. Premier bilan de la concertation engagée

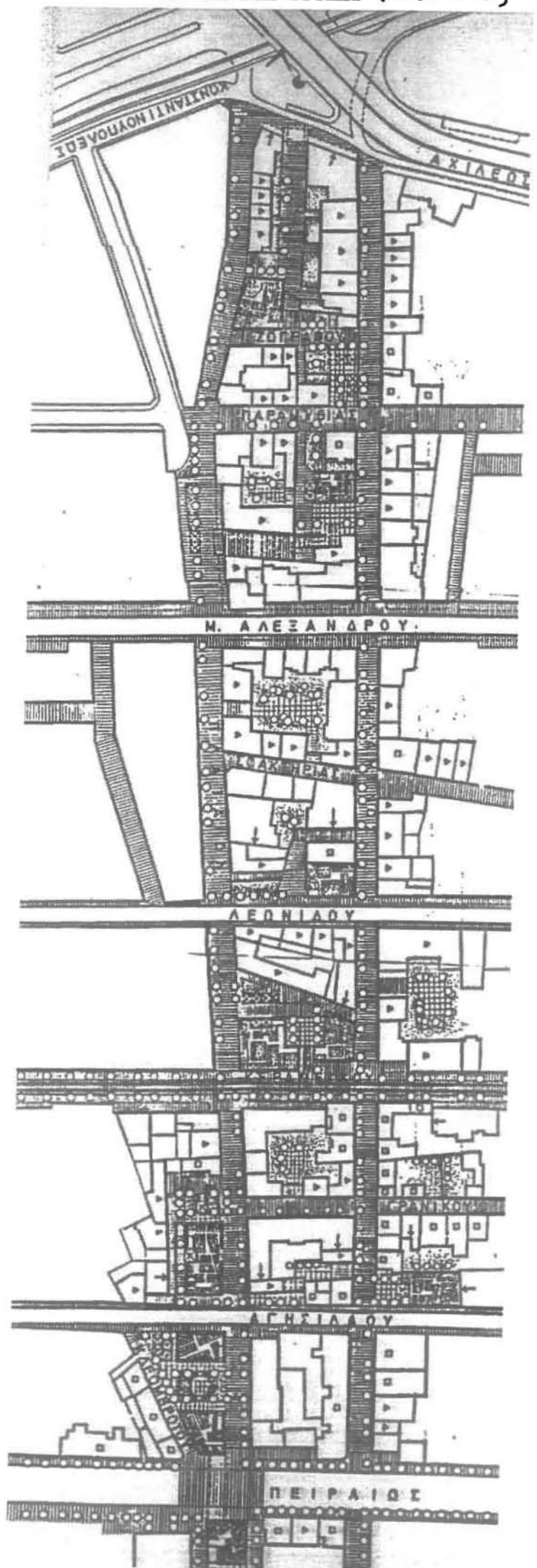
La Commission extra municipale sur les déplacements a mis en place quatre groupes de travail autour des principaux enjeux du futur Plan de Déplacement de Paris : circulation et stationnement, programmation des aménagements, transports et déplacements des personnes, modes d'acheminement et de livraison des marchandises.

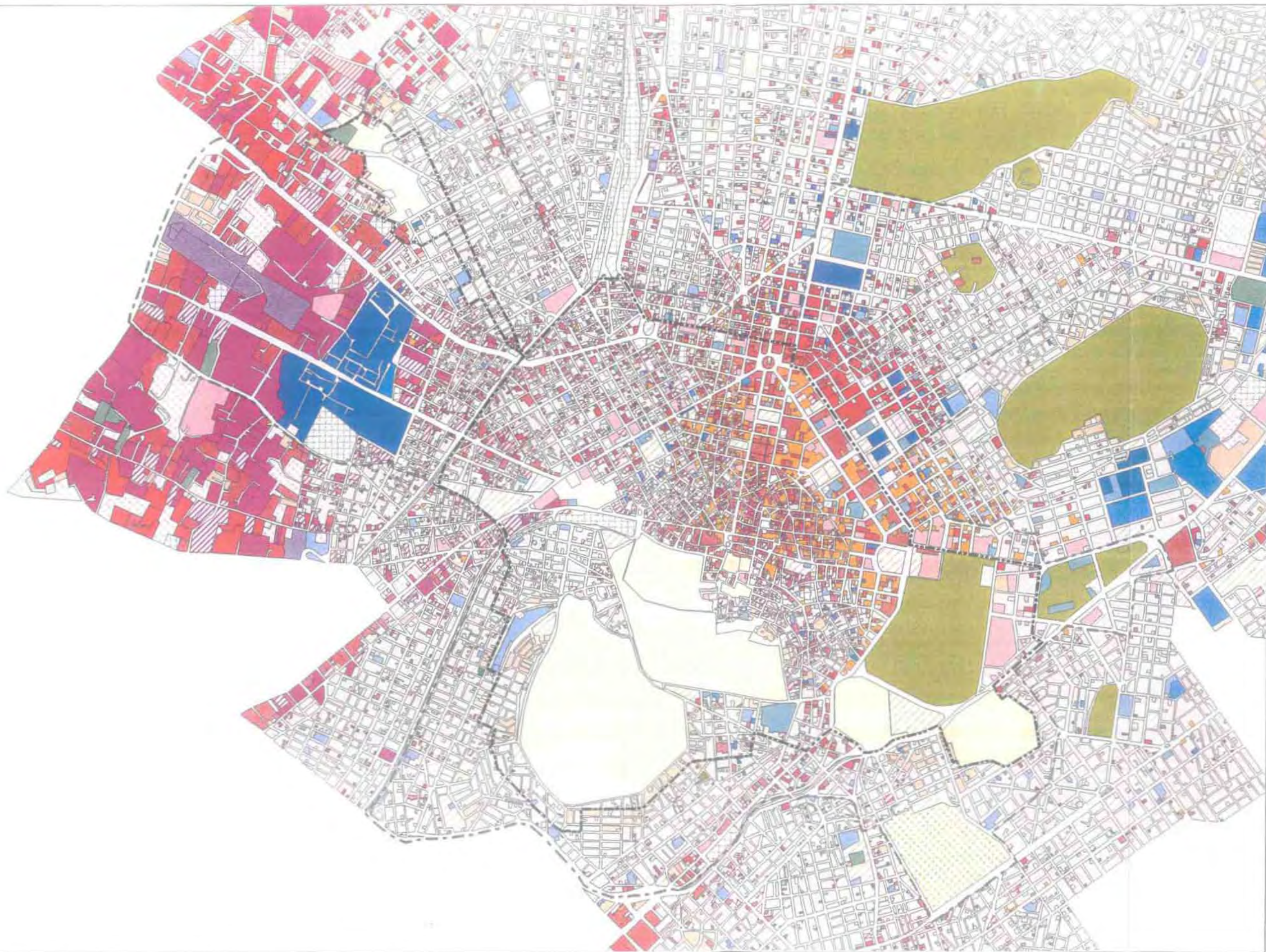
Près de 200 personnes, élus, associations ou professionnels participent activement à ces travaux d'où se fait une adhésion massive à l'un des fils directeurs de cette démarche: réduire de façon concertée la place de l'automobile dans Paris.

01/02/2002

<http://www.paris-france.org/parisweb/FR/vivre/urbanisme/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XIII (ΧΑΡΤΕΣ)

- ΥΠΟΚΕΝΤΡΑ**
- Όριο Πάρκου Μελίτης
 - Όριο Ενοποιημένης Αστυνομητικής Διαίρεσης
 - Γενική Γ.Α. Προστασίας
 - Γενική Γ.Α. Προστασίας
 - Δάση & δασικές εκτάσεις
 - Χώρες εκτάσεις
 - Αειχρήστων
 - Γραμμή κατασκευών
 - Τάπημα κέντρου
 - Περιβαλλοντική Κοινωνική πρόνοια Πολιτικού
 - Πρωτότυπο κ. διαίρεση εκτάσεων
 - Τριτοβάθμια εκπαίδευση
 - Κοινόχρηστα χώρα
 - Εμπορική
 - Γραφεία
 - Διοίκηση
 - Μικτές χρήσεις
 - Αθλητικός
 - Αρτιό Πρόσβαση
 - Αναψυχή, Τουρισμός
 - Ασφαλιστικά κτίρια
 - Αποθήκες Χειμωμάτων
 - Βιοτεχνία, Βιομηχανία
 - Μεταφορές
 - Περιοχές με ειδικό καθεστώς
 - Βυζαντινές υποδομές
 - Διεύθυνση αναφοράς κ. χώρα από κατασκευή
 - Ηλιοπροστασία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Μελέτη Πόλεως με την Ενοποιημένη Αστυνομητική Διαίρεση της πόλεως
 Τμήμας Πολυτεχνικού Σχεδιασμού

Κλίμα Α	Κλίμα Β ΥΠΟΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
---------	----------------------------------

Ομάδα Μελέτης
 Οικονομική Διεύθυνση - Αρχιτέκτονες-Πολιτικοί (Επιχειρησιακή Υποομάδα)
 Τεχνικές Υποομάδα - Αρχιτέκτονες-Πολιτικοί
 Καρβουνιάρη Νάνσυ - Μυλωνά Ελεονώρα με Παραρτηματική Αποστολή
 Μανώλης Σπύρ - Μυλωνά Σοφία με Παραρτηματική Αποστολή
 Μανώλης Σπύρ - Μυλωνά Σοφία με Παραρτηματική Αποστολή

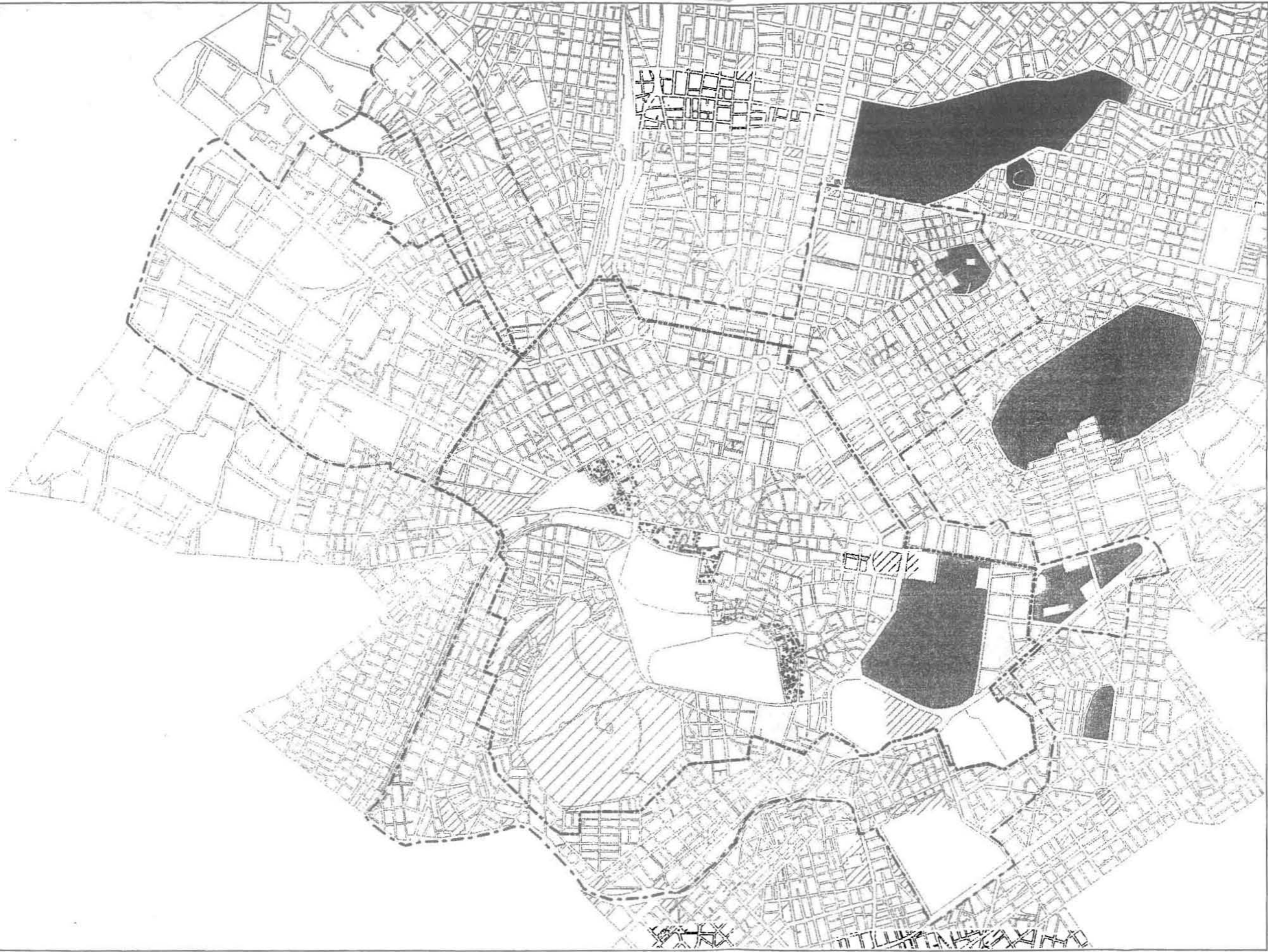
- ΥΠΟΜΗΝΗΜΑ**
- Όριο Περιοχής Μελέτης
 - Όριο Ενσωμάτωσης Αρχαιολογικών Χώρων
 - Όριο Υποπεριοχών
 - 1 ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
Ειδικής Χρήσης Πολιτισμού
 - 2 ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΚΤΟΡΩΝ
Ειδικής Χρήσης Κεντρικών Λατομείων κ' Κατοικίας 1
 - 3 Β. ΣΟΦΙΑΣ - Β. ΚΟΝΝΙΟΥ
Ειδικής Χρήσης Κεντρικών Λατομείων κ' Κατοικίας 2
 - 4 ΜΕΤΣΙ
Τοπικό Κέντρο 1
Γενική Κατοικία 1
Αμλής Κατοικία 1
 - 5 Αμλής Κατοικία 2
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ
Πολυκατοικιακό Κέντρο 1
Ελεύθεροι Χώροι-Αστικά Πράσινα 1
 - 6 ΜΕΤΑΣΟΥΡΓΕΙΟ
Πολυκατοικιακό Κέντρο 2
Τοπικό Κέντρο 2
Γενική Κατοικία 2
Γενική Κατοικία 3
 - 7 ΨΥΡΡΗ
Πολυκατοικιακό Κέντρο 3
Γενική Κατοικία 4
Ελεύθεροι Χώροι-Αστικά Πράσινα 2
 - 8 ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ
Αμλής Κατοικία 3
ΘΗΣΙΣΙΟΝ
Τοπικό Κέντρο 3
Γενική Κατοικία 5
Αμλής Κατοικία 4
 - 9 ΕΞΑΡΧΕΙΑ-ΣΤΡΕΦΗ
Γενική Κατοικία 6
Γενική Κατοικία 7
Αμλής Κατοικία 5
 - 10 ΜΑΡΚΟΝΙ
Αμλής Κατοικία 3
 - 11 ΠΛΑΚΑ
Αμλής Κατοικία 7
Λοιπής Μεικτής Χρήσης
Ελεύθεροι Χώροι-Αστικά Πράσινα 3-Κονόχρηστοι Χώροι
 - 12 Θρησκευτικοί Χώροι
Κτίρια Εκπαίδευσης
 - 13 ΕΛΛΙΔΙΟΝΑΣ
Επιχειρησιακό Κέντρο 1
Επιχειρησιακό Κέντρο 2
Ειδικό Πολυκατοικιακό Κέντρο 4
Ειδικά Κονόχρηστοι Χώροι
Κτίρια Εκπαίδευσης
 - 14 ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΕΡΟΠΛΑΤΟΥ
Ειδικές Απογορευτικές Διατάξεις
 - 15 ΑΡΔΗΤΤΟΥ
Κατοικίας με Περιορισμένες Διατάξεις
 - 16 ΟΤ με εξάρταση ανά οικόπεδο από τα γενικά ισόχονα

Εκπολιτικός Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας ΑΕ

Μελέτη Πλάνου για την Ενσωμάτωση των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας
Τομέας Πολυκατοικιακού Σχεδιασμού

Φύλλο Α'	Φύλλο Α2 ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΣ ΓΥΕ
----------	---------------------------------------

Ομάδα Μελέτης
 Οικονομική Διεύθυνση - Αρχιτεκτονικό-Πολυκατοικιακό (Επιστημονικός Υπόθυλος)
 Τεχνικός Σχεδιασμός - Αρχιτεκτονικό-Πολυκατοικιακό
 Κερατομήτριος Νίκος - Μηχανικός Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
 Μανώλης Ξύπη - Μηχανικός Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
 Μανώλης Θεοδωράκης - Μηχανικός Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

- ΥΠΟΒΗΜΑ**
- Όριο Περιοχής Μελέτης
 - Όριο Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων
 - Διατηρήσιμα Κτίρια
 - Ισοκρήσιες ΥΠΠΟ
 - ▨ Θεσμολογούμενος Πεζόδρομος
 - ▨ Κατασκευασμένος Πεζόδρομος
 - ▨ Διατάλινα Πεζοδρομίων
 - ▨ Ιστορικά Κέντρα
 - ▨ Αρχαιολογικοί Χώροι
 - ▨ Αστικό Πράσινο
 - ▨ Κοινόχρηστοι Χώροι
 - ▨ Μοναχ. Χρήσεις (Αρχαιολογικοί Χώροι κ' Αστικό Πράσινο)

Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας ΑΕ

Μέλη Πλειότα για την Ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας
Τομέας Πολυδομικού Σχεδιασμού

Φύλλο Α' Χάρτης Α5
ΓΕΩΔΑΡΜΟΛΟΓΗΤΗΤΑ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
& ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Ομάδα Μελέτης
Οικονόμου Δημήτριος - Αρχαίου-Πολυδόμης (Επιτελεστικός Υπόβητος)
Τσακίρης Σπυρίδων - Αρχαίου-Πολυδόμης
Καρεδαμπίου Νίκος - Μηχανικός Χωροθέσης και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Μανωλάς Εύη - Μηχανικός Χωροθέσης και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Μανωλάς Θεοδώρα - Μηχανικός Χωροθέσης και Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XIV

RHODES Tourist Guide, Rhodes Island n Greece. Information about rhodes - Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Back Forward Stop Refresh Home Search Favorites Media

Address http://www.rodosnet.gr/TouristGuide/default.htm

Rodos Tourist Guide

Rodos Net

BYA Apart Hotel

Faltouri MIRROR

Communities of Rhodes & Dodekaness islands

This is a complete tourist guide for Rhodes island in Greece. Find the hotel, the restaurant, the bar you will visit in Rhodes in order to spend the most magnificent holidays

Hotels and Apartments

- Travel Agencies
- Shipping Agencies
- Aviation Services
- Yachting
- Sports
- Camping

Shops

- Rent a Car
- Rent a Bike
- Cafe & Bars
- Restaurants

Done Internet

Bienvenue

1st visit site map

- legal info
- FAQ
- Discover Lyon
 - Lyon info
 - Transportation
 - Museums and attractions
 - Guided tours
- Plan your stay
 - Choose a travel agency
 - Customized vacations
 - Choose a hotel
 - Choose a restaurant
 - Nightlife
 - Find a venue
- Packaged offers
 - Week-end trips
 - Lyon City Card
- Events
 - Calendar of events
 - Meetings & conventions
 - 8 reasons for choosing us
 - Upcoming meetings
 - Online RFP

LYON CONVENTION and VISITORS BUREAU

official web site

- weather
- video
- pictures
- e-cards
- maps

Calendar of events [GO](#)

What's new [GO](#)

10th Biennial Dance Festival
You love... You enjoy all types and styles of dance?

- The 13th Musicades**
Chamber Music goes Festival!
- European Heritage Days**
Over 1300 monuments in the region
- Congress 3000-the Future Cite**
Lyon Convention Center extension

search [GO](#)

Lyon on-line Store

my Lyon nom

- you are a **visitor**
- you are a **travel professional**
- you are a **meeting professional**
- you are a **member of the press**